ACTORII NOȘTRI

EVA SÎRBU

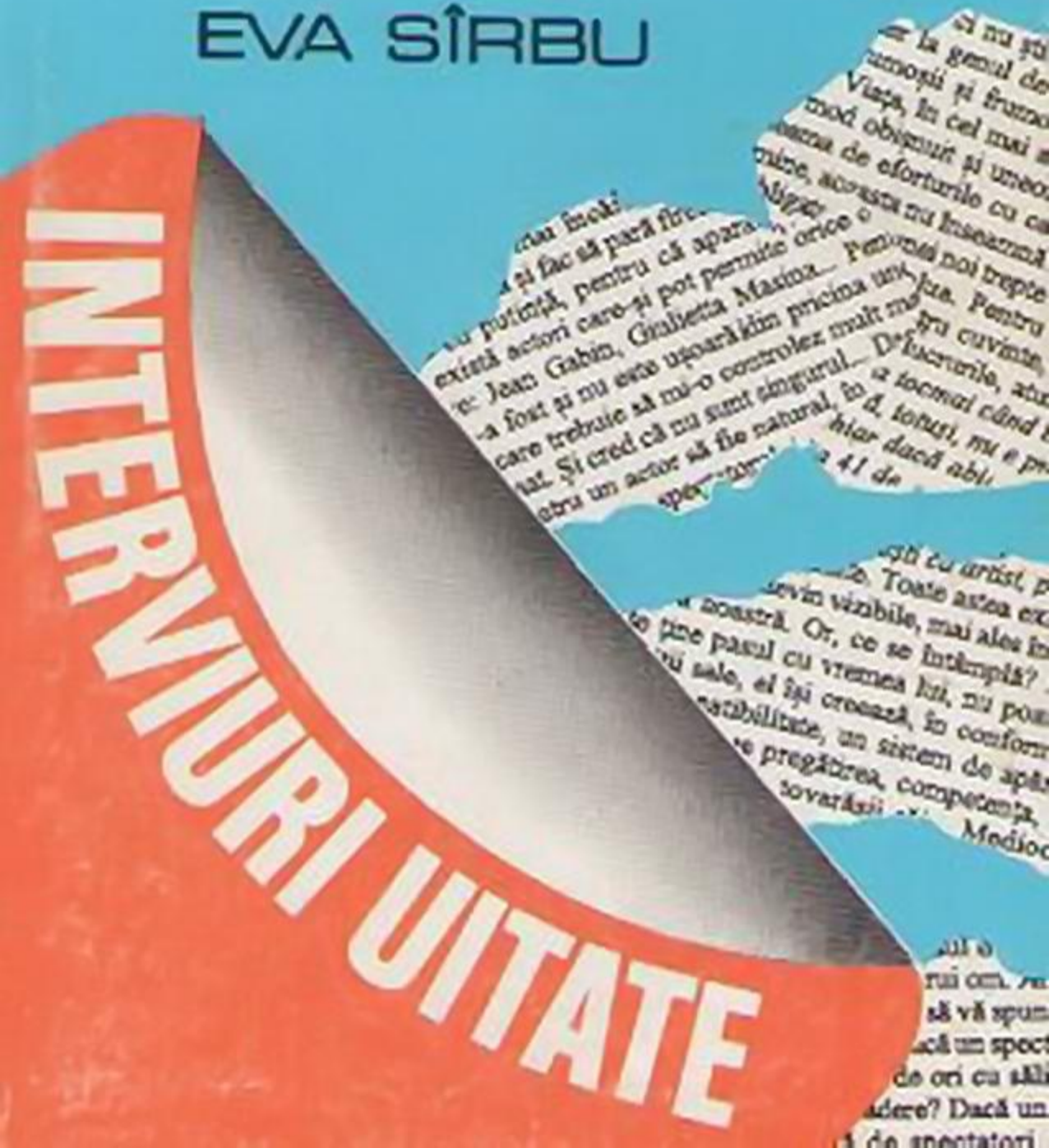

INTERVIURI UITATE

EVA SÎRBU

INTERVIURI UITATE

33

DINTR-UN DECENIU

EDITURA ARA - BUCUREȘTI, 1995

www.dacoromanica.ro

Coperta MARIA STIPLOȘEC
Prezentarea grafică D. ANDREI
Reproduceri foto VICTOR STROE
Tehnoredactare computerizată WEISSPUNKT

Aceste interviuri au apărut în revista CINEMA
între anii 1971 - 1981

Mulțumim revistei NOUL CINEMA
care ne-a îngăduit să-i folosim fototeca
pentru ilustrarea volumului

ISBN 973 - 9181 - 03 - 1

www.dacoromanica.ro

"Vivre sa vie" la "Cinema"

Riscînd a-i necăji pe editorul și autorul acestor Interviuri uitate, *încep prin a susține că sîntem cîțiva care vedem în acest titlu o greșeală, un neadevăr, ca să nu zic - în limbajul zilei - o provocare.*

Sîntem cîțiva care - conform tangourilor nemuritoare - "nu putem uita" interviurile Evei Sîrbu din "Cinema" de-a lungul a două decenii, dar ce decenii, unul mai obsedant decît altul... Avem dreptul democratic de a nu le uita, așa cum sîntem, o minoritate, puțini puțintei, cam cîți ne strîngeam pe atunci ca să vedem, în case reci, cu vodcă și un video alături, Căința? *"Nu prea" - ni s-ar putea răspunde, aruncîndu-ni-se în față doar titlurile atîtor filme proaste și mincinoase în care au jucat mai toți acești 33 (ce cifră!) de actori din sumarul volumului care ne dă un casting, o distribuție la un film niciodată produs la Buftea, cu toți "dacii", "romanii" și "gorniștii" ei. "Nu aveți dreptul de a le ține minte decît dacă v-ați demasca drept nostalgici, ceea ce azi... nu-i așa?" Zău? Voi răspunde liniștit ca polonezul care a făcut "Decalogul" cînd s-a hotărît să se retragă acasă, după prea mult cinema, prin '993: "Comunismul - nu, nostalgia, da!". Am nu nostalgia comunismului, ci a memoriei mele minoritare, la fel de tenace ca maniheismul majoritar.*

Printre cei cîțiva care nu uită rubrica "Actorii noștri" din "Cinema", dețin privilegiul de a nu putea șterge nimic din imaginea Evei Sîrbu, plecînd și întorcîndu-se de la *și* cu *aceste interviuri. Există Cleo de la 5 la 7. Există Eva în săptămîna*

www.dacoromanica.ro

cînd avea de adus "un George" (Constantin) "un Victor" (Rebengiuc) "o Irina" "o Clody". În cinemateca mea strict personală, în care nu dau socoteală pentru melancoliile mele decît mie, Eva acelor 7 zile se montează lîngă Karina în "Vivre sa vie", discutînd cu Brice Parrain în cafenea, lăcrimînd, simultan, în sală, cu Ioana lui Dreyer de pe pînză, și măsurîndu-se cu palma din cap pînă în picioare. "Vivre sa vie" la "Cinema" a fost, ani de zile, o probă de "nouvelle vague", adică un fel de a suporta, a înțelege și a manipula creator contradicția, nenorocirile, căința și, mazilian vorbind, leafa; nici pînă azi nu ne dăm seama - desigur, aceiași, cîțiva... - ce cinema bun am jucat la "Cinema"-ul acela care intra în panică la "sărbătoarea zilnică" a fiecărei luni, începînd de la 7 ianuarie pînă la 30 decembrie, obsedați ca nu cumva, fie și prin machetare, George (Constantin) Maftei sau Diaconu sau Poldi, cu ideile lor încredințate Evei, să nu devină greșeli politice... "Actorii noștri", interviurile Evei - predate mereu în ultima clipă din cauza "muncii pe text", adică la subversiv! - erau dintre secvențele esențiale care făceau să ne spunem că filmul nostru nu e chiar atît de rău, dacă la atîtea scenarii proaste avem atîți actori inteligenți; intră în hazul secret al poveștii cum din nenorocirea aceea de film românesc, cu unul bun la unul bunișor și zece proaste, s-au născut "Actorii noștri", oamenii aceștia din carne și oase (cum se cîntă în prologul la "Paiațe") care după fiecare film penibil în care talentul lor puternic căutase un gest adevărat, se încredințau Evei pentru cît mai multe gînduri consistente sperînd ca interviul să rămînă o dovadă că n-au cedat celei mai dureroase rușini la noi, românii - prostirea. Discutînd cu ea, aveau șansa să iasă din șabloane, din lozincăreala zilnicei mizerii intelectuale.

Multor însetați de absolut asta li se poate părea azi un fleac. Altor torturați - "o vorbă". Cîtorva tandri - o amintire. Doar amneticilor, foarte mulți - niște "interviuri uitate". Nouă, acestei minorități îndrăgostiți de "Vivre sa vie", nu, niciodată, noi, nu... Cum se spunea odată, și asta s-a uitat?, noi nu intrăm în provocări!

RADU COSAȘU

www.dacoromanica.ro

Cuprins

RADU BELIGAN
Hazul nu e meseria mea 9
GYÖRGY KOVÁCS
Mă simt legat de neîmplinirile mele 15
IRINA PETRESCU
Tinerețea e un accident biologic 23
SILVIA POPOVICI
Noi trăim clipa... 29
AMZA PELLEA
... poate am fi mai senini 37
EMANOIL PETRUȚ
Partenerul meu, publicul 45
LIVIU CIULEI
Despre farmecul actorului se pot scrie cărți 51
IOANA BULCĂ
Iubire pentru iubire 59
TOMA CARAGIU
Comedia face parte din noi 65
FLORIN PIERSIC
Succesul, ce plăcere! 73
MARGARETA POGONAT
Să fim noi înșine... 81
ION BESOIU
Nimeni nu vrea să fie mai prost decât ceilalți 89
GINA PATRICHI
Suntem formidabile! 97
ILARION CIOBANU
Am plătit pentru toate 105

www.dacoromanica.ro

OCTAVIAN COTESCU
Omul n-are vârstă... ... 113
VICTOR REBENGIUC
Fiecare este mare prin el însuși ... 121
GEORGE CONSTANTIN
Nu cred în spontaneitate ... 129
FORY ETTERLE
Să potrivești vorba cu fapta ... 137
ELIZA PETRĂCHESCU
Totul se poate. În bine și în rău... ... 145
ȘTEFAN IORDACHE
Sper să nu devin niciodată mai înțelept... ... 153
MARIANA MIHUȚ
Eu sunt o "pată de culoare". ... 159
ERNEST MAFTEI
Filmul se face cu oameni care îl iubesc. ... 167
GEORGE MOTOI
Nimeni nu se maturizează de unul singur... ... 175
TAMARA BUCIUCEANU
Întotdeauna am fost "o tânără speranță"! ... 183
LEOPOLDINA BĂLĂNUȚĂ
Puterea de a aștepta ... 191
MIRCEA DIACONU
Să nu vânezi succesul ... 201
OVIDIU IULIU MOLDOVAN
Cred în generația mea ... 209
TORA VASILESCU
Vreau neapărat să rămân optimistă ... 219
DOREL VIȘAN
Filmul este arta tăcerilor ... 227
MITICĂ POPESCU
Nu poți spune adevărul de unul singur ... 237
IURIE DARIE
Nu e rușine să cazi de pe cal ... 247
CLODY BERTHOLA
Pentru mine, filmul este fascinație ... 257
ADRIAN PINTEA
Poate nu sunt sută la sută actor ... 265

www.dacoromanica.ro

Mamei,
pentru că iubea actorii
și interviurile mele cu ei

www.dacoromanica.ro

RADU BELIGAN

Hazul nu e meseria mea

www.dacoromanica.ro

"Eu am fost gata oricând să ofer cinematografului amorul și resursele mele, dar el nu mi-a oferit niciodată rolurile pe care le visam..."

- Mi-ar plăcea să vorbim despre haz. Hazul e meseria dumneavoastră...

- Da' de unde! Vocația comică mi-a descoperit-o Victor Ion Popa. Și pentru că repertoriul vremii consuma mai mult comedia, am fost împins, ca să zic așa, în brațele comicului. În primul și unicul meu an de Conservator, jucam dramă și nici prin cap nu-mi trecea că voi juca vreodată comedie. Dintotdeauna am crezut despre mine că sunt un actor grav și abia acum încep să devin ceea ce știam că sunt. E adevărat, nu pot să-mi repudiez biografia teatrală comică, pentru că ea a însemnat un minunat mijloc de contact cu masele largi de spectatori, dar nu e mai puțin adevărat că sunt însetat să joc și alte roluri cu sens mai profund, roluri de "personaje contemporane puse în fața marilor probleme ale existenței" (ca să mă exprim în termeni de specialitate). Ele au și început de altfel cu "Rinocerii". Și chiar în film, dacă aș mai dori să fac film, tot asemenea roluri mi-ar plăcea să joc..

- Și cum s-a desprins publicul de imaginea pe care și-o crease în ani de zile despre dumneavoastră?

- Greu. Am trăit o perioadă de prestigiu comic atât de mare, încât ajungea să pășesc pe scenă ca lumea să râdă. Eram etichetat și a trebuit să duc o luptă destul de serioasă ca să desprind eticheta asta de pe numele meu, ca să șterg din concepția publicului imaginea de actor violent comic. Lupta a început, cred, cu "Steaua fără nume", "Medicul în dilemă" și "Trei surori" care erau, de fapt, introducere la un teatru poetic. Apoi "Ziariștii"... De altfel Moni Ghelerter a făcut un act de mare curaj distribuind, la ora aceea încărcată de prejudecăți, un actor cu reputație de comic într-un rol de erou pozitiv.

- Dumneavoastră nu aveți prejudecăți?

- Nu numai că nu am, dar sunt un inamic înverșunat al lor... Virgiliu spune: "Poți abandona totul, exceptând nevoia de a

www.dacoromanica.ro

înțelege". Or, prejudecata este dușmanul nr. 1 al înțelegerii. Din fericire, n-am fost niciodată robul vreunei prejudecăți. Am o curiozitate veșnic deschisă și poate că în asta stă secretul tinereții mele interioare. De pildă, acum, foarte multă lume e revoltată aprioric de ideea că se face un musical după "Steaua fără nume". Iar eu, care sunt afectiv legat de această piesă, și aș avea deci și o scuză la revoltă, abia aștept să-l văd și aș fi foarte fericit să-mi placă. Iar dacă n-o să-mi placă, nu va fi în nici un caz pentru că e "musical".

- E atâta vreme de când n-ați mai făcut film, încât asta seamănă aproape a divorț. De ce?

- Pentru că în nici un mariaj nu există dragoste în sens unic. Eu am fost gata să ofer oricând cinematografului amorul și resursele mele, dar el nu mi-a oferit niciodată rolurile pe care le-visam. De altfel, cred că nici nu se poate vorbi despre mine ca actor de film. Cu trei excepții: "Răsună valea", "Castelanii" și "Pași spre lună" - toate celelalte au fost ecranizări după piese de teatru. Aș putea spune că n-am fost încă încercat ca actor de film.

- Și ce miracol ar trebui să se întâmple pentru ca să reveniți, în condiții fericite pentru toată lumea?

- Să-mi cadă în mână un scenariu ca "Z"... Yves Montand, care este senzațional în acest film, m-a făcut să mă gândesc încă o dată la faptul că un actor câștigă imens cu vârsta. Atunci când poartă în spate și întipărită pe figură o întreagă biografie. O față netrăită nu are nici un dumnezeu. Uitați-vă la toți foștii juni-primi: Alain Delon, Belmondo. De-abia acum încep să devină cu adevărat interesanți. Pentru că au trăit și pe fețele lor se vede asta. Mai ales în film.

- Deci tot am vorbit puțin și despre film, deși se pare că marea dumneavoastră dragoste e teatrul. De altfel o dragoste cu acte în regulă: sunteți directorul Teatrului Național.

- În mod fatal te atașezi de copilul cu care-ți pierzi cel mai mult timp. Iar la ora asta viața mea se consumă între teatru și familie. Cele două familii ale mele... La mine cred că teatrul e mai mult decât o vocație. E o intoxicație. Până și copiii mi-i privesc în perspectiva de viitori actori. Ca pe vremea celebrelor familii de actori care-și transmiteau meseria din tată în fiu. Nu am deloc prejudecata părinților de azi, care se gândesc să dea copiilor o meserie mai sigură și mai bănoasă decât aceea de actor. Dar n-am nici prejudecata meseriilor intelectuale. Dacă copiii mei nu vor avea

www.dacoromanica.ro

vocații artistice, îi voi îndrepta spre meserii manuale. Oricum, o croitoreasă bună e mai de respectat decât o actriță dubioasă.

- Și iar am vorbit despre prejudecăți. Ca să schimbăm subiectul, ce planuri aveți cu Teatrul Național?

- Va fi o mare instituție, cu rolul pe care-l merită în cultura noastră, pe care l-a avut dintotdeauna și pe care sper să-l aibă și de azi înainte. Dar voi veghea cu strășnicie să nu se "instituționalizeze" niciodată.

- Ce credeți despre discuțiile care s-au purtat în jurul spectacolului "Regele Lear". De ce au fost atât de înfocate?

- Ruperea bruscă de un anumit stil convențional al spectacolului shakespearian a fost, bineînțeles, o cauză, mai ales că fenomenul se petrecea pe scena oficială. ca să spun așa... Și pe urmă, pentru că probabil spectacolul merită să fie discutat, nu?

- Fără îndoială că da... Orice interviu se termină cu: "ce planuri aveți pentru viitor?". Eu v-aș propune cinci minute de visare. Să începem cu visurile imediate.

- Să trec cu bine examenul greu al intrării în noua sală a Teatrului Național. Ceea ce presupune o toaletă spirituală specială a ansamblului și pregătirea unui repertoriu demn de una dintre cele mai bune clădiri de teatru din lume... Printre visurile personale: "Shylock", "Richard al III-lea" și "Cyrano de Bergerac"...

- Și visurile îndepărtate?

- Să pun în scenă "Trei surori" de Cehov, cu cele trei fiice ale mele.

- Nici un vis legat de film? Chiar nici unul?

- Visez să fac, ca Jean Gabin - la maturitate și după o lungă întrerupere - o adevărată carieră cinematografică. *Toutes proportions gardées*, bineînțeles.

februarie, 1971

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

S-a născut la 14 decembrie 1918, în satul Galbeni din județul Bacău. Galbeni, anagramă de la Beligan, sau mai curând vice-versa. Primul contact cu teatrul: ca spectator, la galeria Teatrului Național din Iași, alături de alți elevi - interni. (Nu toți au ajuns actori, nu toți au ajuns Beligan).

În 1937-38, Radu Beligan studia Dreptul și Filozofia la București folosind bursa oferită de Facultate, pentru a-și plăti taxele la Conservator. Pe timpul acela, visa să ajungă actor de dramă. La finele primului an de

www.dacoromanica.ro

Conservator, în vacanță, o telegramă de la Victor Ion Popa: «Veniți neapărat București duminică dimineața. Angajament», face ca primul an de Conservator să rămână și ultimul. Radu Beligan devine actor. Dar nu de dramă cum visa, ci de comedie. Așa a început o carieră care ține de 32 de ani.

32 de ani, 72 de roluri pe scenă, 11 roluri în film.

Între cele 72 de roluri pe scenă trebuie amintite: **Abram** din «Cvadratura cercului» - rol care l-a determinat pe criticul Carandino să scrie: «Acest tânăr actor poartă în raniță bastonul de mareșal»; **Vincenzino Esposito** din «Banii nu fac nici două parale» - un mare succes al vremii și o mare experiență pentru Radu Beligan, pentru că juca alături de Ion Iancovescu (stagiunea 1940-1941); **Miroiu** din «Steaua fără nume» - rol care a însemnat un fel de prefață la un viitor teatru poetic (stagiunea 1943-44); **vagabondul** din «Omul care a văzut moartea»; **Dubedat** din «Medicul în dilemă»; **Doctorul Knock** din «Knock»; **Dudu** din «Vis de secătură»; **Gabriel Lamy** din «Clasa 8-a B» un alt mare succes de public al stagiunii 1947-1948; **Tommy** din «Tommy, Helen și Joe».

Apoi, galeria personajelor caragialiene deschisă în stagiunea 1948-1949: **Dandanache** în «O scrisoare pierdută», **Rică Venturiano** în «O noapte furtunoasă» și **Catindatul** din «D'ale carnavalului».

Din 1950, repertoriul lui Radu Beligan începe să devină mai complex: **Tuzenbach** în «Trei surori»; **Hlestakov** în «Revizorul»; **Cavafu** în «Mielul turbat»; **Doctorul Smil** în «Apus de soare»; **Filipetto** în «Bădăranii»; **Trinculo** în «Furtuna»; **Horace** și **Frédéric** în «Invitație la castel»; **Cheryl** în «Celebrul 702»; **Béranger** în «Rinocerii»; **Ciriviș** în «Capul de rățoi»; **Chitlaru** în «Opinia publică»; **Béranger** în «Ucigaș fără simbrie» și. în sfârșit, **George** în «Cui îi e frică de Virginia Woolf»?

Filmografia lui Radu Beligan este, din păcate, mult mai săracă: «O noapte furtunoasă» (1943) regia Jean Georgescu; «Visul unei nopți de iarnă» (1945) după Tudor Mușatescu, în regia lui Jean Georgescu; «Răsună valea» (1948) în regia lui Paul Călinescu; «Bulevardul fluieră „Vântu"» metraj mediu (1950), regia Jean Mihail; «Lanțul slăbiciunilor» (1952) după Caragiale, regia Jean Georgescu; «O scrisoare pierdută» (1953), regia Sică Alexandrescu și Victor Iliu; «Afacerea Protar» (1955) în regia lui Haralambie Boroș; «Celebrul 702» (1962), regizor Mihai Iacob; «Pași spre lună» (1964) - întâlnire cu Ion Popescu Gopo; «Castelanii» (1967) în regia lui Gheorghe Turcu; «Șeful sectorului suflete» (1968) în regia lui Gheorghe Vitanidis.

www.dacoromanica.ro

GYÖRGY KOVÁCS

Mă simt legat de neîmplinirile mele

www.dacoromanica.ro

"În modestia noastră binecunoscută, nu dorim mai puțin decât să cucerim lumea. Să devenim, în viață fiind, nemuritori"

- *Când ați jucat ultima oară pe scenă?*
- Acum doi ani în "Act venețian".
- *Nu vă e dor de scenă?*
- ...
- *După o carieră de 38 de ani? După aproape 200 de roluri?*
- Trebuie să știți că viața unui actor e făcută mai mult din roluri nejucate. Și, cel puțin la mine, visul și visarea au avut o mai mare semnificație decât munca îndeplinită. Rolurile acumulate în decursul anilor devin trecut și amintire și - credeți-mă - rolurile interpretate te părăsesc aproape pe neobservate. Mă preocupă însă mult mai mult acele roluri pe care le-am dorit, pentru care m-am pregătit luni la rând - ori în realitate, ori în gând - și care, dintr-un motiv sau altul, nu s-au realizat. Mă simt foarte legat de neîmplinirile mele care, de altfel, îți pot da și satisfacție: te feresc de căderi și astfel poți să spui, dacă vrei, poate că ăsta ar fi fost rolul cel mare. Și câte nu sunt dintr-astea, pe lângă care am trecut ireversibil și irecuperabil.
- *Bine. Vorbiți-mi atunci despre cariera dumneavoastră netrăită. Despre rolurile nejucate. Despre tot ce începe cu: nu.*
- Nu am jucat "Othello", pentru că mult timp nu s-a găsit un regizor care să-l pună în scenă. După ce a venit la noi Mordvinov și l-a jucat s-au găsit regizori, dar tocmai atunci s-a auzit că Laurence Olivier se pregătește pentru acest rol și s-a spus că nu mai are rost să-l jucăm și noi, din moment ce îl joacă, cu succes, Olivier la Londra... Nu am jucat "Richard al III-lea", pentru că s-a spus că este inutil să ne chinuim, din moment ce tocmai se face un foarte bun film englez... Nu am jucat "Hamlet", pentru că mi s-a spus că toate actrițele care ar fi putut juca rolul Reginei sunt prea tinere. Au trecut ani, și am fost refuzat pe motivul că toate Ofeliile posibile sunt prea bătrâne... Nu am jucat "Henric al IV-lea" de Pirandello, pentru că cei trei regizori din teatrul nostru au considerat că nu au

www.dacoromanica.ro

ce comunica prin această piesă... Sunt convins că acum ar avea, pentru că între timp s-a pus în scenă la Helsinki de către un regizor bucureștean și faptul i-a inspirat, probabil... Când am pregătit și aproape știam rolul titular din "Romulus cel Mare" de Dürrenmatt, regizorul David Esrig, care trebuia să-l pună în scenă, a venit la teatru și, după ce a văzut câteva spectacole, a declarat foarte sincer că nu are o mare parte din distribuție. Am înțeles și prețuit exigența lui. Numai diletanții nu simt riscul unei distribuții greșite... "În amurg" de Hauptmann semăna prea mult cu "Moartea unui artist"... "Incident la Vichy" - pe care am vrut să-l pun în scenă - semăna prea mult cu "Profesorul Mamlock" iar la rolul principal din "După cădere" de Miller, jucat la teatrul din Cluj, a trebuit să renunț din cauza unei obligații de film (care până la urmă nici el nu s-a realizat). Vedeți, cred că n-am greșit spunând că neîmplinirile sunt partea importantă a vieții unui actor. Despre rolurile jucate n-aș fi putut să vorbesc atât... Ce n-ai jucat, rămâne singura retrospectivă posibilă pentru un actor al cărui material este însuși trupul lui. Nervii. Inima. Creierul. Sufletul.

- *De ce v-ați ales tocmai această meserie, György Kovács?*

- Când mi-am ales-o, încă nu știam că această profesiune poate să devină, odată, un meșteșug. Am considerat-o drept bucurie a jocului. Așa o simt și astăzi. Tocmai pentru aceasta cred că e o nedreptate când, fie pe scenă, fie pe ecran, ți se refuză șansa de a juca. Nici nu înțeleg cum se poate răpi posibilitatea de a crea unor actori care, o viață întreagă s-au străduit să învețe ceva din această meserie, pe care niciodată n-o poți cunoaște la perfecție. Știu că teatrele noastre sunt pline de talente tinere excepționale, în stare să reprezinte în lumea întreagă teatrul românesc contemporan. Dar pentru asta e nevoie oare ca generațiile mai puțin tinere să dispară de pe scenă, să moară, în viață fiind? Sunt convins că în toate domeniile vieții, și în teatru și în film, vom avea totdeauna noi și noi talente tinere. Cred însă că pe adevăratul artist, indiferent de vârsta lui, trebuie să-l cultivi neîntrerupt, cu orice preț, și să nu-l împiedici să creeze; fiindcă, pentru el nu e niciodată prea târziu, el este poate capabil să dea ceva extraordinar atâta timp cât trăiește. Nu sunt convins de faptul că măsura cea mai bună, pentru creațiile la o vârstă înaintată, ar fi de a-l revoca pe actor, de a-l alunga de pe scenă, numai pentru motivul că părinții săi s-au iubit cu 20-30 de ani mai devreme decât se cere. Mâine se va spune oare că numai artiștii născuți foarte aproape de timpul nostru au voie să picteze, să sculpteze, să compună muzică, să scrie? Sper că nu.

www.dacoromanica.ro

- Ce v-a atras către film, atunci, în 1956, când aţi primit să jucaţi rolul lui Matei Dragomirescu în "Citadela sfărâmată"?

- La primul film te gândeşti întotdeauna că de acum înainte vei cuceri toate premiile şi cu tine va începe renaşterea cinematografiei. De la amatori până la profesionişti, toţi începem cu acest gând. Pentru că, în "modestia" noastră binecunoscută, nu dorim mai puţin decât să cucerim lumea şi să devenim, încă în viaţă, nemuritori... Trebuie să treacă foarte multă vreme până când afli că spre a sluji această artă mult blestemată, ai nevoie de multă dragoste şi putere de dăruire. Mai ales dacă ne gândim că aparţinem unui domeniu în care toată lumea se pricepe.

- Şi totuşi, aţi rămas în cinematografie. Asta înseamnă că iubiţi filmul?

- Nu l-aş face dacă nu l-aş iubi. Nimic nu se poate face fără dragoste. Numai că puterea de a iubi are şi ea limitele ei.

- Îmi aduc aminte, la "Serata", eram pe platou în ziua când se turna discursul dumneavoastră în faţa invitaţilor. E o scenă lungă, pe care o jucaţi în faţa aparatului de filmat, ca în faţa unei mulţimi. M-am gândit atunci, încă o dată, la singurătatea actorului de film...

- Această singurătate o trăieşti şi pe scenă. Prezenţa unuia sau mai multor parteneri nu înseamnă şi că s-a creat acel gen de legătură care să-ţi suprime singurătatea. Atâta doar că, pe când la film trebuie să te supui total concepţiei regizorului, pe scenă tu eşti acela care, peste intenţia regizorului şi a gândirii scriitorului, timp de 2-3 ore trebuie să fascinezi publicul prin însăşi prezenţa ta. Dar singur eşti întotdeauna.

- Ce consideraţi a fi foarte important pentru cariera unui actor?

- Norocul.

- Şi talentul?

- Îl ai sau nu-l ai. (Au spus-o alţii).

- Şi dacă-l ai, ştii, simţi că îl ai?

- Sigur. Dar aici lucrurile sunt mai complicate, pentru că şi diletanţii cred că au talent. Ei însă - şi ei alcătuiesc majoritatea - s-au strecurat pe cărări nevăzute în mijlocul profesioniştilor şi puterea lor este nebănuit de mare. Sunt foarte legaţi între ei, au întotdeauna aplauze la momentul potrivit sau cerut şi, la fel ca morfinomanii, dacă cel mai apropiat se află la sute de kilometri, se găsesc şi se ajută, gata oricând să fabrice şi să răspândească teorii

www.dacoromanica.ro

așa-zis artistice, gata în orice clipă să nege tot ce s-a făcut înainte. Sunt ca un flagel și este absolut imposibil să te ferești de ei.

"Ce n-a jucat, rămâne singura retrospectivă posibilă pentru un actor al cărui "material" este însuși trupul lui. Nervii. Inima. Creierul. Sufletul"

- Dumneavoastră, care ați întâlnit atât de des succesul, și pe scenă, și în film, ce părere aveți despre el?

- Succesul e un lucru important în cariera unui actor - ca și în viața oricărui om. Ar fi o minciună să spunem că nu ne interesează. Dar, drept să vă spun, nu mai știu ce înseamnă "succes" în domeniul nostru. Dacă un spectacol prost, cu o presă corespunzătoare, se joacă de 150 de ori cu săli arhipline și cu aplauze, asta înseamnă succes sau cădere? Dacă un film prost, cu o presă bună, are zilnic numai o sută de spectatori, înseamnă cădere sau succes? Din păcate, aplauzele, unul din semnele succesului, și-au pierdut creditul, deoarece, de cele mai multe ori, când actorul se apropie de ușa prin care va părăsi scena, publicul bate din palme. Deși noi, actorii, îndrăgim această muzică, totuși, poate că o tăcere de câteva clipe ar însemna mai mult decât acest zgomot, obișnuit în secolul aplauzelor.

- Vi s-a întâmplat vreodată să vă fie frică de un rol - de fapt, de o întâlnire cu publicul?

- Da. De fiecare rol și în fiecare seară.

- Și care e leacul?

- După câteva minute frica dispare singură. Mai ales dacă ai norocul ca partenerul principal, care e publicul, să "joace" bine în seara aceea. Atunci ești salvat.

- Și dacă nu?

- Așteptați partenerul din seara următoare. Dar asta nu e specific numai pentru noi, actorii. Și în viața de toate zilele se întâmplă ca partenerul să nu răspundă. Și atunci așteptați...

- Știți că ne place să spunem adesea: "acum știu ce trebuia să fac". Ce-ați face dacă s-ar putea s-o luați de la capăt?

- Viața noastră nu e făcută din mai multe "duble". Nu ai din ce să alegi... Dar chiar dacă ar fi așa, nu cred că aș face altceva sau

www.dacoromanica.ro

altfel. Poate că "muzica" filmului ar fi alta. Poate că ceea ce a ieşit prea violent alb-negru ar fi Eastmancolor. Poate că, după atâtea prospecţii, unele episoade s-ar juca în alt peisaj şi alte decoruri. Şi poate chiar genericul ar fi altfel. Dar ceea ce rămâne, ar fi, fotogramă cu fotogramă, la fel. Acceptând succese şi căderi tot aşa ar fi, pentru că nu există "refacere". **Noi trăim "copia standard" a vieţii noastre.** Cum spune Arghezi? "Puii mei, bobocii mei, copiii mei!/ Aşa e jocul/ Îl joci în doi, în trei/ Îl joci în câte câţi vrei/ Arde-l-ar focul".

martie, 1971

FIŞĂ APROAPE PERSONALĂ

György Kovács s-a născut la Cluj, la 22 februarie 1910. După bacalaureat, părinţii hotărăsc că trebuie să devină medic, iar el hotărăşte că trebuie să devină actor. **«După cinci ani în care m-am ocupat cu tot felul de lucruri, am sărit în apă şi de atunci încerc să înot».** Omul care l-a ajutat «să sară în apă» era Imre Kádár, directorul teatrului din Cluj, care a avut buna inspiraţie să adune la ora aceea toţi tinerii talentaţi din Cluj, cu sau fără studii superioare, şi să formeze un teatru, care avea să devină în scurt timp unul din cele mai bune din ţară.

Debutul scenic se produce în 1933, cu rolul **Croitorului** din piesa ,«**Pui de vultur**» de Rostand. Peste doi ani, joacă rolul principal din aceeaşi piesă. Peste alţi doi ani, rolul lui **Maeternich.**

Prima carieră, cea clujană, mai ales în prima ei perioadă, este foarte bogată: 150 de roluri.

În 1946, György Kovács trece la teatrul proaspăt înfiinţat la Târgu Mureş, dar multă vreme face naveta între scena clujană şi cea din Târgu Mureş. Din 1956, naveta se complică cu încă o rută: Bucureşti, Studioul Buftea. Din 1948, György Kovács este şi profesor la Institutul de Artă Teatrală din Târgu Mureş. O carieră de 38 de ani, 200 de roluri în teatru şi în film. De la **Tartuffe** la **Romeo**, de la **Cyrano** la **Satin** din «Azilul de noapte», de la **Astrov** din «Unchiul Vania», la **Trigorin** din «Pescăruşul» şi **Lucifer** din «Tragedia omului». Apoi **ofiţerul** în «Titanic Vals», **Ciolac** în «Arcul de Triumf», rolul principal în «Moartea unui artist», rolul principal în «Act venetian» şi multe altele pe care György Kovács nici nu le mai numeşte pentru că, spune el, nu cantitatea contează, ci calitatea. **«Poate că e un lucru banal, dar se ştie că leoaicele nasc foarte rar şi atunci câte un singur pui, dar acela e leu».**

Cariera cinematografică, începută în 1956 cu «Citadela sfărâmată» în regia lui Marc Maurette, întreruptă 9 ani şi reluată cu «Pădurea

www.dacoromanica.ro

spânzuraților», în regia lui Liviu Ciulei, nu este nici ea o demonstrație de cantitate. După "Pădurea spânzuraților" (1964) nu au urmat decât: «Runda a șasea» - regizor Vladimir Popescu-Doreanu (1965); «Procesul alb» - regizor Iulian Mihu (1965); «Serbările galante» - regizor René Clair (1966); «Fantomele se grăbesc» - regizor Cristu Polucsis (1966); «Dacii» - regizor Sergiu Nicolaescu (1966); «Serata» - regizor Malvina Urșianu (1970).

Deși n-a jucat decât în 9 filme, de fiecare dată și în fiecare din ele, prezența lui György Kovács pe genericul filmului e un act de inspirație regizorală, iar în film o sărbătoare, indiferent de importanța sau întinderea rolului.

În 1977, pe "copia standard" a vieții actorului György Kovács destinul a scris: Sfârșit...

www.dacoromanica.ro

IRINA PETRESCU

Tinerețea e un accident biologic

www.dacoromanica.ro

"Dacă frumusețea poate servi adevărului, o accept și chiar o salut. Dar a machia adevărul, astăzi, mi se pare un act retrograd"

- Precis nu-ți spun noutăți: de 12 ani ești cea mai tânără actriță a cinematografiei noastre. Chiar și în ultimul film, "Facerea lumii", ai mi se pare tot 18 ani...

- Ai să râzi! Aici încep prin a avea 17... Dar știi ce mi se pare mie cu adevărat nostim? Când aveam 17 ani, am jucat în "Valurile Dunării" rolul unei femei de 25. La 18, am jucat în "Poveste sentimentală" un rol de 30... Iar acum, când am cu adevărat 30 de ani, joc un rol de 17...

- Trebuie să recunoști că e o situație într-un fel de invidiat.

- Într-un fel... Mie tinerețea - tinerețea mea firește - nu-mi spune nimic. Pentru nimic în lume n-aș mai vrea să am - nici măcar pentru câteva ceasuri - 18, 19 sau chiar 23 de ani. Nu mi-a spus nimic vârsta asta. Și pe urmă, tinerețea mâinilor sau a obrajilor nu închide în ea nici un secret. Nici măcar secretul ultra-banalizat al tinereții interioare. Nu cred că o actriță care-și închipuie că tot ce zboară se mănâncă, sau mai e în stare să se joace cu păpușile, este mai tânără decât o alta, care are gândirea și problemele vârstei ei și croșetează botoșei pentru nepoți. Mai degrabă mă fascinează, dacă vrei, o Geraldine Page care, trebuie să recunoști, nu mai arată de mult a copiliță și totuși e atât de uimitor tânără și fermecătoare, încât te duce cu ea dincolo de orice vârstă. Și pe urmă, eu cred că tinerețea e un accident biologic în viața unui om. Nimic decât un accident. Tot restul vine după... Mă interesează cu mult mai mult actrițele mature: Katharine Hepburn, Annie Girardot, Giulietta Masina, Emmanuelle Riva sau, ca să venim acasă, Clody Berthola, Elvira Godeanu, Dina Cocea...

- Nu e greu de presupus atunci, că ți-ai fi dorit, cel puțin în ultimii cinci ani, și altceva decât roluri de copiliță...

- Nu. Cel puțin în filmele care s-au făcut până acum, nu. Ce să-ți spun? Că mi-aș dori o comedie? Dar comedie, comedie.

www.dacoromanica.ro

Modernă, actuală. Există un singur regizor care, ori de câte ori mă întâlnește pe stradă, îmi spune: "Tu trebuie să faci comedie. Tu ești o Rosalind Rusell a noastră și asta nu știe nimeni..." E Jean Georgescu...

- Știi, probabil, că ești singura noastră actriță considerată în exclusivitate - și pe nedrept zic eu - de film. Ce crezi?

- Poate ar trebui să răspund că e o idee preconcepută. Dar, oricum ar fi,îmi face plăcere. Cu o precizare: sunt - cred - o actriță de film posibilă. A nu se confunda cu: o posibilă actriță de film. Numai că știi, în ultimii ani am avut șansa să gust și din altă prăjitură: teatrul.

- Care-ți place mai mult...

- Da, mai mult. Însă, vezi, o spun doar cu jumătate de gură. Pentru că, din păcate, teatrul nu oferă posibilitatea asta fantastică a contactelor la mare distanță. Filmul este o linie de comunicație mult mai avantajoasă pentru un actor. Pentru că spectatorilor mei din - să zicem - Maramureș, le pot oferi mult mai ușor un film, decât o piesă de teatru. Și dragostea, și adeziunea lor trebuie răsplătite într-un fel.

- Dragostea obligă, asta-i adevărat...

- Da, dar nu în sensul concesiilor. Sunt incapabilă să fac și cea mai măruntă concesie.

- Ce numești concesie?

- Să dai publicului exact ceea ce așteaptă de la tine. Publicul trebuie contrazis - cred eu - cu blândețe, dar contrazis. Și bănuiesc că de multe ori îi și place. Dar nu pentru asta țin eu s-o fac, ci pentru liniștea mea.

- Nu crezi însă că ce așteaptă publicul de la tine este exact asta: să ai veșnic 18 ani și să fii frumoasă? Gândește-te la "Duminică la ora 6..."

- E adevărat că tentația de a avea într-un film cel puțin cinci prim-planuri care să te flateze există, și e foarte greu să i te împotrivești. Nimeni nu scapă de asta. Nici actorul, nici publicul. Eu le pun însă în categoria micilor cadouri care fac plăcere. În "Duminică la ora 6", unde eram practic, nemachiată, într-o lumină pusă intenționat crud, fără abțibilduri de avantajare a vedetei am fost, până la jumătatea filmului, foarte tristă că am să fiu urâtă, cu un ten imperfect, cu privirea prea puțin subliniată de retușuri. A fost un efort de acomodare aproape epuizant. Până la urmă l-am făcut. Ce-i drept, mai încet decât publicul, care trebuia să accepte

www.dacoromanica.ro

într-o oră și jumătate ceea ce eu acceptasem în două luni. Pot să înțeleg foarte bine că publicul nu poate fi de acord cu asemenea imagine, dar știu și că tot el e în pierdere. Pentru că, a face azi un film frumos de dragul frumosului, nu se mai potrivește nici cu temperamentul, nici cu sensibilitatea epocii, deschisă mai curând înspre adevărul în sine, decât spre frumosul în sine. Dacă frumusețea poate servi adevărului, atunci o accept și o salut. Dar **a machia adevărul, mi se pare astăzi un act retrograd.** Și, ca să mă întorc la concesii, cred că e mult mai înțelept pentru un actor să stea, chiar și ani de zile, decât să-și semneze decesul profesional, acceptând un rol care nu-l pune în valoare, care nu-l solicită nicicum.

"Cea mai mare concesie: să dai publicului exact ce așteaptă el de la tine. Publicul trebuie contrazis. Cu blândețe, dar contrazis. De multe ori îi și place, bănuiesc..."

- Trebuie să înțeleg că, una peste alta, ești mulțumită de cariera ta?

- Da. Sunt mulțumită. Știu că ar fi fost frumos să spun: ar fi trebuit mai altfel, mai altceva, mai bine, mai complex, căci nemulțumirea e preferată dintotdeauna suficienței. Dar eu cred că nu din suficiență am spus da, ci pentru a respecta adevărul.

- Ai încercat să te vezi peste 10 - 15 ani? Ce crezi că ai să joci? Cum ai să treci de la 18 la 30 de ani și mai departe?

- Nu știu. De altfel, cred că trebuie lăsat totul puțin la voia întâmplării. Simt însă că mă îndrept cu pași vertiginoși spre a fi circumspectă, poate puțin acră, severă cu mine și cu cei din jur în egală măsură. Ceea ce s-ar putea să fie foarte dezagreabil...

- Spune-mi, știu, toată lumea știe, doar semnezi și în revista noastră, că scrii și încă foarte bine. Nu te ispitește ideea de a scrie mai mult și nu numai "cinema"?

- Ba da. Și încă foarte tare. Dar asta nu e suficient. Pentru meseria asta, care e și ea o meserie, altă meserie, îți trebuie exercițiu, timp, dispoziție, concentrare specifică... Or, eu sunt deocamdată în faza de "adolescentă răutăcioasă". Aștept să mă maturizez. Pot însă să te asigur că versuri n-am să scriu niciodată.

www.dacoromanica.ro

- *De ce?*

- Cred că n-aş putea să răspund decât în felul copiilor: "D'aia". Aşa că, poate îmi laşi mie ultimul cuvânt.

- ...

mai, 1972

FIŞĂ APROAPE PERSONALĂ

Anul, luna, ziua, locul naşterii: 1941, iunie, 19, Bucureşti

Ca tot omul, şcoala primară, liceul, bacalaureatul. În 1957, o întâlnire întâmplătoare cu Savel Ştiopul, probe pentru un film ("Pasiunea prietenilor mei"). Filmul nu se mai face, probele rămân. Un an mai târziu, în timp ce Irina Petrescu e studentă la Filologie, Liviu Ciulei vede probele şi o distribuie în "Valurile Dunării". Filmul este premiat la Karlovy Vary. Un an mai târziu se înscrie la Institutul de Artă teatrală şi cinematografică şi continuă să joace: • 1959, "Nu vreau să mă însor", în regia lui Manole Marcus; • 1960, "Poveste sentimentală", în regia lui Iulian Mihu; • 1961, "Paşi spre lună", în regia lui Ion Popescu-Gopo; • 1963, "Străinul", în regia lui Mihai Iacob, film care-i aduce Premiul de interpretare la Festivalul de la Mamaia 1964 • Este invitată de regizorul maghiar Márton Kelety să joace în filmul "Povestea prostiei mele". • 1965 "Harap Alb", în regia lui Gopo şi "Duminică la ora 6" în regia lui Lucian Pintilie. "Duminică la ora 6" obţine, în 1966, la Mar del Plata, Premiul pentru regie şi interpretare şi, în acelaşi an, îi aduce Premiul de interpretare la Festivalul de la Mamaia. • 1966: din nou două filme: "Dimineţile unui băiat cuminte", regizor Andrei Blaier şi "Şeful sectorului suflete", prima întâlnire cu regizorul Gheorghe Vitanidis. • 1968, "Răutăciosul adolescent", Premiul de interpretare la Moscova, 1969. • 1971, "Facerea lumii", ambele în regia lui Gheorghe Vitanidis.

După absolvirea Institutului, între 1963 - 1966, este asistentă la clasa de actorie, mai întâi la clasa maestrului Ion Şahighian, apoi la cea a lui Ion Cojar. • **Debutul teatral** în 1965 cu **Ileana**, din piesa "Noaptea e un sfetnic bun". • În 1966 este angajată la Teatrul Mic. Urmează: Un spectacol de versuri Prévert, în regia lui Radu Penciulescu; **Silvia**, din "Dactilografii", în regia lui Mihai Dimiu (1967); **Gittel**, în "Doi pe un balansoar", în regia lui Radu Penciulescu (1968); **Silvia**, în "Ofiţerul recrutor" în regia lui Valeriu Moisescu (1969); **Lena** din "Leonce şi Lena" pe scena Teatrului "Lucia Sturdza Bulandra" în regia lui Liviu Ciulei; • În 1971, **Rosaline** din "Zadarnice necazuri de iubire" pe scena Teatrului Mic, în regia Soranei Coroamă.

www.dacoromanica.ro

SILVIA POPOVICI

Noi trăim clipa...

www.dacoromanica.ro

"Viața unui actor e foarte scurtă și nu lasă după ea decât, cel mult, niște biografii pe care, din când în când, le mai cercetează unii fanatici".

- Nu știu dacă realizezi cât de mult te-ai schimbat, de la fetișcana romantică din "La mere" până azi, la "Gioconda..." sau "Serata"...

- Dar e normal. Nu mai pot fi ca acum 15 ani.

- Sunt schimbări și-schimbări. Aceea de care vorbesc e foarte "în bine".

- Nici o schimbare nu ține, cred, numai de noi. N-aș putea vorbi despre evoluția mea, fără să spun că ea a fost marcată de fiecare personalitate pe lângă care am trecut - sau care a trecut pe lângă mine - de tot ce s-a întâmplat în jurul meu, de toate mișcările vieții noastre... În copilărie, ba chiar și în adolescență, mă credeam o neadaptabilă, o înstrăinată. Trăiam într-o lume numai a mea, plină de probleme pe care le credeam numai ale mele. De fapt, cred că eram doar mai egoistă... Temperamental, poate aș fi fost o romantică (pentru că vorbeai de "La mere"). Dar tot ce mi s-a întâmplat după toate acele întâlniri cu oameni marcanți, cu personalități probabil mai puternice decât a mea, m-au maturizat în altă direcție. Mai amplu, mai complex... Poate că și rolurile pe care le-am jucat - cele mai multe au fost "eroine" - și-au pus pecetea asupra evoluției mele. Dar uite ce ciudat: deși erau mai toate, ca orice eroine, ființe de mare ardoare sentimentală, nu m-au sentimentalizat, ci m-au împlinit...

- Ai jucat atât de mult, și roluri atât de diverse, încât cred că a devenit foarte greu să ți se stabilească un gen.

- Nici nu știu dacă e important să porți o etichetă. Știu însă că ader la genul de actor-interpret, nu de actor-exponat. Nu-mi plac frumoșii și frumoasele. N-am mare încredere în frumusețe. Deși "se poartă", e apreciată, e căutată, n-o consider strict necesară pentru un actor. Un actor trebuie să trăiască prin el însuși, prin personalitatea lui, prin ceea ce are de spus... Aș fi în stare să văd de dimineață

www.dacoromanica.ro

până seara filme cu Ingrid Bergman, Katharine Hepburn, Audrey Hepburn, Geraldine Page, Julie Christie exact pentru că le consider actrițe adevărate, de trăire, de adâncime, și nu fabricate prin publicitate.

- *Întâmplător, ele sunt și frumoase...*

- Dar puteau și să nu fie. Și pe urmă, nici nu sunt frumoase în sensul obișnuit al cuvântului, ci prin harul lor.

- *Prin talent, adică...*

- Alții îi spun "foc sacru"... Nu știu ce e. Este, poate, acea permanentă acumulare care se cere la un moment dat descătușată. Este, poate, o nevoie de a te cheltui... Meseria - nu-mi place să-i spun așa, dar n-am cum altfel - noastră se face din mai multe cauze, dar cel puțin două sunt esențiale: dintr-o mare nevoie de a te arăta, de a trăi în văzul lumii (și de aici se nasc stelele, vedetele) sau dintr-o necesitate imperioasă de a te manifesta plenar, de a te descătușa, de a te cheltui. Eu, spre bine dar și spre rău, fac parte din această a doua categorie...

- *De ce : "și spre rău"?*

- Pentru că la mine puterea de acumulare e atât de mare, încât cred că aș muri dacă n-aș juca. Și nu fac o figură de stil când spun "aș muri". Sunt fizic bolnavă atunci când mi se întâmplă să nu joc. Și nu pot pune nimic în loc. Respectând, cu toată maturitatea la care am ajuns, toate meseriile, pentru mine nu există decât una singură, una singură mă împlinește, îmi aparține - sau îi aparțin, știu eu... Și dacă cel puțin ar fi o meserie comodă.

- *Mulți chiar sunt convinși că este o meserie comodă. În orice caz, plăcută.*

- Știu. Înveți un rol, ieși pe scenă, îl debitezi și mai ești și aplaudat... Dar cu cât efort - care nu trebuie să se vadă - câte sentimente care nu sunt întotdeauna ale tale, dar trebuie să le descoperi în tine, care ești unul singur - și nici asta nu e bine să se vadă, nu e bine să te vezi tu, ci el, personajul, de fiecare dată altul și de fiecare dată scos din tine. O dată cu nervii tăi... N-aș vrea să am aerul că mă plâng. Nu poți cârti împotriva a ceea ce te ține în viață, oricât ar fi să te coste. Vroiam doar să spun că nu e o meserie ușoară cum pare la prima vedere. Și poate că vroiam doar să mai pledez o dată pentru ideea actorului ca element al creației, și nu ca executant al unor comenzi. Nu-mi place ideea de executant și pentru că ea presupune o placiditate cu care nu pot fi de acord. E adevărat

www.dacoromanica.ro

că el, actorul, nu-şi pune în circulaţie ideile proprii, ci e limitat la rolul de a transmite ideile autorului şi ale regizorului. Dar, pentru ca să transmiţi nişte idei, trebuie mai întâi să le recepţionezi, să devină ale tale. Mai mult: să le adânceşti, să le duci mai departe. La "Serata", aveam uneori senzaţia că dacă Malvina Urşianu n-ar fi gândit toate acele imagini, vorbe, situaţii ele ar fi ţâşnit din mine în momentul în care le jucam. Senzaţia că le-aş fi putut gândi şi eu. De altfel, întotdeauna încerc să fac priză cu regizorul, să fiu pe aceeaşi lungime de undă, pentru că am nevoie de sentimentul că ceea ce joc izvorăşte din mine.

"Cred că aş muri dacă n-aş juca. Şi nu fac o figură de stil când spun: aş muri! Sunt fizic bolnavă atunci când mi se întâmplă să nu joc"

- Vorbeai despre actriţele "făcute" prin publicitate. Chiar crezi că publicitatea e în stare să facă un actor? Şi, de fapt, ce crezi despre publicitate?

- Publicitatea poate lansa un actor. Dar nu-i poate determina valoarea... De altfel, mi se pare nedrept să atragi atenţia asupra unei personalităţi mai mult decât asupra alteia care acţionează într-un domeniu mai puţin spectacular, dar nu mai puţin profund pentru asta. Şi totuşi, aşa se întâmplă. Infinit mai multă lume ştie cine e, să zicem, Dan Spătaru decât... Marin Preda. E o ciudăţenie şi o nedreptate, trebuie să recunoaştem. Dar poate că există şi o compensaţie. Viaţa unui actor - ca actor - e foarte scurtă şi nu lasă după ea decât cel mult nişte biografii pe care, din când în când, le mai cercetează unii fanatici. Un scriitor trăieşte, prin opera lui, peste timp. Noi trăim clipa. Poate aşa se explică nevoia de a fi cel puţin prezenţi, intens prezenţi, în "clipa noastră", poate aşa se explică atenţia mai specială care ni se acordă, uneori. Pe mine însă mă interesează numai acea publicitate care se apleacă asupra unui actor dintr-un interes pur profesional.

-Nu e pentru prima dată când am în faţă o listă lungă de roluri în teatru şi una foarte modestă de filme...

-Nu numărul contează, ci importanţa rolurilor şi puterea lor de a persista în memorie. Eu cred că am avut totuşi noroc, pentru că

www.dacoromanica.ro

am interpretat roluri de compoziţie. După ce la început am jucat eroine de vârsta mea, de la "La mere" până la "Ora H", trecând prin "Furtuna", a urmat "Darclée", un fel de maraton de compoziţie. Mai multe vârste - nici una nu-mi aparţinea, în afară de tinereţe care nu-mi folosea de loc în acel film - nemaivorbind de rolurile din opere. De la eroine wagneriene până la patetica Alma Mater, de la dramatica Tosca, până la tragica Margareta a lui Faust. "Darclée" a fost o încercare dură, dar şi o experienţă care m-a maturizat. Pe urmă, cele două roluri în "Dragoste lungă de-o seară" şi "Omul de lângă tine", pe care tot în categoria "compoziţii" le-aş trece, pentru că sentimentele acelor personaje nu-mi aparţineau. Apoi "Gioconda"... . Şi iar nu aveam vârsta eroinei. Trebuia să fiu matură, dar frumos matură. Malvina ţinea ca obrazul să fie pur şi nealterat de ani, dar dincolo de el să se ascundă un temperament matur, o putere de trăire fantastică egalată doar de forţa de disimulare a sentimentelor. Pe urmă "Serata", într-un fel apropiat de "Gioconda..." dar puţin pe invers: aparent, Alexandra e o fată însingurată în urâţenia ei, sub care ascunde însă o mare forţă şi o dorinţă de a comunica şi de a fi acceptată de ceilalţi.

- Urâţenia Alexandrei este însă de o asemenea puritate austeră, încât atinge frumuseţea Irinei din "Gioconda..."

- Puritatea nu ţine de nişte linii ale obrazului. Ştiu că mi se schimbă chipul de la un rol la altul. Mi se transformă muşchii obrazului fără să-mi dau seama. Pentru că el, chipul, ia, cred, forma dinlăuntru a personajului. Cât despre frumuseţe... Eu am început prin a fi o fată urâtă cu care regizorii nu prea ştiau ce să facă şi atunci o puneau să joace în travesti flăcăiandri cu mustăcioară. Nici acum nu sunt frumoasă.

- Dar poţi fi, în funcţie de rol, pe scenă sau în film. Adică exact acolo unde şi când trebuie să fie frumoasă o actriţă. Dacă e actriţă...

mai, 1971

FIŞĂ APROAPE PERSONALĂ

S-a născut la 7 mai 1933 în comuna Fundata - Braşov.

O profesoară pasionată, Maria Verdeş, care organiza spectacole - de versuri, dar şi Caragiale - un căutător şi descoperitor de talente, Roger Georgescu, un real talent dramatic vizibil cu ochiul liber, totul o împingea pe eleva de liceu Silvia Popovici către cariera de azi. Dar ea visa să devină, dacă nu medic atunci psiholog, dacă nu psiholog atunci cântăreaţă, dacă

www.dacoromanica.ro

nu cântăreață cel puțin pedagog (modelul ideal era doamna Verdeș) și, în orice caz, scria poeme, epigrame, satire. Între timp, și mai mult de dragul doamnei Verdeș, participa la concursurile interșcolare, la spectacole de versuri și juca în travesti... Cațavencu. Apoi, după ce Roger Georgescu o recrutează în Ansamblul U.T.M., proaspăt înființat, joacă în «Articolul 24», în «Tânăra gardă» (rând pe rând Liuba și Uliana), în regia lui Tadeu Arsenie, și **Mița Baston** în «D-ale carnavalului». Juca alături de George Constantin, Gheorghe Cozorici, Gina Patrichi, și ei pe atunci, printre alții, membri ai ansamblului U.T.M. Ideea de a juca începe să-i placă, dar nu până într-atât încât să renunțe la visul de a urma psihologia (psihologia copilului, nota bene), drept care se și pregătește să dea examenul cuvenit. Cei din jur sunt însă de cu totul altă părere. Doamna Verdeș, Roger Georgescu și regizorul Tadeu Arsenie încearcă și chiar reușesc s-o convingă să dea examen la Institut. Alege secția actori de film, care avea examenele în primăvară, în speranța că nu va reuși și se va prezenta toamna la... psihologie. Proba de actorie e trecută cu succes, cea de fonogenie, de asemenea, la proba de fotogenie cade. Derogare. Prea erau bune celelalte două probe. În Institut joacă tot felul de fetișcane duioase, o bătrână de 80 de ani, flăcăiandri (în travesti) dar și **Zița** în «O noapte furtunoasă». Era în anul III când o descoperă Iulian Mihu și o distribuie în «La mere». Revelație. Apoi, Mihai Iacob găsește în ea «**Bianca**» ideală, cu Iurie Darie ca partener. În această epocă apare încă un personaj, mai din umbră, macheuza Rica Enescu, care-i descoperă machiajul și coafura potrivite ceea ce, spune Silvia Popovici, «mi-a dat curaj și încredere în mine». Un an înainte de absolvirea Institutului, primul lung metraj: «Ora H» în regia lui Andrei Blaier și Sinișa Ivetici.

În 1956, la absolvirea Institutului, i se propune să rămână în București, dar refuză. Visează, ca toată promoția ei de altfel, un teatru experimental și, împreună cu Gheorghe Cozorici. Sanda Toma, Eliza Plopeanu, Amza Pellea, Constantin Rauțchi, Victor Rebengiuc, Radu Penciulescu pleacă la Craiova sub conducerea lui Vlad Mugur. Cariera la care nu visase niciodată începe, totuși, între 1956-1959: **Ofelia** în «Hamlet»; **Maria** în «Tânăra generație» (premiul I la concursul tinerilor actori); **Olga** în «Ani de pribegie» (premiul II); **Ecaterina Teodoroiu**; **Lucietta** în «Gâlcevile din Chioggia»; **Magda** din «Arcul de Triumf» (premiul III la concursul de dramaturgie originală). Între timp mai joacă și în «**Furtuna**», filmul lui Andrei Blaier și Sinișa Ivetici. În 1959 se întoarce, prin concurs - la sugestia lui Moni Ghelerter - în București, la Teatrul Național. Joacă: **Ioana** în «Surorile Boga»; **Vera** în «Cei din urmă» (alt concurs, alt premiu I); se pregătește pentru un rolișor în «**Darclée**» și, peste noapte, i se oferă chiar rolul principal; **Judith** în «Discipolul diavolului»; **Margot** în «Mașina de scris»; **Grușa** în «Cercul de cretă caucazian» (din nou premiul I). Între timp, joacă pentru T. V., în regia lui Lucian Pintilie, rolul **Oarbei** în

www.dacoromanica.ro

«Oaspetele din faptul serii»; «**Vanina Vanini**»; **Sonia** în «Crimă şi pedeapsă» şi tot **Sonia** în «Unchiul Vania». Încă două filme, «Omul de lângă tine» şi «Dragoste lungă de-o seară», amândouă în regia lui Horea Popescu, după care pleacă la Cluj. Între 1963 - 1966, pe scena Teatrului Naţional din Cluj: **Larisa**, în «Fata fără zestre»; **Iphigenia**, în «Iphigenia în Aulida» (turneu de succes în Italia); **Hilde**, în «Constructorul Solness»; **Maria**, în «Nimic nu se pierde, dragul meu». În 1966 se reîntoarce la Bucureşti, ca angajată a Teatrului Naţional. Urmează: **Ana Petrovna**, în «Un Hamlet de provincie»; **Julieta**, în «Romeo şi Julieta»; «Troienele», «Andromaca», «Alizuna», **Luluţa**, în «Coana Chiriţa»; **Goneril**, în «Lear» şi **Euxinia**, în «Săptămâna patimilor».

În 1967, Malvina Urşianu îi oferă rolul principal în «Gioconda fără surâs» şi tot Malvina Urşianu, în 1970, rolul Alexandrei în «Serata».

15 ani de carieră, impresionant de multe roluri în teatru, incredibil de puţine în film. Dar, să nu contabilizăm. Să spunem că numărul nu contează şi să sperăm, în taină, că el va creşte. Cu timpul.

Silvia Popovici şi-a trăit clipa până în 1993.

www.dacoromanica.ro

AMZA PELLEA

... poate am fi mai senini

www.dacoromanica.ro

"Nici măcar un croitor nu ajunge mare dacă nu taie, și chiar strică, o cantitate de stofă bună... Dar unde sunt marile subiecte de film stricate de actori ?!"

- Spune-mi, Amza Pellea, cum ți se pare azi meseria de actor pe care acum 20 de ani nici nu vroiai s-o începi?

- Frumoasă. Superbă. O meserie dumnezeiască, pentru că îți permite, ca nici una alta, să ajungi la sufletul oamenilor. Trăim o viață, și nu ni se întâmplă să avem nici cinci minute de comunicare atât de puternică, atât de adevărată, ca aceea pe care o prilejuiește un spectacol. Dacă am avea întotdeauna posibilitatea să comunicăm direct, prin sensibilitate, de la suflet la suflet, poate am fi mai senini. Avem atâta nevoie de asemenea comunicare... Poate așa se explică faptul că în epoca noastră violentă, în care e la modă "pumnul și pistolul" - pentru că e o modă și asta, ca mini sau maxi - apariția unei licăriri de umanitate, de sensibilitate e sesizată imediat și apreciată. Poate așa se explică intrarea liberă pe care o au melodramele la sufletul spectatorilor...

- Pui foarte mult preț pe sensibilitate, văd...

- Mi se pare elementul de bază. În orice caz, în meseria noastră ea este condiția *sine qua non* pentru înțelegerea unui personaj, a unor situații dramatice care nu sunt întotdeauna și ale noastre, nu sunt întotdeauna cele care ne convin cel mai bine. Mi s-a părut - și mi se pare încă - teribil de pasionant să găsesc drumul de acces spre o imagine pe care mi-o formasem despre un personaj. Să găsesc resorturile interioare care să corespundă semnificațiilor pe care mi le-am propus, în așa fel încât el, personajul, să fie viabil, să fie adevărat, să emoționeze deci: să trezească sensibilitatea spectatorului. Ți-am spus că omul care m-a marcat pe viață a fost profesorul meu din Institut, Mihai Popescu. El mi-a făcut, la un moment dat, următoarea teorie: "Dacă Dumnezeu, sau natura, sau în cine crezi, ți-a dat posibilitatea să faci o adunare de oameni să te asculte, atât de concentrat încât să uite pentru două ore de ei înșiși,

www.dacoromanica.ro

eşti obligat să faci meseria asta, indiferent de sacrificiul pe care ţi l-ar cere". Şi mai spunea: "Sufletul artistului trebuie să fie o rană permanent deschisă, pentru că numai aşa va putea el să deştepte sensibilitatea spectatorului. Altfel se aşază o rugină, o cocleală în tine şi ajungi la un moment dat să te întrebi: cum dracu' se face? Acum câţiva ani, pus într-o asemenea situaţie, mă cutremuram şi acum nu simt nimic! În acel moment între tine şi spectator a căzut zidul greu al lipsei de sensibilitate..." Aşa spunea Mihai Popescu. Dar el o spunea mai frumos.

- Există un moment precis în care ai început să-ţi iubeşti meseria, să ai încredere în ea?

- Există. Asta se întâmpla la Craiova, în timpul unui spectacol cu "Hamlet". Jucam Horaţiu. După moartea lui Hamlet, Horaţiu are un monolog care încheie piesa. În timp ce îl debitam, am simţit dintr-o dată liniştea nefirească a sălii. Ştiam că nu e datorată exclusiv interpretării mele. Înţelegeam exact mecanismul: era un spectacol bun şi toată emoţia acumulată pe parcurs se concentra în mod firesc pe final. Dar liniştea aceea m-a făcut să realizez marea forţă a cuvântului rostit de pe scenă, să înţeleg legăturile secrete care se încheagă între noi şi oamenii din sală, psihologia spectatorului şi a spectacolului. Forţa şi utilitatea artei... Oamenii se nasc, trăiesc şi mor copii. Au nevoie de exemple, de modele şi le caută - de fapt se caută pe ei înşişi, aşa cum s-ar dori, buni şi frumoşi, într-o imagine ideală - pe scenă. De aici cred că vine şi fascinaţia pentru spectacol. Pentru că altfel, se întâmplă lucruri mai senzaţionale pe stradă, dar oamenii nu se caută în ele, ci vin la teatru. Sau la film.

- Şi actor de film? Când crezi că ai devenit cu adevărat actor de film?

- Ştiu eu dacă sunt actor de film? Poate am început să devin. Dar nu într-un moment anume, ci pe parcurs, încetul cu încetul. Pe la "Haiducii", la "Dacii", la "Mihai Viteazul" mai ales. Oricum, un câştig am realizat şi încă mare. Nu mă mai jeneză aparatul de filmat. Am început chiar să am bucuria de a fi degajat în faţa lui. Cel puţin problema asta am rezolvat-o...

- Ţi-au mai rămas multe?

- Destule. Şi nu toate ţin de mine. Adică nu stă în puterea mea să le rezolv.

- De exemplu?

- Le-am mai spus şi nu-mi place să mă repet.

www.dacoromanica.ro

- Câteodată nu strică...

- Bine. Știi care-i problema mea cea mai mare? De fapt, e mai mult un regret decât o problemă. Că spre deosebire de teatru, la film nu știi niciodată ce ai să faci. Nici măcar sub rezerva că n-ai să faci niciodată acel rol, dar măcar să ai la ce te gândi. Întreabă-mă ce-am să joc după rolul din "Puterea" și am să-ți spun că nu știu. Am să fac film. Dar film, în general, nu există! Nu e un capriciu, crede-mă, e poate o modestă dorință de profesionist. Altfel, poate m-ar amuza hazardul acesta de loz în plic. Dar eu am 40 de ani și aș vrea să știu măcar pentru următorii trei ani ce am de făcut. Dacă am. Dar asta presupune un plan de perspectivă al cinematografiei noastre, deci vezi bine că e foarte complicat. Mai sufăr - și încă foarte mult - de pe urma faptului că în practica cinematografiei noastre nu există condiții propice de creație - din punctul nostru de vedere, al actorilor, firește. Mi-ar plăcea teribil să fac un film care să n-aibă planificare fixă, un film la care singurul criteriu să fie starea de spirit a actorului, momentul acela în care simt până în adâncul sufletului că ard, momentul în care un actor poate da totul din el, până la limita nebuniei și chiar dincolo... Dar nici asta nu se va întâmpla niciodată.

"Trăim o viață și nu ni se întâmplă să avem nici cinci minute de comunicare atât de puternică, atât de adevărată, ca aceea prilejuită de un spectacol. Sau de un film"

- Amza Pellea, cum îți explici că atâția actori de teatru buni, cunoscuți și iubiți de pe scenă, în film dispar cu desăvârșire sau devin penibili?

- Nici măcar un croitor nu ajunge mare dacă nu taie - și chiar strică - o cantitate de stofă bună. Dar unde sunt marile subiecte de film stricate de actori? Mai curând am văzut scene "scoase" în mod onorabil din nimic. Nici Laurence Olivier, cât e el de mare, pus în situații false, n-ar putea face mare lucru. Și aș îndrăzni să spun că e de preferat să strici un rol bun, decât să ai talent excedentar pentru unul prost din capul locului. În muzică, cei mai mari interpreți au fost mari pentru că au avut de cântat Beethoven sau Verdi. Au avut

www.dacoromanica.ro

partituri, asta e tot... Dacă *Mihai Viteazul* a ieşit cum a ieşit, este pentru că acolo exista o partitură. Eu puteam să-l joc prost, e adevărat, dar scenariul îmi oferea şansa să-l joc bine. Scenariul conţinea acele date care dau posibilitatea unui actor să creeze un personaj.

- Pentru că ai adus vorba de "Mihai Viteazul", probabil ştii că de la el încoace, cu sau fără barbă, pentru majoritatea spectatorilor ai rămas Mihai Viteazul?

- Asta e soarta noastră. Jucăm o viaţă şi rămânem printr-un rol, două... Pe mine însă *Mihai Viteazul* nu mă urmăreşte pe stradă. L-am făcut - am avut norocul ăsta mare - şi gata. Înţeleg foarte bine mentalitatea spectatorului care se ataşează de o imagine şi m-am ferit, cât am putut, să-l dezamăgesc. Am încercat să împac personajul-erou cu rolurile de pe scenă şi chiar cu surprizele. De asta am spus şi bancuri cu olteni, la radio. Pe unii s-ar putea să-i fi supărat foarte tare. Alţii poate că au simţit că aici se ascunde o nevoie a mea de a face lucruri foarte diferite. Nu pot, oricât de tare mi-ar fi plăcut rolul, să rămân toată viaţa *Mihai Viteazul*. Mai mult, mărturisesc că aş fi fericit dacă şi în film aş fi de nerecunoscut de la un rol la altul. Şi una din satisfacţiile pe care mi le-a adus *Mihai Viteazul*, a fost şi aceea că nimeni n-a spus că semăn cu Decebal...

- Acum pot să-ţi spun şi eu că aveam de gând să port toată discuţia asta cu Mihai Viteazul!

- Da, dar acum stai de vorbă cu Petre Petrescu din filmul lui Manole Marcus, "Puterea". Erou contemporan şi fără barbă.

- Îl iubeşti?

- Încerc să-l înţeleg.

- Să sperăm că, la rândul lui, publicul va încerca să te înţeleagă. Să vă înţeleagă.

- Să sperăm.

iunie, 1971

FIŞĂ APROAPE PERSONALĂ

Ziua, luna, anul, locul naşterii: 7 aprilie 1931, Băileşti-Dolj - Jiul de Jos (a nu se confunda cu Gorj, Jiul de Sus). Urmează Şcoala medie electrotehnică din Craiova, drept care începe prin a fi: « tehnician în calcul şi construcţii de aparate de înaltă şi joasă tensiune ». Lucra la uzina electrică din Timişoara, când a descoperit un afiş care anunţa ultima zi a examenelor preliminare la Institutul de Cinematografie. A intrat să se intereseze de

www.dacoromanica.ro

soarta unei prietene care dăduse examen la actorie. Nu se știe de ce - Amza Pellea pretinde că din plictiseală - membrii Comisiei au început să-i pună întrebări și i-au dat chiar și un exercițiu de actorie. Pe urmă i-au cerut adresa. Peste un timp a fost anunțat că a reușit la examenul preliminar, drept care, trebuie să se prezinte la București pentru examenul final. S-a prezentat, cu intenția să urmeze regia de film. Comisia l-a propus pentru actorie. Actorie nu vroia el. Avea 21 de ani și era foarte timid. Probabil că tot din timiditate s-a supus hotărârii Comisiei. În Institut l-a avut profesor pe Mihai Popescu, omul care l-a marcat pe viață.

În 1954, Mircea Drăgan îi dă rolul lui **Neica Stamate** din filmul său «În vreme de război». În 1956, interpretează **Lae Cordovan**, în «Cordovanii», în regia lui Constantin Neagu. Și tot pe atunci începe seria voievozilor, cu **tatăl** Biancăi în filmul lui Mihai Iacob «Bianca».

Între 1956-1959 joacă, pe scena Teatrului Național din Craiova, peste 30 de roluri, printre care 25 principale. Cele mai importante, începând cu debutul: **Hlebnikov**- în «O chestiune personală»; **Jack Walting** - în «Bumburry»; **Farfuridi** - în «O scrisoare pierdută»; **Horațiu** - în «Hamlet»; **Esteban** - în «Fântâna turmelor»; **Otto Katz** - în «Șveik»; **Bepe Gură-Cască** - în «Gâlcevile din Chioggia». În 1959 se întoarce în București pe scena Teatrului Constantin Nottara, unde joacă: **Wilhelm de Orania** - în «Egmont» - rol care-i aduce un premiu de interpretare. În aceeași perioadă își începe cariera de actor de film cu: **Adam Adam**, în «Setea» - regizor Mircea Drăgan. Din 1960 joacă pe scena Teatrului de Comedie și devine, pe rând: **Căpcăunul** - în «Umbra»; **Comisarul** - în «Capul de rățoi»; **Horațiu** - în «Șeful sectorului suflete»; **profesorul de scrimă** - în «Burghezul gentilom»; **Platonov** - în «Un Hamlet de provincie»; **Tata Noe** - în «Arca Bunei-Speranțe». Între timp continuă să facă film: **Căpitanul Gârbea**, în «Tudor» - regizor Lucian Bratu; **Simion Bârnoavă** în «Neamul Șoimărești lor» - regizor Mircea Drăgan; **Căpitanul**, în «Răscoala» - regizor Mircea Mureșan; **Sârbu**, în «Haiducii» - regizor Dinu Cocea; **Simion**, în «Camera albă» - regizor Virgil Calotescu; **Decebal**, în «Dacii» și rolul titular în «Mihai Viteazul» - regizor Sergiu Nicolaescu. 15 ani de carieră începută absolut din întâmplare, roluri pe cât de multe pe atât de diferite în teatru, roluri mai puține și mai puțin diferite în film. Vorba lui: «M-am suit pe cal la «Tudor» și de atunci nu m-am mai dat jos decât foarte rar».

Firul comunicării lui Amza Pellea cu noi s-a rupt, înainte de vreme, în 1983.

www.dacoromanica.ro

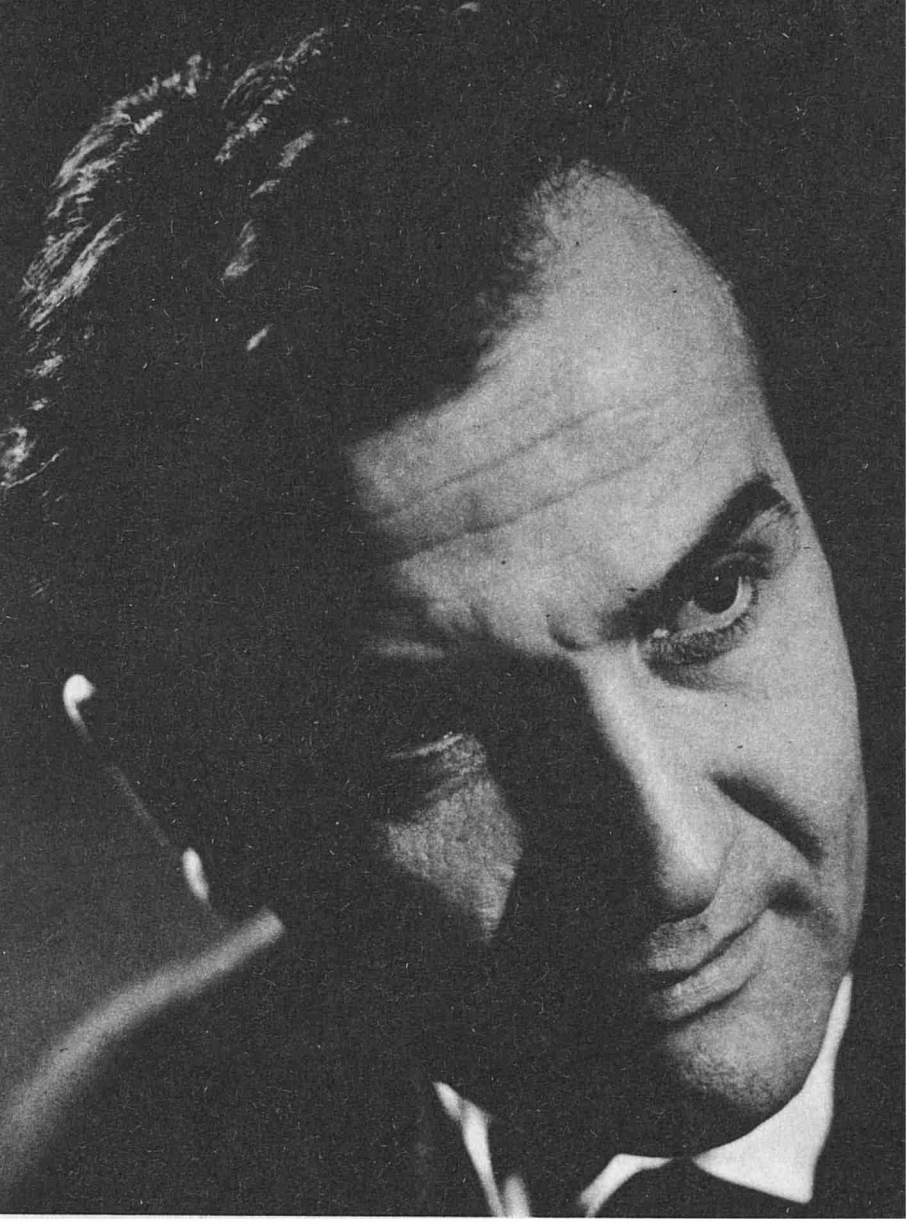

EMANOIL PETRUȚ

Partenerul meu, publicul

www.dacoromanica.ro

"Am simțit întotdeauna nevoia să rămână ceva după mine, iar filmul îmi oferă posibilitatea asta"

- Stimate Emanoil Petruț, te numeri printre puținii actori care au făcut Institutul de Artă Cinematografică, deci s-au pregătit să devină în primul rând actori de film. Asta presupune că iubești filmul.

- Am simțit întotdeauna nevoia să rămână ceva după mine, iar filmul îmi oferă posibilitatea asta.

- Numai pentru atât?

- Nu. Esențialul a fost și este pasiunea. Pasiunea de a spune mai mult decât se poate spune prin replici.

- Presupun că ți-au rămas foarte multe lucruri nespuse încă.

- N-am spus - pentru că nu mi s-a cerut - tot ce e mai puțin la suprafață și mai mult înlăuntrul meu. Pentru că cei care fixează distribuțiile nu știu încă să scormonească sub ceea ce are actorul - care e și el om - dincolo de ceea ce se vede. Există o stereotipie de viziune regizorală care te fixează pe un anume tip: și pe urmă, când ajungi să faci, din întâmplare, altceva - să zicem un rol ca cel din "Frații", îi apucă mirarea.

- Ce crezi că ar descoperi un ochi care te-ar privi cu mai multă atenție?

- Tocmai ceea ce arată mai bine la mine.

- Adică?

- Puterea de transpunere și virilitatea spirituală.

- Nu te-ai întâlnit niciodată cu un personaj care să-ți permită să te arăți așa?

- În toate personajele am scos câte puțin la iveală și din ceea ce nu mi se cerea să arăt... Poate de aceea eroii mei nu se usucă niciodată. Trunchiul lor dă lăstari.

- O întrebare stupidă de tip "pe cine iubești mai mult?": ce ți se pare mai important, să faci film sau să joci pe scenă?

www.dacoromanica.ro

- Idealul ar fi să fiu pe scenă în timp ce la "Patria" e în premieră filmul pe care-l visez demult.

- *Și cum arată filmul acela ?*

- Un film în care personajul meu să fie, de la început până la sfârșit, alt "același personaj". Să pară rău și să fie bun, să zici că-i bun și să fie intrigant, să-l accepți ca intrigant și să-l descoperi candid, să fie candid ca un copil și, în fond, bătrân ca pământul, să fie iubit din ură și urât din dragoste, să fie laș din prea mult curaj și dur din prea multă blândețe, să fie cu capul în nori, pentru că merge pe pământ, să fie senin din prea mare disperare și, paradoxal, să fie un erou din zilele noastre.

- *Ce fel de actor crezi că ești ?*

- Născut iar nu făcut. Și, în orice, caz mai complex decât îți închipui și din pricina asta am și complexe.

- *Născut iar nu făcut ar fi egal cu: cred în talent.*

- Nu cred decât în talent.

- *Ce definiție ai da talentului?*

- Puterea de a reprezenta o galaxie, individualizând fiecare stea.

- *Și ce crezi despre ceea ce se poate învăța de la alții, întru desăvârșirea talentului?*

- De la regizori înveți ce nu trebuie să faci, de la spectatori înveți ce trebuie să faci. Receptivitatea asta împărțită, dublată de străduință și renunțări, duce la desăvârșirea talentului.

- *Înseamnă că pui mare preț pe aprecierea publicului.*

- Pentru mine el este marele examinator. Fără public n-ar exista artă, n-ar exista actori, n-ar exista succes.

- *Crezi în succes?*

- Este singura posibilitate de înțelegere cu partenerul meu principal: publicul.

- *Ce mai socotești foarte important pentru un actor?*

- Fiind foarte sigur de el, să se îndoiască veșnic. Fiind puternic, să-și cunoască slăbiciunile. Fiind foarte sensibil, să nu-l doară prima lovitură. Fiind invulnerabil, să-și afle călcâiul lui Ahile. Și, dacă toate aceste lucruri foarte importante nu le ai din naștere, nu-i nimic. Ele se învață...

- *Ce alte calități se mai cer unui actor, dincolo de talent?*

- Toate, dar mai ales aceea de a ști să facă din calități defecte de calitate, atunci când e nevoie.

- *Spune-mi, Emanoil Petruț, ți-ar plăcea să-ți începi cariera azi, ca "tânăr actor"?*

www.dacoromanica.ro

- Da. Pentru că mi-ar plăcea să fiu, cum spui, "tânăr actor" într-o cinematografie matură (sîc). Ar fi mult mai comod.

- *Dar regizor? Te-ai gândit vreodată ce-ar fi dacă ai face film?*

- Şi nu o dată. Mi-ar plăcea foarte mult. Poate că aşa m-aş descoperi ca interpret al acelui rol de care-ţi vorbeam. Deşi, mi-e teamă că şi eu aş fi subiectiv şi aş distribui pe altcineva.

- *Şi tu, Brutus?*

- Şi eu.

octombrie, 1971

FIŞĂ APROAPE PERSONALĂ

Ziua, luna, anul, locul naşterii: 8 februarie 1932, Mărăşeşti.

Copilăria: şcoala primară şi liceul le face la Focşani. Cariera de actor o începe însă cu mult înainte, încă de la grădiniţă. Prima apariţie în public are loc în biserica din Mărăşeşti, unde e pus să spună "Tatăl nostru". **"Toate bătrânele plângeau** - spune el - **iar eu am fost convins că nu plâng de ale lor, ci pentru felul în care am spus «poezia».** Mai târziu, a jucat, ca toţi copiii, "teatru la domiciliu", interpretând tot felul de oameni, dar şi obiecte. **"O dată am fost dulap, dar n-am jucat bine, pentru că la premieră, de emoţie, n-am putut să scârţâi."**

La Focşani, ca elev, continuă să joace. Trece repede la "roluri de compoziţie" • La 12 ani face parte dintr-o trupă teatrală de amatori al cărei animator şi regizor era judecătorul Gheorghe Ghenuchi care, de altfel, îl şi sfătuieşte să se facă actor.

Adolescenţa: joacă, pe scena teatrului "Pastia" din Focşani, ***Kostea Galuşkin*** din "O zi de odihnă" şi **Fiul**, din "Fiul meu", rol pe care-l juca şi George Vraca, pe aceeaşi scenă, în turneu la Focşani. După un spectacol de la matineu în care jucase Emanoil Petruţ, George Vraca îl chemă la el şi îl sfătui, ca şi judecătorul Ghenuchi, să se facă actor.

În 1948 este trimis, pe cheltuiala oraşului, la Iaşi, la Facultatea de Teatru. După un an este transferat la Bucureşti, în anul II al Institutului de Artă Cinematografică, pe care-l absolvă în 1953.

Debutul: încă din Institut, pe ecran şi pe scenă aproape în acelaşi timp. Pe ecran, în 1951, în filmul lui Jean Georgescu "În sat la noi"; pe scena Studioului actorului de Film "Constantin Nottara", în 1952, în piesa "Nepoţii gornistului", cele trei roluri: **Oprea**, **Pintea** şi **Cristea**, roluri pentru care primeşte Premiul de Stat.

Maturitatea: după absolvirea Institutului, între 1953 - 1957, joacă pe scena Teatrului Nottara, dar şi pe aceea a Teatrului Naţional - unde este şi angajat, începând cu 1957. O carieră teatrală de 18 ani, aproximativ 100

www.dacoromanica.ro

de roluri - cele mai multe principale - dintre care: **Peer**, în "Cei din Dangaard"; **Arbore**, în "Apus de soare"; **Ofițerul alb**, în "Tragedia optimistă"; **Nehliudov**, în "Învierea"; **Torvald**, în "Nora"; **Diatlov**, în "A treia, Patetica"; **Răzvan**, în "Răzvan și Vidra"; **Slim**, în "Oameni și șoareci"; **Paul**, în "Al patrulea anotimp"; **Arbure**, în "Săptămâna patimilor".

Cariera cinematografică: deși începută cu doi ani înaintea celei teatrale, cariera cinematografică a lui Emanoil Petruț este mai puțin bogată. După "În sat la noi", au mai urmat doar: "Brigada lui Ionuț" - în regia lui Jean Mihail; "Porto-Franco" - în regia lui Paul Călinescu; "Secretul cifrului", "Tudor" și "Sărutul" în regia lui Lucian Bratu; "Merii sălbateci", în regia lui Alecu Croitoru; "Amintiri din copilărie" și "Tinerețe fără bătrânețe", în regia Elisabetei Bostan; "Bătălia pentru Roma", în regia lui Robert Siodmak; "Răpirea fecioarelor" și "Răzbunarea haiducilor", în regia lui Dinu Cocea; "Frații", în regia lui Gică Gheorghe și Mircea Moldovan.

- *13 filme în 20 de ani e mult sau puțin, Emanoil Petruț?*

- Întotdeauna e loc de mai mult... Și de mai bine...

Din 1983 după Emanoil Petruț au rămas, într-adevăr, doar filmele...

www.dacoromanica.ro

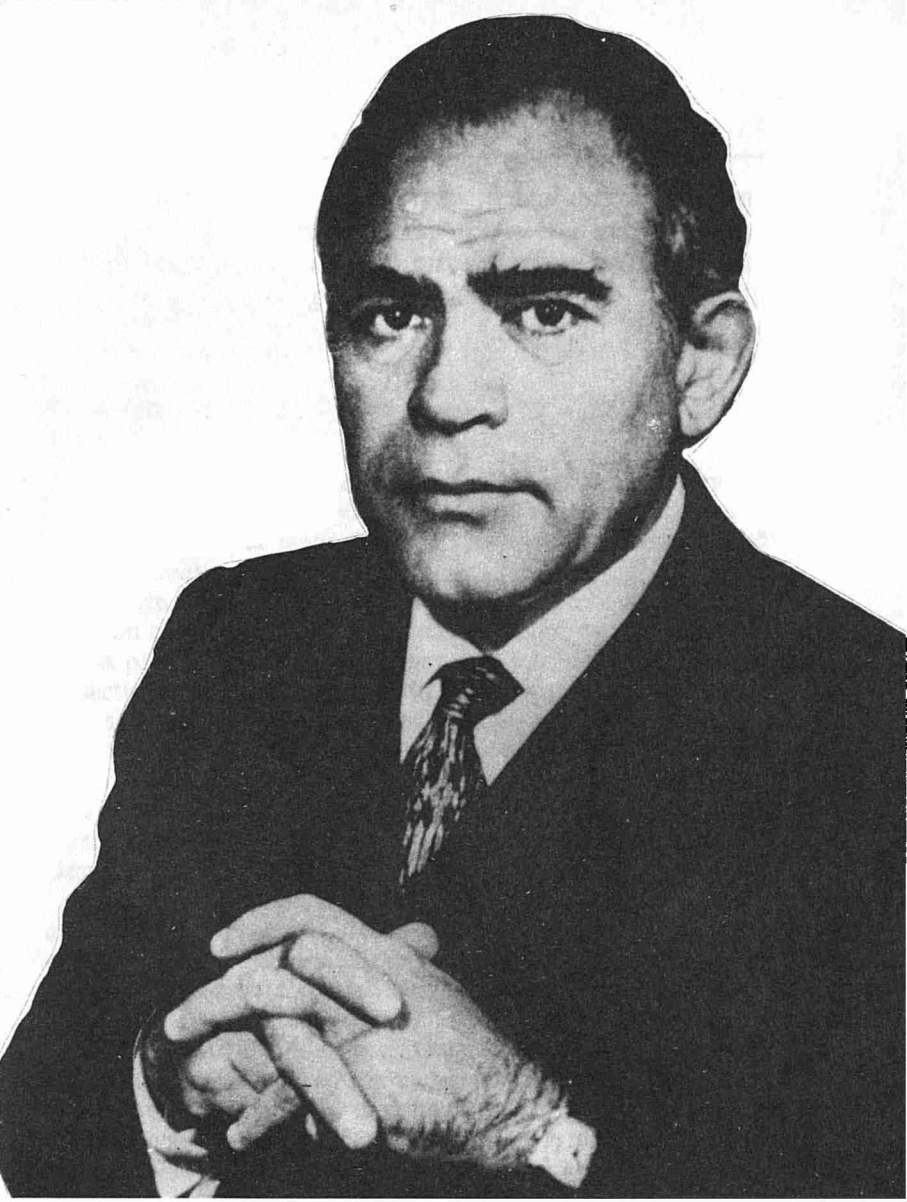

LIVIU CIULEI

Despre farmecul actorului se pot scrie cărți

www.dacoromanica.ro

"Actorul nu mai este manechinul superb sau «omul cu o mie de feţe», ci un responsabil al atitudinii sale de gânditor în societate"

-Stimate Liviu Ciulei, aş începe prin a vă pune o întrebare banală, de care nu ne putem lipsi atâta vreme cât condiţia actorului - la noi, de film şi de teatru în acelaşi timp - rămâne neschimbată: de ce aţi jucat atât de rar în film?

- Pentru că mi-au absorbit foarte mult timp problemele teatrului şi pentru că, de multe ori, colaborarea propusă de cinematografie mi s-a părut pur comercială. N-am avut încredere în producţiile respective şi mai târziu s-a dovedit că am avut dreptate. Am jucat în film numai atunci când rolurile mi-au permis să fiu actor... Manicatide mi-a plăcut, aşa cum mi-a plăcut şi Mihai din "Valurile Dunării" şi Klapka din "Pădurea spânzuraţilor". De fapt, în mica mea carieră de actor - o numesc aşa, pentru că celelalte deprinderi ale mele au depăşit-o, în timp - am satisfacţia de a nu mă fi repetat. Deşi acest lucru în film e destul de greu.

- Mult mai greu decât în teatru? Obişnuim să spunem: teatrul e altceva. Dar în ce constă acest "altceva"? Ce anume diferenţiază net creaţia scenică de cea cinematografică? Şi în ce măsură aceste diferenţe influenţează, în bine sau în rău, condiţia actorului?

- În film, specificul interpretării presupune întrebuinţarea mijloacelor exterioare milimetric dozate, alese cu un gramaj mai farmaceutic aş zice, decât cele ale scenei. Actorul de film trebuie să se cunoască foarte bine, să-şi stăpânească, în limitele acceptate de ecran, exteriorizarea mişcării interioare. Să se raporteze la unghiul aparatului, la obiectivul cu care se filmează, să cunoască efectul diferitelor distanţe focale ale obiectivelor (pentru fiecare trebuie jucat altfel), finalmente, să-şi acorde jocul în funcţie de mişcarea de aparat. Există puţini actori la noi, care au prins, cu mare subtilitate, aceste secrete ale filmului şi aş menţiona în special pe Irina Petrescu, Ion Besoiu, Dan Nuţu... Dar, ca în orice meserie

www.dacoromanica.ro

artistică, aceste legi proprii filmului trebuie să le ştii şi să le uiţi sau, cel puţin, să pară că le-ai uitat. Cunoaşterea lor nu reprezintă mai mult decât cunoaşterea culorilor de către un pictor. Până la tablou, mai intervin multe altele.

- Dar dincolo de aceste legi, care se învaţă sau nu, credeţi că problemele profesiunii de actor rămân aceleaşi pentru scenă ca şi pentru ecran?

- Şi pentru scenă şi pentru ecran actorul trebuie să-şi construiască, să-şi gândească personajul. Dar, dacă în teatru ne mulţumim uneori să construim acel personaj într-o ambianţă istorică şi politică dată, în film, ţinând seama de aceste lucruri, trebuie să facem ca personajul să rimeze şi cu tipologii exemplare ale epocii în care trăim. În teatru, facem foarte mult dacă reuşim să realizăm personajul ca atare. Pentru film, acest lucru ar fi insuficient. Să ajungi "erou de film" înseamnă să gândeşti acest erou de pe poziţii actuale în contextul social-istoric.

- Dar oare teatrul nu încearcă şi el acest lucru?

- În mai mică măsură şi nu e atât de important ca pentru cinematograf. Dacă, de exemplu, Madeleine Robinson joacă dumnezeieşte în teatru personajul din "Cui îi e frică de Virginia Woolf?" e suficient. Brigitte Bardot nu l-ar fi putut juca niciodată la aceeaşi intensitate artistică şi temperamentală pe scenă. Prin înalta ei interpretare, Madeleine Robinson recreează un om existent în epoca noastră. Dar Brigitte Bardot a creat tipul feminin al anilor '60, determinat socialmente de epocă, dar şi determinându-l, prin fixare, la rândul ei. De aceea mi se pare că a construi un personaj pentru film, implică o conştienţă socială mai mare.

- Această conştienţă, cum spuneţi, este impusă, poate, şi de popularitatea filmului şi, implicit, de puterea lui de influenţă, mai mare decât a teatrului, asupra spiritului unei societăţi?

- De rolul său educativ, în ultimă instanţă. Rol care, în paranteză fie spus, nu trebuie înţeles numai prin exemple pozitive. Şi exemplul negativ poate juca un rol educativ. Este sigur că, vorbind spectatorilor prin imaginea concretă, filmul oferă foarte uşor modele şi, în acest sens, într-o perioadă de mari transformări, de înlocuiri de principii etice, economice, politice importanţa acestor modele este deosebită. Fantoma în alb-negru sau în culori care tremură pe pânza ecranului cu 24 de imagini pe secundă, are calitatea, când este esenţială, să persiste în conştiinţa spectatorilor. Adolescentul, mai cu seamă, îşi creează aproape o lume paralelă cu cea reală

www.dacoromanica.ro

compusă din personaje extrase din filme. În măsura în care acest "vis" este doar un miraj, el e nociv. Dar poate deveni pozitiv, atunci când creează în intimitatea spectatorului un "control al conștiinței".

- În impunerea acestor modele nu credeți că farmecul unui actor joacă un rol - și nu pe cel mai mic? Ce definiție ați da acestui farmec, de care actorul urmează să se folosească în construirea unui personaj-model?

- Nu-mi place să dau definiții și mărturisesc că și cele de mai sus ar fi trebuit să mai treacă odată prin alambicul regândirii. Cele mai multe definiții, când nu cuprind, și nu epuizează substanța pe care o descriu, nu reușesc decât să vulgarizeze un fenomen, sărăcindu-l, printr-o expunere sumară, de multiplele lui sensuri. **Despre farmecul actorului s-ar putea scrie cărți...** Deci, fără a dori să dau o definiție, cred că farmecul este un raport. Ca și fericirea. Fericirea este un raport între condițiile psihologice și fizice, pe de o parte, și condițiile istorico-sociale, pe de alta. De exemplu, farmecul lui Conrad Veidt sau al unui Rudolph Valentino este învăluit astăzi de un ușor ridicol, pentru că nu mai corespunde condițiilor istorice și sociale actuale. Farmecul postbelic - și el depășit - al lui Burt Lancaster era un rezultat istoric. La ora aceea, Burt Lancaster era modelul omului care a rezistat unui cataclism mondial (războiul) prin forță brută și duritate psihică... Farmecul personajelor reprezentând out-sider-ii sociali pe care o anumită societate, din pricina unor dimensiuni excepționale, dar nearmonice, îi respinge spre marginea ei - toți acei eroi ai aspirațiilor nemărturisite, în conflict cu o societate care nu le poate canaliza pozitiv valențele și pe care, în mod necesar îi distruge, așa cum a arătat-o Tennessee Williams în piesele lui, "Orfeu în infern", "Dulcea pasăre a tinereții" sau "Noaptea iguanei" - era un produs social-istoric. Farmecul adolescentin al unor Gérard Philipe, James Dean, Anthony Perkins sau, mai târziu, Alain Delon - farmec care cere protecție feminină, maternă, de asemenea. Farmecul dansatorilor pe sârma istoriei, deasupra realităților, exemplificat de Zbigniew Cybulski (în "Cenușă și diamant", de pildă) și multe alte exemple, analizate, ar duce, împreună, la o posibilă definire a farmecului personal...

www.dacoromanica.ro

"Farmecul actorului de azi, când colectivitatea contează mai mult decât individul, stă în realizarea unui erou care reuşeşte maxima exprimare, tocmai în cadrul colectivităţii..."

- Fiind atât de legat de momentul istoric, înseamnă că acest farmec şi, implicit, puterea lui de influenţă, este limitat strict la acea epocă...

- Există actori cu o carieră lungă, care ştiu să-şi reconstruiască, să-şi readapteze farmecul, după transformările sociale. Şi există cariere scurte, acele străluciri, care corespund intens unei epoci şi pier, firesc, o dată cu ea.

- Ce caracteristici ale epocii noastre credeţi că ar putea modela farmecul actorului modern? Şi cum aţi completa, de fapt, portretul acestui "actor modern"?

- Cred că ceea ce poate da farmecul maxim al personajului de azi - epocă în care colectivitatea contează mult mai mult decât individul - este realizarea imaginii unui erou care reuşeşte maxima exprimare, tocmai în cadrul colectivităţii. A acestui individ care nu trebuie să se lase absorbit de colectivitate, dar nici s-o contrazică, ci să se emancipeze, ca un tot diferenţiat şi acordat armonic cu ea. Acesta cred că ar putea fi farmecul, pe care l-aş numi "pozitiv", eroului societăţii noastre... În lumina a ceea ce am spus mai sus, actorul modern îmi apare din ce în ce mai mult ca un om politic. Fie că se cheamă Vanessa Redgrave, Jane Fonda sau Innokenti Smoktunovski, el aduce, dincolo de personaj, o atitudine politică. Actorul nu mai este manechinul superb sau "omul cu o mie de feţe", ci un responsabil al atitudinii sale de gânditor în societate. El este responsabil de tot, chiar şi de aspectul lui, pentru că şi aspectul este o armă de convingere. Sigur că acest lucru nu-l priveşte numai pe actor. Fiecare om ar trebui să se simtă răspunzător pentru felul cum arată. Dar priviţi oamenii dintr-o gară! Cât mai au de lucrat asupra înfăţişării lor şi, probabil, cât mai au de lucrat asupra interiorului, pentru ca el să se reflecte în afară, într-un tot armonios şi superior. Şi cât avem noi, actorii, de perfecţionat acest aspect de - loc numai exterior, pentru a ajuta, prin imaginile-tip pe care le creăm, la creşterea conştiinţei individuale. Şi cât mai poate, cât mai trebuie să facă filmul, în această direcţie!

decembrie, 1971

www.dacoromanica.ro

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

Ziua, luna, anul, locul nașterii: 7 iulie 1923, București.

• 1945: prima apariție în public, pe scena «Teatrului Mic», în rolul unui valet, din piesa «Încătușare» • 1946: absolvă Academia de Muzică și Artă Dramatică din București și este angajat la teatrul «Odeon», pe a cărui scenă joacă, printre altele: **Puck** din «Visul unei nopți de vară» și **Treplev** din «Pescărușul». În același an debutează și ca regizor, punând în scenă piesa lui George Marcovici, «Povestea munților» • 1948: este angajat în trupa Teatrului Municipal. ca actor și scenograf • 1949: absolvă Facultatea de Arhitectură • 1951: debutează ca actor de film cu rolul lui **Dumitru Scăpău** din filmul «În sat la noi» (regizori Jean Georgescu și Victor Iliu) • 1953: este asistentul lui Victor Iliu la filmul «Moara cu noroc» • 1957: anul în care revine în regia de teatru cu piesa «Omul care aduce ploaia» - dar și anul în care debutează în regia de film cu «Erupția» • 1959: Realizează, ca regizor și interpret principal, «Valurile Dunării» (distins în 1960, la Karlovy Vary, cu Marele Premiu) • 1963: este numit director al Teatrului «Lucia Sturdza Bulandra» • 1964: realizează «Pădurea spânzuraților» - în care și joacă rolul ofițerului **Klapka**. Filmul este distins cu Premiul de excelență UNIATEC la Milano, în 1964, cu Marele Premiu pentru regie la Cannes, în 1965, și cu Marele Premiu «Pelicanul alb», la Mamaia în același an.

Multitudinea preocupărilor (regizor și scenograf de film și teatru) nu l-a împiedicat ca, în tot acest timp, să joace, pe scenă sau în film, calitatea de actor fiind, la Liviu Ciulei, nu numai o vocație, ci și o mare pasiune. Joacă pe scenă **Lenin** în «Omul cu arma» și **Andrei** din «Passacaglia», iar în film **Mihai** din «Valurile Dunării» și **mecanicul de locomotivă** din «Soldați fără uniformă» de Francisc Munteanu; **Protasov** din «Copiii soarelui» și **Jack-melancolicul** în «Cum vă place», pe scenă, iar în film **profesorul de desen** din «Cerul n-are gratii» de Francisc Munteanu și Klapka în «Pădurea spânzuraților»; pe scenă, **Joe** din «Clipe de viață» și **Danton** în «Moartea lui Danton»; Manicatide, în «Facerea lumii», de Gheorghe Vitanidis, iar pe scenă **Edgar** din «Play Strindberg».

26 de ani de carieră, peste 40 de roluri pe scenă și numai 7 în film. O dată în plus, cinematograful n-a știut să exploateze un actor consacrat în teatru și înzestrat cu reale calități cinematografice.

www.dacoromanica.ro

IOANA BULCĂ

Iubire pentru iubire

www.dacoromanica.ro

"Rolurile mici te ajută să câștigi meserie, să acumulezi experiență, de fapt, să te pregătești pentru rolul cel mare care te așteaptă, poate, mâine..."

- După "Moara cu noroc", toată lumea a considerat-o pe Ioana Bulcă nu numai "tânără speranță", așa cum se obișnuiește la un debut strălucit, ci o actriță lansată. Pe urmă a urmat o pauză de șase ani...

- Aceia au fost ani de mare suferință. Nici nu vreau să-mi amintesc de ei... Deși, nu s-ar putea spune că am stat degeaba. Am jucat pe scenă, am apărut în foarte multe emisiuni tv., foarte multe de versuri, dar nu pe marele ecran... Și pe urmă, am făcut un copil. Poate că e cel mai bun film al meu...

- Îmi închipui că n-a fost deloc ușor să reînnozi firul...

- A fost groaznic de greu. Îmi pierdusem încrederea în mine. Șase ani e foarte mult pentru viața unui actor... Adevărata încercare a venit însă abia la "Zodia fecioarei". Midia era un rol greu, de compoziție. Era și un rol foarte frumos, pe care ar fi fost păcat să-l ratez... Dacă am trecut cu bine acea încercare a fost mulțumită lui Manole Marcus care are darul rar, și foarte prețios la un regizor, de a face actorul să înflorească, să capete încredere în el, să-l decomplexeze, dacă e cazul - și la mine era! Cred că asta este o calitate esențială pentru un regizor: să știe să stârnească încrederea actorului în el însuși. De altfel, un actor și un regizor nici nu pot conlucra, dacă nu cred unul în altul... Deși, e adevărat și că eu am mai multă nevoie decât alții de un regizor care să mă cunoască bine și să creadă în mine.

- De ce mai mult decât alții?

- Pentru că sunt o fire extrem de emotivă și de timidă.

- Iată o declarație care va surprinde multă lume. Mărturisesc că mă surprinde și pe mine. Întotdeauna mi-o închipuiam pe Ioana Bulcă interpretând roluri de eroine dârze, numai sânge rece și stăpânire de sine...

www.dacoromanica.ro

- Asta pentru că am, probabil, aerul cuiva foarte sigur de el. Ca actriță, însă, sunt de o emotivitate ucigătoare... În primele zile de filmare la "Mihai Viteazul", Sergiu Nicolaescu se înfuria, pentru că, de cum se punea lumina, mi se umpleau ochii de lacrimi. Pe urmă s-a obișnuit, sau poate a început să mă cunoască... Adevărul e că am lucrat foarte bine cu el și mă bucur că m-a distribuit și în noul lui film. E un regizor care știe ce să ceară fiecărui actor în parte. Știe ce poate da fiecare. Iar pentru mine și asta e foarte important. Pentru că fac parte din acea categorie de actori care "dau prea mult", supralicitează. Regizorul, deci, trebuie să aleagă din ceea ce fac și chiar să mă înfrâneze la un moment dat. Fiecare actor are nevoie de acel "ochi" care să vadă și să selecționeze, dar la mine asta e strict necesar... Ceea ce mi se pare însă până și mie foarte ciudat, mă întreb cum li s-o fi părând altora, este că această timiditate și emotivitate sunt dublate de un exces de personalitate. O personalitate care, bună sau rea, nu știu, este oricum foarte puternică, foarte precisă și foarte greu de stăpânit. Din fericire nu sunt "o recalcitrantă" și, în momentul în care un regizor îmi inspiră încredere, mă las dirijată așa cum vrea el. De altfel (asta nu e o noutate) până la urmă filmul aparține regizorului. Actorul e o materie cu care el lucrează. Un aluat sau o piatră tare, oricum o materie, pe care el o modelează cum vrea. Au existat și există mulți actori mari de teatru, care pe film n-au dat nimic. Și eu cred că de vină nu e decât mâna regizorului. Bagheta. Pentru asta îl admir atâta pe Sergiu Nicolaescu. El știe să meargă drept la actorul care-i trebuie. Pentru Doamna Stanca n-am făcut decât probe fotografice, de exemplu. Pentru Margareta, rolul pe care-l joc acum în "Atunci i-am condamnat pe toți la moarte", nici atât. Nici nu știi ce sentiment bun, de siguranță, de încredere, îți dă acest "fleac", de a fi distribuită fără să treci prin încercarea, după mine umilitoare, a probelor...

"Dacă nu suntem văzuți, noi nu existăm. Actorul nu poate juca acasă, pentru familia lui."

- După "Moara cu noroc", dar înainte de "Zodia fecioarei", au mai fost două roluri în film, nu foarte mari și destul de palide. Le-ai jucat cu conștiința că un actor trebuie să joace orice, numai

www.dacoromanica.ro

să joace sau nu ai, în general, prejudecata rolului principal?

- Și una și alta. Și, mai ales, pentru că nu cred că profesiunea de actor se realizează numai cu roluri mari, principale. Cred că adesea e chiar mai greu să realizezi un personaj episodic care să trăiască și să rămână în mintea spectatorului. Și pe urmă, rolurile mici te ajută imens să câștigi meserie, să acumulezi o seamă de cunoștințe, de experiență, să te pregătești, de fapt, pentru rolul cel mare care te așteaptă, poate, mâine... În adolescență, visam să joc Shakespeare. Era, și este, autorul meu de căpătâi. Ce-ar fi fost însă dacă aș fi stat, așteptând să joc Lady Macbeth? De altfel, mult mai târziu, și nu pe scenă, ci în film, m-am întâlnit totuși cu o eroină pe care eu o trec în familia shakespearienelor: Doamna Stanca din "Mihai Viteazul". Ca temperament, ca sensibilitate, ca intensitate a sentimentelor, Doamna Stanca e de acolo... Pentru mine a fost ceea ce se cheamă un rol mare... Totul e să nu stai în așteptarea acelui rol mare. Din păcate însă, nici asta nu depinde de noi. Noi depindem de scenariști, de regizori și, în ultimă instanță, de public. Noi nu existăm dacă nu suntem văzuți. Actorul nu poate juca acasă, pentru familia lui. Imaginează-ți că Peter O'Toole după ce a făcut "Lawrence al Arabiei", ar fi stat zece ani... Oricât de talentat ar fi un actor, oricâtă bogăție ar purta în el, dacă nu joacă, degeaba. Mucegăiește. Moare. Actorii sunt ca florile. Dacă nu-i îngrijești, se ofilesc. La propriu și la figurat. Nici acum nu pot să pricep cum s-a putut ca o Margareta Pogonat, sau Dana Comnea să stea atâția ani departe de film. Și atâți alți actori buni, cunoscuți și iubiți de public de pe scenă... Poate și pentru că la noi meseria de actor de film a fost până acum cu totul și cu totul întâmplătoare. Dar asta nu e bine. Pentru că experiența nu se acumulează "întâmplător" și nu se câștigă jucând din an în Paști... Asta e problema noastră cea mai gravă.

- Nu crezi că ea se va rezolva acum, când se fac 25 de filme pe an?

- În parte. Pe jumătate.

- Și cealaltă jumătate?

- Numai cu dragoste și înțelegere pentru niște oameni care s-au dăruit unei meserii ce se face numai din și cu dragoste.

- Iubire pentru iubire...

- Iubire pentru iubire.

ianuarie, 1972

www.dacoromanica.ro

FIŞĂ APROAPE PERSONALĂ

Ziua, luna, anul, locul naşterii: 7 iunie 1936, Sibiu.

Copilăria: la Sibiu, unde termină şi şcoala primară şi liceul. Visează, de mică, să devină actriţă la... Hollywood şi nimic altceva. Drept care, concomitent cu liceul, urmează cursurile Şcolii populare de Artă, secţiile Canto şi Artă dramatică. Canto, pentru că părinţii ar fi dorit să devină mai curând cântăreaţă de operă.

Adolescenţa: e marcată de o anume doamnă Felicia Ionaş, un om de mare cultură şi gust artistic care, cunoscându-i pasiunea, i-o întregeşte dându-i lecţii de istoria artei, de muzică, de pictură, ba chiar şi de engleză. În acelaşi timp ia lecţii de canto cu Lucia Cosma, pregătindu-se, deci, şi pentru cariera pe care i-o hărăzeau părinţii.

În 1952 absolvă Şcoala populară de Artă. Examenul de promoţie: rolul **Luisei** din "Intrigă şi iubire", cu Ion Besoiu ca partener.

În 1953, intră la Institutul de Artă Teatrală şi Cinematografică, clasa Ion Finteşteanu; absolvă în 1957. **Producţia**: **Solveig** din "Peer Gynt", cu Florin Piersic în rolul titular.

Debutul în teatru: **Solveig**, dar şi **Ruxandra** în "Trei generaţii", rol cu care obţine nota maximă.

În 1957, după absolvire, este repartizată la Teatrul Naţional din Craiova. Rămâne acolo un an, timp în care joacă: **Aristizza Vlahos** în "Tudor din Vladimiri"; **Orseta** în "Gâlcevile din Chioggia"; **Zoia** în "Ani de pribegie".

În 1958 intră, prin concurs, la Teatrul Naţional din Bucureşti, pe scena căruia joacă şi azi. Printre rolurile cele mai importante: **Judith** în "Discipolul diavolului"; **Marianne** în "Tartuffe"; **Ludovica** în "Cercul de cretă caucazian"; **Mitte Kremnitz** în "Eminescu"; **Donna Anna** în "Castiliana"; **Aleksandra Epancina** în "Idiotul"; **Luchi Mantu** în "Al patrulea anotimp"; **Laura** în "Moartea ultimului golan".

Debutul în film: În 1955- era studentă în anul II - în filmul lui Victor Iliu "Moara cu noroc". Debut mai mult decât promiţător, căruia îi urmează o inexplicabilă pauză de şase ani. După care, tot cu pauze, mai joacă în: "Portretul unui necunoscut" de Gheorghe Turcu; "Fantomele se grăbesc" de Cristu Polucsis; "Zodia fecioarei" de Manole Marcus, "Răutăciosul adolescent" de Gheorghe Vitanidis; "Mihai Viteazul" de Sergiu Nicolaescu.

La ora actuală însă, joacă în două filme: "Atunci i-am condamnat pe toţi la moarte" de Sergiu Nicolaescu şi "Astă seară dansăm în familie" de Geo Saizescu.

Se pare că pentru Ioana Bulcă vremea pauzelor îndelungate a trecut.

www.dacoromanica.ro

TOMA CARAGIU

Comedia face parte din noi

www.dacoromanica.ro

"Mediocritatea se apără genial! Ea află tot, notează tot, știe tot și de fapt mimează tot..."

- Avem un subiect frumos, stimate Toma Caragiu. Comedia. Ar putea fi și un subiect vesel - mai ales discutat cu dumneavoastră - dacă nu ar exista la mijloc o problemă: specialiștii în statistici și în haz au constatat o scădere îngrijorătoare a numărului de comedii în lume. Și, o dată cu asta, o creștere a nevoii oamenilor de comedie...

- Oamenii au avut nevoie de comedie dintotdeauna. Din prima zi, cred. Altfel viața și-ar fi pierdut demult tot hazul. Comedia face parte din noi... Numai dacă parcurgi strada, așa, de la un capăt la altul, și tot te distrezi; descoperi un miliard de situații hazlii, de prilejuri de amuzament. Ele țâșnesc din însăși natura umană, din ineditul reacțiilor omenești. De pildă, ai să observi un om care se uită la stop extrem de mirat să-l vadă trecând de pe roșu pe verde. Dar se uită cu o concentrare, cu o încordare extraordinară care, în situația dată, devine cu adevărat comică... Eu mă gândeam chiar că la început, oamenii au râs uitându-se unii la alții, observându-și, adică, asemenea reacții comice. La început de tot, pe când nici nu știau vorbi, cine știe cum s-o fi uitat unul la o frunză, la o piatră, altul a observat și a sesizat hazul acelei expresii... Pe urmă, au început să se organizeze primele adunări în care, cel mai înzestrat cu acest spirit de observație imita, mima asemenea scene surprinse... După care, obiceiul s-a împământenit și așa s-a născut comedia, ajunsă azi la mare preț, așa de mare că, uite discutăm despre ea...

- Dar ce credeți, au dreptate specialiștii? Există cu adevărat, azi, mai mult ca oricând, o mare nevoie de comedie?

- Dacă "D'ale carnavalului" se joacă pentru a 260-a oară cu săli pline, există cu adevărat. Dacă la piesele lui Mazilu nu se găseau bilete, există cu adevărat. Dacă la "Interesul general" al lui Baranga, biletele se vând pe trei luni înainte, există cu adevărat. Dacă serialul "B.D."a făcut 2 milioane de spectatori, există cu adevărat. Știu că

www.dacoromanica.ro

acest film nu e o capodoperă, deși noi toți, în frunte cu regizorul Mircea Drăgan, ne-am străduit să-l facem cât mai bine...

- E bine că ați ajuns la film, pentru că, uitasem să vă spun, situația gravă în care se află comedia se referă în special la el, la film. Și tot specialiștii au constatat că oamenii preferă adeseori să revadă vechile comedii mute și, uneori, le ocolesc cu grijă pe cele făcute azi...

- Explicabil. Pentru că filmele acelea vechi aveau o angajare socială excepțională. Comediile care se fac azi - și mă refer mai ales la cele dinafară - poate că au uneori un tonus social mai scăzut... E câte un film din ăsta în care abundă situațiile ieftine, gag-urile minore, ceea ce evidențiază finalitatea sa pur comercială. Filmele astea aproape că nu mai pot fi văzute, pentru că nu mai au nimic din substanța comediei adevărate.

- Ce înțelegeți prin: comedie adevărată?

- Comedia cu adresă. Comedia trebuie să aibă adresă. Să ia atitudine. Să pună în țeapă. Să biciuiască moravuri, caractere, proaste deprinderi, toate impuritățile morale care plictisesc, obosesc și încurcă mersul înainte. Toate astea există în natura umană - uneori și persistă - și devin vizibile, mai ales într-o societate foarte exigentă cum e a noastră. Or, ce se întâmplă? În măsura în care omul nu poate ține pasul cu vremea lui, nu poate fi la înălțimea cerințelor societății sale, el își creează, în conformitate cu această neputință sau incompatibilitate, un sistem de apărare. A învățat nespus de bine să mimeze pregătirea, competența, interesul față de muncă, dragostea față de tovarășii săi... Mediocritatea se apără genial, credeți-mă. Ea află tot, notează tot, știe tot și, de fapt, mimează tot... Societatea noastră, cu mersul ei sănătos înainte, lasă în urmă asemenea tipuri (condamnate de la bun început de însăși evoluția societății), dintre care acela al carieristului, al oportunistului, al mediocrului genial mi se par senzaționale pentru comedia adevărată... În "Interesul general", de pildă, Toma Hrisanide, personajul meu, este un asemenea tip. Mi-a ieșit foarte bine, pentru că l-am înțeles exact: cât de puțin are de spus, cât e de gol pe dinăuntru și de mic - deși ocupă o funcție foarte importantă - și mi-am căutat mijloacele cele mai potrivite pentru a-l demasca total. Nu l-am iertat cu nimic. L-am căsăpit până la ultima bucățică și, mărturisesc, cu mare plăcere...

www.dacoromanica.ro

- Observ că, tot cu mare plăcere, vă întoarceți mereu la teatru... Dar filmul? Cum credeți că stăm în acest domeniu, cu comedia?

- În mod inexplicabil, prost. Inexplicabil, la un popor atât de hâtru, atât de savuros comic cum e al nostru, cu un umor al lui cunoscut și recunoscut și de alții... Eu nu spun că nu s-au făcut comedii bune, bunicele (cifra lor e prea neînsemnată ca să stăruim asupra ei), dar nici una la nivelul înzestrării noastre. Dacă în domeniul celorlalte filme, cum să le zic? de dramă, sau să le clasific după gen - istorice, contemporane - s-au făcut lucruri remarcabile, la capitolul comedie suntem clar deficitari. Și eu cred că totul pornește de la scenarii. Sunt foarte sărace. Sărace în inedit, în savoare comică, în diversitate tipologică, în replici de duh, în conținut - în tot ce-i trebuie, adică, unei comedii. Este inexplicabil. Iar pentru noi, actorii, credeți-mă e și dureros. Dați-mi voie să spun, cu toată sinceritatea și convingerea, că România are actori de comedie excelenți. Și nu unul. Zeci. Cu ce e mai bun Alberto Sordi, de pildă - că el mi-a venit în minte primul - decât oricare dintre actorii noștri buni de comedie? Să nu o luați ca lipsă de modestie. E un lucru verificat și în țară și peste hotare. Probabil știți că teatrul nostru a obținut un foarte mare succes în străinătate. La Edinburgh, de pildă (cel mai exigent festival de teatru, la ora actuală), directorul general al Consiliului britanic al Culturii a declarat că spectacolele prezentate de Teatrul Bulandra au constituit cel mai mare eveniment teatral din ultimii 10 ani în lume. Și dacă știm despre omul britanic că e foarte, foarte zgârcit în aprecieri... Dar mă întorc și zic: de ce e posibil acest lucru în teatru și în film nu? Credeți că n-am dori să obținem asemenea succese și în film? Noi tot încercăm, tot așteptăm, tot sperăm, doar-doar se întâmplă un miracol. Spuneam de scenarii... Dar poate nu e numai asta... De ce n-ar face, de pildă, Pintilie, film din "D'ale carnavalului"? Sau "O scrisoare pierdută"? Sau o ecranizare după Mazilu, sau după Baranga? Dar nu numai Pintilie. David Esrig, Lucian Giurchescu, Valeriu Moisescu, Dinu Cernescu. Oricare dintre regizorii care și-au vădit, în teatru, vâna comică. Simțul comediei - că și ăsta e un simț...

- Pentru că am ajuns aici, spuneți-mi, Toma Caragiu, care sunt darurile acelea fără de care un actor nu poate juca în viața lui comedie?

- O anumită înțelegere a situației de haz, cred. Un anume spirit de observație care te face să reții accidente comice, gesturi, reacții,

www.dacoromanica.ro

tipologii... O capacitate - şi ea specială - de a surprinde şi fixa o situaţie comică, de a te bucura de ea, de a o purta în tine multă vreme, ca pe o materie primă extrem de preţioasă care, la momentul dat, cerut sau potrivit, trebuie să ţâşnească neapărat într-o poantă senzaţională. Că nici poantele astea nu apar, aşa, din văzduh... Mi s-a întâmplat, nu demult, un lucru straniu: jucând în "Ziariştii" lui Mirodan un personaj care mă cam depăşea, mai ales sub raportul vârstei, n-am reuşit mult timp să-i găsesc filonul comic. Sigur că aş fi putut să fac o "lectură cinstită" a textului, cum spunem noi, care ar fi dus la o prezenţă onestă a subsemnatului în acest spectacol. Dar mie îmi trebuia o "bombă". Şi am început să mă uit în dreapta, în stânga, să caut, să scormonesc, să fac mii de supoziţii, până când într-o seară am întâlnit un om care corespundea, într-o proporţie zdrobitoare, intenţiilor mele imposibil de finalizat până în clipa aceea. Deci iată că şi viaţa, săraca... Acum, e adevărat că nu trăieşti tot timpul în căutare, că nu la tot pasul viaţa, strada, oamenii te stimulează. Nu. Mecanismul intră însă în funcţiune cu o precizie diabolică, imediat ce ai un personaj în mână. Atunci te transformi într-un fel de laborator în care datele pătrund şi se prelucrează simultan. Atunci eşti sensibil la tot, eşti cu toate antenele afară, gata să recepţionezi toate semnalele, toate impulsurile...

"Între mine şi public există o relaţie de reciprocitate. Fiecare se simte obligat să dea cât mai mult. Tot, dacă se poate..."

- Există un moment anume în care v-aţi dat seama că sunteţi dăruit pentru comedie?

- Ca orice tânăr devorat de idealuri şi de artă, mă gândeam că voi juca Lear, Hamlet, Despot, Othello... În timpul activităţii mele de "desăvârşire", ca student deci, şi chiar mai târziu ca actor, am jucat şi eroi pozitivi, am fost chiar citat - şi o spun cu bucurie - şi lăudat, pentru asemenea roluri. Şi azi mi-ar plăcea încă să joc un rol care să nu aibă neapărat o angajare comică. Dar, sigur că aici, în comedie, mă simt la mine acasă. Şi mi-am dat seama de pe când eram elev şi organizam foarte multe spectacole în calitate de regizor, scenograf, actor, sufleur, de toate... Acolo fiind, simţeam aşa, un

www.dacoromanica.ro

fel de nouă stare a sălii în clipa în care subsemnatul își făcea apariția pe scenă. Lucru care, de fapt, mi se mai întâmplă și azi...

- *M-am gândit la asta în lipsa dumneavoastră, pentru că am auzit în difuzor reacția sălii când ați intrat în scenă. Trebuie să fie plăcut să fii întâmpinat cu aplauze...*

- E o chestiune de reciprocitate între mine și public. Fiecare se simte obligat să dea cât mai mult. Tot, dacă se poate. Există între mine și public un fel de complicitate - și cu asta vând foarte ieftin unul din marile mele secrete: întotdeauna iau publicul complice la tot ce fac și el e conștient - sunt convins că e conștient - de asta. Am senzația că-i face și plăcere. Aplauzele, sigur, sunt captivante pentru un actor, dar pe de altă parte ele pot deveni foarte ușor o stavilă în evoluția lui. Pentru că te obișnuiești cu muzica asta. Dar vine o seară în care alămurile nu sună ca de obicei și, în clipa aceea, actorul cu mai puțină experiență se pierde cu firea, începe să "încarce" sperând să obțină rezultatul știut. Și, bineînțeles că de ce "încarcă" mai mult, rezultatul e mai nefavorabil...

- *Vă pare bine că sunteți actor de comedie? Vă place?*

- Nu mă consider exclusiv actor de comedie, dar îmi face mare plăcere reușita unui rol comic. Un atare rol mă cucerește, mă obsedează, mă stimulează **să fiu** mai departe. Eu pentru asta exist. Așa mă justific în fața ochilor mei, în fața conștiinței mele și, mai ales, în fața oamenilor care vin să mă vadă și să mă audă...

"Nea Tomiță în scenă... Nea Tomiță în scenă..."șoptește dulce în difuzor (ca pe aeroportul din Orly) o voce, e adevărat, de bărbat, nu de femeie.

- Acum mă duc și nu mă mai întorc...

Peste câteva clipe, în același difuzor, îi aud glasul aproape în același timp cu hohotele de râs și aplauzele sălii. Complicitatea funcționa din plin.

februarie, 1972

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

S-a născut la 21 august 1926, într-un sat din Grecia numit Argos Orestikon. În 1930, familia Caragiu se stabilește în Dobrogea. Acolo își petrece copilăria, acolo asistă la «spectacolele» pe care bunica, «o femeie înzestrată cu o fantezie extraordinară, cu o capacitate remarcabilă de a

www.dacoromanica.ro

extrage din viață substanța comică» - cum singur spune - le improviza la ea acasă, duminica. «Spectacolele constau într-un fel de film al săptămânii, în care bunica - Daphna se chema - parodia toate întâmplările demne de reținut din acea săptămână. Era foarte caustică, necruțătoare chiar, dar din câte îmi amintesc, lumea se amuza cumplit. Cu mine era duioasă și blândă - mă iubea mult, cred - și pot să afirm cu toată răspunderea că primul meu profesor de teatru a fost ea». • În 1940, se află la Ploiești. Liceul deci și-l face acolo și, în cadrul lui organizează, ca regizor, ca actor, ca scenograf, spectacole. Corneille, Racine, Caragiale. • În 1945, se înscrie la Facultatea de Drept din București. În același an Victor Ion Popa, al cărui vis era să înființeze un teatru studențesc, îl remarcă la examenul de triere: văzut, plăcut, acceptat. Un an mai târziu însă, dă examen la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică pe care îl absolvă în 1950. • În 1949 - student încă în anul III - este angajat la Teatrul Național, pe scena căruia joacă: **toreadorul** în «Olmedo»; **Contele de Rocca Marina** în «Evantaiul», **Tudose** în «Haiducii»; **ursul** în «Copita de argint»; **mercenarul** în «Michelangelo». • După terminarea Institutului, un an de întrerupere - își face armata - și pierde postul de la Național. Pleacă la teatrul din Constanța, unde joacă printre altele: **Hlestakov** din «Revizorul»; **Rică Venturiano** din «O noapte furtunoasă»; **Godun** din «Ruptura». • În 1961 este numit director al Teatrului din Ploiești, ceea ce nu-l împiedică să joace mai departe: **Cerchez** din «Ziariștii»; **colonelul Ciolac** în «Arcul de Triumf» (rol pentru care primește Premiul de interpretare la Decada dramaturgiei originale); **Figaro** în «Nunta lui Figaro»; **De Pretore Vincenzo** în piesa cu același nume; **Ianke** în «Take, Ianke și Cadâr»; **Bolinbrook** în «Paharul cu apă». • În 1964 este angajat la Teatrul Lucia Sturdza Bulandra, pe a cărui scenă joacă: **Makey Messer** în «Opera de trei parale»; **Cristea** în «Sfântul Mitică Blajinul»; **Pampon** în "D'ale carnavalului"; **Schwitter** în «Meteorul»; **Banquo** din «Macbeth»; **Tipătescu** din « O scrisoarea pierdută». • În 1955 debutează în cinematografie în filmul lui Gheorghe Tobias, «Nufărul roșu». Urmează: «Vară romantică», în regia lui Sinișa Ivetici; «Poveste sentimentală» și «Procesul alb» în regia lui Iulian Mihu; «Cartierul veseliei» și «Străzile au amintiri» în regia lui Manole Marcus; «Knock-out» în regia lui Mircea Mureșan; «Subteranul» în regia lui Virgil Calotescu; «Șeful sectorului suflete» în regia lui Gheorghe Vitanidis; cele șase serii ale «Haiducilor» în regia lui Dinu Cocea; «Facerea lumii» în regia lui Gheorghe Vitanidis.

Până la cutremurul din 4 martie 1977, Toma Caragiu a dat, într-adevăr, tot.

www.dacoromanica.ro

FLORIN PIERSIC

Succesul, ce plăcere!

www.dacoromanica.ro

"Am 36 de ani. M-am împrăştiat. Am făcut un rol ici, unul dincolo, şi ce bine ştiu că e păcat să fug de la teatru la film şi de acolo la televiziune şi să nu prind, cu adevărat şi bine, nici un iepure de urechi!"

Venea de la teatru unde repetase... Se ducea la televiziune unde înregistra... Se grăbise să vină, se grăbea să plece, încerca să-mi explice pentru ce s-a grăbit şi pentru ce se grăbeşte, vroia să afle despre ce vom discuta, dar îmi comunica şi despre ce ar vrea să discutăm... M-am strecurat între două vorbe şi am spus repede:

- Despre succes. Despre ce e succesul. Succesul în general. Succesul personal. Cum se explică. Dacă se explică. Se poate cultiva? Se poate ignora? Cum e când eşti "cel mai popular actor al anului" (căci este, de două ori: după statisticile ACIN-ului şi după sondajul revistei "Flacăra"), de ce crede că a primit 5000 de scrisori, într-un an (că atâtea a primit anul trecut), ce înseamnă asta? Succes, popularitate, dragoste?

Se vede că aici m-am oprit să respir, pentru că Florin Piersic a început să vorbească el:

- Or fi fost şi mai multe, dar nu-i vorba de câte scrisori am primit... În ziua de 2 decembrie 1971 - mi-aduc aminte exact data pentru că în ziua aceea s-a întâmplat ceva mai deosebit - poştaşul de la Oficiul 45 mi-a adus un colet legat cu sfoară care conţinea, nici mai mult, nici mai puţin, decât 320 de scrisori... De ce? Pentru că numai cu câteva zile înainte, la poşta emisiunii "Teatru la microfon" am răspuns ascultătorilor la întrebările trimise şi am răspuns şi dorinţei lor, exprimată în mai multe rânduri şi scrisori, de a le comunica adresa de acasă... E o plăcere, o bucurie să vezi că atâţia oameni în jurul tău se interesează de tine, ce faci, ce lucrezi, ce te preocupă... Dar eu cred că dincolo de această plăcere, lucrul cel mai important nu stă în numărul de fotografii pe care le poţi sau nu trimite admiratorilor, ci în pietricica tare pe care o poţi sau nu

www.dacoromanica.ro

pune la temelia celor două sau trei roluri pe care le socoteşti realizate, trecute prin tine, care te-au consumat, au luat din tine tot ce le puteai da... Dacă acum, la 36 de ani pe care i-am împlinit, stau şi-mi revăd "palmaresul", câte din rolurile mele mi-au adus adevărata, sublima satisfacţie? Câţi **Lennie** sau **Mîşkin** sau **Orin** voi mai întâlni? Doamne, cât mai am de muncit, cât mai am de învăţat, cât de serios trebuie să mă apropii de rolurile mele viitoare... Mă bucură succesul, dar îl doresc bazat pe o adevărată izbândă, pe o victorie de care să fiu şi eu mândru... Şi cât de greu îmi vine să renunţ la inevitabilele apariţii minore, la rolurile pe care, din vina mea sau a altora, n-am timp să le chiţibuşăresc atât cât ar trebui şi cât mi-ar plăcea... Am 36 de ani. M-am împrăştiat! Am făcut un rol ici, unul dincolo, şi ce bine ştiu că e păcat să fug de la teatru la film şi de acolo la televiziune şi să nu prind, cu adevărat, şi bine, nici un iepure de urechi!...

...Cum se explică? Din ce se compune?... Fiecare actor are farmecul lui, într-o măsură mai mare sau mai mică, puterea lui de "a trece rampa", cum spunem noi, de a intra în sufletul spectatorului. Ceea ce se cheamă "priză la public". Asta n-are nici o legătură cu talentul. Am băgat de seamă că sunt mulţi actori talentaţi care interpretează cu convingere, realist, original rolul, dar spectatorul - apreciindu-i, respectându-i gustându-le stilul - are totuşi o uşoară reţinere. De ce? Ce fel de reţinere? De unde pleacă ea? De ce, la premiera filmului "Anna Karenina", la Moscova, Tatiana Samoilova şi Nikolai Griţenko au fost aplaudaţi insistent, prea mult chiar, în timp ce Boris Lanovoi, care nu era cu nimic mai prejos în realizarea rolului său, a fost primit mai rece? Oare nu e vorba de ceva în plus, de ceva cu totul şi cu totul special, de o simpatie intuitivă, spontană, aş zice chiar insuficient controlată a publicului, pentru un actor anume? Poate că spectatorul are un al 17-lea - dacă vreţi puteţi să-i spuneţi şi al 22-lea - simţ care îl face ca, după criterii absolut şi strict personale, să prefere un actor altuia... Poate e greu să obţii simpatia publicului, dar e cu atât mai greu pentru actorul (şi aici putem trece şi cântăreţul de muzică uşoară sau de operă) care a obţinut-o şi care, primit cu aplauze, se simte dator, obligat să dea tot ce poate, să facă ce-o şti numai să nu-şi dezamăgească publicul. Pentru că spectatorul aşteaptă totdeauna mai mult de la cel căruia i-a acordat simpatia, deci, încrederea lui. E ca în sport. Ca la săritura în înălţime. Un timp, toată lumea e încântată că ai sărit 1,90. Pe

www.dacoromanica.ro

urmă începe să murmure: "Iar 1,90? Tot 1,90? Mai sus ştacheta! Mai sus! Mai sus!"... De 1,89 nici nu vrea să mai audă...

... Eu sunt un om fără ascunzişuri, deschis, poate mai mult decât ar trebui deschis, sufletist, prietenos... Bănuiesc, am simţit, am constatat chiar că de multe ori publicul a simţit, a constatat şi el cum sunt şi poate că asta îl apropie de mine. Ce să spun? Că aş vrea să mă schimb, să devin un "dur", că mă chinuie chiar gândul ăsta? Dar dacă nu pot... Eram la Suceava, cu spectacolul "Heidelbergul de altădată". Eu acolo sunt cunoscut, considerat "de-al lor". Cinci minute de aplauze de cum am apărut în scenă. Nu apucasem să spun un cuvinţel, să fac un gest... La două noaptea dădeam încă autografe în timp ce colegii luau masa la rudele mele. Eram leoarcă de sudoare, răguşisem spunând "mulţumesc" şi "bună-seara", strângeam mâini, pupam copii, eram pupat din dreapta, din stânga... Popularitate? Dragoste? Ştiu eu? .,, Sigur că asta nu se întâmplă în fiecare zi şi în tot locul. Dacă fiecare spectacol s-ar încheia aşa, aş muri într-o lună... Dar simpatia oamenilor, atunci când e, trebuie respectată. Lasă că îţi dă emoţii şi mai mari, că te stimulează - eşti ca un cal care pleacă de la potou cu un avans de 10 - 15 metri - dar îţi creează şi obligaţii mai mari faţă de public şi răspundere mai mare faţă de ceea ce faci...

"Sunt o fire comunicativă. Poate e un defect, poate o calitate, dar îmi place să stau de vorbă cu toată lumea. Aşa eram şi înainte să fiu Florin Piersic, aşa sunt şi acum".

...Dacă succesul se cultivă? Se poate. Se poate şi ignora. Se poate şi întreţine. Dar asta ţine de fiecare. Actorii, cunoscuţi de pe scenă sau de pe ecran, deseori sunt opriţi pe stradă, la restaurant, la frizer, pe terenul de sport, la filmări în exterior, opriţi pur şi simplu şi întrebaţi, chestionaţi cu mai multă sau mai puţină curiozitate, despre tot felul de lucruri, sau numai "Ce mai faceţi?". Aici e aici. Tu ştii doar că eşti prietenul lor, omul lor, că de fapt exişti datorită lor. Şi atunci răspunzi fiecăruia cum simţi, cum poţi, iar de aici mai departe sunt puncte-puncte (...), pentru că fiecare o face cum a moştenit de la mama lui. Răspunde scurt: "bine" sau: "rău" sau

www.dacoromanica.ro

dimpotrivă, stă de vorbă şi are timp şi plăcere şi pentru aşa ceva. Sau pentru aşa ceva în special. Eu sunt un om sociabil. Mi-e foarte greu să trăiesc singur. Şi sunt o fire comunicativă. Ăsta e felul meu. Şi atunci, stau de vorbă cu toată lumea: copii, bătrâni, tineri, maturi. Poate e un defect, poate că e o calitate, poate că e şi un defect şi o calitate, dar îmi place să discut cu oamenii. Aşa eram şi înainte să fiu Florin Piersic, aşa sunt şi acum... Stimaţi cititori!

- *Poftim?*

- Scrie aşa: Stimaţi cititori! Mă adresez dumneavoastră, deoarece colegii mei şi chiar cronicarii cunosc bine ceea ce am să spun: nu e oare o senzaţie teribilă, nu e ceva înălţător să interpretezi pe Eminescu pe scena teatrului "Ion Creangă" şi, la ridicarea cortinei, să ai 500 de perechi de ochi aţintiţi asupra ta, veseli, bine dispuşi, 500 de puşti care nu se pot abţine să şuşotească, să-şi amintească unul altuia replicile lui Harap Alb sau Anghel haiducul, uneori chiar să te strige pe nume (Florineee) socotind că eşti prietenul, mai mult, omul lor de toate zilele, ca apoi, încet-încet, să-i convingi că tu eşti marele poet, pentru ca în ultimul tablou, cel de la ospiciu, când se ajunge la aplauze, să vezi aceiaşi ochi înlăcrimaţi, privindu-te altfel, şi, în şir, la cabină sau la ieşirea din teatru, să te întrebe: "Credeţi că eu aş putea să recit "Scrisoarea a III-a"?" sau să spună: "Mă duc acasă şi am să citesc Eminescu din scoarţă-n scoarţă..." Ce spuneţi, stimaţi cititori, nu este asta sublima satisfacţie a unui actor? Dar la film, câţi dintre noi care facem cinema am trăit o senzaţie asemănătoare? Poate Amza - Viteazul... De asta sper că va veni şi pentru mine rolul de film, în care să simt ceea ce am simţit de multe ori pe scenă. Şi aşa cum maestrul meu drag, Al. Finţi, mi-a schimbat drumul pe scenă, distribuindu-mă în "Oameni şi şoareci", acelaşi lucru trebuie să se petreacă şi la Buftea... N-aş vrea să închei fără a aminti şi a arăta recunoştinţa ce o port celor care m-au făcut să pricep câte ceva din complicata artă a actorului de film, a celor câţiva care ar fi Gopo, Drăgan, Cocea, Nicolaescu, Ştiopul... Fiecăruia îi datorez mai mult sau mai puţin din clasamentul popularităţii pe 1971... De scrisori nu mai amintesc, că ar trebui să le răpesc prea mult timp să-i pun să le citească.

Am aşteptat. Tăcea. Mai bine spus a tăcut o clipă. Pe urmă:

- Crezi că poţi să scoţi ceva din toată vorbăria asta?

- *Nu scot nimic. Las aşa cum a venit şi semnez:*

Florin PIERSIC

martie, 1972

www.dacoromanica.ro

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

Anul, luna, ziua, locul nașterii: 1936, ianuarie, 27, Cluj. Acolo absolvă liceul, acolo obține primul succes de public, la serbarea de sfârșit de an, cu poezia "Nebuna" de Coșbuc. Regizoare: mama. Publicul plânge. El, intimidat, nu are decât o singură dorință: să termine poezia cu bine. Izbutește. Aplauze, felicitări, părinții întrebați: "De ce nu-l faceți actor pe băiatul ăsta?!". Nu se lasă impresionat de succes. Se pregătește, cuminte, pentru admiterea la Facultatea de medicină veterinară, pentru că dorește să urmeze profesia tatălui. Dintr-o glumă (colegii îl roagă să-i facă să plângă și pe cei din Comisia Institutului de Artă Cinematografică aflată la Cluj) ajunge chiar în fața Comisiei de verificare a aptitudinilor actoricești, condusă de Elena Negreanu. Nu plânge nimeni, dar, după câteva zile află din ziarul local, "Făclia", că a trecut probele preliminare deci, trebuie să se prezinte la examen. Ezită. Din nou intervin colegii: "Du-te, măi, să avem și noi un actor în promoție!". Se "sacrifică" și pleacă la București.

● 1953: examenul de admitere, cu Marietta Sadova, Ana Barcan, George Vraca și Costache Antoniu în Comisie. Îl ia, firește. Primul contact cu aparatul de filmat: proba de fotogenie, cu poezia "Odă pădurii".

● 1957: Examen de stat cu **Peer Gynt** dar și **Sylvestre** din "Vicleniile lui Scapin". Primul rol în film: **boier Niculiță** din "Păcat boieresc". Louis Daquin îl vede în "Peer Gynt" și îl distribuie în rolul lui **Tănase** din "Ciulinii Bărăganului". ● 1958-1959: stagiu, împreună cu toată promoția, la Teatrul din Piatra-Neamț. ● 1959: este angajat, prin concurs, la Teatrul Național din București. Joacă **Aleksei** din "Tragedia optimistă" și **Richard Dudgeon** din "Discipolul diavolului". Gopo îl distribuie în rolul **ciobănașului** din filmul "O poveste ca-n basme". Apoi Savel Știopul, în "Aproape de soare", din nou Gopo în "S-a furat o bombă", și Mihai Iacob în "Celebrul 702". Pe scenă, este **Val Xavier** din "Orfeu în infern", **Pascal** și **Maxim** din "Mașina de scris", dar și **Făt-Frumos** în "Înșiră-te mărgărite". Între timp, din nou Gopo îl distribuie în **Prometeu** din "Pași spre lună" și **Harap Alb** în "De-aș fi Harap Alb", Mircea Drăgan în **Prințul Minski** din "Neamul Șoimărești lor", Francisc Munteanu în **soldatul Dutu** din "Tunelul", Bernard Borderie în **Franguillon** din "Șapte bărbați și o fetișcană". ● 1965: anul care marchează o cotitură în cariera lui: Al. Finți îi încredințează rolul lui **Lennie** din "Oameni și șoareci". Urmează: **Rodolpho** din "Vedere de pe pod", **Orin** în "Din jale s-a-ntrupat Electra", **Karl Heinz** în "Heidelbergul de altădată". În film, regizorul sovietic Ozerov îl distribuie în **Skorzeny** din "Eliberarea", regizorul maghiar Makk Karoly în **Radu** din "Frumoasele vacanțe", regizorul american Robert Siodmak în **Wittkis** din "Bătălia pentru Roma", iar Mircea Drăgan în **Sabinus** din "Columna".

● 1969: pe scenă este **Mîșkin** în "Idiotul", dar și **Leonaș** în "Coana Chirița", dar și **Eminescu** în "Eminescu și Veronica". În film, joacă **Preda**

www.dacoromanica.ro

Buzescu în "Mihai Viteazul", **George Martin** în "Aventuri la Marea Neagră" şi **George** în "Agentul straniu" - ambele în regia lui Savel Ştiopul, iar în serialul lui Dinu Cocea "Haiducii", devine, pentru multă vreme, **Anghel - Şapte-cai**. Repetă în "Furtuna" şi în "Dulcea pasăre a tinereţii", în timp ce visează, pentru film, la Ciprian Porumbescu...Plus: nenumărate roluri în emisiunile "Teatru la microfon" şi pe micul ecran... Trebuie să recunoaştem că spusele lui: "M-am împrăştiat..." sunt drepte. Dar oare nu tocmai împrăştierea asta i-a adus succesul şi popularitatea de care se bucură? Şi, la urma urmelor, dacă cineva are de unde împrăştia, să împrăştie...

www.dacoromanica.ro

MARGARETA POGONAT

Să fim noi înșine...

www.dacoromanica.ro

"Nici cea mai frumoasă coajă nu poate să însemne mai mult decât spune acest cuvânt: un înveliş"

- Vă mărturisesc, stimată Margareta Pogonat, că nu prea ştiu de unde să vă iau, cum să încep discuţia. În film aţi jucat puţin - splendid, dar foarte, nedrept de puţin - pe scenă nu v-am văzut, pentru că scenele bucureştene nu se bucură de prezenţa dumneavoastră... Poate mă ajutaţi, începând prin a-mi spune dumneavoastră câte ceva despre actriţa Margareta Pogonat.

- Aş spune mai întâi că, deşi am făcut atât de mult teatru şi atât de puţin film, cred că sunt un actor căruia îi convine mai bine modalitatea de expresie cinematografică. Cred că pot spune mai mult în film decât pe scenă. Şi, după cele câteva filme pe care le-am făcut, am descoperit că mă mişc din ce în ce mai în voia mea în faţa aparatului de filmat. Poate am ştiut de la bun început, dintr-un fel de instinct cinematografic, poate n-am ştiut, dar am învăţat - totuşi, filmul se învaţă... Venind de acasă cu un bagaj de date personale, firește, dar se învaţă.

- Ce trebuie să conţină, după dumneavoastră, acest bagaj necesar actorului de film?

- Ştiu eu... O anume simplitate - sobrietate chiar - a gestului, a mişcării, pentru că filmul nu suportă mişcarea amplă, aşa cum se foloseşte ea pe scenă, o expresivitate deosebită a mimicii, o putere de interiorizare mai ales... În ceea ce mă priveşte, cred că mai întâi şi-au dat seama alţii că posed acest bagaj. Altfel, presupun că nu m-ar fi distribuit. Pe urmă, eu însămi, din aproape în aproape, remediind cu fiecare rol greşelile comise în cel anterior, am ajuns să învăţ să-mi cunosc datele şi personalitatea şi să le folosesc pentru fiecare rol altfel. Probabil ştiţi că fiecare actor are mult "bagaj personal" şi este tentat, de fiecare dată şi de fiecare rol, să-l folosească în întregime. Dacă s-ar putea, noi am încărca fiecare personaj cu tot ce e în noi. Bine este însă să foloseşti numai ce convine acelui personaj, să ştii să renunţi, să laşi pe altă dată, pentru alt rol, surplusul.

www.dacoromanica.ro

- Sigur, ştiţi că sunteţi o actriţă frumoasă şi tot sigur, nu sunteţi genul de om care să se apere cochet de o asemenea "învinuire". Aş vrea să ştiu dacă frumuseţea vă ajută, dacă mizaţi pe ea în faţa aparatului de filmat.

- Eu fac parte dintre actorii care-şi construiesc rolul mai mult pe datele interioare. Ştiu, sigur, că am o înfăţişare plăcută, o anume frumuseţe simplă (de trăsături, de expresie) penetrantă la spectator, dacă e bine folosită. Dar niciodată n-am mizat pe aceste date şi, mai ales, n-am încercat să le subliniez. De obicei, ocolesc artificiul de costum, de coafură, de machiaj, pentru că am credinţa că ele distrag atenţia spectatorului de la ceea ce am eu de comunicat şi vine deci dinlăuntrul şi nu dinafara mea. Asta poate pentru că eu consider că ceea ce am pe dinăuntru este mai valoros decât datele exterioare, oricât de bine şi frumos ar fi ele puse în evidenţă. Acelea sunt decorul. Ambalajul. Coaja. Dar şi cea mai frumoasă coajă nu poate fi altceva decât ceea ce spune acest cuvânt: un înveliş.

- Poate că îmi spuneţi atunci ceva despre ceea ce se află dincolo de acest înveliş. De acel "dinlăuntru" din care se hrănesc personajele dumneavoastră.

- Mă pasionează să descopăr acele lucruri pe care oamenii nu reuşesc să le recunoască, nici faţă de ei înşişi, dintr-un fel de spaimă de ei, şi de cei din jurul lor sau, poate, dintr-un posibil complex de inferioritate. Pentru că oamenii suferă de tot felul de complexe de inferioritate. De natură fizică, intelectuală, socială chiar - şi poate că acest complex e cel mai dramatic. Obişnuim adesea să ne comparăm condiţia socială dintr-un moment sau altul cu a altcuiva, şi asta duce la tot felul de revolte interioare care, de cele mai multe ori, nici nu au o bază reală, duce la nemulţumiri inutile, pentru că sunt gratuite. Firesc ar fi să ne judecăm în funcţie de noi înşine, de ceea ce putem face şi, mai ales, să ne uităm bine dacă nu cumva nouă, şi numai nouă ni se datorează o nereuşită, o nerealizare. Nu trebuie, nu-i bine să ne mințim pe noi înşine, să ne spunem poveşti. Nu foloseşte. După cum nu foloseşte nici îmbrăţişarea unor mode sufleteşti - există şi asemenea mode. În secolul nostru, de pildă, "se poartă" tot felul de tipuri umane: tipul lipsit de sensibilitate - sensibilitatea e desuetă, nu? - tipul original cu orice preţ, tipul rece, cinic chiar şi,uneori, oamenii, pentru a fi în pas cu moda, îmbracă asemenea haine străine lor. Încep să-şi spună, şi spun şi altora, că ei **aşa sunt**, se "auto-educă" chiar, în acest sens - şi ce sens prost! -

www.dacoromanica.ro

până ce vine un moment de "palmă" a vieții care, în loc să-i găsească într-un echilibru sufletesc - el nu poate veni decât dintr-o bună cunoaștere de sine - îi prinde descoperiți, într-un fals total. Iar sensibilitatea aceea de care s-au lepădat iese la iveală într-o manifestare de disperare deplorabilă... Iar dacă "travesti"-ul a reușit, dacă acea auto-educare s-a desăvârșit, e și mai grav: uscăciunea sufletească se instalează definitiv, atât de definitiv încât chiar și ei, mai ales la o vârstă matură, își dau seama de existența ei. Și atunci, ar da orice pentru a-și recăpăta sensibilitatea. Ar da orice, numai să-și mai simtă o clipă sufletul plin de vise, numai să mai poată trăi cu adevărat, cu toate riscurile suferinței și ale momentelor grele. Ar da orice, numai să scape de această mască străină lor. Pentru că e o mască... Mi-aș dori foarte tare ca personajele mele să le arate oamenilor adevărata lor față. Poate vreau prea mult, dar vreau să-i fac să se elibereze de complexe, de tot ce-i determină să acționeze împotriva lor înșiși. Am căutat întotdeauna, ca om și ca artist, să-mi păstrez niște date inițiale de puritate, de sensibilitate sufletească, de înțelegere față de oameni și față de fenomenele din jur. Și asta pentru a reuși să îmbătrânesc frumos în viață, și pentru a-mi păstra o anume avere din care să înzestrez personajele pe care le joc.

"A reuși în viață înseamnă, de fapt, a ști să te bucuri de fiecare bătălie câștigată. Esența vieții este tocmai lupta permanentă de a smulge fiecărei zile ceva bun"

- Asta înseamnă că nu credeți deloc în construcția rece, lucidă, calculată a unui personaj...

- Nu. Viața nu-i rece. Și nu poate fi un calcul, decât cel mult pe plan material. În nici un caz pe planul sentimentelor, al sufletului omenesc. Omul nu este o mașină cu program fix, ci o permanentă surpriză pentru el însuși. Și dacă e adevărat că arta redă viața, apoi nu se poate să ieși din adevărul ei. Și mai cred că pentru un artist, cunoașterea acestui "om-surpriză", a meandrelor sufletului său, trebuie să fie hrana cea de toate zilele. Iar surprinderea și fixarea lor în "carnea" unui personaj reprezintă, de fapt, ceea ce se cheamă "moment de creație, de inspirație". Și poate că această "inspirație"

www.dacoromanica.ro

nu este altceva decât recunoaşterea, într-o sclipire, unui adevăr omenesc cunoscut, dar poate uitat.

- Care este personajul căruia i-aţi dat cel mai mult din "averea" dumneavoastră şi care, deci, vă e cel mai aproape?

- Monica din "Drum în penumbră". Este cel mai complex, cel mai plin de sensuri din câte am jucat până acum. E o femeie care trăieşte cu adevărat.

- Ce numiţi "a trăi cu adevărat"?

- A înţelege în primul rând că marile bucurii sunt făcute din milioane de bucurii mai mici - uneori foarte mici; că a reuşi în viaţă înseamnă, de fapt, a şti să te bucuri de fiecare bătălie câştigată; că deasupra fiecărei etape depăşite există o alta şi că, de fapt, esenţa vieţii este tocmai această luptă permanentă de a smulge fiecărei zile ceva bun...

- De când mi-aţi spus că aţi jucat comedie - şi încă Veta, din "O noapte furtunoasă", tot încerc să-mi închipui cum arătaţi într-un rol de comedie, dar nu reuşesc. Chiar vă place comedia? Credeţi că vi se potriveşte?

- Da. Un anume tip de comedie. De fapt, să ştiţi că şi comedia are drama ei. Oamenii devin ridicoli exact în momentele în care sunt teribil de serioşi şi de afectaţi de o anumită situaţie în care se află, dintr-o neînţelegere a realităţii. Veta, de pildă, suferă îngrozitor şi sincer, dar e ridicolă pentru că îşi asumă o condiţie pe care n-o are. Ea vrea să fie foarte fină şi foarte cucoană, fiind de fapt lipsită de o asemenea educaţie. Vrea să fie tânără şi îndrăgostită de Chiriac când, de fapt, îi este dată condiţia unei neveste banale, într-o căsnicie lipsită de finețuri sentimentale. Asta e condiţia ei, îi aparţine prin factură psihică, prin educaţie, prin tot. De aici şi comicul situaţiei... Eu către acest gen de comedie tind...

- V-aţi gândit vreodată la un rol anume, pentru film firește, la un personaj din care să faceţi rolul vieţii dumneavoastră?

- Dacă aş putea să-mi închipui o anume construcţie de om şi de viaţă poate că aş scrie un scenariu... Dar n-am încercat să mă gândesc la asta. N-am timp. Şi probabil n-am nici talent. Şi pe urmă nu-mi place imixtiunea în meseria altuia. Eu sunt foarte de acord cu maxima aceea, care spune că specialistul este cel care ştie din ce în ce mai multe lucruri despre din ce în ce mai puţine. Dar cred că s-ar putea scrie mai multe roluri care să poată sta la baza unor performanţe actoriceşti, cum e cel al lui Mircea Albulescu din

www.dacoromanica.ro

"Puterea și Adevărul", de pildă. Și nu numai al lui, pentru că filmul acela este o sărbătoare de interpretări actoricești. Și cred că e bine așa, pentru că la urma urmelor, acolo, pe pânză, se vede actorul. El este acela care face să se vadă știința regizorului, a operatorului, munca întregii echipe. Filmul vorbește prin noi. Dar pentru asta e nevoie de roluri bune, vii, adevărate. Știu eu, dacă s-ar putea obține formarea acelui nucleu de actori dedicați în exclusivitate filmului - la care visăm cu toții - poate ar fi mai ușor și pentru scenariști... Și poate am elimina și timpii morți care există în viața noastră de actori...

- Dumneavoastră câte filme credeți că ați putea face într-un an?

- Dacă ne gândim că un film se face în aproximativ patru luni, atunci probabil că aș putea să joc și trei roluri pe an. Nu capacitatea de muncă îmi lipsește. Mai ales acum, la această vârstă care e a maturității, a puterii maxime.

- Și, de fapt, ați așteptat în medie câte doi - trei ani între un film și altul... N-ați obosit? Nu v-ați pierdut răbdarea?

- Răbdarea e singura mea virtute. Nu-mi permit s-o pierd.

iunie, 1972

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

Ziua, luna, anul, locul nașterii: 6 martie 1933 - Iași.

Profesia mamei - actriță - obligă familia să-și schimbe mereu locul: de la Iași la București, de la București la Craiova, de la Craiova din nou la București, așa încât singurul punct fix al copilăriei Margaretei Pogonat rămâne teatrul. Și totuși, nu se gândește să urmeze profesia mamei, ci visează să devină medic chirurg. ● Între 16 și 22 de ani, își câștigă existența singură, trecând prin tot felul de meserii: secretară de liceu, mânuitoare de păpuși, contabilă, casieră, desenatoare tehnică. ● 1954: dă examen la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică, pe care-l absolvă în 1959. Învață la clasa maestrului Al. Finți. ● 1959 - 1960: se află la teatrul din Botoșani, unde este repartizată împreună cu toată promoția, și pe a cărui scenă debutează cu rolul **Rosaura**, din «Mincinosul». Urmează: **Katharina** din «Femeia îndărătnică»; **Alexandra Ivanovna** în «O chestiune personală» (rol de compoziție, dificil, avea 26 de ani și trebuia să arate de 50); **Ileana** în «Ediție specială» (rol pentru care obține Premiul de interpretare la Concursul tinerilor actori).

www.dacoromanica.ro

● 1960 - 1963: joacă pe scena Teatrului Național din Iași: **Cleopatra** în «Cezar și Cleopatra»; **Inken** în «În amurg»; **Ada** în «Passacaglia»; **Neli** în «Febre»; **Lena** în «Patru sub un acoperiș» (piesă în care, jucând alături de Ștefan Dănciulescu și de Margareta Baciu află, după spusele proprii, ce e comedia). Din 1963 și până azi, joacă pe scena Teatrului de Stat din Ploiești: **Elena** în «Rețeta Makropoulos»; **Veta** în «O noapte furtunoasă»; **Henriette** în «Se caută un vinovat»; **Ileana** în «Grădina cu trandafiri»; **Doamna** în «Cameristele»; **Elena Cuza** în «Cuza-Vodă»; **Ada și Ema** în «Fii cuminte, Cristofor»; **Coralie** în «Careul de valeți», (comedie muzicală); **Patroana** în «Mitică Popescu»; **Wanda** în «Gaițele» (și tot în «Gaițele», dar pe scena Teatrului Giulești, **Margareta**); **Nina** în «Albert și ceilalți» și, ultimul rol, **Zâna** în «Cealaltă Cenușăreasă».

Debutul în film, în 1957, cu un rolișor - **țiganca** - din «Două lozuri» în regia lui Gheorghe Naghi. În aceeași regie, **Fira** în «Lumină de iulie». Urmează: **Ada** în «Meandre» - regizor Mircea Săucan; **țiganca** în «Amintiri din copilărie» și **mama lui Făt-Frumos** în «Tinerețe fără bătrânețe», ambele în regia Elisabetei Bostan; **Ana** în «Apoi s-a născut legenda» - regizor Andrei Blaier și **Monica** în «Drum în penumbră» - regizor Lucian Bratu.

13 ani de la debutul în teatru și peste 50 de roluri. 15 ani de la debutul în film și numai 7 roluri...

www.dacoromanica.ro

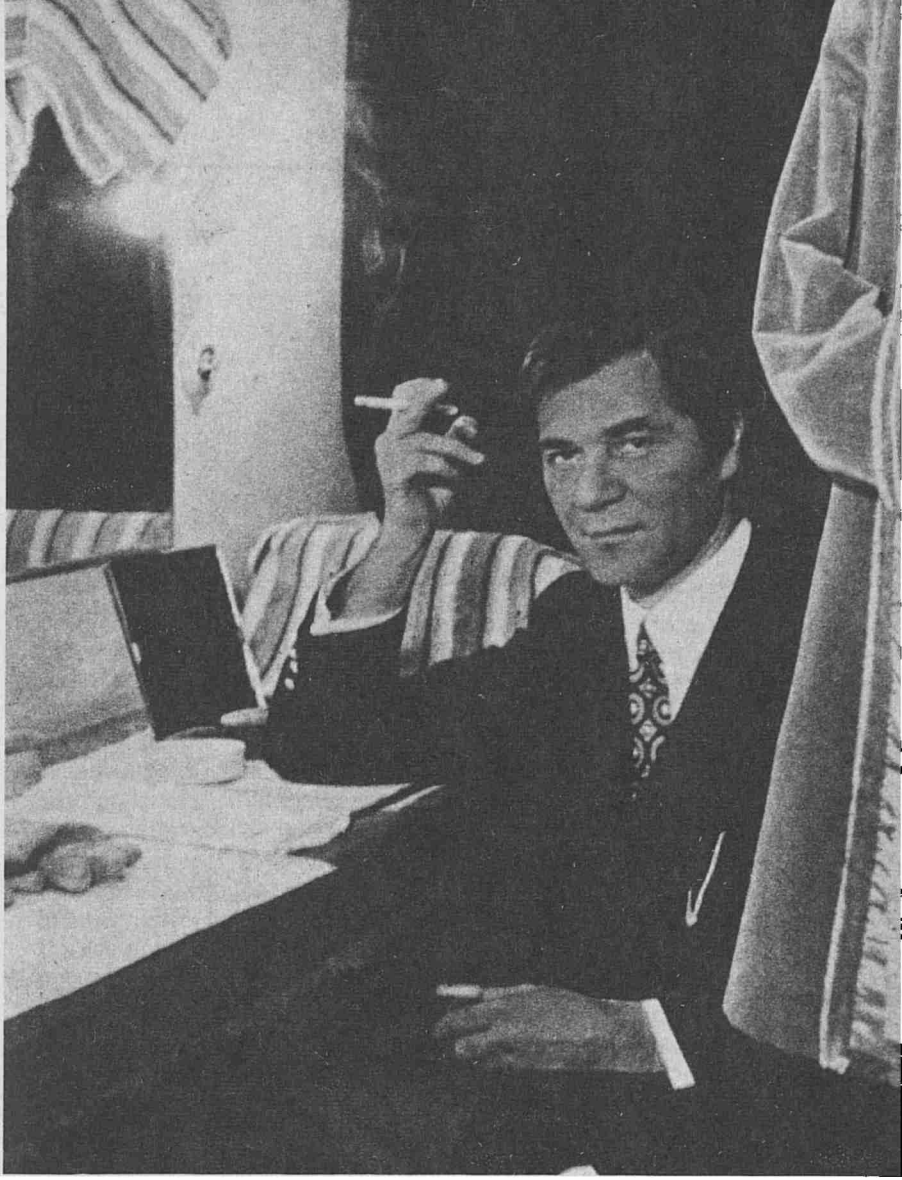

ION BESOIU

Nimeni nu vrea să fie mai prost decât ceilalți

www.dacoromanica.ro

"Despre oamenii insensibili la umor obişnuim să spunem că nu au simţul umorului. Atunci, despre actorul care nu e sensibil la esenţialul din viaţă, putem spune că nu are o parte importantă a ceea ce se cheamă talent: puterea de selecţie..."

- ... Stimate Ion Besoiu, nu prea aveţi chef de vorbă azi sau ce se întâmplă? Vă ştiam un interlocutor plăcut şi comod. Poate nu vă place tema... (încercam, fără prea mult succes, să discutăm despre film şi viaţă, aşa cum se văd ele din unghiul interpretului).

- Tema îmi place. Nu-mi plac interviurile...

- Pot să vă întreb de ce?

- Pentru că oricât ai vrea să fii sincer, să nu ai aerul că faci pe deşteptul, cei care citesc nu prea sunt dispuşi să te creadă... Există o singură formulă de interviu, întotdeauna acceptată, pentru că nu supără pe nimeni: în ce an sunteţi născut, ce roluri aţi jucat, sunteţi căsătorit, ce vă place să mâncaţi, aveţi cățel, aveţi pisică, aveţi maşină, care este cântăreţul dumneavoastră preferat, etc... Dacă-mi puneţi asemenea întrebări şi eu răspund, nimeni nu intră într-o stare de neliniște, nimeni nu se întreabă "ce vrea ăsta să pară"?, ca în cazul în care m-aş apuca să-mi spun părerile intime despre artă, despre cinematograf, despre profesiunea mea, despre regizori... Aşa că, eu zic să începem pe linia asta: sunt însurat de multă vreme. Am pisică, n-am cățel. N-am apartament spaţios şi am o maşină de capacitate mică. Îmi place să merg la cinematograf.

- Vă place şi să jucaţi, presupun...

- Pinâcle.

- Lăsaţi, că mai jucaţi şi câte un rol în film...

- Bine, aşa joc şi pe scenă...

- Şi cred că "jucaţi" un pic şi acum. Şi mai cred că sunteţi din familia aceea de actori înnăscuţi care joacă o viaţă, chiar dacă n-au şansa, ca dumneavoastră, să nimerească în profesia asta...

www.dacoromanica.ro

- Se poate. Totdeauna mi-a plăcut să trăiesc ceea ce n-am apucat să trăiesc. De aici se vede și admirația pe care o am pentru ceea ce fac alții și eu nu am făcut. Știu eu de ce? Să zicem că nu m-a ajutat timpul... Mi-ar fi plăcut, de pildă, să lupt în Spania... Mi-au plăcut foarte mult matematicile. Am și învățat. Pe urmă am uitat. Nu uiți ceea ce înveți cu mâna sau cu piciorul. Ce înveți cu capul... Mi-ar fi plăcut să fiu și aviator, și romancier... S-ar putea să fiu un fel de Billy mincinosul...

- Dar oare nu de aici, din dorința de a fi mereu "altcineva", începe un actor?

- S-ar putea. Nu mi-am pus niciodată întrebarea asta, dar s-ar putea... Mie, pasiunea pentru profesia asta mi-a venit cu încetul, pe parcurs. Pe urmă a crescut gradul de responsabilitate față de ceea ce fac, a intervenit, fatal, comparația cu ceilalți. În ultimă instanță, aici cred că a lucrat mult și ambiția. Nimeni nu vrea să fie mai prost decât ceilalți... Dar eu nu cred despre mine că sunt un mare actor. Nici măcar un foarte bun actor. Cred că sunt un actor util și asta îmi ajunge.

- Cum adică: util?

- Adică, necesar într-un colectiv. Asta este părerea mea despre mine. Și acum sunt al dracului de sincer. E adevărat că nu-mi convine să creadă și alții același lucru... Nu-ți place întotdeauna să spună și alții despre tine ceea ce crezi tu...

- Versuri mai spuneți? Și tot atât de frumos?

- Mai spun. Când găsesc clienți... Dar de scris nu mai scriu din adolescență. Atunci aveam curaj, pentru că nu-l cunoșteam pe Blaga, nu mă întâlneam cu el pe stradă așa cum mă întâlnesc azi cu Blandiana sau cu Sorescu. Nu are rost să scrii când sunt alții care o fac la o asemenea incandescență.

- La dumneavoastră comparația e aproape o obsesie...

- Fără să vrei compari. Și dacă ești lucid, niciodată comparația nu e în favoarea ta. Dacă e o comparație de tip superior. Doar n-o să mă compar cu Rîmaru... Suntem oameni cu aspirații... Sigur că aș putea să fac și comparații în favoarea mea, dar asta nu mi-ar da o perspectivă de zbor, de înălțare.

- N-ați vrea să revenim la tema noastră? Să-mi vorbiți, de pildă, despre ce înseamnă să dai viață unui personaj. Este o expresie atât de des întrebuințată, încât aproape i-am uitat sensul... Ar trebui să fie tot una cu "a crea", nu?

www.dacoromanica.ro

- Noi, actorii, nu suntem socotiți tocmai creatori ci, mai degrabă, cum spun unii, niște animatori, niște executanți. Creator ești doar în măsura în care poți să însuflețești un personaj făcut doar din vorbe pe hârtie, scris adică de cineva. Deși, eu am văzut și autori (citește: creatori) care, pe parcursul animării unui personaj de către actor (citește: executant) datorită unui proces mai larg care include și actorul, își conturează, și definitivează pe parcurs, actul creației. De aici se vede că undeva, în conștiința mea, s-a născut credința că și noi, actorii, am fi creatori. N-aș vrea să se creadă că fac o pledoarie pentru trecerea actorilor în rândul creatorilor. Nu, Doamne ferește... Sigur că atunci când un autor ne dă posibilitatea să întâlnim în scriitura lui viața cea adevărată, nouă nu ne mai rămâne decât șansa de a izbândi sau riscul de a eșua. Și în cazul ultim, vina e numai a noastră. În ce mă privește, sigur că-mi doresc să mă întâlnesc și în scenarii, așa cum mă întâlnesc în viața de toate zilele, cu personaje vii. Cred că numai așa, profesia noastră poate avea și eficacitate. Pentru că - și de acest lucru sunt din ce în ce mai convins - consumatorul de artă respinge, firesc, tot ce-i dă senzația de fabricat, de elaborat în studio într-un fel de alambic de creație.

"Eu nu cred despre mine că sunt un mare actor. Nici măcar un foarte bun actor. Cred că sunt un actor util și asta îmi ajunge..."

- Dar cum știți că personajul acela întâlnit în scenariu e viu? Vorbele au o putere de sugestie mai mare, poate. Oricum, alta decât a imaginii. Vorbele pot fi înșelătoare...

- Știi cum e? Ca la lectura unei poezii. Când citești o poezie, sentimentele poetului se suprapun, automat, peste propriile-ți sentimente și trăiri. Sentimentul este un adevăr, deci te poți bizui pe el. Or, dacă un personaj însumează reacții, sentimente pe care tu, ca om, le-ai parcurs, le-ai avut chiar, sau măcar le-ai văzut la alții apropiați ție, acel personaj poartă, fără nici un dubiu, viața în el. De aici se vede și marea pretenție pe care o are dascălul de la învățăcel: să cunoască viața.

- Ce numiți: a cunoaște viața? Pentru că și această expresie a devenit un automatism.

www.dacoromanica.ro

- Ca să scap de întrebare, aş spune: să trăieşti în mijlocul ei... Noi, prin însăşi funcţia socială pe care o îndeplinim, suntem obligaţi să cunoaştem viaţa. Circulăm foarte mult şi apoi punem în circulaţie ideile fundamentale întâlnite în viaţă. Dar pentru un actor a cunoaşte nu ajunge. Mai e nevoie şi de marele talent - poate că e totuna cu talentul actoricesc - de a selecţiona, de a alege esenţialul de neesenţial. ... Crezi, de pildă, că Ernest Maftei când a jucat în "Puterea şi Adevărul" a elaborat personajul acela, l-a obţinut într-o eprubetă? Nu. El a selecţionat doar nişte date culese, pe parcursul anilor, din viaţă. Şi dacă le-a selecţionat, înseamnă că a fost sensibil la ele, le-a observat, le-a reţinut, le-a depozitat. Toţi întâlnim în viaţă umorul, de pildă. Dar nu toţi suntem sensibili la umor şi despre cei insensibili spunem că n-au simţul umorului. Atunci, putem la fel de bine să spunem despre actorul care nu-i sensibil la esenţialul din viaţă, că nu are o parte importantă a ceea ce se chemă talent: puterea de selecţie. Dar, să ne înţelegem: eu nu am spus că am această calitate. Eu pot să discut despre ceapă fără să fiu ceapă...

- Exemplul dumneavoastră - mă refer la rolul lui Maftei, nu la ceapă - era foarte bun. Dar chiar dumneavoastră aţi avut parte, în acelaşi film, de un personaj foarte viu, foarte adevărat...

- Duma... Şi cred că nu e aşa cum l-au văzut unii: un tip liniar, pozitiv din cap până-n picioare. Duma are foarte multe tribulaţii. Şi exact asta-i dă viaţă, îl face să fie un om real, nu un personaj pe hârtie. Şi nu nişte tribulaţii fortuite, ci născute din însăşi starea conflictuală în care se află. Pentru că, pe plan filosofic, el ştie exact care-i adevărul, iar pe plan uman trăieşte acea mare admiraţie pentru Pavel Stoian, admiraţie care-l face să se îndoiască, o vreme, de adevărul lui, de puterea lui de discernământ. Duma trăieşte foarte viu, foarte omeneşte această stare conflictuală... Foarte frumos personaj, şi frumos exact pentru că e adevărat; l-am întâlnit şi în viaţă şi ar fi minunat să-l întâlnim cât mai des... Ştii că aşa cum spectatorii au dorinţa de a semăna cu eroii unui film, şi eu, ca actor, mă trezesc uneori în situaţia de a dori să semăn cu personajul căruia îi dau viaţă. Şi Duma a fost pentru mine un asemenea personaj... Ce legătură mai strânsă, mai directă mi-aş putea dori între viaţă şi film?

Ion Besoiu a tăcut îndelung. Părea cu desăvârşire absent. Dar cred că nu se dusese foarte departe. Era, pesemne, într-o scenă din filmul "Puterea şi Adevărul"

iulie, 1972

www.dacoromanica.ro

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

Ziua, luna, anul, locul nașterii: 11 martie 1931 - Sibiu.

Concomitent cu liceul, urmează Consevatorul de Muzică și Artă Dramatică «Timotei Popovici» din Sibiu, dar nu cu intenția de a face teatru,ci pentru a-și corecta dicția. La ora aceea, Ion Besoiu scria versuri - pe care le citea la Cenaclul literar al liceului - și se gândea să devină inginer chimist. Sau aviator. Sau ofițer de marină. În nici un caz ofițer de geniu sau de artilerie, cum dorea tatăl său.

● 1949: un concurs de împrejurări îl aduce pe scena teatrului din Sibiu. Mircea Mureșan, pe atunci actor, este chemat la armată. Rolul **comsomolistului**, pe care-l juca în piesa «Argilă și porțelan», rămâne descoperit. Regizorul Radu Stanca îl încredințează lui Ion Besoiu. Rămâne pe scena teatrului din Sibiu până în 1966. Joacă mult - 5-6 roluri pe an. Mult și divers: **Tuzenbach** în «Trei surori» și **profesorul Miroiu** în «Steaua fără nume»; **Petru** în «Citadela sfărâmată» și **Despot Vodă**; **Beef** în «Moartea unui comis-voiajor» și **Viktor** în «Poveste din Irkuțk»; **Randell Atterwood** în «Casa inimilor sfărâmate» și **Cațavencu** în «O scrisoare pierdută», etc. ● 1956: dă probă pentru **Petru** din «Citadela sfărâmată», filmul lui Marc Maurette. Nu primește nici un răspuns. În schimb, e chemat să dea probe pentru rolul principal din «Vultur 101». Refuză. Dar acceptă să joace în același film un rol secundar: **locotenentul Luca**. ● 1957: pune în scenă la Sibiu «Zboară cocorii». Andrei Blaier, în căutarea distribuției pentru «Furtuna», îi face o probă fotografică și îl distribuie în rolul utecistului **Vicu**. ● 1958: pune în scenă, tot la Sibiu, «Poarta». ● 1959: la mare, în vacanță, se întâlnește cu Mircea Drăgan și Titus Popovici: «Ai citit «Setea»?» - «Am citit». «N-o citisem, am cumpărat-o chiar în ziua aceea»... Rolul lui **Baniciu** îi place foarte tare. Peste puțin timp, Mircea Drăgan i-l încredințează. ● 1962: filmează la Craiova pentru «Tudor» și la Tg. Mureș în filmul lui Mircea Mureșan, «Partea ta de vină». Obține, la Concursul tinerilor actori, Premiul de interpretare pentru rolul **Jan** din piesa «Prima zi de libertate». ● 1963: Mircea Drăgan îl distribuie în rolul **Tomșa-Vodă** din «Neamul Șoimăreștilor». Filma la Suceava când e anunțat telefonic, de către Manole Marcus, că va juca în filmul său «Cartierul veseliei», **ziaristul Pietraru**. ● 1965: trei roluri deodată: **căpitanul Grigoraș** în «Șah la rege» de Haralambie Boroș; **Radu Simedrea** în «Camera albă» de Virgil Calotescu și **Grigore Iuga** din «Răscoala« lui Mircea Mureșan. Nu încheie bine filmările și Dinu Cocea îl distribuie în **Amza** din «Haiducii». În același an e prezent, nu ca invitat, ci doar pe ecranul Festivalului de la Mamaia, în «Neamul Șoimăreștilor» și «Cartierul

www.dacoromanica.ro

veseliei». Cu trei zile înainte de închiderea festivalului e chemat urgent la Mamaia: obținuse Premiul de interpretare pentru amândouă rolurile.

● 1966: joacă **doctorul Andrei** în «Fantomele se grăbesc» de Cristu Polucsis. Face parte din delegația română care însoțește filmul «Răscoala» la Cannes. ● 1967: este angajat la Teatrul «Lucia Sturdza Bulandra» pe a cărui scenă joacă, printre altele: **Cloșca** în «Procesul Horia»; **Kurt** în «Dansul morții»; **Iașa** în «Livada cu vișini»; **Dobrișor** în «Acești nebuni fățarnici»; **Valentin** în «Iubire pentru iubire». ● 1967 - 1970: nici un rol în film. În schimb, apare pe micul ecran în emisiunile «Dialog la distanță» «Magazin duminical» și «Debuturi». ● 1970: Sergiu Nicolaescu îl distribuie în rolul **Sigismund Bathory** din filmul «Mihai Viteazul», iar Mircea Drăgan în «B.D. intră în alertă». ● 1971: Din nou Sergiu Nicolaescu îi încredințează rolul **părintelui Ioan** în «Atunci i-am condamnat pe toți la moarte», Mircea Mureșan îl distribuie în «Asediul» (**maiorul Voinea**), iar Manole Marcus își găsește în el interpretul lui **Mihai Duma** din «Puterea și Adevărul».

De 23 de ani pe scenă și peste 70 de roluri.

De 16 ani în film și 17 roluri. O cifră care nu respinge din preajma ei cuvântul: filmografie.

www.dacoromanica.ro

GINA PATRICHI

Suntem formidabile!

www.dacoromanica.ro

"Femeia, în filmele noastre, e o figurantă. Din cauza asta «fizicul contează». Dacă tot nu face nimic, cel puţin să fie frumoasă!"

- Stimată Gina Patrichi, v-am ales special pentru o discuţie despre condiţia actriţei de film. Sunteţi una dintre posibilele vedete ale filmului nostru, iar filmografia dumneavoastră numără, mari şi late, trei roluri. Este o situaţie paradoxală. Cum v-o explicaţi?

- Exact prin ceea ce numeaţi: condiţia actriţei de film. Pentru că la noi, în cinema, ceea ce contează în primul rând e fizicul. Spun: fizicul, dar de fapt este vorba despre regizor, despre gustul lui, despre felul în care ştie să privească şi eventual să şi vadă o actriţă. Pentru că nu există actriţe - de fapt femei - frumoase sau urâte, fiecare femeie are frumuseţea ei, totul e să ştii să i-o vezi, să i-o descoperi... Mai contează apoi şi ce vrea regizorul de la tine, de la film, de la el însuşi. Pentru că, în clipa în care preocuparea lui este de a nu spune nimic, ci doar de arăta, atunci e normal să vrea să arate ceea ce place marii majorităţi, iar marea majoritate preferă trăsăturile perfecte, frumuseţile după canoane. În aceste condiţii - şi cam aşa s-a făcut film la noi până mai acum - o Bette Davis, de exemplu, n-ar fi avut nici o şansă...

- Ştiţi că şi Bette Davis a trebuit să se lupte, la vremea ei, ca să învingă prejudecata frumuseţii după canoane. Azi, însă, această prejudecată a început să dispară, ba chiar să fie înlocuită de prejudecata urâţeniei expresive.

- Nici asta nu ajunge. Şi nici nu cred că ar trebui să devină o condiţie. Ceea ce cred că poate fi o condiţie "sine qua non" pentru o actriţă de film, este personalitatea. Adică, acel ceva pe care îl adunăm în noi - şi aici nu-i vorba numai de femei, firește - tot ce gândim, simţim, cunoaştem pe lumea asta. Aici ajung de fapt la ceea ce se cheamă sensibilitate, capacitate de a recepţiona. Sigur că sensibilitatea e un har de care poate beneficia oricine. La actor ea poate fi şi educată. În meseria noastră mai şi înveţi să fii sensibil.

www.dacoromanica.ro

Actorii sunt din naştere nişte hipersensibili, iar la cei foarte mari, această hipersensibilitate este, adeseori, datorată unui dezechilibru organic. Dar exact acea hipersensibilitate îţi permite, de exemplu, ca la o comandă a creierului să plângi în fiecare seară la un anume cuvânt sau la o imagine pe care ţi-ai fixat-o ca declanşator al lacrimilor. Şi nu e un plâns mecanic, pentru că în tine cuvântul acela sau imaginea aceea declanşează o stare de emoţie autentică, de suferinţă reală.

- Aici, vrând-nevrând, lucrurile încep să se despartă. Sensibilitatea feminină este de altă factură decât cea masculină...

- Evident se despart. Sensibilitatea noastră este deschisă mai mult spre lucrurile mărunte, spre aşa zisele "fleacuri", considerate neesenţiale. Noi suntem în stare să facem din ţânţar armăsar, e adevărat. Dar oare asta nu înseamnă tocmai o anume putere, poate exagerată, de percepţie? O anume intensitate de trăire? Bărbaţii sunt mai profunzi, firește, ei sunt sensibili la lucrurile grave, importante. Pentru noi totul e foarte important. Începând tocmai cu detaliile, cu "fleacurile". Eu cred că tocmai graţie acestei calităţi - care poate fi la fel de bine şi un defect, mai ales în viaţa de toate zilele - o actriţă poate construi orice, dar absolut orice personaj, fără să posede neapărat datele acelui personaj. Poţi fi, în viaţa de toate zilele, un monument de sobrietate iar pe scenă să interpretezi, cu convingere, o femeie de moravuri uşoare. Pentru că noi ne construim personajul exact din acele detalii la care suntem extrem de sensibile, pe care le observăm, le analizăm şi, finalmente, le organizăm într-un personaj. Unui actor, deci unui bărbat, cred că i-ar fi mai greu. El trebuie să posede nişte date asemănătoare cu cele ale personajului sau cel puţin să fi făcut, o dată în viaţă, o experienţă similară. Cred, de exemplu, că niciodată un actor care n-a pus strop de alcool în gură, nu va putea să joace, în mod convingător, un alcoolic. Ceea ce le lipseşte lor, bărbaţilor, este poate puterea de a imagina. Putere pe care noi, spre bine sau spre rău, o avem, slavă Domnului...

- Mai există o calitate care face să simţi pregnant prezenţa unei actriţe, nu neapărat frumoasă - mai ales în film. I se spune: feminitate. Orice femeie o poate avea sau nu, dar pentru o actriţă se pare că e foarte important s-o aibă. Ce credeţi?

- Depinde cum gândeşti această feminitate. Ea se poate reduce la ceea ce numim sex-appeal, dar mie mi se pare că lucrurile sunt

www.dacoromanica.ro

mai profunde. Feminitatea poate fi un anume fel de tandreţe, de căldură, poate fi răbdarea de a asculta şi ştiinţa de a te face ascultată, o anume prezenţă, mereu vie, mereu neobosită... De fapt, feminitatea se adună din întâlnirile cu viaţa, mai bine spus, ea este ceea ce rămâne din întâlnirile cu viaţa. Urmele, peceţile ei. Oricum, pentru o actriţă, într-adevăr, este foarte importantă. Sau cel puţin nu strică s-o ai, decât dacă e de proastă calitate. Adică făcută. Mimată... Dar, iertaţi-mă, să zicem că o actriţă are toate aceste calităţi: sensibilitate, personalitate, feminitate, ce face cu ele? Femeile din filmele noastre sunt cel mai adesea nişte figurante. De la bun început, din scenariu, nişte figurante. Şi dacă e vorba de figuraţie, e normal să se aleagă o actriţă care să arate bine. Care să fie cel puţin frumoasă. De aceea spuneam la început că prima condiţie pentru ca o actriţă să facă film, la noi, e fizicul.

- *Condiţia femeii, se ştie, implică azi anumite avantaje şi dezavantaje. Ele sunt altele pentru o actriţă?*

- Până la un punct sunt aceleaşi. Aceleaşi bucurii, aceleaşi probleme. Maternitatea, anii care trec şi care lasă urme, obligaţia de a fi la înălţime şi pe plan profesional... Atâta doar că, la noi se observă. Noi suntem în văzul lumii, oricine poate să ne numere ridurile, să constate modificările, să ne judece după felul în care arătăm.

- *Credeţi că pentru o actriţă amprenta vârstei contează?*

- Ca să nu conteze, e nevoie de o limpezime sufletească formidabilă. Şi chiar aşa fiind, dacă am face o anchetă în marele public - şi eu mă includ în marele public - am descoperi că oamenii preferă să vadă o actriţă cu o faţă limpede, chiar dacă personajul e matur şi are în spate o mare experienţă de viaţă, cu toate urmele ei.

- *Experienţa şi limpezimea obrazului nu prea merg împreună...*

- Nu merg, sigur că nu merg. Dar eu spun ce preferă lumea să vadă. Eu, de pildă, nu mai pot sugera în nici un fel o mare limpezime sufletească - chiar dacă o am - atâta vreme cât faţa mea e atât de lucrată de viaţă. Am fost şi foarte fericită şi foarte nefericită, niciodată n-am fost la mijloc. Şi asta se vede pe faţa mea şi nu în riduri, ci în expresie. Aş mai spune ceva care nu e tocmai în avantajul meu, dar e adevărat: oamenii arată aşa cum sunt. Iar eu pot fi şi foarte rea şi foarte generoasă şi foarte aspră, ceva mai greu pot fi şi blândă. Nu sunt o apă foarte limpede...

www.dacoromanica.ro

"Putem fi mult şi bine egale cu «Ei»! Pot să ne ceară să fim deştepte, instruite, să fim la nivelul «lor», pot să ne ceară şi leafa, pot să ne ceară orice! Nouă ne rămâne primăvara..."

- Ce personaj n-aţi mai putea juca acum, pentru nimic în lume?

- Julieta. Şi nu din pricina vârstei. Pe scenă, Julieta se poate juca, practic, la orice vârstă. Numai că nu crede nimeni. Începând cu actriţa... Eu am mai zis o dată şi, iată, repet: cred că ar trebui să ni se întâmple minunea de a juca rolul potrivit la timpul potrivit. Nici prea devreme, dar nici prea târziu. Voi juca acum în filmul Malvinei Urşianu, "Trecătoarele iubiri" Hanna; un asemenea rol "pică" la timpul potrivit. Am citit scenariul şi sunt foarte fericită că Malvina Urşianu s-a gândit la mine. Este, în sfârşit, un rol de femeie în filmul românesc.

- V-aţi gândit de unde se trage criza asta de personaje feminine în film? Nu cumva câştigând dreptul de a fi alături de Ei, l-am pierdut pe acela de a ne afla sub ochii lor?

- Nu ştiu... Poate e un timp al bărbaţilor. Al ştiinţei, al războaielor, al afacerilor... Noi nu avem foarte mult loc în toate astea. Ne-am emancipat, e drept, suntem egale cu ei, e drept, dar biologic nu putem fi egale. Noi îndeplinim şi rolul vechi, acela de a fi femei, mame, soţii, de a fi un vis-à-vis agreabil. Un vis-à-vis care pune umărul alături de ei la tot ce e de făcut. Paradoxală situaţie... Asta nu înseamnă că suntem victime. Cred că trebuie să suportăm cu plăcere consecinţele egalităţii, cu limitele ei cu tot. Şi pe urmă, noi avem un mare atu: capacitatea noastră de a ne face viaţa frumoasă. Din nimicuri. Că nu suntem pretenţioase. Ne mulţumim cu o floare, cu o rochie nouă, cu o vacanţă la mare, cu o primăvară. Putem fi mult şi bine egale cu Ei. Pot să ne ceară să fim deştepte, să fim instruite, să fim la nivelul lor, pot să ne ceară şi leafa, pot să ne ceară orice. Nouă ne rămâne primăvara. Sau rochia cea nouă. Sau vacanţa la mare. Noi putem şi să muncim şi să arătăm bine - dacă trebuie - să îngrijim un copil, să-i îngrijim pe ei, să-i iubim, să-i cicălim, să fim bune, rele, insuportabile, generoase, egale cu noi şi egale cu ei. Nu credeţi că suntem formidabile?

august, 1972

www.dacoromanica.ro

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

Ziua, luna, anul, locul nașterii: 8 martie 1936, București.

Visează dintotdeauna să fie actriță, drept care, în copilărie, e nelipsită de pe scena Ateneelor populare.

● 1953: Intră, cu dispensă de vârstă, la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică, la clasa Aurei Buzescu. ● 1956: Debut, pe scena Teatrului din Galați, cu rolul **Marina Pleșoianu** din piesa «Nota zero la purtare». La Galați joacă aproximativ 40 de roluri, printre care: **Lucietta** în «Gâlcevile din Chioggia»; **Nora** în «Nora»; **Valia** în «Poveste din Irkuțk» (rol cu care obține premiul II la Decada tinerilor actori, în 1964); **Anunzziata** în «Umbra»; **Liubov Șevțova** în «Tânăra gardă»; **Mița Baston** în «D'ale carnavalului»; **Wanda** în «Gaițele». ● 1965: Este chemată la Teatrul «Lucia Sturdza Bulandra» pentru rolul **Corina** din «Jocul de-a vacanța». În același an debutează în film, cu **Roza** din «Pădurea spânzuraților» și joacă apoi, în «Procesul alb», rolul unei cântărețe, **Ana-Maria.** ● 1966: Este angajată la Teatrul «Lucia Sturdza Bulandra» pe a cărui scenă joacă și azi. Printre rolurile importante: **Kitty** din «Clipe de viață»; **Mița Baston** în «D'ale carnavalului»; **Portia** în «Iulius Cezar»; **Silvia** în «Acești nebuni fățarnici»; **Madeleine** în «Victimele datoriei»; **Raymonde** în «Puricele în ureche». ● 1971: Mihu Iulian o distribuie în film: **Olimpia** din «Felix și Otilia». ● 1972: Mircea Mureșan îi încredințează rolul **Tutuleasca** din «Bariera», iar Malvina Urșianu rolul **Hanna** din filmul «Trecătoarele iubiri».

- *N-ați jucat foarte mult, Gina Patrichi...*
- Nu. Dar eu nu mă grăbesc. Am timp...

Timpul Ginei Patrichi s-a sfârșit, mult prea repede, în martie 1994.

www.dacoromanica.ro

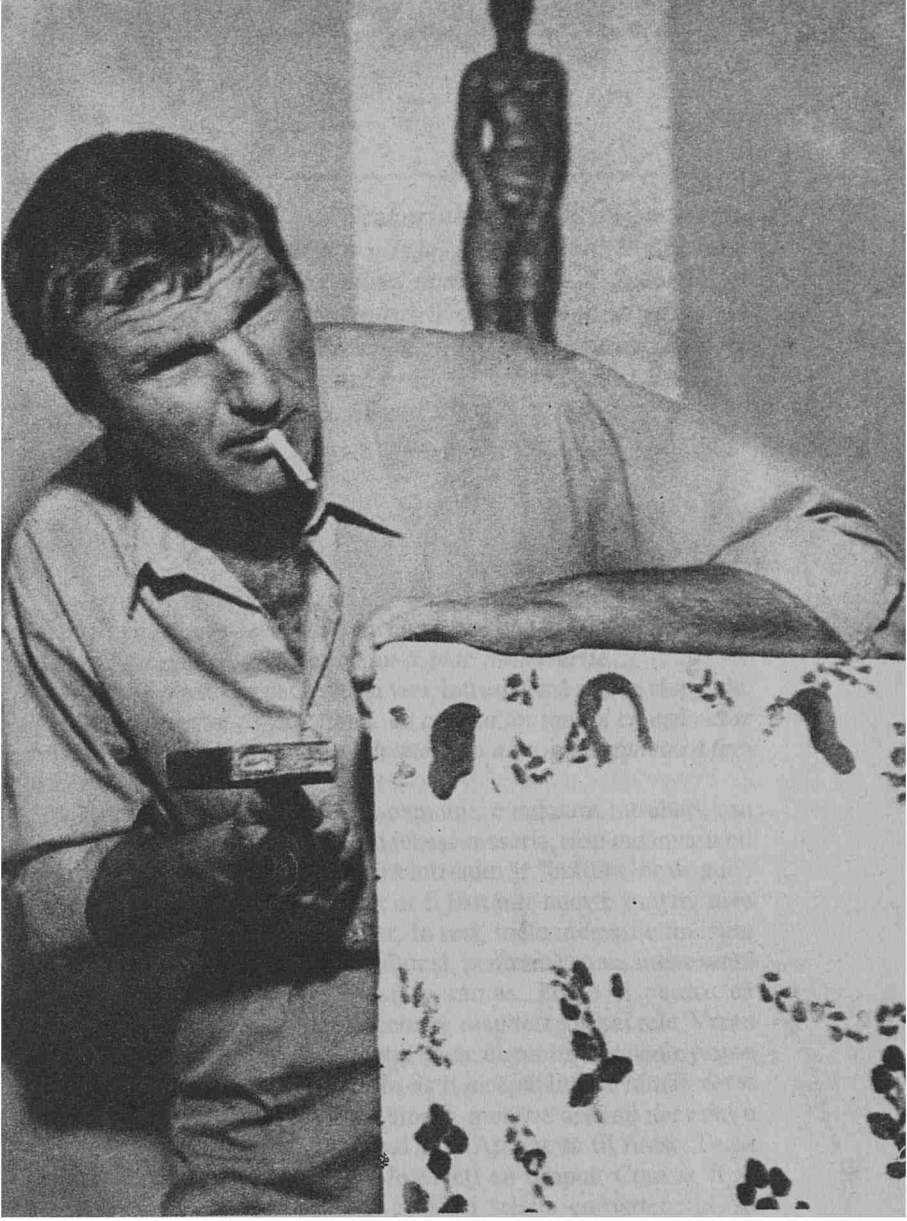

ILARION CIOBANU

Am plătit pentru toate

www.dacoromanica.ro

"Scenariul e scris de un om, regia este a altuia, de îmbrăcat te îmbracă al treilea, te mişti într-un decor făcut de al patrulea, de filmat, te filmează al cincilea şi aşa mai departe. Rar mi se întâmplă să nu mă simt doar un instrument..."

- Ilarion Ciobanu, noi am mai stat odată de vorbă - filmai la "Fraţii", mi se pare - dar n-ai vrut cu nici un chip ca discuţia noastră să apară ca interviu. Ziceai că nu-ţi plac interviurile...

- Aşa zic şi azi, dar dacă vrei şi vrei, întreabă-mă şi ţi-oi răspunde.

- Te-aş întreba, tot ca atunci, de ce spui tot timpul că eşti actor din întâmplare, că nu ţii morţiş la meseria asta, că ai putea să faci oricare alta?

- Pentru că aşa e. De obicei oamenii, când sunt întrebaţi, aşa cum m-ai întrebat atunci, dacă-mi iubesc meseria, răspund invariabil că şi-o iubesc teribil şi o consideră într-adevăr "brăţara lor de aur". Eu am să-ţi spun că meseria care ar fi fost într-adevăr brăţara mea de aur, ar fi fost aceea de marinar. În rest, toate meseriile îmi sunt egale. În asta am nimerit întâmplător şi, pentru că e mai interesantă şi mai comodă decât altele, am şi rămas. Poate şi pentru că rezultatele, chiar de la primele încercări, n-au fost tocmai rele. Vreau să spun că nu sunt convins de faptul că, în cazul în care acele prime încercări ar fi fost dezastruoase, m-aş fi încăpăţânat să rămân actor de cinema. Şi pe urmă, ca să fiu cinstit, meseria asta nu necesită o pregătire specială, aşa cum pretind alţii. Ajunge să fii firesc. După aia vin şi mărunţişurile pe care le înveţi cu timpul. Cum ar fi să simţi aparatul, să simţi lumina, să simţi relaţia cu partenerul, să înveţi textul şi toate celelalte.

- Ştiu că ai trecut prin foarte multe meserii înainte de a ajunge actor. Ceea ce numeşti "a fi firesc" într-un rol sau altul, nu ţi se trage şi de acolo?

www.dacoromanica.ro

- Ba da. Sunt adânc convins. Adică, dacă cineva dintre cei chemați să interpreteze un rol, în anumite situații trebuie să-și imagineze sau să observe niște detalii, niște fapte de viață, eu nu fac decât să-mi reamintesc. Sigur că mi-e mai comod. Dar cândva am plătit această comoditate. Am plătit-o anticipat. Hoinăreala aia prin viață, vânturarea din loc în loc, schimbarea profesiilor, într-un cuvânt, instabilitatea, nu a fost un lucru foarte comod... În tot ce spun eu îmi dau seama că mereu intervine cuvântul "comod". Cred că ar trebui să definesc puțin mai clar ce înseamnă pentru mine "comod". Și nu numai pntru mine. Comod, pentru un om, cred că este să facă exact lucrul care i se potrivește lui, mănușă. Care se potrivește perfect felului său nativ de a fi... Știu, am întâlnit odată unul care se minuna teribil de un fost tovarăș de-al lui de muncă (amândoi erau ieșiți la pensie) pe care, când îl căutai, îl găseai în port, când ar fi putut foarte bine să stea acasă "comod", nu? Să asculte radioul sau să joace table. Dar pentru omul acela, comod era să fie în continuare în port...

- *Ce rol joci acum în filmul lui Sergiu Nicolaescu, "Cu mâinile curate"?*

- Un ucenic. Un ucenic bătrân. Viața, convingerile sale politice îl obligă, la bătrânețe, să învețe o meserie nouă: cea de polițist.

- *Presupun că polițist n-ai fost niciodată în viață.*

- Nu, dar la poliție am fost. De multe ori. Deci, cel puțin îi cunosc pe polițiști. Dar dacă stai s-o iei așa, nici președinte de colectivă n-am fost în viața mea. Ceea ce nu înseamnă că n-am cunoscut și n-am trăit printre țărani. Așa i-am cunoscut și pe polițiști.

- *Ai fost arestat?*

- Da, și pot să spun și de ce. Și nu o dată. Prima dată am fost arestat în timpul războiului. Aveam 12 ani pe atunci când, împreună cu niște prieteni de-ai mei, umblam după porumbei prin magaziile Oborului din Constanța. Și tot trecând dintr-una în alta prin răsuflătorile de aerisire, am ajuns într-o magazie care, dracu știe cum, era plină cu torpile nemțești. Ne-au găsit, am fost arestați, duși la chestură și bătuți. Ne-au ținut o noapte acolo și ne-au dat drumul: eram copii... Altă dată, prin '46, cu încă doi "șobolani", așa ni se spunea în port la ăștia care vânturam cheiurile în căutare de lucru, am furat un porc din curtea unui vameș. Un porc, în '46, era o valoare. Nu mai țin minte dacă l-am furat să-l vindem, sau să-l mâncăm noi. Cert e că era un porc, și un porc e de mâncare.

www.dacoromanica.ro

- Ce impresie crezi că vor face asupra cititorilor mărturisirile astea atât de sincere?

- Cred că celor mulți, foarte mulți care nu mă cunosc, vor face impresia unor aberații teribiliste. Scornite. Nu pentru că ar fi din cale- afară, nu știu cum. Ci pentru că le-am spus. De obicei oamenii nu spun așa ceva. Dacă ții, poți să le și explic. După război, vremurile erau foarte tulburi, dublate și de o năpastă naturală, seceta aia care a adus foametea după ea. Și omul trebuia să se descurce cum putea. Pe urmă, un om crescut în port, crescut pe malul mării, are un fel de a fi mai direct, mai brutal. Cert e că acum, la vârsta asta, dacă aș sta să mă gândesc de ce am făcut ce am făcut, sigur că aș găsi o sumă întreagă de justificări: condițiile vitrege, sărăcia personală - a mea și a mamei, că eram numai cu ea - mediul, prietenii, într-un cuvânt, aș găsi justificări pentru orice. Dar n-am chef de așa ceva. Le-am făcut și am tras ponoasele. Am plătit pentru toate. Că se plătește...

- Crezi că ai chef să vorbești despre vreun rol care ți-a fost mai aproape, indiferent dacă a fost bun sau prost, dar aproape?

- Vezi, iar ai să spui că sunt trăznit, dar eu consider rolurile pe care le-am făcut ca pe niște rude moarte, niște rude de la care, la timpul acela, am învățat sau n-am învățat ceva, care m-au bucurat sau m-au întristat, dar consider că (nu ca alții, "despre morți numai de bine") despre morți să nu mai vorbim. În schimb, aș vorbi despre eventualele următoare roluri care nu mi s-au propus. Dar unele le rumeg eu. De pildă, până acum, cinematografia nici măcar n-a încercat să descopere portretul unui marinar. Marinarii sunt o lume aparte... De multă vreme Titus Popovici mi-a vorbit despre un Avram Iancu transpus pe ecran, personaj fabulos. Dar și ăsta se lasă așteptat. De asemeni, cinematografia de mulți ani n-a încercat să pătrundă într-altă lume aparte, lumea minerilor, bărbați deosebiți. Niște bărbați cu caractere dure, așa cum sunt și uneltele lor și adâncurile în care muncesc. Și mă mai gândesc la un personaj care ar reprezenta o tristețe a zilelor noastre, un personaj al singurătății omenești. Din păcate, cu cât omenirea e mai densă, cu atât omul e mai singur. Cel puțin așa mi se pare mie și să nu-mi spui că nu-i așa, că te pot contrazice o noapte întreagă. Și cred că arta cinematografică, dacă o putem numi artă, ar trebui să încerce nu să dea soluții, pentru că a da soluții e ceva mai greu, dar cel puțin să vorbească despre acești oameni. Tot ar fi ceva.

www.dacoromanica.ro

"Adevărata mea «brățară de aur» ar fi fost meseria de marinar. La film, am nimerit întâmplător. Mai toate meseriile sunt întâmplătoare, numai că oamenii nu recunosc asta. De ce? Dracu știe!"

- Vezi cât de multe ai în cap în legătură cu meseria asta despre care zici că e întâmplătoare?

- Și ce vrei să fac? Dar de fapt, știi ceva? - dacă tot ai deschis discuția... Toate meseriile sunt cam întâmplătoare, numai că oamenii nu recunosc asta. Ei susțin sus și tare că totdeauna au visat să fie ceea ce sunt. Pe 95% din ei nu-i cred. De ce-o spun, dracu știe... Poate de teamă, poate de rușine, poate din cine știe ce complexe...

- Dar când ți-ai dorit să fii marinar, asta nu mai era întâmplător...

- Nu, nu era. Dar știi la ce mă gândesc? Cine știe dacă aș fi fost mai mulțumit ca marinar. Aici, la film, îmi schimb "stăpânul" de fiecare dată. Acolo, căpitanul rămânea luni și ani de zile unicul stăpân. Doar dacă n-aș fi ajuns eu căpitan.

- Să înțeleg că ești, cât de cât, mulțumit ca actor?

- Cât de cât, e bine spus.

- Și completezi acest "cât de cât" scriind?

- Nu. De fapt, când mă apuc să scriu, eu vorbesc cu cineva, povestesc cuiva. Și cum nu îndrăznesc să vorbesc cu cineva anume, real, mă apuc să scriu. Dar, nefiind scriitor de meserie, de vocație, de cum vrei s-o numești, la început am o anume senzație de jenă; am impresia că îmbrac o haină care nu-mi vine bine. După aceea însă, devin obraznic și îndrăznesc chiar să le trimit la publicat. Nu știu alții de ce scriu, dar la mine cam așa se întâmplă...

- Asta înseamnă că nu reușești să comunici cu oamenii numai prin film?

- Nu. Din păcate, nu. Păi, dă-ți seama: scenariul e scris de un om. Regia e a altuia. De îmbrăcat, te îmbracă un al treilea, de mișcat, te miști într-un decor făcut de un al patrulea. De filmat, te filmează al cincilea. Urmând al șaselea, al șaptelea și așa mai departe... Rar mi se întâmplă să nu mă simt doar un instrument.

- Nu te-ai gândit niciodată să faci film? Ca regizor, vorbesc!

www.dacoromanica.ro

- M-am gândit, sigur. Dar de pe acum sunt convins că tot n-aș putea să fac ceea ce vreau. Așa că mi se pare inutil să mai discutăm despre asta. Și, știi, mă gândesc și dacă tot ce am spus până acum e util în vreun fel. Cui folosește?

- *Măcar și acelei nevoi de comunicare despre care vorbeai. E ca și cum ai fi scris. Te-ai povestit. Mie, și prin mine, altora.*

- Doar asta. Ceea ce nu e puțin.

sepetembrie, 1972

FIȘĂ PERSONALĂ

- *De data asta nu mai pot să spun «FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ». Este chiar atât de personală, încât propun să.o alcătuim împreună. Deci, anul, ziua, luna, locul nașterii...*

- 1931, 28 octombrie. Nu prea mai contează unde m-am născut. Am copilărit la Constanța, crescut pe malul mării, adolescență zbuciumată și plină de «bube», am trăit ca pasărea cerului - portul e un părinte mare și generos care dă de mâncare la toate păsările. La 12 ani am intrat băiat de prăvălie, după care a urmat lunga caravană de meserii: hamal, țăran cu sapa, tractorist, miner, săpător, tâmplar, șofer, marinar, pescar și altele. - că doar n-o să le înșirăm acum pe toate - până în 1958, când am dat examen la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică.

- *Ai absolvit Institutul, în ce an?*

- Păi, nu l-am absolvit, pentru că am avute de ales între a face «Setea» și a urma Institutul. Adevărul e că mă cam plictisisem în facultatea aia...

- *Și după «Setea»?*

- M-am angajat electrician la teatrul Municipal. După un timp, am fost trecut pe post de «actor corp ansamblu» - lucru care m-a scârbit de teatru pentru toată viața. Pe urmă au venit celelalte roluri în film.

- *Ce să trec eu la punctul: debut?*

- 1959, în scurt metrajul «Într-o dimineață, după ploaie», a lui Manole Marcus, unde eram un zidar pe o casă...

- *Acum ar trebui să o luăm cronologic: anul, filmul, rolul.*

- Da' de ce? Am jucat vreo 20 de roluri. Am fost țăran de mai multe ori, am fost zidar, pescar, inginer, constructor, șofer, ilegalist, șef de colectivă, meșter de șantier, iarăși pescar, am fost și strămoș...

- *Cum adică?*

- L-ai uitat pe Gerula?

www.dacoromanica.ro

OCTAVIAN COTESCU

Omul n-are vârstă...

www.dacoromanica.ro

"Dacă n-am fost solicitat, înseamnă că n-am ştiut să mă impun. N-am atras atenţia, n-am stârnit interesul regizorilor şi nu e decât vina mea! Dar pot să dau şi exemple de actori care şi-au pierdut şansa, tocmai pentru că au fost prea solicitaţi"

- Cum adică atât aţi meritat - ca s-o luăm de unde am rămas. Vi se pare normal că abia acum aţi ajuns la un rol principal?

- În tinereţea mea, un pionier al cinematografiei noastre mi-a spus că n-am să fac niciodată film, pentru că am faţa asimetrică şi un ochi mai mic decât celălalt... Ştiu, de asemenea, că un mare operator al nostru se îngrozeşte, face alergie, când trebuie să apar pe platou. El zice că e imposibil de pus lumina pe faţa mea... Trebuie să mărturisesc, acum, când am căpătat forţa de a mărturisi acest lucru, că eu am crezut foarte mult în aceste păreri şi că ele m-au ţinut multă vreme departe de film. A fost ca o renunţare. Pe de altă parte însă, alţi doi operatori, mai tineri, Nicu Stan şi George Cornea, au reuşit, într-o oarecare măsură, să-mi dizolve sentimentul ăsta de renunţare. În discuţiile lungi pe care le-am avut cu ei, mi-au amintit, dacă se poate spune aşa, că viaţa nu se compune din anume feluri de feţe pe care lumina se aşază sau nu şi nici din alte coordonate tehnice, şi că, dincolo de lumini şi umbre, pelicula trebuie să înregistreze o lume interioară cu toată complexitatea mişcării din ea... De fapt, n-am de reproşat nimic nimănui. Dacă nu am fost solicitat, înseamnă că n-am ştiut să mă impun, că n-am atras atenţia, că n-am stârnit interesul regizorilor şi nu e decât vina mea. Asta se vede că face parte din destinul meu de actor. Fiecare cu destinul lui. Pot să dau şi exemple de actori care au fost solicitaţi şi care şi-au pierdut şansa, tocmai pentru că au fost prea solicitaţi...

- Nu cred că există "prea solicitat". Există, poate, prost solicitat. Pe rol care nu-i merge, care nu i se - sau nu i se mai - potriveşte. Şi, în afară de asta, destinul, ştiţi bine, ni-l mai fac şi cei din jur. În cazul actorilor, regizorul.

www.dacoromanica.ro

- Dar și regizorul e o individualitate, o personalitate care nu poate fi planificată și care-și duce și ea destinul ei. Eu sunt de părere că tot ce ni se întâmplă ne reprezintă. În artă cel puțin.

- Bun. Atunci, ce reprezintă pentru dumneavoastră acest prim rol principal în "Bariera"?

- Cu mult mai mult decât întâlnirea cu un rol principal. De fapt, este un moment de cotitură, este întâlnirea cu un regizor care a determinat niște răsturnări în ceea ce se cheamă personalitatea mea de actor. Într-un fel, întâlnirea cu Mircea Mureșan la "Bariera" este echivalentă cu întâlnirea mea cu Mazilu. Până la acea întâlnire, eu trăiam în teatru ca în mijlocul unei povești. Mă simțeam și mă vedeam ca un interpret al unor senzații general-valabile. Eram fixat într-o categorie de personaje sensibile, limfatice, cumsecade - și acolo trebuia să și mor. Personajele lui Mazilu m-au întors pe dos, ca pe o mănușă... Acum, la "Bariera", într-un moment în care majoritatea părerilor despre prezența mea actoricească erau constituite sau îndreptate spre imaginea unui actor în stare să creeze personaje necruțătoare, de un comic dus până la burlesc sau caricatură, Mircea Mureșan mi-a propus un personaj complex, la care vioiciunea de spirit alternează cu acordurile grave ale existenței sale. Un personaj în același timp ironic și sensibil, în același timp distanțat de propria sa existență și confundându-se cu ea.

- Cred că vi s-a propus exact personajul Octavian Cotescu... Dar, spuneți-mi: să fie chiar o coincidență faptul că în cele două momente-cheie ale carierei dumneavoastră a apărut numele aceluiași autor: Teodor Mazilu?

- S-ar putea să nu fie tocmai o coincidență. Aceste răsturnări ale personalității mele actoricești au fost de fiecare dată în sens invers și, de fapt, asta demonstrează marea zonă în care se mișcă Mazilu, ca artist. De fapt, întâlnirea mea cu acest autor - uite că nu pot să scap de cuvintele mari - a însemnat pentru mine fericirea.

- Dacă ne gândim că prima dată Mazilu v-a împins spre o jumătate a personalității dumneavoastră iar a doua oară spre cealaltă jumătate, cred că ați dat cea mai frumoasă definiție a fericirii: împlinirea.

- Da, cred că asta e fericirea... Dar trebuie să știți că la tot ce însemn eu la ora actuală, pentru mine cel puțin, a mai pus umărul cineva: Liviu Ciulei. Prezența unui artist nu se simte numai în împrejurări care pot fi definitive, ci este o problemă de ceea ce

www.dacoromanica.ro

numim noi, în mod banal, atmosferă. În tot ce se întâmplă, începând cu relațiile dintre oameni și terminând iar cu un lucru foarte frumos, care se exprimă printr-un termen banalizat: spirit colectiv. Ceea ce, de fapt, înseamnă nevoia intensă și definitivă a fiecărui om din acel colectiv, de a trăi acolo și nu în altă parte. La film, din păcate, lucrul acesta minunat se pierde, pentru că acolo colectivul se dizolvă odată cu terminarea filmului.

"Simt nevoia să mă apropii de tineri, să învăț de la ei. Poate pentru că, în contactul cu ei, mă regăsesc pe mine însumi îmbogățit"

- Ce vă preocupă cel mai mult la ora actuală? În meserie sau în afara ei.

- Tinerii. Trebuie să mărturisesc că am o nevoie nemaipomenită de a mă apropia de cei tineri, de a învăța de la ei. S-ar putea ca ceea ce spun acum să pară ipocrizie, dar dacă stau să mă întreb de unde această nevoie, cred că aș putea să-mi răspund că, în contactul cu ei, mă revăd pe mine însumi îmbogățit. O să mă întrebi, cum? Am să-ți spun. Contactul cu ei, bineînțeles, cu cei talentați, îmi dă senzația spontaneizării - dacă se poate spune așa - rutinei mele profesionale.

- Asta s-ar putea numi secretul perpetuării valorilor. Dumneavoastră luați de la ei prospețimea, ei experiența. Dar ei pleacă, totuși,de la o treaptă câștigată...

- Viața, în cel mai adevărat sens al cuvântului, face acest lucru în mod obișnuit și uneori chiar foarte brutal. Știu că tinerii nu țin seama de eforturile cu care s-a câștigat această treaptă. Dar, după mine, aceasta nu înseamnă nerecunoștință, ci doar apariția necesară, obligatorie, a unei noi trepte în ceea ce definește, de fapt, umanitatea: nevoia de a evolua. Pentru că, după mine, dacă umanitatea s-ar putea defini în patru cuvinte, acestea ar fi: nevoia de a evolua. Și dacă privești așa lucrurile, atunci, într-adevăr, omul n-are vârstă.

- Spuneți asta tocmai când în gândul meu vă dădeam dreptate, și-mi spuneam că, totuși, nu e puțin lucru să te găsești ca artist, pe de-antregul, chiar dacă abia la 41 de ani...

www.dacoromanica.ro

- Așa e. Și e o frumoasă încheiere de interviu. Dar pentru mine, ca existență, este abia un început. Să zicem. Să credem.

octombrie, 1972

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

- Știu, ziua, luna, anul, locul nașterii...

- *Deci:*

- 14 februarie 1931, Dorohoi. Școala primară, firește, pe urmă liceul - Liceul Național din Iași - pe urmă, de fapt, nu pe urmă, ci din clasa a VI-a, m-am înscris la Conservatorul de Artă Dramatică din Iași, împreună cu colegul meu Dan Iordăchescu, la clasa unei mari actrițe și profesoare, Gina Sandri Bulandra.

- *De ce atâta grabă? Vreau să spun, de ce n-ați terminat liceul, cum se face, și apoi să fi început Institutul?*

- Era, cred, în mine o mare nevoie de spectacol și o mare dragoste pentru teatru. Eram licean prin clasa I-a sau a II-a, nu-mi amintesc exact, când am văzut la Teatrul Național din Iași spectacolul "Vicleniile lui Scapin", cu Ștefan Dăncinescu și, știu precis că în acea joi după-amiază, la sfârșitul spectacolului, la aplauze, m-am uitat la Dăncinescu și m-am văzut acolo, pe scenă, în locul lui, primind aplauzele... Am și încercat să le obțin, de altfel, pentru că m-am apucat să organizez un fel de spectacole în fața clasei, la ora de Dirigenție, spectacole în care îl imitam pe Miluță Gheorghiu în "Coana Chirița". Succesul la colegi a fost mare, dar mie nu-mi ajungea. De unde, se vede, graba de a intra la Conservator, de fapt, de a ajunge actor de-adevăratelea.

- *N-a fost greu?*

- Ba a fost. S-au supărat pe mine mai ales profesorii de matematică și fizico-chimice, dar am întâlnit și înțelegere pentru dragostea mea de teatru, din partea profesorului meu de științe naturale, Ion Tăzlăuanu. Mare iubitor de flori, firește, dar și de artă...

- *Ați absolvit Conservatorul în ce an?*

- În 1950. După care, spre stupoarea și dezamăgirea mea, am fost repartizat la Teatrul Municipal din București.

- *De ce stupoare? De ce dezamăgire?*

- Cu mentalitățile mele de pe atunci și atașamentul față de instituția pe care am deschis ochii, nu-mi doream decât să rămân acolo. Plus complexele mele față de Capitală, structura mea de provincial. Am plecat aproape împins de la spate de către ultimul meu profesor de actorie, Ion Lascăr.

- *Debutul?*

www.dacoromanica.ro

- În stagiunea '50 - '51 cu **Petea** din "Pădurea", alături de sufocanta, pentru mine, prezență a Luciei Sturdza Bulandra, Jules Cazaban, Ştefan Ciubotărașu. Şi împreună cu un alt debut: Ileana Predescu... Au urmat câțiva ani în care s-a depănat acea dulce perioadă de ucenicie la care erau supuși tinerii în Teatrul "Lucia Sturdza Bulandra", perioadă în care am jucat roluri mici, dar întotdeauna alături de maeștri și simțind parcă tot timpul nevoia, dorința tuturor, ca eu să cresc.

- *Ce roluri vă amintiți cu plăcere din perioada aceea?*

- **Doctor Murgu** în "Oameni de azi", **Kolosov** din "Liubov Iarovaia", **Valentin** în "Să nu te joci cu dragostea", culminând, toate, cu un rol mare și frumos, **Tom** din "Menajeria de sticlă", din nou alături de Lucia Sturdza Bulandra. Acela a fost un moment important pentru mine, în sensul depășirii unei etape de maturizare... Ceva mai târziu, prin '62 mi se pare, a venit întâlnirea cu Mazilu: **Gogu** din "Proștii sub clar de lună". Apoi, **Iulian** în "O singură viață", **Horia** în "Profesorul Horia", cinci personaje în "Tandrețe și abjecție", **Frisch** în "Biedermann și incendiatorii", și, în sfârșit, **Cațavencu** în "O scrisoare pierdută".

- *Întâlnirea cu filmul?*

- Banală, neinteresantă, plină de emoții și complexe pentru mine, cu rolul sublocotenentului **Dragu** din "Portretul unui necunoscut". Un singur gând bun îmi vine în minte, și acela e legat de Gheorghe Turcu care a fost, totuși, primul regizor care și-a imaginat că aș putea fi și actor de film... Au urmat, la o distanță mare, rolul din "Dragoste lungă de-o seară", apoi inginerul **Mareș** din "Dimineţile unui băiat cuminte", un rol în "Balul de sâmbătă seară", **Ilieș** din "Castelul condamnaților", **ziaristul** din "Asediul", **Manu** din "Puterea și Adevărul", un rol episodic în "Drum în penumbră", **perceptorul** în "Păcală" și, în sfârșit, primul rol principal: **Vițu** din "Bariera".

-Nu vi se pare puțin?

- Se vede că atât am meritat.

Din 1985 Octavian Cotescu nu mai are nevoie de nimic. A rămas să avem noi, toată viața, nevoie de el.

www.dacoromanica.ro

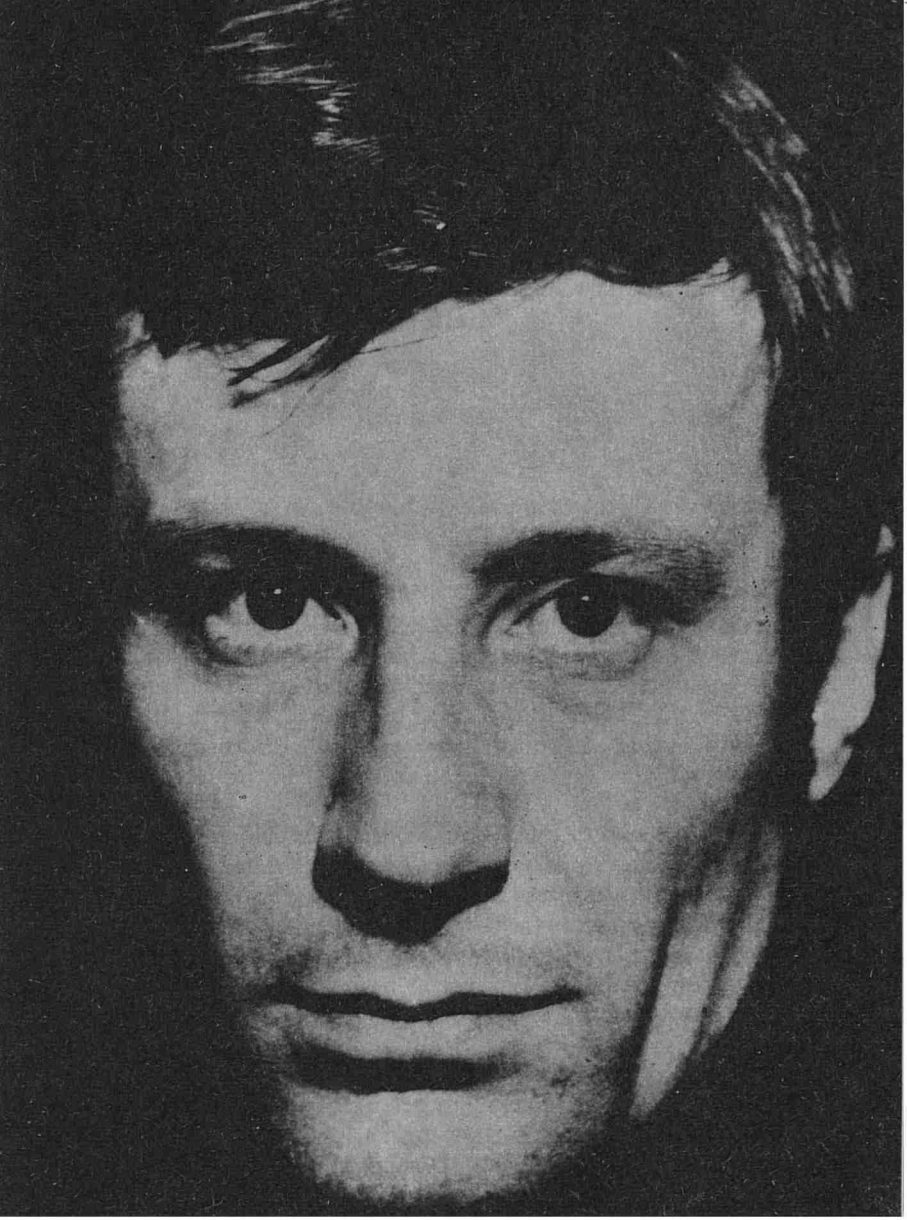

VICTOR REBENGIUC

Fiecare este mare prin el însuși

www.dacoromanica.ro

"Am stimă pentru cinste. Pentru adevăr. Am stimă pentru partenerii buni, pentru artiştii conştiincioşi şi probi. Am stimă pentru tot ce este demn de stimă"

- N-aţi fost deloc entuziasmat de ideea acestui interviu Victor Rebengiuc. De ce?

- Pentru că nu-mi place să dau interviuri. Practic, nu dau.

- De ce aţi acceptat, totuşi?

- M-am gândit că ar fi un prilej bun să explic exact acest lucru. Acum, când am împlinit 40 de ani. Ca să nu fiu greşit înţeles. Ca să nu se spună că fac mofturi, că "joc" pe marele actor, care, vezi Doamne, nu are el nevoie de aşa ceva...

- E prima oară când mi se întâmplă ca cineva să-mi acorde un interviu, numai ca să-mi spună de ce nu dă interviuri... Bun şi aşa. Vă ascult.

- E foarte simplu: nu dau interviuri, pentru că nu am nimic de spus. Eu sunt actor. Meseria mea e să joc, nu să vorbesc. De altfel, drept să vă spun, nu am descoperit până la vârsta asta nimic care să nu fie gata descoperit, aşa că, dacă m-aş apuca să vorbesc, n-aş face decât să repet ce-au spus alţii, cu mult înaintea mea.

- Toţi descoperim aceleaşi lucruri "gata descoperite", cum spuneţi, dar fiecare în felul său. Poate că "felul" dumneavoastră ar merita comunicat...

- Nu merită. Vă spun eu că nu merită. Asta, pe de o parte. Pe de alta, nu-mi place să vorbesc despre "munca" mea la un rol, de exemplu. Consider că tot ce am avut de spus în legătură cu respectivul rol, am spus jucându-l. În momentul în care mi se cer explicaţii, încep să mă îndoiesc de valabilitatea interpretării pe care am dat-o acelui rol şi abia nu mai are nici un rost să vorbesc despre el... Şi nici înainte de a-l face nu pot spune cum o să-l fac, cum o să iasă. N-am nici un fel de certitudine. Meseria noastră nu e ceva foarte precis. Există imprevizibile care n-au fost puse încă într-un

www.dacoromanica.ro

circuit cu butoane, ca să știi pe care și cum apeși și cu ce rezultat. Și pentru mine rolul constituie o surpriză când e gata. Nu mă așteptam, sau nu-l așteptam așa... Cam asta ar fi, din punct de vedere meserie. În ceea ce privește celălalt subiect care poate face, ca să zic așa, obiectul unui interviu, și anume, amestecul în viața particulară a unui actor, în ideea că publicul este interesat în cel mai înalt grad de acea viață particulară, drept să vă spun îmi repugnă. Sunt un om normal, viața mea particulară este de asemenea normală, nu are nimic extravagant, senzațional în ea. Nici n-ai spune că e o viață de actor. Deci, nu văd cum ar putea stârni interesul spectatorilor mei pe care, de altfel, sincer vorbind, eu îi doresc interesați mai degrabă de rezultatul muncii mele și nu de lucruri care mă privesc numai și numai pe mine.

- Viața dumneavoastră este publică, ca și meseria de altfel, nu?

- Munca mea, da, e publică. Dar eu nu joc pentru public, joc pentru că mi-am ales meseria asta. Și nu cred deloc că lumea vine la teatru sau la film pentru mine. Vine pentru piesă sau pentru film. Nu cred că cineva poate să prindă dragoste de teatru sau de film numai pentru că-l cunoaște pe un actor cu viața lui cu tot și, eventual, îl simpatizează. Și dac-ar fi așa, nici n-ar fi bine. Relațiile mele cu publicul sunt clare: publicul în stal, eu pe scenă. Sau pe ecran. Asta nu înseamnă deloc că ignor importanța publicului ca partener, dar nu cunosc, și nu accept alte relații cu el decât cele pomenite mai sus. Nu pot să fac concesii ca să-i câștig simpatia, de exemplu. Tot ce pot face este să-mi susțin, cu conștiinciozitate și corectitudine, partitura. Cu cât sunt mai conștiincios și mai corect și mai zgârcit în concesii, cu atât misiunea mea va fi mai bine îndeplinită și mesajul purtat de personajul pe care-l joc va fi mai bine interceptat. Mă consider un meseriaș onest și-mi place jocul cinstit. Și la propriu și la figurat. Nu cerșesc aplauze cu orice preț. Tot ce doresc este ca munca mea să fie apreciată, și pentru asta nu fac altceva decât să muncesc. Obișnuiesc să-mi iau meseria foarte în serios. Sunt convins că merg, așa, pe un drum al cărui capăt să afle undeva foarte, foarte departe. Un capăt la care eu vreau să ajung neapărat, îmi doresc din tot sufletul să ajung. Să vedem dacă m-or ține puterile.

- Ce credeți că se află, acolo, la capătul drumului?

- Acolo, cred eu, ar trebui să fie "marele actor"...

- Ce înțelegeți dumneavoastră prin "marele actor"?

www.dacoromanica.ro

- Ceva foarte greu de definit... Fiecare e mare prin el însuşi. Dacă ajunge la el însuşi. Sunt o sumedenie de mari actori şi vor mai fi, dar niciodată şi nimeni, nu o să poată spune exact despre fiecare **de ce** e mare.

- *Credeţi că există un timp al marilor actori?*

- Încercaţi să mă atrageţi în cursa unui interviu adevărat...

- *Încerc, sigur că încerc.*

- Nu ştiu ce să vă spun. Eu nu prea sunt tare în teorii... Un timp al actorilor există întotdeauna. Însăşi mişcarea continuă a timpului, a societăţii constituie, cred, combustibilul marilor performanţe artistice. Şi nu numai artistice... Pe vremea lui Shakespeare ce mulţi actori mari trebuie să fi fost!... Dar nu, zău, nu mă puneţi să bat apa în piuă...

- *Nu vă pun, dar acum spuneţi-mi cu ce umplu eu spaţiul acesta rezervat "actorilor noştri"?*

- Scrieţi acolo despre Lucia Sturdza Bulandra. Spuneţi ce mare artistă a fost...

- *Toată lumea ştie asta. Dumneavoastră însă, ca actor, presupun că aveţi alte unităţi de măsură...*

- A fost mare. A fost foarte mare, pentru că n-a trăit decât *pentru* şi *prin* teatru. A fost mare, pentru că avea o ştiinţă nemaiîntâlnită a organizării şi conducerii unei instituţii de artă. A fost mare, pentru că a ştiut să-şi selecţioneze colectivul de actori şi de regizori. A fost mare, pentru că a instaurat aici, în teatru, o atmosferă de creaţie de un înalt, foarte înalt nivel etic-profesional. A fost mare, pentru că noi o iubeam. Sau o iubeam pentru că era mare, ştiu eu?

- *De ce vă e atât de uşor să vorbiţi despre altcineva, dar despre dumneavoastră spuneţi numai ce nu aveţi de spus?*

- ... Mai pot să vă spun şi despre marea actriţă Aura Buzescu, care mi-a fost profesoară la Institut. Tot ce am realizat bun în meseria mea până acum - că mi s-a întâmplat şi asta - îi datorez în exclusivitate, iar lucrurile proaste îmi revin, cert, tot în exclusivitate... Şi azi, ca acum 20 de ani, îmi spune ce are de spus - bine sau rău - în legătură cu un rol scos în premieră şi eu o ascult la fel de cuminte şi receptiv şi convins că are dreptate - în bine sau în rău - ca pe vremea când îi eram student...

- *Totuşi, de ce vă e atât de uşor să vorbiţi despre alţii, iar despre dumneavoastră...*

- Eu v-am explicat nişte principii de viaţă, exact ca să înţelegeţi de ce mi-e greu să vorbesc despre mine. Despre alţii însă, mai ales

www.dacoromanica.ro

despre cei pentru care am o mare stimă, îmi este foarte ușor să vorbesc. E normal, nu?

- Atunci poate îmi spuneți pentru ce sau cine mai aveți stimă?

- Am stimă pentru cinste. Pentru adevăr. Am o stimă deosebită pentru relațiile dintre oameni lipsite de... cum se numește asta? Da, de gânduri ascunse. Am stimă pentru partenerii buni, pentru artiștii conștiincioși și probi și printre aceștia i-aș numi în primul rând pe Clody Berthola, pe Leopoldina Bălănuță, Ileana Predescu, George Constantin, Liviu Ciulei, Petre Gheorghiu... Am stimă pentru publicul care se interesează de activitatea mea profesională, fără ca eu să-i solicit în vreun fel acest lucru... Am stimă pentru lucrurile demne de stimă.

"N-am tact. N-am abilități diplomatice. Sunt brutal în refuzuri. Eu zic că asta e franchețe... Dar chiar dacă îi zic eu așa frumos, tot brutalitate rămâne și se întâmplă să supere, uneori"

- Spuneați că nu aveți ce vorbi și iată, de fapt, ce multe, și bune și frumoase aveați de spus.

- Știu eu? Mă cunosc îndeajuns ca să am destule motive de îndoială că ceea ce am de spus este plăcut și frumos. N-am tact. N-am abilități diplomatice. Nu știu să refuz frumos. Chiar și o întrebare, de exemplu. Sunt brutal în refuzuri și în acceptări. Eu zic că asta e franchețe. Dar chiar dacă-i zic eu așa frumos, ea tot brutalitate rămâne și se întâmplă să supere, uneori. N-aș vrea să cred că și jignește, că mi-ar părea rău...

- Și dacă ați ști că jignește?

- Mi-ar părea rău în continuare, dar nu cred că aș putea face altfel.

- Și cum numiți această neputință de "a face altfel"?

- Un fel de a fi. Un fel de om. De fapt, nu știu. Că nici definiții nu știu să dau. V-am spus: eu sunt actor. Atât.

- Ca și cum ar fi puțin...

- Mult, puțin, asta sunt.

aprilie, 1973

www.dacoromanica.ro

FIŞĂ APROAPE PERSONALĂ

- Am notat aşa: ziua, luna, anul, locul naşterii: 10 februarie 1933, Bucureşti. Şcoala primară în Bucureşti, liceul militar în Predeal, Şcoala medie electrotehnică din nou în Bucureşti. Până aici e clar. Dar cum aţi ajuns de la electrotehnică la teatru?

- Simplu: întâi am jucat un rol de chiabur - aveam 17 ani şi eram la Şcoala electrotehnică - într-o piesă pentru amatori care se numea "Ce i s-a întâmplat Gherghinei?". Pe urmă, un Ateneu popular m-a cerut pentru un alt rol de chiabur, dar până la urmă mi s-a dat să joc un vraci bătrân în piesa "Hârbul cu leacuri". Am rămas la Ateneul acela vreo doi ani şi în 1952 am dat examen la Institutul de Artă Teatrală şi Cinematografică.

- *Debutul?*

- În '56 la Craiova, **Jack Worthing**, în "Ce înseamnă să fii onest".

- *Când şi cum aţi ajuns la Teatrul Municipal?*

- În 1957, prin concurs.

- *Ce roluri vreţi să menţionăm printre cele mai importante din cariera dumneavoastră?*

- Importante? Toate rolurile sunt, în felul lor, importante... Am fost **Jimmy** în "Omul care aduce ploaia", **Pierre** în "Nebuna din Chaillot"... nu mai ştiu cum îl cheamă, să-i zicem **băiatul**, în "Profesiunea doamnei Warren" (amândouă rolurile am avut norocul să le joc alături de Lucia Sturdza Bulandra), am mai fost **Bipp** în "Moartea unui comis-voiajor", **Orlando** în "Cum vă place?", **Stanley Kowalski** în "Un tramvai numit dorinţă", **Jerry** în "Doi pe un balansoar", **Richard al III-lea** în piesa cu acelaşi nume şi **Arthur** în "Tango" pe scena Teatrului Mic; din nou la Municipal, **Kurt** în "Play Strindberg", **Pamfil** în "Ziariştii"... Ajunge, nu?

- *Ajunge pentru teatru. În film?*

- Să nu-mi cereţi nume şi aici, că nu mi le amintesc deloc. Am debutat în "Furtuna", asta ţin minte, am continuat cu "Darclée", "Mândrie", "Poveste sentimentală", "Omul de lângă tine, "A fost prietenul meu", "Pisica de mare", "Cinci oameni la drum", "Pădurea spânzuraţilor", "Cea mai lungă noapte" - filmul acela bulgăresc, - "Castelul condamnaţilor", Zestrea", "Conspiraţia", "Fuga" şi acum, "7 zile". Câte sunt?

- *... 14. 15 cu "7 zile".*

- Am jucat eu în atâtea filme?!

- *Se vede că da...*

www.dacoromanica.ro

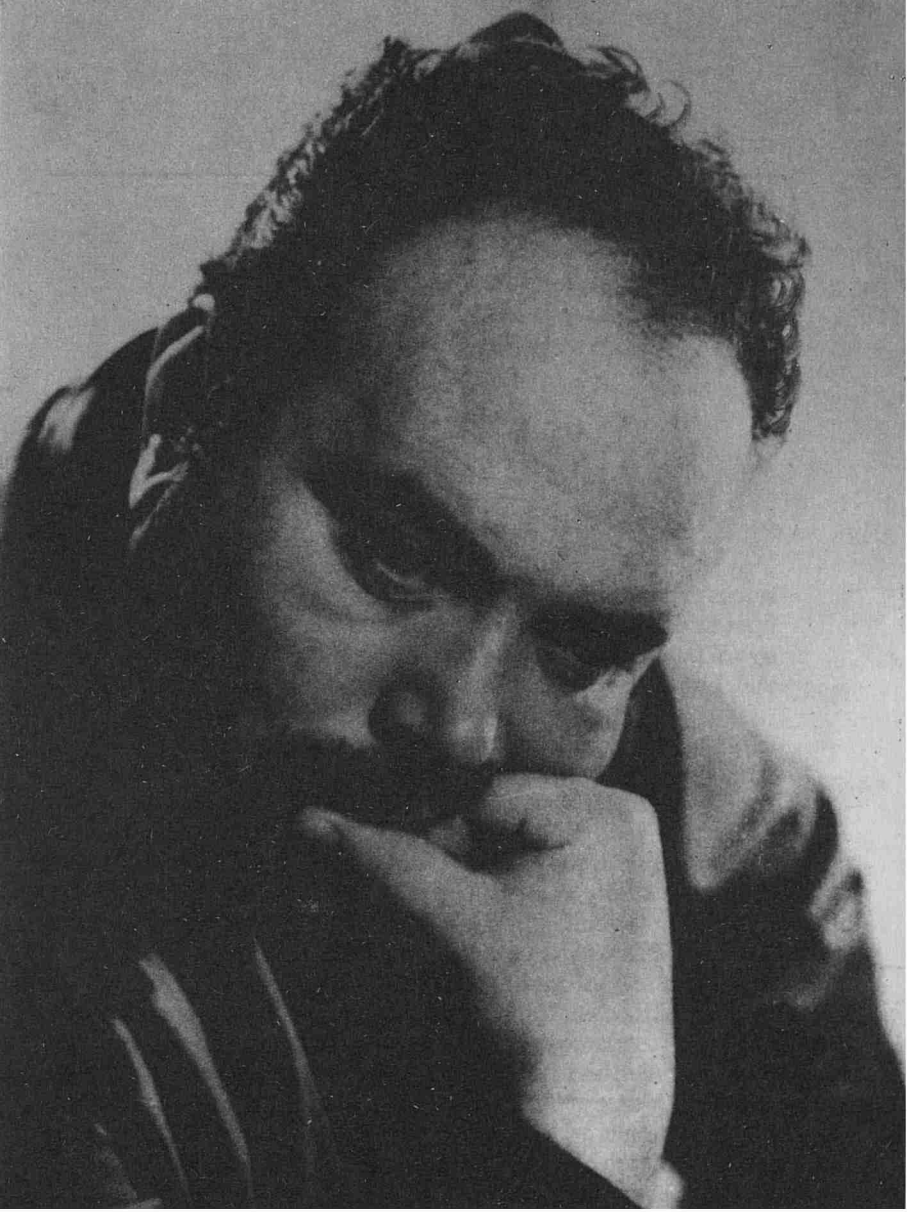

GEORGE CONSTANTIN

Nu cred în spontaneitate

www.dacoromanica.ro

"În meseria noastră, oamenii sunt uitați repede. De aici și dorința de «a te vedea». De aici și gafa pe care mulți dintre noi o facem , atunci când ne grăbim să jucăm și ce trebuie și ce nu trebuie"

- Sunteți, stimate George Constantin, unul dintre puținii actori pentru care specificul - cinematografic sau teatral - pare să nu fi fost inventat. Pe scenă sau în film sunteți întotdeauna același George Constantin. Lumea spune că asta s-ar datora unei formidabile spontaneități. Așa e?

- Nu știu... Eu am foarte puțină experiență în cinematografie. Dar asemenea actori, egal înzestrați pentru teatru și film, există. Înzestrare care se îmbogățește, firește, cu experiența. Am filmat, de exemplu, cu Mircea Albulescu. El are, fără doar și poate, o experiență vastă în materie de film. Mă uitam la el cât de multe știe din ceea ce se numește tehnică de filmare, cum știe să se pună în valoare, cum își cunoaște unghiurile și raportul dintre ele și aparatul de filmat. O adevărată știință. Eu, unul, nu am această știință, și n-o am, poate pentru că n-am făcut atâtea filme. În ceea ce privește spontaneitatea, cred că lucrurile stau "nițel" mai altfel de cum încearcă unii creatori din cinematografie să le prezinte. Nu cred în spontaneitate ca sistem de lucru niciunde - darămi-te în artă. Acei ce susțin că lucrând la un film trebuie să lași totul în seama ineditului, a surprizei, a inspirației de moment, se păcălesc pe ei înșiși. Nu cred că trebuie să începi o filmare fără să știi nimic despre scenariu, despre personaj, despre costum, despre regizor (și, invers), despre actor. Într-un cuvânt, să fii cât mai "trandafir" pentru că așa, vezi domnule, ești mai proaspăt, mai spontan... Cum nu cred că e bun sistemul unor regizori și operatori, de a nu arăta materialul filmat celor mai apropiați colaboratori: actorii. Se motivează neputința acestora din urmă de a fi obiectivi. Dacă într-adevăr așa s-ar întâmpla

www.dacoromanica.ro

lucrurile, proasta obiectivitate, am impresia, ar fi și de partea cealaltă. Și dacă stau să mă gândesc bine, nu e numai impresie.

- Sunteți dintre actorii care "aduc" personajul la ei. Sunteți întotdeauna George Constantin. Asta ar trebui să ducă la monotonie, numai că, după părerea mea, "monotonia" dumneavoastră este foarte diversă... Cum reușiți?

- Fără falsă modestie, nu cred că sunt un actor divers. Mă străduiesc, de fiecare dată, ca personajul pe care-l întruchipez să fie foarte sincer. Mi se pare că un personaj, la teatru sau la film, poate chiar mai mult la film, trebuie să fie cât mai aproape de existența noastră obișnuită... Monotonă, banală, dar vai, Doamne, atât de diversă...

- Sunteți un actor foarte iubit și foarte respectat de public. Deci, asta ar fi relația public-George Constantin. Care este relația George Constantin-public?

- Eu nu am nici un fel de relație cu publicul. N-aș vrea să jignesc pe nimeni, dar publicul e ceva foarte ciudat și neuniform. În fond, nici nu cred că trebuie să fie o fiară blândă și drăguță, dar e atât de ciudat că uneori te pune pe gânduri... Am o amintire foarte frumoasă despre publicul de teatru. Era pe vremea inundațiilor. Turneu prin Ardeal cu "Crimă și pedeapsă". Trebuia să ajungem la Cluj. În mod normal, trupa ar fi trebuit să fie la teatru pe la șase, pentru că la șapte jumătate începea spectacolul. Am sosit pe la zece. La zece fără un sfert am ieșit la rampă să cer scuze pentru întârziere. Sala era plină și liniștită. Nimeni nu se mișcase din scaun până la ora aceea. Un respect imens pentru ei, pentru noi, pentru lăcașul acela, pentru actul de cultură. Un public deosebit... Am jucat "*Lear*" la Florența, de exemplu. Am început spectacolul cu un public foarte recalcitrant, neatent, deloc comod și am terminat în urale. Nu mi-a fost dat să văd un succes mai mare. Și era un succes cucerit clipă cu clipă. Dar am și amintiri neplăcute. Un public care nu te lasă să joci, care nu vrea să asculte, nu-l interesează, te și miri de ce-și pierde serile la teatru. În ce privește publicul de film, nu pot să spun nimic, îl cunosc mai puțin. Dar cred că filmul are un altfel de public. Mai puțin preocupat de noi, mai legat de ceea ce se întâmplă acolo, pe pânză. Nu neapărat și de *cum* se întâmplă. Da, el remarcă jocul unui actor, îi place, are preferințe, dar punctul de interes rămâne, cred eu, acțiunea.

- Știți că multă lume vă aseamănă cu Orson Welles?

www.dacoromanica.ro

- Ştiu, dar cred că e o mare prostie. Mi-e şi jenă să vorbesc despre asta. Orson Welles este un titan. În artă, în ştiinţă, în viaţă. Nevoia asta de a găsi asemănări este, cred, la noi, o nevoie de a avea şi noi "faliţii noştri". Ştiţi, noi ar trebui, de fapt, să avem miturile noastre şi, pentru că nu vrem să le avem, împrumutăm de la alţii. Numai că un om nu poate semăna decât cu el însuşi, cu generaţia lui, cu evenimentele care se petrec la o anumită etapă... Vedeţi, noi, generaţia '50, - Silvia Popovici, Sanda Toma, Mircea Albulescu, Victor Rebengiuc, Draga Olteanu, Cozorici, Stănculescu nu semănăm deloc cu cei care au venit după noi. Nu semănăm cu generaţia Motoi, de exemplu, şi cu atât mai puţin cu cea tânără. Am impresia că suntem, cât de cât, o generaţie mai matură nu numai sub aspectul vârstei. Privim lucrurile mai în profunzime. Poate de asta am şi reuşit să lăsăm câte ceva de al nostru, ceva care ne seamănă.

"Sunt un timid prin excelenţă. Sunt plin de complexe şi, uneori, chiar speriat. Fricile mele sunt foarte mari şi multiple. Începând cu mine, ca existenţă, şi sfârşind cu profesia mea"

- Ce credeţi dumneavoastră că determină deosebirea asta dintre generaţiile actoriceşti?

- Nu ştiu să vă spun foarte exact. În fond, cei care vin acum după noi sunt născuţi, crescuţi şi formaţi sub aceeaşi flamură. Poate greutăţile au fost de altă natură. Ştiu eu? Poate vor mai puţin. Poate nivelul pretenţiilor a scăzut... De ce oare n-a mai apărut un Penciulescu, Giurchescu, Esrig, Pintilie. De ce, dacă tot am ajuns la regizori, teatrul românesc nu poate număra mai departe de cinci regizori foarte buni? E o întrebare pe care (dacă vrea) poate să şi-o pună oricine.

- Care este întrebarea pe care v-aţi pus-o cel mai des în ultima vreme?

- M-am întrebat serios dacă mai pot sau nu să fac profesia asta. Mi se pare că teatrul e din ce în ce mai greu de făcut. Devine un fel de lux, de care oamenii nu mai au timp.

- Dacă v-aţi schimba într-adevăr profesia, ce-aţi face?

www.dacoromanica.ro

- Cred că aș face case. Un fel de zidărie. Ar fi un lucru pe care l-aș face cu plăcere. Să pui o temelie, să ridici un zid care rămâne acolo, mi se pare un lucru interesant, bun și util.

- *Și de pe urma profesiei dumneavoastră rămâne ceva...*

- Credeți? Nu știu, zău... Aura Buzescu trăiește încă, și să zicem că 50% dintre spectatori își mai amintesc de ea. Sonia Cluceru, Timică, Bălțățeanu, Mihai Popescu... Puțini, chiar din breasla noastră, își mai amintesc de ei. Spectatorii... nu mai vorbesc. În meseria noastră oamenii sunt uitați repede. De aici poate și dorința de "a te vedea", de a sări în ochii oamenilor. De aici și gafa pe care o facem mulți dintre noi atunci când ne grăbim să jucăm și ce trebuie și ce nu trebuie.

- *Filmul însă rămâne și poate fi revăzut oricând...*

- N-am văzut un film românesc scos pe piață peste zece ani pentru că a fost foarte bun și se cere revăzut. N-am auzit de fenomenul ăsta. Dacă auziți cumva, să-mi spuneți și mie.

- *Aveți întotdeauna cronici foarte bune. Sunteți cotat drept "un mare actor". Asta nu vă mulțumește? Nu vă face plăcere?*

- Sigur că-mi face plăcere. Aș fi ipocrit dacă aș spune "nu". În profesia asta a noastră, foarte mulți avem impresia că suntem "mari". Nenorocirea e că nu toți avem dreptate. Mie mi se pare că înainte de a spune "mare actor" ar trebui spus: "un om care știe ce e măsura", pentru că în teatru, ca și în viață, măsura are o importanță vitală. Doar toți suntem actori. Unii au șansa să și joace pe scenă și dacă măsura este esențială pentru toată lumea, pentru un actor ea e vitală; dacă nu o are, nu numai că nu poate deveni, în vecii vecilor, un bun actor, dar a și pornit cu stângul în ceea ce privește viața lui. Pentru că nici în viață un om care nu-și simte lungul nasului nu poate fi un om întreg. Prin măsură, înțeleg, firește, puterea de a te aprecia la adevărata valoare. Dar asta e din nou un lucru foarte greu de dibuit și mai ales de păstrat.

- *Spuneați, mai înainte, că nimeni nu poate semăna decât cu el însuși. Dumneavoastră cum sunteți?*

- Ca om?

- *Ca om, ca actor, ca amândouă...*

- Nu sunt deloc un individ comod. Sunt plin de complexe și, uneori, aș zice chiar speriat. Sunt un timid prin excelență. Până la spaimă. Ar putea să pară o mare farsă ce spun eu aici pentru cei care mă știu de pe scenă, dar ăsta e adevărul... Fricile mele sunt

www.dacoromanica.ro

foarte mari și multiple. Începând cu mine, ca existență, și sfârșind cu profesia mea. Dar mă mângâi cu gândul că nu numai eu sunt așa. Mai toți suntem o mare de complexe. În genere, oamenii parează și pozează. Își acoperă complexele. Se apără. Și eu am învățat să mă apăr.

- Aveți dreptate. Ceea ce ați spus poate părea o farsă. Vreți să încheiem interviul așa?

- Ar fi bine să nu-l încheiați deloc. Să-l lăsați așa, ca și cum n-ar fi fost...

august, 1973

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

Născut la 3 mai 1933 în București.

● 1956: absolvă Institutul de Teatru, clasa N. Bălțățeanu - Beate Fredanov. ● 1959: debut pe scena Teatrului "Nottara" în "**Pygmalion**"

● 1960: debut în film cu "Aproape de soare". ● 1959 - 1973: joacă pe scena Teatrului Nottara și colaborează la Teatrul Mic și Național.

● Roluri care l-au impus, ca pe unul din actorii de seamă ai scenei românești: **Vania** din "Unchiul Vania" și **bărbatul** din "Omul, acest animal ciudat"; **Dmitri** din "Frații Karmazov" și **procurorul** din "Crimă și pedeapsă"; **Henric** din "Henric al IV-lea"; **Sinești** din "Jocul ielelor"; **Stomil** din "Tango"; **Iona** din piesa cu același nume; **Lear** din "Regele Lear". ● În film, după debutul cu "Aproape de soare", în care interpreta "un oțelar", urmează: **președintele gospodăriei colective** din "Un surâs în plină vară" de Geo Saizescu; **Mastacan** din "Procesul alb" de Iulian Mihu; **George** din "La porțile pământului" de Geo Saizescu; **tatăl** în "Diminețile unui băiat cuminte" de Andrei Blaier; **Pazvanoglu** în "Răpirea fecioarelor" și "Răzbunarea haiducilor" de Dinu Cocea; **maiorul** din "Reconstituirea" de Lucian Pintilie; **Semaca** în "Cu mâinile curate" și "Ultimul cartuș" de Sergiu Nicolaescu.

În prezent, joacă pe scena Teatrului Nottara rolul **pictorului** în "Cei șase", repetă pentru micul ecran "Pescărușul" și filmează în serialul "Un august în flăcări".

- Ce v-a atras către profesia asta, George Constantin?

- M-am gândit că e mai comodă. Între timp am aflat că nu-i chiar așa...

Din primăvara lui 1994, George Constantin nu mai are a se teme de nimic...

www.dacoromanica.ro

FORY ETTERLE

Să potrivești vorba cu fapta

www.dacoromanica.ro

"Pe nimeni nu interesează cât s-a muncit şi cu ce mijloace. Ceea ce interesează este rezultatul"

- Aş dori, stimate maestre Etterle, să vorbim despre film, despre lucrurile pe care le-aţi aflat făcând film, despre bucuriile şi decepţiile dumneavoastră, despre ce iubiţi şi ce nu în această artă care v-a iubit şi vă iubeşte. Sunteţi unul din actorii de teatru cu o mare experienţă cinematografică...

- Un actor e chemat de multe ori să vorbească despre ceea ce face. Să vorbească prea mult chiar. Mie mi se pare că, dimpotrivă, despre procesul de exprimare a unui gând artistic, în teatru sau în film , e normal să vorbeşti cât mai puţin. Procesul de creaţie e în sine misterios şi complicat... Shakespeare pune în gura lui Hamlet o replică, un gând despre arta teatrului, dar eu cred că şi filmul e artă şi i se potriveşte replica pe care o rosteşte Hamlet în faţa actorilor: "Legea de bază este să potriveşti vorba cu fapta şi fapta cu vorba". Asta sună ca o sentinţă, dar dacă vrei să potriveşti vorbele cu faptele şi faptele cu vorbele, problema devine mai complicată, pentru că soluţiile sunt infinite... Eu, drept să vă spun, mă tem de vorbele multe. Am un respect foarte mare pentru cuvântul "creaţie", dintr-un soi de smerenie faţă de arta în sine. Şi, de altfel, noi ştim că dintr-o carieră întreagă rămân câteva creaţii. Restul sunt, cum se spune, realizări... E adevărat că am o oarecare experienţă cinematografică, am jucat din 1950 încoace în 30 de filme. Dar, uitându-mă acum la acest - hai să zicem palmares - constat că numai 9 din 30 au fost roluri interesante şi în ce priveşte caracterul personajelor şi în ce priveşte întinderea. Restul au fost apariţii nesemnificative. Din punct de vedere artistic, vreau să spun, pentru că aşa, orice rol are semnificaţia lui. Nu mă plâng, nu mi-e în fire, ci constat. Nu mă plâng, cu atât mai mult cu cât am avut bucuria să joc cel mai complex rol din toată cariera mea cinematografică: senatorul Varga din "Conspiraţia" şi "Departe de Tipperary". Nu spun asta pentru că e ultimul rol şi întotdeauna ultimul e cel mai

www.dacoromanica.ro

bun. Este, cu adevărat, rolul care mi-a dat cele mai mari satisfacţii, începând chiar cu satisfacţia, dacă vreţi, de a lucra cu Manole Marcus. Un admirabil regizor, un regizor ideal pentru mine care simt nevoia să mă consult, să discut, să stabilesc datele, caracterul personajului, linia lui de conduită pe întreg filmul pentru ca mai apoi, la filmare, să-mi permit acea libertate de mişcare, de interpretare care dă firescul unui personaj... De altfel, este o părere a mea că la film, regizorul are un rol de foarte mare importanţă în raport şi cu actorul, nu numai cu filmul în general. Regizorul (împreună cu operatorul de fapt) trebuie să aibă foarte limpede în minte de la început ce doreşte de la ambianţa filmului, ce doreşte să realizeze din punct de vedere vizual şi din punct de vedere dramatic. De aceea, cred eu, nu are voie să greşească atunci când indică unui actor măsura exactă a ceea ce el trebuie să realizeze în faţa ochiului magic şi cumplit al aparatului de filmat. Care, în ultimă instanţă, este ochiul publicului.

- De ce spuneţi "cumplit", maestre?

- Pentru că, în faţa lui, o mică greşeală sau mai multe adunate te fac la un moment dat să ratezi un rol. În faţa lui trebuie să exprimi cât mai mult, dar cu mijloace cât mai economice. Pentru asta, cred eu, gândirea aprofundată a actorului şi a regizorului este, pentru film, atât de importantă.

- Vi se mai întâmplă să aveţi emoţii în faţa aparatului de filmat?

- Întotdeauna la începutul filmărilor. La prima apariţie în faţa obiectivului. Aceea e foarte importantă. Este verificarea a tot ce ţi-ai construit în minte despre personajul tău. Pentru că, dacă în teatru, în cursul repetiţiilor, îţi poţi definitiva personajul, la film, din cauza condiţiilor specifice de lucru, acel proces de definitivare se petrece mai mult în mintea ta, iar când vii în faţa aparatului de filmat, când acel personaj trebuie înregistrat pe peliculă, vii, de fapt, numai cu o parte din el. Poate fi o secvenţă de la mijloc, poate una de la sfârşit... Dar acea primă apariţie trebuie să conţină tot personajul, de la început până la sfârşit şi să fie, în acelaşi timp, partea aceea impusă de secvenţă. Eu cred că la acea primă filmare, ochiul regizorului şi al operatorului trebuie să ştie să nu ierte, dar şi să nu greşească.

- Pentru dumneavoastră, ca actor de teatru, contactul cu filmul a însemnat un câştig, o îmbogăţire, profesional vorbind?

www.dacoromanica.ro

- Chiar când eşti un actor format de teatru, ca mine, tot timpul ai ceva de învăţat... De altfel, unul dintre marii actori de teatru italian de pe vremuri spunea că nu încetezi să înveţi decât în momentul în care ai părăsit scena. Cred că este valabil şi pentru film. Părerea mea este că jucând în mai multe filme, un actor începe să afle ce-şi poate permite şi ce nu în faţa obiectivului. Dacă într-o sală de teatru joci, cum se spune, mai încărcat, acei câţiva metri dintre scenă şi stal şterg, anulează şi fac să pară firesc totul, mimica, gestul. La film, asta nu e cu putinţă, pentru că aparatul prinde cea mai mică nuanţă. Da, există actori care-şi pot permite orice cu faţa lor, dar sunt cazuri rare: Jean Gabin, Giulietta Masina... Pentru mine, această problemă n-a fost şi nu este uşoară, din pricina unei anume mobilităţi a feţei pe care trebuie să mi-o controlez mult mai mult în faţa aparatului de filmat. Şi cred că nu sunt singurul... Dacă în teatru este destul de greu pentru un actor să fie natural, în film, din cauza reducerii distanţei dintre ochiul spectatorului şi actor, lucrul acesta este cu mult mai dificil, şi acea ştiinţă de a fi firesc, cum se spune, în film se câştigă, ca tot ce se câştigă în lumea asta, prin experienţă. Cred că filmul constituie pentru un actor un examen de profesionalitate şi prin aceea că el te obligă să-ţi construieşti, cum spuneam, personajul în minte, să-l gândeşti perfect, până la ultimul gest, şi să-i memorezi toate acţiunile şi toată linia de conduită, indiferent de ordinea în care trebuie să-l trăieşti în faţa aparatului de filmat. Socotesc că ceea ce am învăţat de la film înseamnă ceva, dar nu este totul. Sunt convins că dacă aş mai juca, aş mai avea încă de învăţat.

"Cunosc efortul necesar realizării unui spectacol sau unui film şi îl judec cu ochiul celui care ştie câtă voinţă, perseverenţă şi energie se ascund chiar şi într-o nereuşită. Cu atât mai mult mă bucură reuşitele..."

- Credeţi în existenţa unui simţ cinematografic?

- Un simţ cinematografic există, fără îndoială, cum există un simţ teatral. Este, de fapt, ceea ce se cheamă instinct în artă. Unii îl au mai dezvoltat de la bun început. Un instinct care te conduce spre

www.dacoromanica.ro

căile cele mai sincere de exprimare, cele mai bune. Orice om care profesează are un instinct al lui. Totul e să nu fie iluzie. Sigur că un actor cu o carieră lungă și bogată ca a mea are și nereușite. Înseamnă că instinctul, în cazul acela, nu l-a călăuzit bine. Excepția confirmă regula. Problema de bază însă, pentru un actor, este ca tot ce face să facă simplu și natural. Să nu se simtă efortul de realizare. Să n-ai aerul că ai ajuns la capătul resurselor tale artistice și fizice. Sudoarea nu interesează pe nimeni, pe nimeni nu interesează cât s-a muncit și cu ce mijloace. Ceea ce interesează este rezultatul. Și asta este valabil pentru orice operă de artă... Iar pentru un actor din generația mea mai există o problemă: să n-ai aerul că ești produsul altei școli, să te acomodezi într-un film în care joacă tineri și să nu distonezi. Este o problemă de stil. Practic, n-ai voie să fii sclavul unui stil. Trebuie să-l ai, firește, dar să cauți să ți-l împrospătezi. Și dacă e adevărat că tinerii au ce învăța de la vârstnici, este la fel de adevărat că și vârstnicii au ce învăța de la cei tineri. Trebuie, ăsta este adevărul, să fim atenți și la ceea ce generația tânără aduce cu ea.

- Ați avut și aveți o viață plină, o carieră strălucită, sunteți, cred, unul dintre oamenii împliniți. Mi-ar plăcea să știu ce-și dorește un om împlinit.

- Am avut într-adevăr o carieră interesantă, dar și un temperament sau un caracter fericit, care m-a pus la adăpost de supărările pe care unii dintre noi le încearcă la vederea succesului altora. Dimpotrivă, am crezut întotdeauna că valoarea distribuției în care mă aflu și eu mă onorează și face cu atât mai mare succesul nostru, al tuturor. Ce-aș putea să-mi doresc? Senectutea, în profesia mea, nu mai poate aduce mari satisfacții. Dar, cum iubesc muzica, iubesc cărțile, iubesc călătoriile, aș dori să mă mai bucur de lucrurile pe care le iubesc, lucruri pe care viața ți le pune la dispoziție. Aș dori, cât mai sunt sănătos, să joc și să văd cât mai multe filme și spectacole de teatru bune. De altfel, eu le văd cu plăcere și pe cele mai puțin bune. Cunosc efortul necesar realizării unui spectacol sau unui film și îl judec cu ochiul celui care știe câtă voință și perseverență și energie se ascund chiar și într-o nereușită. Cu atât mai mult mă bucură reușitele... Mă bucur când apar forțe noi în generația tânără, față de mine, oameni care au acum 35 - 40 de ani, mă mir adesea când aflu câți ani au, pentru că au crescut sub ochii mei și îmi dau seama cum au zburat anii, dar nu încerc nici un regret. Am fost și eu tânăr și am gustat toate bucuriile tinereții. Mă bucur, mai ales, pentru că am

www.dacoromanica.ro

fost totdeauna aproape de tineri, poate şi din convingerea că atunci când îi înţelegi, când mintea ţi-e deschisă pentru ce e nou e semn de tinereţe sufletească. Am avut-o întotdeauna şi sper, şi doresc să mi-o păstrez.

septembrie, 1973

FIŞĂ APROAPE PERSONALĂ

Fory Etterle s-a născut la 24 mai 1907 la Ploieşti.

● 1926 absolvă liceul. Oscilează între pasiunea pentru muzică (a luat lecţii de pian, vioară şi chitară), pasiunea pentru teatru (era nelipsit de la toate spectacolele, sus, la "cucurigu", ca orice licean) şi pasiunea pentru mare. Dorea să devină ofiţer de marină. Părinţii îl doresc avocat.

● 1926 - 1929 urmează, în paralel, cursurile Facultăţii de Drept şi ale Conservatorului de Artă Dramatică. Remarcat şi foarte apreciat de Lucia Sturdza Bulandra, începe să joace încă din anul I. ● 1926 - 1937: joacă la Compania Bulandra începând cu "un crupier", până la **Ducele de Tom şi Toxis** din "Don Carlos", de la **Moş Ştefan** (avea 21 de ani) în "Goana după dragoste" la **Ionel** din "Domnişoara Nastasia".

● 1934 - 1935 stagiune la "Teatrul Vesel". Patru roluri. ● 1936: vara, joacă alături de Tănase la "Cărăbuş". ● 1938 - 1940 joacă la Teatrul "Comedia": **Smerdiakov** în "Fraţii Karamazov", dar şi **logodnicul** în "Un băiat iubeşte o fată", **bătrânul Mohr** în "Hoţii", dar şi **tânărul intrigant** în "Păiajenul" ● Tânărul actor Fory Etterle trece de pe o scenă pe alta, dintr-un rol în altul cu aceeaşi dezinvoltură, devenind cu fiecare stagiune, actorul Fory Etterle, foarte aplaudatul Fory Etterle, maestrul Fory Etterle. Joacă **profesorul Higgins** în "Pygmalion" şi **pastorul** în "Strigoii", **unchiul Fred** în "Maşina de scris" şi **bunicul, fiul şi nepotul** în "Lângă draga mea", **Mortimer** în "Arsenic şi dantelă veche" şi **Trigorin** în "Pescăruşul", **Cezar** în "Cezar şi Cleopatra"; **bufonul** în "A 12-a noapte" şi **omul cu şuba** în "Omul cu arma"; **Jack melancolicul** în "Cum vă place" şi **Hamlet**, **ceasornicarul** în "Cui i se supune vremea" şi **Don Carlos** şi **Filip** în "Don Carlos", **Kutuzov** în "Război şi pace" şi **Dr. Oppenheimer** în "Cazul Oppenheimer", **Edgar** în "Dansul morţii" şi **Monsieur Dupic** în "Un fluture pe lampă".

În film, începând cu **spionul** în "Viaţa învinge" (1950) şi sfârşind cu **senatorul Varga** din "Conspiraţia " şi "Departe de Tipperary", 30 de roluri nu mai puţin variate. **Procuror** în "Nepoţii gornistului" şi **chiabur** în "Desfăşurarea", **diplomat** în "Soldaţi fără uniformă" şi **escroc** în "Portretul unui necunoscut", **Verde-Împărat** în "Harap-Alb" şi **părintele Potra** în "Străinul", etc., etc., etc.

www.dacoromanica.ro

Paralel (toată cariera lui Fory Etterle înseamnă o uriașă activitate în paralel) colaborează cu studiourile de radio și televiziune, nu numai la emisiunile de teatru la microfon, dar și recitaluri de poezie și recitaluri de muzică. Colaborează, de asemenea, cu Filarmonica Română la spectacolele "Ioana pe rug", "Grivița noastră" și "Pygmalion".

Din 1983, maestrul Fory Etterle nu se mai poate bucura nici măcar de inepuizabila sa "tinerețe sufletească"...

www.dacoromanica.ro

ELIZA PETRĂCHESCU

Totul se poate. În bine şi în rău...

www.dacoromanica.ro

"Actorul mare trebuie să aibă şi un suflet mare; să fie un om generos. Dar probabil că oamenii mari se nasc foarte rar... Bine că i-am apucat!"

- De câte ori v-am văzut în film, stimată Eliza Petrăchescu, m-am gândit că într-o zi am să vă întreb cum reuşiţi atât de bine să transformaţi întotdeauna un rol secundar într-un rol de greutate, important, peste care nu numai că nu se poate trece, dar cu care rămâi, cu care pleci de la film. Iată că a venit momentul şi vă întreb: cum faceţi? Care e secretul?

- Ştiu eu dacă e un secret? Eu, de obicei, le spun aşa: domnule Blaier sau Mihule, sau Piţa, dumneavoastră să-mi spuneţi cine sunt, cum sunt şi ce trebuie să fac în acest film şi eu fac. Numai nu-mi daţi şi intonaţii că m-aţi nenorocit. Eu de felul meu vorbesc foarte firesc, dar am şi darul imitaţiei. Dacă cineva îmi dă tonul, firescul meu cade şi în locul lui apare imitaţia. Am nevoie să fiu lăsată în voia mea. Ei mă şi lasă, de altfel, şi de obicei iese bine şi sunt mulţumiţi. Dar aşa e: mai întotdeauna plecăm de la un personaj de câteva vorbe şi ajungem la un rol. Nu ştiu să vă spun exact cum fac. Poate din instinct. Cred că din instinct. În nici un caz din deşteptăciune, că nu deşteptăciunea mă doboară pe mine. Dacă aş fi fost deşteaptă, îmi croiam altă viaţă.

- De ce spuneţi asta? Admiratorii dumneavoastră au să fie dezamăgiţi. O viaţă de actriţă este întotdeauna frumoasă în ochii publicului. Mai ales acum, când v-aţi întors şi pe scenă...

- După doisprezece ani. Şi dacă n-ar fi insistat atât Dinu Cernescu, la care eu ţin foarte mult şi-l consider un mare regizor, poate că nici nu mă întorceam.

- Dar aţi început ca actriţă de teatru. Nu vreţi să vorbiţi puţin despre timpul acela?

- Nu e mare lucru de spus. Aveam vreo 15-16 ani, terminasem o şcoală în Sibiu şi tata a hotărât că trebuie să-mi fac un viitor.Să învăţ mai departe - zicea el - dar nu la Bucureşti, Bucureştiul pe

www.dacoromanica.ro

timpul acela era rău famat. M-a trimis la Iași, la niște rude. Mama m-a învățat să nu-mi ridic privirile din pământ, și așa am bătut eu Iașul acela o vreme, numai cu ochii în jos. Am și găsit 500 de lei, țin minte, tot uitându-mă în caldarâm. Tot în caldarâm mă uitam când s-a luat după mine un domn, tânăr el, nu avea 30 de ani, dar mie mi se părea un domn. Eu eram o copilă . Stăteam într-un cămin al Conservatorului, mă țineau acolo de milă, de bună ce era, Agatha Bârsescu. Mare actriță! Și ce săracă a murit! Într-o zi m-am dus la o expoziție de caricaturi. Acolo era și "urmăritorul meu". A venit drept la mine și mi-a spus: "Nu vrei să te faci actriță? Am nevoie de dumneata într-o piesă". Era Ion Sava. Așa am intrat și în Conservator și în teatru deodată. Jucam și învățam. Jucam roluri principale, figurație, orice. Era foarte deștept acest Ion Sava și un spirit foarte îndrăzneț. Și un mare regizor. Știți că el a fost primul regizor de la noi care a înlocuit umbra tatălui lui Hamlet cu o proiecție pe un ecran? Cred că i-a venit ideea asta din cauză că umbra aceea numai necazuri ne făcea. După ce că era și foarte caraghioasă, și publicul în loc să se înspăimânte se distra, odată a mai și căzut în trapă... Oricum, Sava avea o viziune foarte modernă asupra teatrului. Tot el a pus un "Macbeth" de neuitat, cu măști. Și ce om! Avea o familie mare, necazuri multe, era bolnav, dar în fiecare seară venea la teatru. Bolnav-nebolnav el venea. Știa el ce face. Actorul strică. Actorul e ca un copil obraznic. După ce i-a trecut prima emoție, mai pune de la el text, mai râde în scenă, strică...

- *Cum ați ajuns de la Iași, în București?*

- Tot bietul Sava.El era de doi ani aici. Sava, tu mă socotești o actriță mare la Iași, ia-mă și pe mine la București, i-am spus. "Fată dragă - parcă îl aud - poți fi mare la Iași și aici nimic. Aici sunt multe actrițe frumoase, bogate". Dar tot m-a ajutat. Mi-a obținut o audiență la Rebreanu care era directorul general al teatrelor pe vremea aceea. Și-ntradevăr, erau atâtea femei frumoase în anticamera lui, că mi-a venit să fug. Pe urmă a apărut Rebreanu. Înalt cât ușa, cu ochii albaștri, cu șuvița aceea de păr cânepiu pe frunte... Și-a întrebat: "Cine e fata de la Iași?". Și parcă tot căuta printre cele frumoase. Când m-a văzut cred că a fost dezamăgit. Dar tot mi-a spus să mai trec pe-acolo. Apoi m-a distribuit în "Copiii soarelui". Ce poveste a mai fost și cu piesa asta. Dar până la urmă a ieșit bine.A fost o premieră frumoasă, de succes, în sală erau oameni de seamă, Vladimir Streinul, Păstorel Teodoreanu, Carandino iar

www.dacoromanica.ro

într-un colț era un domn, tânăr și frumos, care nu și-a scos pălăria. Era Zaharia Stancu. Cronicar pe atunci. A scris că sunt cea mai mare actriță nu numai de azi, dar și de mâine. Eh, vorbe... Pe urmă am jucat mult. Și clasic și modern. Încercam să fiu mereu alta. Am jucat de toate, Electra - cu Vraca, el era Oreste, - și Maslova din "Învierea", am jucat Ofelia, la Iași, cu Tudor Călin... Am avut fericirea să joc cu actori mari: Vraca, Mihai Popescu. Ce oameni! Și acum sunt actori buni, dar nu și mari și generoși ca ei. Actorul mare trebuie să aibă și un suflet mare. Să fie un om generos. Dar probabil oamenii aceștia se nasc foarte rar. Bine că i-am apucat măcar.

- Dintre actorii de azi, către cine se îndreaptă simpatia dumneavoastră?

- Nu-i cunosc bine. Și nici pe toți. Știu eu? Carmen Stănescu, Rodica Tapalagă, Valeria Seciu sunt actrițe admirabile și foarte generoase. Mi-e drag Botta, suntem și buni prieteni. E un mare intelectual și un mare poet, și-i atât de bun la suflet! Și ce actor ! Și Dinică e foarte bun, am jucat cu el în "Neînțelegerea", foarte bun și minunat coleg. Îmi place Rebengiuc. Nu e ca Vraca, Vraca avea și o voce splendidă, dar e un bun actor.

"Ce-a fost a fost. Acum, aștept doar să mă împac cu ideea că nu sunt nemuritoare. Toată viața mi-a fost frică de moarte..."

- Ce v-a atras către film, Eliza Petrăchescu?

- Știu eu? Probabil gândul că, uite, deși nu mai sunt în teatru, tot joc și pot să fac și altceva. Deși eu începusem să joc, chiar în teatru fiind și-n filme, dar puțin. Pe urmă, fără să vreau, personajele m-au cuprins, m-au prins în mreaja lor, cum se spune, și m-am pomenit că-mi place. Intru așa, cu totul, în ele. Când am venit de la Craiova, unde filmasem la "Tănase Scatiu", și m-am uitat în oglindă, m-am speriat. Nu mai eram eu, devenisem Coana Profira. Și moașa aceea din "Ilustrate cu flori de câmp", numai Dumnezeu știe cum m-a prins, era așa de departe de mine... N-am trăit niciodată la mahala, nu cunoșteam tipul uman, și totuși, uite c-am intrat în el.... Îmi place filmul și pentru că joci alături de actori diferiți, profesioniști

www.dacoromanica.ro

și neprofesioniști, e mai variat decât în teatru unde ai de-a face mereu cu aceiași parteneri. Îmi place și pentru că îmi dă răgaz să mă gândesc mai mult la personaj. Eu citesc scenariul de mai multe ori, ca să știu ce fac ceilalți, și ce am eu de făcut, cum trebuie să reacționez.

- Cu ce regizor vă place să lucrați?

- Cu Blaier. Nu e numai un artist, ci și un om. Și Mihu are foarte multă omenie, e și foarte artist, dar e și dificil. Seamănă cu mine. Și cu Pița m-am înțeles foarte bine, din ce în ce încep să-i trec cu vederea micile greșeli și să-i apreciez marile calități.

- De ce spuneați că viața dumneavoastră nu a fost bine croită? Și cum ați face-o azi, dac-ar fi s-o luați de la capăt?

- Nu-mi stă mie mintea la asta acum. Ce-a fost, a fost. Acum aștept doar să mă împac cu ideea că nu sunt nemuritoare.Toată vremea mi-a fost frică de moarte.

- Dar de ce atâta resemnare? Aveți succea, publicul vă iubește, aveți o meserie pe care o iubiți.

- Știu eu dac-o iubesc? E datoria mea pe lume. Sunt plătită să o îndeplinesc. Am o răspundere. Toată viața am simțit răspunderea asta. Ca o spaimă. Încă de mică. La școală soseam prima de teamă să nu întârzii. Și acum sunt așa. Cu două ore înainte să înceapă spectacolul, eu sunt în cabină. De pe platou mă izgonesc toți, că am ajuns prea devreme. Nici dacă m-ar amenda, n-aș putea să vin mai târziu. Când am spectacol sau filmare nu mai pot să stau pe scaun acasă. Nu-mi găsesc liniștea în sufletul meu, decât când mă văd îmbrăcată și machiată în cabină. De ce credeți că am intrat așa calmă în scenă, după 12 ani de pauză? Pentru că eram în cabină, gata, de două ore, eram liniștită. Eu n-am emoții la ridicarea cortinei. Am emoții cu o zi înainte. Și nu știu dacă emoție, e ceva ca o spaimă. Nu știu să vă explic, explicați-vă dumneavoastră. Probabil e o structură anume. Răspunderea asta pe care o simt...

- Cum, Eliza Petrăchescu, poate cineva să ajungă mare actriță dintr-un mare simț de răspundere?

- Se vede că se poate. Totul se poate. Și-n bine și-n rău. Numai că noi uităm...

- Asta-i adevărat. Uităm. Și la bine și la rău.

martie, 1977

www.dacoromanica.ro

Îi datorăm Elizei Petrăchescu o seamă de întâlniri de neuitat cu personaje cel mai adesea secundare, în economia filmului, dar întotdeauna principale ca adevăr și sinceritate a trăirii, personaje pe care talentul, marele ei talent, le împingea cu o forță unică în viață, în rândul oamenilor, uluitor de vii și fascinanți prin complexitate. Personaje de câteva apariții, de câteva replici, de o privire sau de un zâmbet, în "Codin" sau "Felix și Otilia", în "**Duhul aurului**" sau "**Ilustrate cu flori de câmp**" sau "**Tănasae Scatiu**", personaje cu neputință de șters din memorie.

Îi datorăm Elizei Petrăchescu o uriașă cantitate de emoție artistică, de vibrație profund omenească. De datorat, nu ne mai datorează nimic. Ne-a dat tot ce avea, tot ce putea, tot ce știa. Până și această confesiune făcută cu tulburătoare sinceritate și adevăr - sinceritatea și adevărul personajelor sale - cu foarte puțin înainte de ieșirea ei "din cadru", pe 4 martie 1977.

Cutremurul...

www.dacoromanica.ro

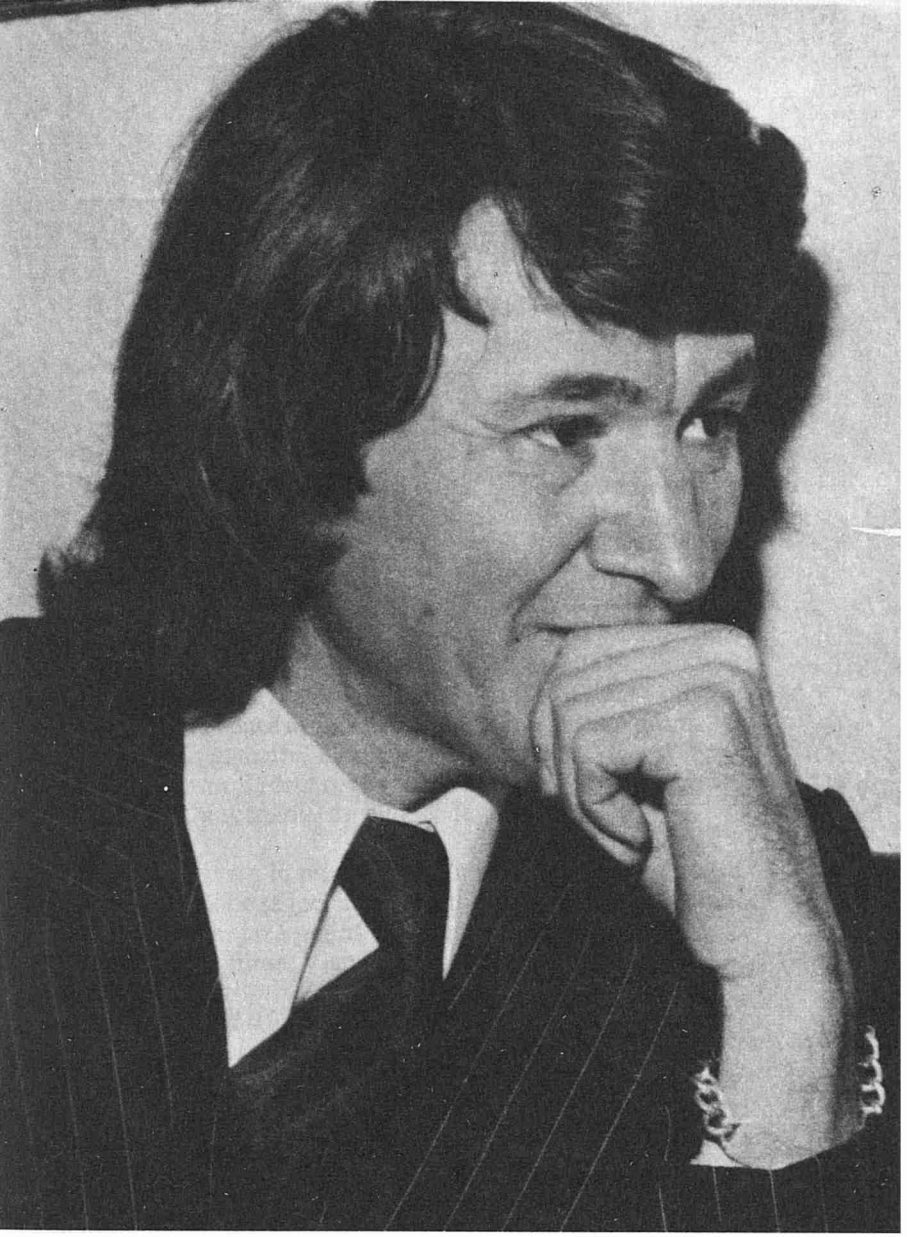

ȘTEFAN IORDACHE

Sper să nu devin niciodată mai înțelept

www.dacoromanica.ro

"Meseria asta se face cu sfinţenie. Când ajungi să o faci numai în virtutea inerţiei, s-a terminat!"

- Deci, stimate Ştefan Iordache, să recapitulăm: aţi debutat în 1963 în "Străinul", a urmat în 1964 "Gaudeamus igitur"...

- Nu. În 1964 a fost "Calea Victoriei". Apoi "Gaudeamus igitur". Pe urmă, "Un film cu o fată fermecătoare", în 1966 , apoi "Proprietarii" - în 1972-1973, mi se pare...

- Şi acum, "Foc în iarbă". Şase cu totul. Nu sunt prea multe.

- Nu mi se par puţine. Sunt numai prost grupate.Şi, de altfel, nici nu văd ce aş mai fi avut de făcut. Nu am fost foarte solicitat pentru film . Dar şi dacă aş fi fost probabil tot nu puteam primi. Am jucat foarte mult în teatru. Iubesc mai mult teatrul.

- Poate că v-aţi fi făcut timp şi pentru film. Şi alţii şi-au făcut.

- Depinde. De scenariu, de film, de regizor.

- Nu de rol?

- Şi de rol, dar nu în primul rând. În primul rând de scenariu. Pentru că important e să joci într-un film bun, nu să faci un rol bun. Dar, de fapt, eu am prea puţină experienţă în cinematografie ca să pot discuta despre filme. V-am şi spus, iubesc mai mult teatrul. Şi el pe mine.

- Mi se pare ciudat, pentru că dumneavoastră sunteţi unul dintre actorii noştrii care par făcuţi anume pentru film.

- Dar crezul meu despre arta actorului este mai aproape de teatru decât de film. Şi în afară de asta, gândiţi-vă că până acum câţva ani nimeni nu putea compara realitatea teatrului românesc cu realitatea cinematografiei române.

- Într-un fel vă înţeleg... Când scena îţi oferă şansa să joci "Hamlet"...

- Mircea Daneliuc a făcut un film foarte bun după un scenariu care era departe de a avea calitatea pieselor lui Shakespeare: "Cursa". Ceea ce cred eu că lipseşte filmului românesc este şcoala, tradiţia teatrului românesc. Ele se formează folosind toate valorile, mai ales pe cele mai importante.

www.dacoromanica.ro

- Cu voia dumneavoastră m-aş întoarce la imaginea actorului Ştefan Iordache, la ideea, care nu este numai a mea, că aveţi toate datele unui excelent actor de film. De altfel, debutul dumneavoastră era mai mult decât promiţător, era extraordinar şi anunţa un veritabil actor de film, în ciuda iubirii pe care o purtaţi teatrului.

- În general, la debut, majoritatea actorilor sunt foarte buni. Este poate şi noutatea figurii, şi lipsa termenilor de comparaţie, oricum nu e greu să debutezi bine. Greul începe după aceea . Iar "după aceea " eu am jucat în "Calea Victoriei" aproape acelaşi rol : un tânăr uşor contestatar, uşor neînţeles... Chiar şi în "Un film cu o fată fermecătoare", tot pe acolo eram. Am intrat de la bun început pe calea sigură de a «termina» un actor ca actor. E adevărat, pe calea asta unii rezistă, alţii se mulţumesc cu atât, alţii se complac...

- Nu v-aţi dat seama?

- Ba da. Şi să nu credeţi că alţii nu şi-au dat şi ei seama. Dar la început e foarte greu să zici nu. La început, vrei să joci cu orice preţ. Abia pe urmă te dezmeticeşti şi uneori e puţin prea târziu: eşti gata fixat într-un tip anume, porţi o etichetă pe viaţă.

- Ştefan Iordache, de ce crezul dumneavoastră despre arta actorului este mai aproape de teatru decât de film? Există un crez al actorului de teatru şi altul al actorului de film?

- Ceea ce crede un actor despre arta sa ar trebui să fie valabil şi pentru teatru şi pentru film. Dar nu este. Dacă am să vă spun, o să vedeţi că nu se potriveşte: cred că meseria asta se face cu sfinţenie şi cu linişte şi cu multă transpiraţie. Cred că este mult prea importantă, şi mult prea grea, pentru ca să poată fi făcută în orice condiţii şi de către oricine. Când te apuci de un rol, o faci cu gândul să iasă foarte bine, nu neapărat o capodoperă, dar foarte bine, să nu semene cu nimic din ce s-a făcut şi din ce-ai mai făcut, dacă e cu putinţă. Firește, asta ar fi idealul. Oricum, este o muncă. În ciuda unor păreri, în ciuda faptului că ea nu produce, să zicem, covrigi. Este o muncă.

- Şi talentul?

- Toţi avem talent, dacă facem meseria asta. Aşa ar trebui... Unii au scânteie, alţii nu, asta e tot.

- Am înţeles de ce crezul dumneavoastră este mai aproape de scenă decât de ecran. Şi totuşi, iertaţi-mi insistenţa, dar eu trebuie să ţin cu filmul, totuşi nu vă atrage, nu vă tentează chiar deloc filmul, cu toate greutăţile lui?

www.dacoromanica.ro

- Cum să nu mă tenteze? Mă tentează când e vorba de un scenariu bun, de un regizor bun, de un rol bun! Vorbiți ca și cum toate astea ar da năvală peste mine și eu m-aș feri! Poate că nu e încă nevoie de mine. Poate mai târziu... Ce vreți, nu sunt un om agreabil. Nu sunt un tip simpatic. Nu știu să spun bancuri. Nu sunt o fire veselă. Sunt optimist, dar nu pot râde în orice clipă. Într-un cuvânt, nu e plăcut de lucrat cu mine.

- N-o să-mi spuneți că asta contează!

- Ba am să vă spun! Între doi actori buni, unul simpatic și altul antipatic, orice regizor îl alege pe cel simpatic. Și eu aș face la fel.

- Spuneți-mi Ștefan Iordache, dac-aș fi venit fără nici o întrebare, dacă aș fi încercat cu dumneavoastră o discuție liberă, ce mi-ați fi spus? Orice om are ceva de spus, nu?

- Nu v-aș fi spus nimic. N-am nimic de spus.

- N-aveți, sau nu vreți?

- Mai exact, nu vreau. Mă simt stânjenit când se bagă cineva în credințele mele. Meseria asta a noastră are un mister, are o taină și e bine să rămână așa...

- Ea rămâne oricum o taină oricât de mult am vorbi despre ea... Dar parcă spuneați mai înainte ceva de luptă, nu mai știu în legătură cu ce, dar ați spus ceva de luptă, nu? De ce râdeți, am înțeles eu greșit?

- Nu. Vorbeam de lupta cu meseria. Dar n-o luați în sens războinic, nu? Este de fapt lupta cu mine însumi. Lupta cu «rolul». Crezi că e gata, că l-ai făcut, și vezi că nu e gata, descoperi nuanțe în fiecare zi, altele nu-ți mai plac, o iei de la capăt - și așa până la capăt. Este o luptă care nu se termină niciodată, o luptă splendidă.

- Și viața?

- Viața, viața e un lucru superb! Pentru mine viața înseamnă muncă multă și puține momente de singurătate în fața unui pahar cu vin. Să nu scrieți cu lapte... Mai înseamnă plimbare, aer și iar singurătate.

- Încet, încet se «face» portretul actorului Ștefan Iordache...

- Nu, el începe de mai de departe. Începe în copilăria pe care am petrecut-o într-un cartier foarte special - în Rahova - se adună cu faptul că am trăit mult la țară într-o familie de oameni cu mult umor, vedeți ce ciudat...

- De ce ciudat, dumneavoastră nu aveți umor?

www.dacoromanica.ro

- Nu. Adică am, altfel n-aş putea face meseria asta şi chiar c-aş fi nefericit. Am, dar un anume fel de umor... Pe urmă, între copilăria aceea şi maturitate a fost o tinereţe ciudată, plină de greşeli, de căutări, de întrebări... Nici nu m-am gândit să ajung actor. Părinţii doreau să fac medicină, eu nu doream să fac nimic, apoi cineva mi-a spus: «Dă la teatru!», am dat şi am intrat. În primii doi ani stăteam în fundul clasei, mă uitam cu disperare la colegii mei, ca o sălbăticiune, şi nu înţelegeam nimic. Pe urmă, deodată, aşa, a început să fie bine.

- *V-aţi păstrat şi acum un dram de «sălbăticie». Şi de copilărie.*

- Cred că-i bine. E chiar necesar să te poţi considera puţin copil, să te poţi «juca», să păstrezi prospeţimea jocului. În momentul în care faci meseria asta numai în virtutea obişnuinţei, a experienţei sau a rutinei, s-a terminat.

- *Aş putea jura că ştiu răspunsul, dar tot vă întreb: ce vă este mai important pe lume? Pentru ce trăiţi?*

- Dacă aş avea un copil v-aş spune: pentru copil. Aşa, vă spun cu mâna pe inimă: pentru meserie. Şi când spun meserie, mă gândesc la teatru. Acum. Nu ştiu mai târziu...

- *Ce aşteptaţi de la acest «mai târziu»?*

- Poate mai îmbătrânesc şi devin mai înţelept... Deşi, sincer să fiu, sper să nu devin mai înţelept.

- *Sinceră să fiu şi eu, nici nu ştiu ce să vă urez!*

aprilie, 1977

FIŞĂ APROAPE PERSONALĂ

Ziua, luna, anul locul naşterii: 3 februarie 1941 Bucureşti. ● 1964: absolvă Institutul de Artă Teatrală şi Cinematografică la clasa Dinu Negreanu. ● Examen de diplomă cu **Arturo Ui** în regia lui Dinu Negreanu. ● Este repartizat la Teatrul dramatic din Constanţa, dar şi Capitala şi-l "revendică": este angajat la Teatrul Constantin Nottara. ● În acelaşi an, 1964, debutează, spectaculos, în film: "Străinul", în regia lui Mihai Iacob. Din păcate pentru filmul românesc, consecinţele acestui debut nu sunt la fel de spectaculoase. ● 1964-1977: actor al Teatrului Nottara. ● Rolul de căpetenie pe scenă: **Hamlet** în regia lui Dinu Cernescu. Un Hamlet greu de egalat, cel puţin în viitorul apropiat.

www.dacoromanica.ro

MARIANA MIHUȚ

Eu sunt o "pată de culoare"

www.dacoromanica.ro

"Un spectacol se mai poate şi toci, cu adevărul lui cu tot. Dar dacă reuşeşti să atingi clipa aceea de adevăr în film, ea rămâne"

- Mai întâi, stimată Mariana Mihuţ, vreau să ştiţi că noi două inaugurăm în clipa asta o rubrică nouă: rubrica actorilor noştri de teatru care au jucat mai mult sau mai puţin în film, dar pe care îi considerăm tot "ai noştri" şi oricând posibili actori de film. Dumneavoastră sunteţi una dintre actriţele care, cât de cât, au mai jucat in film. Îmi aduc aminte, de exemplu, fata din "Dimineţile unui băiat cuminte", fata care nu pricepea nimic, şi trecea, dulce, drăgălaşă şi opacă, prin viaţa lui Vive...

- Mă mir că o ţineţi minte. Nu era un personaj de reţinut. Şi nici logodnica lui Bologa din *Pădurea Spânzuraţilor*, cu care am debutat, nu era... N-am jucat nici un personaj important în film. Dar nu mă plâng. Nu mă plâng, pentru că în teatru am avut norocul să joc mult şi foarte diferit şi roluri principale. Am lucrat cu regizori mari, cu cei mai mari. Şi am avut şi foarte multe satisfacţii. Aşa încât, nu sunt o nemulţumită. Nu am de ce să fiu. Sigur, povestea asta cu filmul mă pune şi pe mine pe gânduri, dar nu într-atât încât să intru în panică şi să vreau să-l fac cu orice preţ. Mai bine aştept. Nu am decât 34 de ani. S-ar putea spune că sunt o "tânără speranţă", nu?

- Aţi fi putut fi o tândră certitudine...

- Să ştiţi că nu e vina nimănui. Aşa s-a întâmplat. Am dat şi probe - pe timpul când mai credeam în probe - le dădeam şi nu le luam. Pot să vă spun şi de ce. Odată mi-a lipsit un dinte, altădată eram "prea plinuţă", altă dată n-am fost fotogenică... Probabil că figura mea nu spune nimic, în orice caz nu spune mare lucru, din moment ce oamenii s-au împiedicat de asemenea detalii. Pe urmă am început să refuz să mai dau probe. Asta nu înseamnă că îmi zbârnâie toată ziua telefonul şi eu spun: nu, nu!, dar am refuzat oricât de rar eram solicitată. Chiar şi la radio, unde în general nu se refuză. Nu pot să spun exact de ce am făcut-o. Din instinct, poate.

www.dacoromanica.ro

- De ce spuneţi că la radio "nu se refuză"?

- Pentru că nu te vezi. Dar să nu înţelegeţi din asta că sunt o complexată. Să ştiţi că actorilor în general nu prea le place "să se vadă". Pe scenă nu te vezi. Te simţi doar că arăţi într-un fel anume şi speri că este exact felul acela în care trebuie să arăţi. În film e altceva. Te afli pus în faţa unei imagini concrete şi nu întotdeauna este aceea pe care ţi-o închipuiai. E complicat, nu ştiu cum să vă explic...

- Cred că înţeleg. Dar ştiţi ce aş vrea să aflu? Cum v-aţi schimbat aşa, cum aţi ajuns de la fetişcana uşor fâşneaţă din "Dimineţile..." la actriţa de forţă, bună pentru toate rolurile, care sunteţi azi. Cine v-a "lucrat" aşa? Presupun că rolurile. Dar care?

- V-am spus că în teatru mi s-au oferit roluri foarte variate. Între "Pădurea împietrită" şi "Bună seara, domnule Wilde" este o diferenţă, nu? Niciodată nu am fost limitată la un gen anume. Nici acum nu pot să-mi pun o etichetă. Nici nu vreau. Nici nu cred în personaje "cu etichetă". Orice ingenuă are şi momentul ei de gravitate. Orice femeie gravă are momentul ei de naivitate, de ingenuitate. Viaţa e complexă, oamenii de asemenea... Dar, ca să mă întorc la întrebarea dumneavoastră, sigur că m-am schimbat foarte mult. Toţi ne schimbăm, chiar dacă nu ne dăm seama. Dar nu te poţi schimba pe ce nu ai. Şi, de fapt, nici nu ştiu cât e schimbare. Este mai degrabă o trezire. Poate că la mine s-a întâmplat mai târziu decât la alţii. Oricum, la ea "au lucrat" cum spuneaţi, spectacole ca "Meşterul Manole", "Nunta lui Figaro", "Valentin şi Valentina", "Bună seara, domnule Wilde", "Aceşti îngeri trişti", "Idioata"...

- Cum e şi firesc, nici un film.

- "Idioata" era un spectacol tv. Pe aproape de film, nu?

- Nu trebuie să fiţi politicoasă.

- Nu sunt. Sunt obiectivă.

- N-aş putea să vă spun de ce, dar îmi daţi senzaţia unui om împlinit, mulţumit, realizat. Din ce vi se trage?

- Foarte mult din meserie. Este, cred, cea mai sigură şi cea mai sinceră manifestare a mea. Este forma mea de a exista. Sigur că aş fi putut face o mulţime de lucruri în viaţă, dar ăsta este, sunt convinsă, cel pe care pot să-l fac cel mai bine. Am spus bine, nu uşor. Dimpotrivă.

- Vorbiţi-mi despre greul meseriei dumneavoastră. Mai există ideea că ea ar fi uşoară şi la îndemâna oricui.

www.dacoromanica.ro

- Nu e. Ştiţi bine că nu. E greu, mai ales, când rămâi tu cu tine şi te dai cu capul de toţi pereţii ca să iasă clipa aceea de adevăr pentru care, de fapt, faci meseria asta. E greu, pentru că nu depinde numai de tine. E o meserie colectivă. Alţii depind de tine, tu depinzi de alţii. Şi e greu, pentru că pe scenă, seară de seară, trebuie să o iei de la început.

- Atunci, credeţi că v-ar fi mai uşor în film? Vedeţi, trag spuza pe turta mea...

- Nu ştiu dacă e o calitate sau un defect, dar eu sunt un actor spontan. Cred că un rol bun mi-ar fi mai uşor de făcut în film. Bineînţeles, repetat, studiat, pregătit dinainte. Pentru că spontaneitate nu înseamnă improvizaţie. Mi-ar plăcea foarte mult - e stupid spus, dar e adevărat - mi-ar plăcea să fac film, simt că pot să-l fac. Dar n-aş vrea să discutăm despre asta. Nu-mi place să discut despre mine în condiţiile astea.

- Bine. Atunci să vorbim despre film. Credeţi în posibilitatea lui de a fi bun, adevărat, viu, cel puţin cât un spectacol bun?

- Sigur că da. Şi filmul are marele avantaj că rămâne. Un spectacol se mai poate toci, cu adevărul lui cu tot. Dar dacă ai reuşit să găseşti clipa aceea de adevăr în film, ea rămâne.

- Şi ce credeţi că i-ar trebui filmului pentru ca să ajungă la clipa aceea de adevăr?

- Probabil că un efort colectiv. Un spectacol bun se naşte dintr-o colaborare perfectă. Dintr-un perfect spirit de echipă. Poate că şi filmul ar trebui gândit, pregătit, lucrat ca un spectacol. Ştiu că e greu. În teatru există un colectiv permanent.. Oamenii se cunosc, îşi cunosc posibilităţile, limitele. La film, echipa se schimbă mereu. În film, foarte puţini actori reuşesc să-şi impună personalitatea, pentru că acea personalitate nu este cunoscută. De obicei te laşi pe mâna unui regizor care nu te cunoaşte, deci nu ştie ce să scoată din tine. Îţi cunoaşte doar carapacea, nu miezul. Dar dacă vrei să ajungi la momentul acela de adevăr, trebuie să scormoneşti în sufletul actorului, să-i afli toate cutele, tot ce poate da. Dar cum să ajungi la această cunoaştere, dacă-l distribui pentru că l-ai văzut într-o poză care poate spune, cel mult, că el corespunde tipului uman de care ai nevoie. Cum? Când greul începe abia de la tipul uman încolo?

- Dar ce e de făcut cu o actriţă ca dumneavoastră care nu se lasă închisă într-un tip anume ?

www.dacoromanica.ro

- Nu ştiu. Probabil s-ar pune problema de încredere reciprocă. Din moment ce crezi în mine, ca actor, şi eu cred în dumneata, ca regizor, se poate colabora şi e bine. Fără încredere nu pot lucra. Neîncrederea mă inhibă îngrozitor. Sigur, dacă mă arunci în apă înot, nu mă înec. Vreau să spun că scot eu rolul acela la capăt, dar rezultatul este cu totul altceva decât ar fi putut să fie... Cel mai frumos lucru care s-a spus despre mine a fost într-o cronică. Era cam aşa: "o dansatoare fără picioare, o cântăreaţă fără glas, şi totuşi pe scenă cântă şi dansează". Mi-a plăcut teribil acel: şi totuşi. Şi să ştiţi că aşa e: dacă trebuie, pot fi oricum. Pot chiar să mă construiesc, să mă coafez, să-mi pun gene false să mă retuşez, dar nu asta mă reprezintă pe mine! Pot fi şi frumoasă dacă trebuie, dar nu asta...

"Ştiţi cum e cu «petele de culoare?» Exact ca atunci când ştii că ai putea să sari un metru nouăzeci şi eşti pus să sari pârleazul. Dar e foarte bine! Întreţine..."

- Acum aţi vorbit ca primăriţa din "Interviu".

- Normal. Este personajul care "mă lucrează" acum foarte tare. Şi-mi place. E un om adevărat, viu, am crezut şi cred în vorbele pe care le spune. Ştiţi că am cunoscut-o? A venit la mine. Eram amândouă foarte emoţionate. Eu, cel puţin, tremuram toată.

- Dumneavoastră emoţionată? Nu aveţi deloc aerul...

- Dar sunt emotivă. Pentru că sunt timidă. Dealtfel, nici nu pot să joc decât pe mare emoţie. Când intru în scenă îmi creşte tensiunea. Dar nu scrieţi asta. Pe cine interesează dacă unui actor îi creşte sau nu tensiunea în scenă? Asta-i treaba lui. Adevărul este însă că fără emoţia asta, care face să-mi sară tensiunea, am senzaţia că trişez.

- Spuneţi-mi, care este preocuparea dumneavoastră de bază la ora actuală?

- Nu e interesant. Sunt lucruri mărunte, de viaţă de zi cu zi. Cum o să joc mâine în deplasare, cum o să fac rolul din filmul lui Piţa...

- Vorbiţi de "Profetul, aurul şi ardelenii". Ce rol jucaţi?

- Un personaj colectiv.

- Un ce?!

www.dacoromanica.ro

- Este expresia regizorului. El mi-a spus: "o să joci un personaj colectiv" şi mie mi-a plăcut ideea. Suntem 5 din cele 15 neveste ale profetului. Un fel de Armata salvării. Am şi o tobiţă... Cred că pentru tobiţa asta fac eu rolul .. Pe "şantier" mai am un rol într-un scenariu foarte interesant. Eu sunt "o pată de culoare". Dar nu vă pot spune mai mult, filmul e foarte la început...

- Personaj colectiv, pată de culoare, Mariana Mihuţ!

- Ştiţi cum e cu petele astea de culoare? E ca atunci când poţi să sari 1,90 şi eşti pus să sari pârleazul. Dar e bine. Întreţine.

- Atâta înţelegere mă dezarmează. Dar îmi dă şi curaj. Curajul, de pildă, să vă rog: Mariana Mihuţ, ajutaţi-mă să fac un final frumos.

- "Noi cu braţe ca oţelul, vom culege muşeţelul". De Fănuş Neagu. Şi mi se pare foarte frumos.

- Ce să facem? Cineva trebuie să culeagă şi muşeţelul. Chiar dacă cu gândul la o plantă mai zdravănă. Pentru că, dacă v-aş întreba acum ce vă doriţi mai tare şi mai tare pe lume, precis mi-aţi răspunde: un rol adevărat.

- Există ceva peste adevăr?

- Eu cred că nu.

mai, 1977

FIŞĂ APROAPE PERSONALĂ

Ziua, luna, anul, locul naşterii: 7 noiembrie 1942 Chişinău.● 1960-1964: Institului de Artă Teatrală şi Cinematografică, clasa Pop Marţian - Octavian Cotescu. Face parte din prima promoţie de actori "şcoliţi" de Octavian Cotescu. ● 1964: examen de diplomă dublu: **Natasa** din "Cei din urmă" şi **Audrey** din "Cum vă place". ● Este angajată , prin dipensă de "stagiu în provincie", la Teatrul Giuleşti pe scena căruia debutează cu **Gabby Maple** din "Pădurea împietrită". Joacă mult şi în cele mai bune spectacole: "Nunta lui Figaro", "Meşterul Manole", "Valentin şi Valentina", "Bună seara, domnule Wilde", "Billy mincinosul, "Pălăria florentină", "Aceşti îngeri trişti". ● 1972: Lucian Pintilie o aduce la Teatrul "Lucia Sturdza Bulandra" şi o distribuie în "Revizorul". Spectacolul este interzis "cu succes", dar Mariana Mihuţ rămâne actriţă la "Bulandra". ● 1965: Liviu Ciulei îi prilejuieşte debutul în film: **logodnica lui Bologa** din "Pădurea spânzuraţilor". ● 1966: Andrei Blaier îi oferă un rol, mic dar important, în "Dimineţile unui băiat cuminte". - Un rol mic îi acordă şi Manole Marcus în "Capcana", iar în "Profetul, aurul şi ardelenii", de Dan Piţa, urmează să interpreteze "un peronaj colectiv". Ciudat de mic destin cinematografic pentru o atât de mare actriţă.

www.dacoromanica.ro

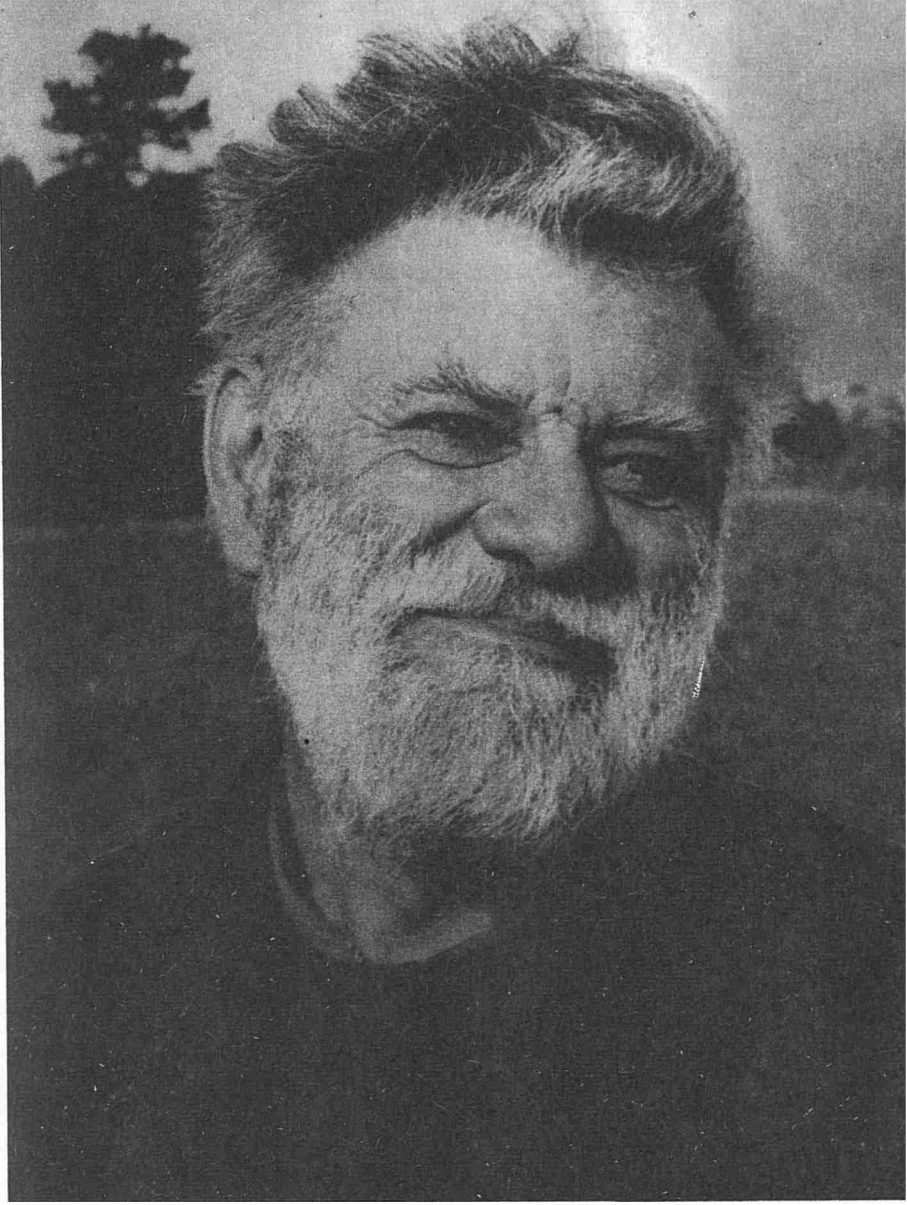

ERNEST MAFTEI

Filmul se face cu oameni care îl iubesc

www.dacoromanica.ro

"Bre! Arta trebuie să emoţioneze întreaga fiinţă. Trebuie să ardă. Dacă nu arde...degeaba!"

Comuna Samurcaş, la 22 km. de Bucureşti, pe malul lacului Buftea. O curte largă, boltită toată în viţă de vie şi înflorită de trandafiri, o casă mică,albă, la capătul ei. In preajma casei, sub umbrarul care adăposteşte puţul, Ernest Maftei. Actorul nostru cel de zeci de roluri, unul mai minunat decât altul. Actorul fără de care zeci de filme - înapoi ca şi înainte - sunt de neînchipuit. Actorul în stare să scoată un om viu şi dintr-un bolovan. Bădia, cum îi spun cei care-l iubesc. Stă, frumos şi ţeapăn, pârlit de soare, barbă căruntă, coamă căruntă, zburlită, stă şi îndeasă la coacăze într-o damigeană. Se bucură şi se sperie - un pic jucat - că l-am prins pe picior de "gospodar". Apoi se "lasă-n rol" cu tot seriosul şi ne prezintă, "oaza". Oaza e gospodăria lui. Aflăm cum stau merii, cum via, coacăzele, zmeura, unde au fost căpşunile, ce-o să fie în spatele casei. După ce ne liniştim:

- Ce vrei de la mine, bre?

- *Ce-am vrut şi acum cinci ani, Bădie. Un interviu.*

- Da' să ştii că nu te mai poţi baza pe mine cel de acum cinci ani, că nu mai sunt ăla... Acum sunt gospodar. Agricultor. Se vede că aşa e dat omului: să se întoarcă de unde a plecat.

- *Mai cunosc eu unul care zicea aşa. Şi-a cumpărat şi o fermă. Şi vite. Şi pe urmă s-a apucat tot de film. Jean Gabin îl chema...*

- Păi da. Nu s-a răbdat. Că nu poţi să dai cu piciorul într-o meserie taman când ai aflat totul despre ea... Eu, bre, am făcut oaza asta din pasiune. Şi cu mâinile mele, ca să dau un exemplu în sat. Scara asta, o vezi? Eu am făcut-o. Tot ce-i turnat aici, betonul, l-am turnat cu Gheorghiţă, cu fiu-meu. Am făcut-o şi acum stau şi mă uit. Da' stai bre, nu mai scrie, să-ţi spun ce-mi zice Stela Popescu într-o zi. Zice: Bădie, eu am strâns aici nişte cronici de prin reviste, să le aibă băiatul, să ştie că dumneata eşti actor, nu ţăran. Actor, şi încă unul de valoare... (Da' nu scrie asta, cu valoarea). Ei - zic - o să afle

www.dacoromanica.ro

oricum. Că rolurile imprimate pe peliculă, rămân, nu se pierd, ca la teatru.

- De asta ați plecat din teatru, că nu "rămâne"?

- Nuuu, dragă! Eu din teatru m-am pensionat, pentru că două lucruri bune în același timp, nu se poate. Adică, să ai în aceeași zi și un rol greu pe scenă și un rol greu de filmat, nu merge. La unul din ele sigur nu dai tot ce poți. Și mai e o treabă: am observat eu că sunt mai bun pentru film decât pentru teatru.

- Unii spun că nu-i nici o diferență. Actor bun să fii și ajunge.

- Ba este dragă, este. Știi care-i diferența? Ceea ce pe scenă e foarte bine, în film abia de e suficient. Pelicula mărește și defectele și calitățile de zeci de ori. În film, personajul trebuie să fie de-acolo, Omul pe care-l interpretezi trebuie să fii tu, una cu tine.

- Nimeni nu știe ca dumneavoastră să fie "una cu personajul". Chiar, Bădie, cum se "face" unirea asta?

- Păi ea nu se face. Este. Da' ia lasă scrisul și gustă din vinul ăsta. E de la un vecin. Prinsese gust de butoi și l-am dres. Știi cum l-am dres? L-am tras în damigene, i-am făcut un ceai de pelin...

- Bădie, cum e cu unirea?

- L-am dres. Totul se drege.. Cu unirea e așa: eu întotdeauna când fac un personaj merg la calitățile neamului meu. Acest om simplu- zic - ce-ar face el într-o situație dată? Fiind un om cinstit și de bună credință. Ia să vedem noi ce-ar face el.

- Nu poate fi așa de simplu!

- Bre! Pe mine tata când m-a pus în copăiță pe prispă, ce-am văzut eu mai întâi și mai întâi a fost Ceahlăul. O să zici: da' ce, mata știai ce vezi? Nu știam, da' intră. Intră în tine fără să știi și fără să vrei. Acumularea, de orice ar fi ea, de om, de natură, e inconștientă. Pe urmă începi a scoate, conștient, ce s-a adunat acolo, în tine. Iar eu am adunat atâtea, că mi-ar trebui trei vieți să le scot pe peliculă. Și le scot, că eu acum nu pot să mă opresc. Eu, dragă, n-am tipărit decât 90 de roluri pe peliculă, așa că mai am... Nu te uita că eu acum dau la sapă. Arta - da' nu scrie chiar tot, mai ascultă întâi - arta nu-i ca la coasă. De cosit poți cosi în fiecare zi, dacă te odihnești între coase. Tragi o brazdă, te odihnești, mai tragi o brazdă, te odihnești... Cu arta e altfel...

- Cum? Cum e Bădie cu arta?

Bădia tace cu ochii - ochii cu cea mai dreaptă privire din câte am întâlnit - la piciorul lui, întins gol pe lângă masă.

www.dacoromanica.ro

- Ia uite ce talpă am făcut! Știi cum e? Nu intră cuiul. Mai tare ca pinginea... Hai să-ți spun una. E aici o femeie care-și tot leagă vaca la mine în grădină. Îi zic: Ascultă, bre! Ai lega vaca în curte la Stela Popescu? Doamne ferește, zice, cum să leg eu vaca la dânsa în curte?... Ai priceput?

"Știi ce-i mai greu de dus? Rușinea. Tot ce-am făcut în viața mea am făcut așa, ca să nu-mi fie rușine. Cu actoria, mai dai și de belea. Te mai faci și de râs. O mai fac și unii de râs! Că nu ajunge să ai pasiune pentru ea. Trebuie și știință..."

- Dați-o-ncolo de vacă! Arta!

- Bre! Arta trebuie să emoționeze întreaga ființă. Și mintea și sufletul, tot. Trebuie să ardă. Dacă nu arde, degeaba. Și mai e ceva cu arta asta. Uite, doi oameni privesc la un răsărit de soare. Unul poate spune doar atât: "Vai, ce frumos e!" Altul poate să descrie această frumusețe în câteva pagini de mare valoare literară. Altul poate picta un tablou cu care să se mândrească un neam întreg. Și, ca s-o aduc la arta noastră, a actorului, unul poate să vadă un om mergând pe drum și să zică: " Ce-o fi având omul ăsta de merge așa?", dar eu ca actor, trebuie să ajung la o asemenea știință, încât în puțin timp după ce stau cu omul ăla, să-i pot înțelege toate tainele sufletului, și să-l pot interpreta cu propria mea ființă. Știi că la orice treabă, când te gândești anume, nu iese. Trebuie să vină ea, așa, de ea. Ei! La artiști, după ce ți-a venit, trebuie să începi să te gândești. Actoria asta e o treabă care-o ai în tine din naștere, pe urmă o înveți pe drum, îi înveți tehnica, știința ei, da' dacă n-o ai, n-ai făcut nimic. Dacă nu răcnesc în tine oamenii care sunt adunați acolo, nu iese nimic. Uite, stau eu aici la oază și-mi fac norma. Înainte de răsăritul soarelui - până începe el să bată tare - sap, cosesc iarba, curăț trandafirii, culeg coacăza, pe urmă gata. Stau la masă, mă scald, pe urmă iar la normă, pe răcoare, așa, m-apuc să smulg buruiana - fiindcă nu-mi place să văd nici un fel de buruiană. Și-n tot timpul ăsta, ele, cu mine.

- Care ele?

www.dacoromanica.ro

- Personajele. Personajele pe care trag nădejde să le mai joc.

- *Ce fel de personaje?*

- Mulţi oameni care trebuie ţinuţi minte. Un preşedinte de colectivă(ştii că primarul de aici se ţine de mine să mă facă preşedintele colectivei?) un primar, un preşedinte de Sfat, un ţăran şi câţiva oameni de prin fabrici. Vecinii mei de-aici sunt ţărani şi muncitori pe la fabricile din jur. Aşa că-i cunosc. În ţară la noi, să ştii mata, 99% ne tragem din ţărani, 1% sunt cei care-au uitat din ce se trag...Dar ce-ar fi să mâncăm ceva, că parcă mi-e foame...

- *Nu,nu, că după aia nu mai merge mintea.*

- Ba merge. Se duce sângele la burtă şi mai scriem şi din burtă. Eu după masă mă trag la umbră, la răcoare şi scriu poezii. Nu-i greu.

- *Dar ce-i greu?*

- Greu e să fii în plină forţă şi să nu faci nimic.

- *Dar când ai 90 de roluri în spate, 90 de oameni de cărat în spate, cum e?*

- Asta nu-i greu deloc. Ele mă duc pe mine. Când stau cu ochii închişi, aşa, parcă merg cu mine toţi. Da' ce mă fac cu ăia care-i mai am de făcut?... Ştii ce-i mai greu de dus? Ruşinea. Tot ce-am făcut la viaţa mea, am făcut aşa ca să nu-mi fie ruşine, să nu merg cu ochii în jos. Cu actoria mai dai de belea. Te mai faci şi de râs. O mai fac şi unii de râs. Că nu ajunge să ai pasiune pentru ea, trebuie şi ştiinţă.S-o începi e uşor, da' cum o duci? E ca-n dragoste. Nu-i greu să te îndrăgosteşti. Uite-aşa: o scânteie. Totul e dacă iei foc de la scânteia aia.

- *Spuneţi-mi, Bădie, dumneavoastră care acoperiţi 25 de ani de film românesc, iubiţi filmele de azi?*

- Am să-ţi spun, da' mai pe ocolite, şi ai să vezi de ce: filmul, dragă, se face cu oameni care-l iubesc. De la electrician până la regizor - toţi trebuie să-l iubească. Numai aşa iese el, ce e de fapt: viaţa însăşi. În viaţă oamenii trăiesc, se iubesc, se bucură, suferă, plâng, se luptă. Uite, noi construim socialismul. Construim noi aşa uşor ca-n filmele noastre? Da' de unde. Şi urmaşii? Ce-au să zică urmaşii. Păi, uite ce uşor le-a mers ălora! A mers de la sine. Oare? Nu. E cu sângele şi viaţa noastră. E cu greutăţi, cu oameni de toate felurile, şi cu optimişti, şi cu pesimişti, şi cu tari, şi cu slabi şi toţi ăştia trebuie să se oglindească în filmele noastre. Noi ne lăsăm imaginea în filmele astea şi din ce lăsăm trebuie să se vadă lupta

www.dacoromanica.ro

noastră de azi, ca să ne înțeleagă, cât de cât, și ăia de vin după noi. Trebuie să avem curajul să ne arătăm așa cum suntem și așa cum e ea, lupta asta. Așa cum suntem noi, oamenii care-o purtăm.

- *Cum e cu oamenii, Bădie, că-i știți în fel și chip...*

- Oamenii... Lasă oamenii. Sunt cum sunt. Taica avea o vorbă: pe om îl afli la drum lung. Adică, în timp. Și încă mai ai surprize cu el.

- *Avea dreptate. Acum cinci ani ziceam că vă cunosc... Spuneți-mi, la ce vă gândeați când îndesați coacăzele în damigeană?*

- Să-ți spun drept?

- *Puteți și altfel?*

- Ee! Ca să spun drept, ar trebui să tac... Hai, bre, că-ți spun, nu te supăra! Mă gândeam la Moș Ion Roată - că tot ziceai mata de unire... A scris Ioan Grigorescu un scenariu și zicea să fiu eu Moș Ion Roată. Așa că îndesam la coacăze, și moșul, pe lângă mine, îndesa și el la coacăze. O coacăză eu o coacăză el...O să iasă un vin! Să vii să-l guști.

- *Până una alta, vă mulțumesc că m-ați făcut să bat drumul până la "oază". A meritat.*

- Eu îți mulțumesc.

- *Nu, nu, eu vă mulțumesc, Bădie Maftei.*

- Auzi, știi cum îmi spun oamenii pe-aici, prin sat? Nea Actoru'...

- *Așa. Atunci, vă mulțumesc Nea Actoru'...*

- E! Lasă.

Am lăsat. L-am lăsat pe Bădia Maftei în "oaza" lui și aș putea să jur că după ce-am plecat, s-a dus din nou sub umbrar și-a început să îndese coacăze. Una el, una Moș Ion Roată. Una el, una...

august, 1978

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

- *Să începem cu ce e mai simplu: anul, luna, ziua, locul nașterii.*

- M-am născut pe malul Siretului, în comuna Prăjești, la 6 martie 1920.

- *Școala?*

- La Bacău. Școala Normală, că tata mă dorea învățător. Numai că pe mine mă trăgea inima către teatru. Încercasem eu și pictura și toți ziceau că am să ajung pictor - dar se vede că nu asta mi-a fost chemarea. Fiul meu poate o are. Tocmai a intrat la Școala de arte plastice... După școala normală

www.dacoromanica.ro

m-am înscris la Academia de Muzică şi Artă Dramatică din Iaşi. Şi dacă tot eram acolo, am făcut şi vioara vreo 4 ani. Tata, n-a fost el prea încântat când a auzit că mă fac actor. "Vrei să ajungi la circ?" zicea. Că la el nu era tocmai limpede cum e cu teatrul ăsta...

- *Deci între muzică, pictură, şi teatru, v-aţi oprit la teatru. De ce?*

- Ei, îmi plăcea. Şi jucasem eu dintr-a cincea până-ntr-a opta, şi la şcoală. Am jucat Alecsandri. Roluri de femei. În "Dezertorul" îmi aduc aminte, eram fată...

- *Când aţi debutat pe scenă?*

- În 1942. Eram încă student, dar jucam la teatrul "Muncă şi lumină" din Iaşi - o filială a Teatrului Victor Ion Popa. Am debutat în piesa "Zece milionari" de Victor Ion Popa şi, culmea! eram bancher. Prima şi ultima oară în viaţa mea. După aia, numai muncitor şi ţăran, cum ştii şi mata...Tot acolo am jucat şi **Filimon** în "Omul care a văzut moartea"... că eu de tânăr am fost bătrân...

- *Când aţi absolvit?*

- În 1944. Examenul mi l-am dat cu **Avarul** şi cu **Ion** din "Năpasta". Doi ani am rămas la Iaşi. Apoi, prin '45, s-a înfiinţat Teatrul Poporului. Mata nu ştii teatrul acela. Era cel mai frumos lucru din câte puteau exista. Un teatru de turnee. Toată ţara, sate, târguri, oraşe, am bătut-o. Jucam pentru muncitori. Jucam pentru ţărani. Patru ani. Tare frumos timp a fost acela.

- *Şi după teatrul Poporului?*

- S-a înfiinţat Teatrul de Stat din Piteşti. Din '49 până în '52 am stat acolo. Pe urmă am fost adus la Bucureşti, la Teatrul Tineretului, dar de fapt m-au adus mai mult pentru cinematografie.

- *Debutul în film a fost "În sat la noi", nu?*

- Nu, debutul a fost în "Răsună valea" Era acolo unul care trebuia să ducă o ladă-n spate.Eu eram acela. Am avut şi emoţii. Mă uitam să văd unde e aparatul, ca nu cumva să mă scape din vedere... La premieră, i-am invitat pe toţi ai mei să mă vadă, dar nu m-a văzut nimeni. E adevărat că a trecut prin film unu' cu o ladă în loc de cap... Eu eram... Ca să vezi ce înseamnă lipsa de experienţă...

- *Aţi jucat mult după aceea şi fără pauze.*

- Am jucat şi în "Nepoţii gornistului" şi în "Desfăşurarea" - primul rol mare - am jucat ...Doar nu vrei să pomenim aici 90 de filme?!

www.dacoromanica.ro

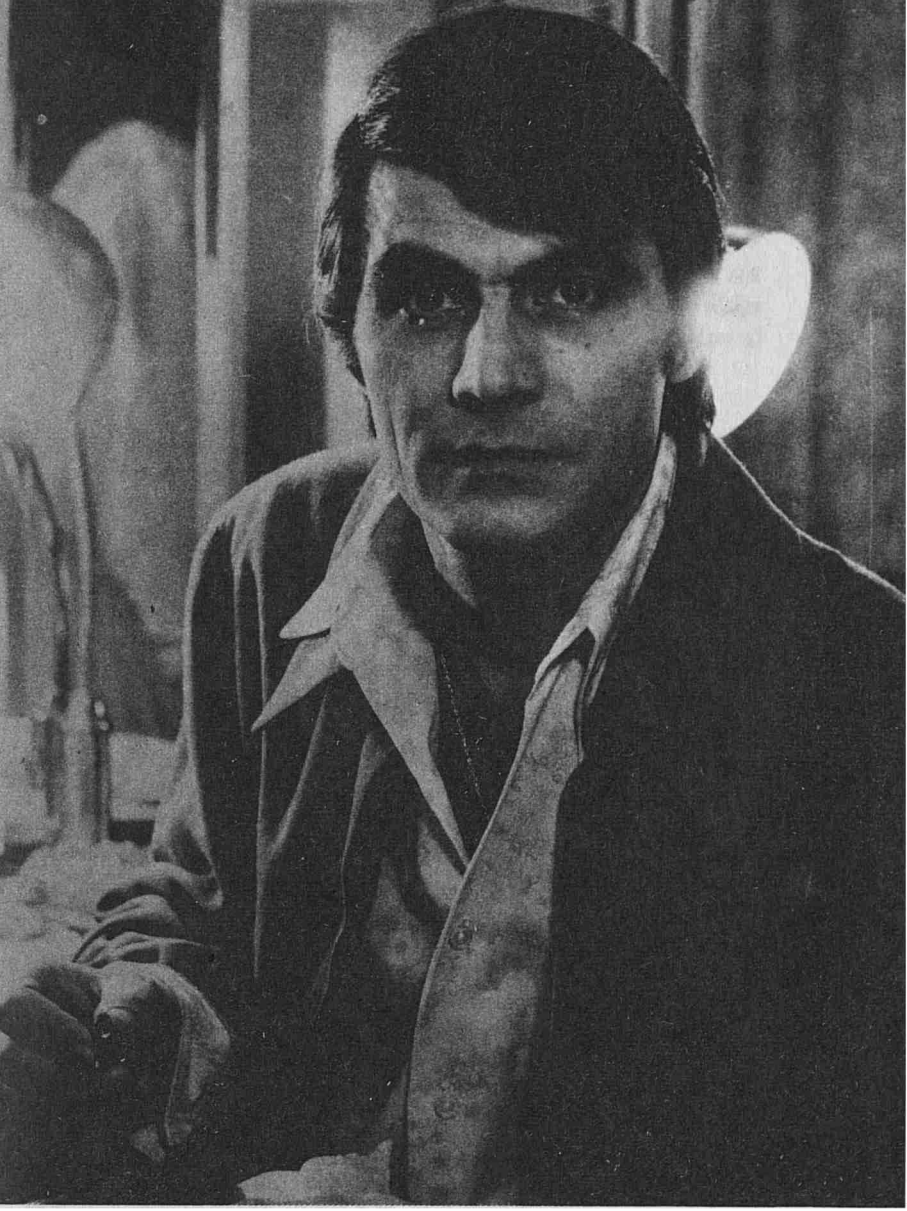

GEORGE MOTOI

Nimeni nu se maturizează de unul singur

www.dacoromanica.ro

"Publicul este atras şi de fascinaţia pe care o exercită asupra lui un actor anume. Dar această fascinaţie nu trebuie comercializată. Altfel, stricăm dintr-un foc două bunuri: actorul şi gustul publicului..."

L-am văzut nu de mult, şi la mic interval, filmând două secvenţe-cheie din :"Întoarcerea lui Vodă Lăpuşneanu". Prima, dinamică, o dezlănţuire de forţă a unui Lăpuşneanu în plină forţă; cealaltă - scena nebuniei - mocnită, de o uluitoare tensiune interioară, marcată puternic de senzaţia prăbuşirii, a sfârşitului. Amândouă m-au trimis cu gândul la timpul când nu era actorul de film George Motoi, ci «doar» interpretul unui Caligula de neuitat. Cred - şi-i spun asta - că Lăpuşneanu, aşa cum este conceput de Malvina Urşianu, este şansa lui de a atinge, în film, pragul înalt atins atunci, pe scenă, prin Caligula. Ocoleşte nu răspunsul, ci ideea, cu prudenţă şi rezerva care-l caracterizează:

- Şansa de a-ţi găsi un personaj, personajul cu care să te poţi contopi în totalitate, este foarte rară...

Facem împreună bilanţul acestor cinci ani care au trecut de la ultima şansă în film, numită "Trecătoarele iubiri". Numărăm opt roluri, unele bune, altele modeste. A fost o aşteptare activă. Dar şi mulţumitoare pentru el? Zâmbeşte uşor, liniştit, netulburat de ideea că nu toate rolurile au fost bune, dar şi liniştea asta este a lui, ca şi calmul, ca şi aşezarea:

- Vrei să spui că nu au fost toate de nivelul celui din Trecătoarele iubiri... Dar un actor trebuie, este obligat să profeseze. Să nu-şi iasă din formă. Artistul - fie el actor, dramaturg sau regizor - trebuie să se afle într-un exerciţiu permanent. Chiar dacă nu reuşeşte să fie întotdeauna strălucitor. În ceea ce mă priveşte nu sunt nemulţumit de ceea ce am jucat, pentru că am încercat - şi cred că am reuşit - să evit familia de roluri care nu-mi aparţin. Asta este tot ce pot, tot ce putem face noi, actorii. Restul nu mai stă în puterea noastră.

www.dacoromanica.ro

- Dar în puterea cui?

- A celor care lucrează cu noi. A celor care ne scriu rolurile. Care ne alcătuiesc repertoriul. Şi aici, da, este o problemă. Avem mulţi actori mari şi foarte mulţi foarte buni, actori "cu nume", dar care nu sunt folosiţi nici la măsura talentului lor, nici cu grijă pentru profesia lor. Sunt folosiţi, - dintr-o comoditate a realizatorilor - numai pentru nume. Dar, de cele mai multe ori, pentru actor rolul acela nu este de nici un folos profesional. Uneori chiar dimpotrivă. Nu se poate lucra aşa ! Sau se poate, dar atunci riscăm să nu construim, în timp, acele platforme artistice, acele puncte de referinţă pentru mai târziu, aşa cum ne referim astăzi la un Nottara, Brezeanu, Vraca, Storin, Manolescu, etc. Se cunoaşte tehnica lansării. Tehnica menţinerii, a cultivării unui actor odată lansat, nu este cunoscută încă.

- Dacă înţeleg eu bine, "tehnica" asta ar fi foarte simplă: roluri bune.., Dar, de fapt, ce înseamnă un rol bun?

- Personaje cu biografii precise. Cu o motivaţie interioară riguroasă. Cu traiectoria bine marcată. Nouă însă tocmai biografiile astea ne scapă printre degete, nu ştiu cum...

- Cum? Totuşi, cum?

- Cred că - paradoxal - dintr-o nevoie de ideal. Dintr-o goană după eroi ideali. O goană în care uităm că noi nu suntem încă eroi ideali. Ne străduim să devenim - ăsta e stadiul - şi în străduinţa asta ni se întâmplă să greşim, uneori grav, dar asta este traiectoria, ăsta-i drumul, nu altul! Noi tocmai asta nu arătăm: drumul. Devenirea. Or, dramaticul - al vieţii şi al artei deopotrivă - în asta zace: în devenire. Asta dă materie dramaturgică solidă, adevărată. Iar fără asemenea materie dramaturgică, nu putem vorbi nici despre regie bună, nici despre interpreţi buni. Dar întâlnirile astea perfecte - scenariu, regie, actori - sunt extrem de rare. Şi atunci, în restul timpului, nepersecutaţi de obsesia artei, de neliniştile creaţiei, facem roluri uşoare, palide...

- Există şi un discernământ al actorului. Un "nu" de rostit în faţa rolurilor care "nu-l servesc".

- Sigur că există, dar nu se poate conta pe el până în pânzele albe. Actorul, prin însăşi structura lui, vrea să joace. Să joace este la el o nevoie vitală. Şi ea nu trebuie acoperită oricum. Discernământul actorului trebuie condus. Mai mult: cu cât un actor este mai personal, cu cât e mai înzestrat, cu atât grija faţă de

www.dacoromanica.ro

manifestarea lui trebuie să fie mai mare. Nu pledez pentru un cult al vedetei. Dar între cult și indiferență ar mai fi niște trepte... Să nu uităm atât de ușor că atractivitatea este una din legile mari ale artei Lumea vine la film sau la teatru și pentru actor. Publicul este atras și de fascinația asta, nu prea bine explicată, pe care o exercită asupra lui un actor anume. Dar această putere a lui asupra publicului nu trebuie comercializată. Altfel, stricăm dintr-un foc două bunuri: actorul și gustul publicului. De altfel - și din fericire - publicul începe să reacționeze prompt la lipsa de valoare. Pentru că nu mai avem de-a face cu un public pur afectiv, ci cu unul lucid, implicat în timp și în societate, un public care are nevoie de întrebări și răspunsuri foarte deschise, foarte clare, foarte la obiect. El nu mai este interesat de un spectacol sub nivelul - nu neapărat al gustului - dar al problemelor pe care le ridică viața. Trebuie să fim la rândul nostru lucizi și să privim adevărul ăsta în față, pentru că public și actor, facem corp comun spre același ideal, suntem dominați de aceleași însemne ale epocii. Nici pentru actor nu mai ajunge doar talentul. Gustul, cultura, angajarea încalecă aproape trufaș talentul. A mai discuta astăzi despre talent fără a-l conjuga perfect cu studiul, cultura, informarea mi se pare un hazard penibil. Mi se pare a rămâne în urma timpului. Pentru că azi este foarte greu să impresionezi acest public care îmbină fantastic rațiunea cu nevoia de simțire.

- Atunci poate că slăbiciunea scenariilor noastre ține de o necunoaștere a publicului. A cerințelor lui.

- De o proastă cunoaștere a legilor artei, în orice caz. Cele mai multe dintre scenariile slabe ale anului trecut sunt semnate de oameni de care n-a auzit nimeni până acum. Asta în situația în care avem scenariști excelenți și tineri scriitori deosebit de talentați, pe care nu i-am întâlnit însă pe nici un generic. De ce atâta zel în întreținerea unor scenarii proaste, nu înțeleg! Așa cum nu înțeleg de ce regizori care au dat rebuturi în șir, continuă să facă film într-un ritm impresionant, în timp ce regizori cu valoarea bine consolidată la public și la critică deopotrivă, fac pauze de ani de zile între două filme. Exemplul cel mai apropiat este, firește, Malvina Urșianu. De la ultimul ei film și până la cel de azi au trecut cinci ani... La mijloc stă, zic eu, inerția. Cred că asta este o inerție din care nu ne putem desprinde. Încă. Pentru că, de fapt, va trebui să ne desprindem. Suntem destul de maturi s-o facem. Destul de copți. Eu însumi simt că m-am maturizat fantastic în ultimul timp. Nu-mi mai permit să

www.dacoromanica.ro

mă las la voia întâmplării; constat tot timpul la mine nevoia de a fi util. De a face lucruri necesare. De aici îmi extrag și exigența și nevoia de autodepășire și lupta cu mine însumi, cu ce nu-mi convine la mine și la cei din jur. Or, nu se poate ca asta să se întâmple numai cu mine. Nimeni nu se maturizează de unul singur... Uite, chiar și interviul ăsta este o formă de luptă. O luptă pe planul ideilor. Chiar și faptul că noi, actorii, nu mai dăm interviuri despre "viața personală" -că nu ni se mai cer astfel de interviuri - este un semn de maturitate...

"În timpul lui, și în cel care vine după el, actorul nu e decât o propunere. Dar eu, trebuie, sunt obligat să cred că propunerea mea este bună. Altfel, n-aș mai putea juca."

- Pe puținul spațiu care ne-a mai rămas va trebui să vorbim, totuși, și despre problemele, preocupările - neliniștile nu-mi vine să spun, pentru că nu cunosc un actor mai liniștit - dar...

- ...despre mine. Nu-mi place să vorbesc despre mine. Nu-mi place să spun "cât de greu îmi e mie cu un rol". Nici acum, când îmi este, într-adevăr, foarte greu. Pentru că mă persecută răspunderea pe care o am cu Lăpușneanu. Nu este un rol care să mă lanseze. Este un rol care mă obligă, ceea ce este cu totul altceva. Tu îl apropiai de Caligula... Cred că e chiar mai greu. Pentru că a te menține este mult mai greu decât a te lansa. Iar eu cu acest rol nu trebuie numai să mă mențin , ci și să mai urc încă o treaptă.. Și, oricât ți s-ar părea de ciudat, să știi că am și eu neliniștile mele. Dar câte sunt, și câte au fost, nu m-au îngenuncheat niciodată. Poate că ele sunt așezate pe un fond de liniște, de echilibru structural. De încredere. În mine și în cei din jurul meu. De altfel, să știi că fără o nemărginită încredere, a lui și a celor din jur, dar în primul rând a lui, în propriile-i puteri, actorul nu există. Pentru că luciditatea te obligă să înțelegi că, una peste alta, tu, în timpul tău, și în cel care vine după tine, nu ești decât o propunere. Și de asta sunt destul de conștient. Există oameni care pot spune: "E bună propunerea asta numită George Motoi"; există oameni care pot spune: "ce este prostia asta?" - dar eu sunt obligat să cred că propunerea mea este bună. Altfel,

www.dacoromanica.ro

n-aș putea juca. Știu eu, poate echilibrul meu vine din luciditate... Nu știu...

- Dar chiar și o "natură echilibrată" trebuie întreținută. Cum?

- Nu știu cum, în general. Eu am căutat mereu să-mi umplu timpul. În ultimii ani am făcut foarte multe lucruri în afara filmului. Am pus în scenă două spectacole la Petroșani - "Doi pe un balansoar", în care am și jucat, și "Operațiunea Gambit" - am scris, am interpretat și am regizat la TV un scenariu din lirica lui Ion Minulescu, sunt acum în lucru cu alt scenariu după "Sonetele" lui Shakespeare; am scris o carte, "Condiția actorului" care o să apară la sfârșitul anului... N-am avut vacanță de nouă ani, dar nici nu știu ce-aș face cu o vacanță, pentru că dacă am o zi liberă, intru în panică: acum ce fac? CE FAC! Și imediat găsesc ceva de făcut. Refuz statul cu brațele încrucișate. Așteptarea mohorâtă și deprimantă.

- E un program, deci.

- Nu, nu cred. Mai degrabă un reflex de apărare. Eu știu că pasivitatea e ucigătoare pentru orice artist. Și mă apăr. Nu mă las. Muncesc! Nu mă las!

A ridicat vocea fără să-și dea seama, dar tonul este calm, lipsit de patetism, lipsit de încleștare, ba chiar ușor voios, este ca și cum ideea că "nu se lasă" i-ar provoca o încântare fără margini. Așa trebuie să și fie, mă gândesc, și atunci îl aud spunând încet, în șoaptă aproape:

- Nu mă las!

octombrie, 1978

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

Ziua, luna, anul locul nașterii: 22 ianuarie 1936 - Arman. Copilăria și adolescența la Brăila. ● Îl pasionează încă de pe atunci teatrul și poezia, drept care se înscrie la Școala populară de artă, proaspăt înființată la Brăila, dezamăgindu-și tatăl care-l dorea medic veterinar sau, mai bine, ofițer - medic veterinar. ● 1954: Examen la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică din București, pe care-l absolvă în 1958. Examen de diplomă cu **Astrov** din "Unchiul Vania". 1958: pleacă la Piatra Neamț, în același colectiv cu Leopoldina Bălănuță, Florin Piersic, Lucia Mureșan, Cosma Brașoveanu. Debut pe scena Teatrului din Piatra Neamț cu **Markov** din "Povestea unei iubiri". Roluri mai importante pe aceeași scenă: **Figaro**

www.dacoromanica.ro

din "Bărbierul din Sevilla" şi **Polejaiev** din "Bătrâneţe zbuciumată", Acesta din urmă, rol de compoziţie, rol-cheie pentru cariera de mai târziu. ● 1960: Teatrul din Bacău îl "împrumută" pentru "Don Carlos". Rămâne la Bacău până în 1964. Joacă: **Trigorin** în "Pescăruşul"; **Viktor** în "Poveste din Irkuţk"; **Mihai** în "Oameni care tac"; **Mircea** în "Vlaicu Vodă"; **bufonul** în "A 12-a noapte"(din nou un rol-cheie, care-i aduce nu numai succes. dar şi o mare încredere în profesia pe care şi-a ales-o). ● 1962: debutează în cinematografie cu un rol episodic în "Lupeni '29". ● 1963: interpretează rolul principal în "Lumină de iulie" ● 1964: are de ales între Teatrul Giuleşti din Bucureşti şi Naţionalul din Cluj. Îl alege pe ultimul.

Roluri importante pe scena clujană: **El** în "Nu sunt Turnul Eiffel"; **Mabuse** în "Fizicienii"; **Vlaicu Vodă, Caligula**; **Oberon** în "Visul unei nopţi de vară"; **Victor** în "Pisica din noaptea Anului Nou"(Premiul de interpretare la Festivalul teatrelor din 1971). ● 1967-69: din nou film, două roluri mai puţin importante în "Tinereţe fără bătrâneţe" şi "Balul de sâmbătă seara", apoi **diacul**, unul din rolurile principale din "Sentinţa". ● 1970: **Cristea** în "Serata" marchează întâlnirea cu regizoarea Malvina Urşianu. ● 1971: **doctorul** în "Decolarea". ● 1972: **căpitanul Marinescu** în "Explozia" - reîntâlnire cu regizorul Mircea Drăgan - şi **Andrei** în "Trecătoarele iubiri" - reîntâlnire cu regizoarea Malvina Urşianu.

www.dacoromanica.ro

TAMARA BUCIUCEANU

Întotdeauna am fost "o tânără speranţă"!

www.dacoromanica.ro

"Actorul e plămădit dintr-un aluat anume. Are "drojdie" multă şi creşte, văzând cu ochii, dacă e pus la căldură... La "rece" nu numai că nu creşte, dar se lasă..."

Stăm amândouă la masa primitoare, din sufragerie. Mă uit cum desface cu gesturi sigure, de gospodină, sfoara subţire din jurul borcănelului, ("hai să guşti o dulceaţă de cireşe amare cum n-ai mâncat") şi ascult vocea de neconfundat, cartea de vizită sonoră a Tamarei Buciuceanu, care rosteşte într-un amestec unic de repezeală şi moliciune, vorbe cu un uşor accent de "dulce grai moldovenesc":
Film? Ei, da film, sigur, dar dacă m-aţi întreba de televiziune... Sau despre radiodifuziune...mi-ar fi mai uşor. "Unda veselă" nu mă ocoleşte şi nici eu pe dânsa.Iar la televiziune, ce să mai vorbim? De la pilulă la secvenţa în două sau mai multe personaje, la cuplet şi până la cele mai frumoase roluri pe care le poate visa o actriţă, tot mi-a oferit, tot. Pentru asta, ori de câte ori sunt chemată, chiar dacă nu am cine ştie ce timp, răspund cu cea mai mare bucurie... Păcat că nu mă întrebaţi despre televiziune... *Recunosc, nu datorăm filmului, ci televiziunii bucuria multor întâlniri cu talentul şi verva acestei mari actriţe de comedie. Recunosc, dar ce să facem, pe mine mă interesează legătura ei cu filmul. Pentru că există, totuşi, o asemenea legătură.*

- Există, sigur că există, dar este o legătură foarte tânără şi cam... cum să-i zic? Întâmplătoare, nu?

- *În ce fel întâmplătoare?*

- Păi, dumneavoastră ştiţi cum am început eu să joc în filme? Am aflat cu întârziere că cineva a refuzat rolul care mi se oferea mie... Pe urmă Savel Ştiopul mi-a spus: "Vreau să te iau în film pentru mutra ta simpatică" Şi-am mai făcut un rolişor de trei secvenţe în **Ultimele zile ale verii...** După aceea, am aflat tot mai târziu că nu ştiu cine n-a avut timp şi iar m-am ales cu un rolişor în **Premiera**. Pe urmă a fost **Tufă de Veneţia**, dar acolo nu ştiu cum am ajuns... De fiecare dată, presa de specialitate mi-a fost foarte favorabilă.

www.dacoromanica.ro

S-a scris chiar: "Pe când un rol principal pentru această actriță?" Și dacă tot s-a scris așa, să știți că eu nu mi-am pierdut nici răbdarea, nici speranța. Acum am chiar două roluri frumoase. Unul în **Ion**, filmul lui Mircea Mureșan, - **Maria Herdelea**, cu Octavain Cotescu ca partener, un rol frumos, mamă a trei copii, două fete și-un băiat, și am plăcerea ca fetele mele să fie două studente talentate, Catrinel Dumitrescu și Rodica Negrea, iar băiatul, un tânăr coleg, Romeo Pop. Am terminat acum și post-sincroanele la **Vis de ianuarie**, filmul lui Nicolae Opriţescu; și acolo am realizat, cred eu, un rol frumos, de sufletistă, o moldoveancă bonomă, foarte veselă, vioaie, tonică, un personaj cu momente comice, dar nu lipsit de secunda lui de sensibilitate care nici nu trebuie să lipsească dintr-un personaj de comedie. E adevărat, comedia cere actori înzestrați cu un haz aparte, dar ea mai cere ca hazul acela să nu fie ieftin, să nu fie de suprafață. Hazul acela trebuie să se cheme mai degrabă ironie. Într-o scenă de comedie bine scrisă ironia trebuie să-și găsească neapărat cel mai frumos loc, pentru că ea este apanajul omului inteligent.

- Dar sensibilitatea? Spuneți că sensibilitatea este absolut necesară actorului de comedie. De ce tocmai actorului de comedie?

- La București, profesorul meu a fost Nicolae Bălțățeanu și asistentă a fost Sorana Coroamă. De la ei am învățat eu multe. De început, însă, am început la Iași și acolo m-au școlit Ștefan Dăncinescu și Ion Lascăr. Ei mi-au îndreptat primii pași spre meseria asta și ei mi-au spus: "Cât de veselă vei fi, că așa va cere rolul, dacă într-un moment anume ai să simți că e nevoie să plângi, să nu te reții". Bună lecție! Pentru că nu există râs fără plâns iar dacă există, acela e un râs la suprafața omului, nu în el. Dacă doriți o exemplificare, v-aș ruga să vedeți rolul avocatei din "Interviu".

- L-am văzut...Știți, Tamara Buciuceanu, multă lume crede că aveți dumneavoastră așa, un fel de formulă a personajului comic. Că dețineți rețeta râsului...

- Da' de unde! Nu-mi place să calculez nimic. Când râd, râd cu poftă, când plâng, plâng cu poftă. Să fie asta o rețetă?! Mi-a spus mie odată o colegă a dumneavoastră că sunt "specialistă în compoziție". Am întrebat-o și eu: cum am compus? Zicea: "Parcă arătați altfel, parcă vorbeați altfel... vă mișcați altfel...". Ieșea, așa, că am amestecat toate cele câte le am și am făcut un cozonac gustos. Asta ca să glumim, nu? Pentru că altfel, să știți că e foarte greu să

www.dacoromanica.ro

faci compoziție. Și știți de ce? Pentru că nu trebuie să se vadă că e compoziție. Dacă se vede, nu mai e compoziție, e făcătură...

- Ce este foarte important pentru un actor care nu dorește să-și tocească talentul în formule și rețete, deci, nu vrea să ajungă un automat de stârnit râsul?

- Cunoașterea. Trebuie să te ții tot timpul sub observație. Dar singur nu te poți observa. Mie mi-a plăcut, și-mi place, să urmăresc, dincolo de scenele bucureștene, spectacolele colegilor mei. Îi observ și trag concluzii și pentru mine... Pe urmă, sunt așa, niște legi ale meseriei de care trebuie să ții seamă. După părerea mea, orice actor modern - pentru că se discută mult despre actorul modern - nu are voie să uite canoanele clasice, ci trebuie să le dezvolte în fiecare rol cum crede el de cuviință. După cum nu trebuie să uite că în bagajul unui actor, neapărat să-și găsească loc înțelegerea pentru celelalte arte.

- Dar filme vedeți? Și ce impresie vă fac ele?

- Aș vrea foarte mult să văd toate filmele, dar nu am timpul necesar. Așa că nu-mi permit să vorbesc prea multe unde nu mă pricep. Pot să spun doar așa, câteva lucruri de care m-am izbit în scurta mea experiență cu filmul. De exemplu, când faci post-sincronul, tu te străduiești, nu? să fii cât mai adevărat, cât mai sincer și chiar ți se pare că ai reușit. Ei bine, în sala de cinema replica sună fals. Oare de ce? Nu știu. Poate că și dialogurile sunt prea succinte, prea fără încărcătură, n-au trăire, n-au pauze, tăcerile acelea din viață, când schimbi un gând cu un partener de discuție, unde să fie? Tăcerile cu "căptușeală lăuntrică"... Pe urmă mai e ceva. Noi vedem filmul pe secvențe și materialul pare foarte frumos. După ce se montează, parcă lipsește ceva. Nu-mi dau seama ce. E adevărat că și la filmare totul se face uneori prea repede. Câteodată nici n-ai timp să te gândești... Sigur, și actorii sunt foarte prinși între film și teatru, și ei sunt mereu pe grabă. Dar nu, nu cred că e bine să vă vorbesc eu despre asta, vă spun, nu mă pricep. Doar așa, cât văd, cât observ, cât simt... Vedeți, de exemplu, dacă s-ar înțelege că actorul nu este un simplu executant care se prezintă la instrucție, ce bine ar fi! Dacă ar simți că este necesar acelui film ca nimeni altul, ce aripi ar căpăta el! Pentru că, să nu uităm, actorul este plămădit dintr-un aluat anume.

www.dacoromanica.ro

"Comedia cere actori înzestraţi cu un haz aparte. Dar ea mai cere ca hazul acela să nu fie ieftin..."

- Ce fel de aluat?

- Are drojdie foarte multă şi creşte văzând cu ochii. Dar numai dacă e pus la căldură. La "rece" nu numai că nu creşte, dar se "lasă"... Dar, uite că, de când stăm de vorbă, mi s-a trezit şi interesul şi dorul de cinema! Mă gândeam acum dacă să vă spun ce îmi visez eu despre film...

- De ce să nu spuneţi, spuneţi.

- Ştiţi care e visul meu? "Gaiţele". Mi l-am văzut eu împlinit la televiziune, dar tare mi-ar plăcea să-l văd şi pe ecran. Este o piesă foarte bună, iar personajul meu este din cele mai apropiate mie. Dar eu ştiu dacă se poate?

- Eu zic să nu vă pierdeţi nădejdea. Oricum, în film, dumneavoastră sunteţi o "tânără speranţă", nu?

- Să ştiţi că eu întotdeauna am fost "o tânără speranţă!" Şi nici măcar nu-mi displace ideea. Mi-aş dori să rămân întotdeauna tânără. La suflet, bineînţeles.

- Dar cum se păstrează un suflet tânăr?

- Fără prea multe hachiţe, fără "ciudăţenii" care să-i supere pe cei din jur, fără gândul: "eu şi numai eu şi nimeni altul" - pentru că, să ştiţi de la mine, fiecare are locul lui pe lume - cu dorinţa veşnică de a realiza ceva frumos, cu dorinţa de bine şi nu de rău pentru cel de alături, fără meshinărie. Cu generozitate.

- Dacă mă uit la ce am scris aici, parcă n-ar fi exact ce aşteaptă cititorii de la o actriţă de comedie. Mă tem că nu v-am întrebat ce trebuia. Mă tem că e prea serios interviul nostru. Ce credeţi?

- Poate că şi este. Dar, să ştiţi, pe cât vi s-ar părea de ciudat, eu sunt un om extraordinar de serios. Sever chiar. Şi intransigent. Cu mine însămi mai întâi, firește. Totul iau în serios, absolut totul. Nu-mi place să mă joc decât pe scenă. Şi acolo o fac cel mai serios... Pentru că am să vă mai spun ceva: meseria asta a noastră fără două nu se poate...

- Fără seriozitate...

- Şi fără cinste.

ianuarie, 1979

www.dacoromanica.ro

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

Ziua, luna, anul, locul nașteri: 10 august 1929, Tighina. Mama, Iulia, ratează o bursă de canto în Italia, ca s-o "fabrice" pe ea, Tamara. Tatăl, Ioan, este și el absolvent la Conservator. Sora, Iulia viitoarea soție a marelui actor George Constantin, va deveni prim-solistă la Operă. O familie de artiști, așadar. 1948-1951: Institutul de Teatru "Vasile Alecsandri" din Iași •1951: vine la București, în anul IV la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică, clasa Ion Bălțățeanu •1952: debut pe scena Teatrului "Giulești" cu **Marfa** din "Makkar Dubrava", alături de Geo Barton. •După o activitate frenetică pe scena giulești eană, în "Piatra din casă", "Cei doi tineri din Verona", "Domnul Puntila și sluga sa Matti", "Baia", " Pălăria florentină", "Gaițele", trece pe scena Teatrului de Comedie, după care vine rândul Operetei să beneficieze de talentul ei exeploziv: "Contesa Maritza", "Văduva veselă", "Lăsați-mă să cânt", "Vânzătorul de păsări", "Voievodul țiganilor", "My fair Lady". Apoi, se întoarce la teatru pe scena prestigioasă numită, pe scurt, "Bulandra", unde îmbogățește cu prezența ei spectacole ca: "Azilul de noapte", "Joc de pisici", "Titanic vals". Filmul o descoperă târziu și destul de "la voia întâmplării", după cum se poate constanta din chiar discuția noastră.

www.dacoromanica.ro

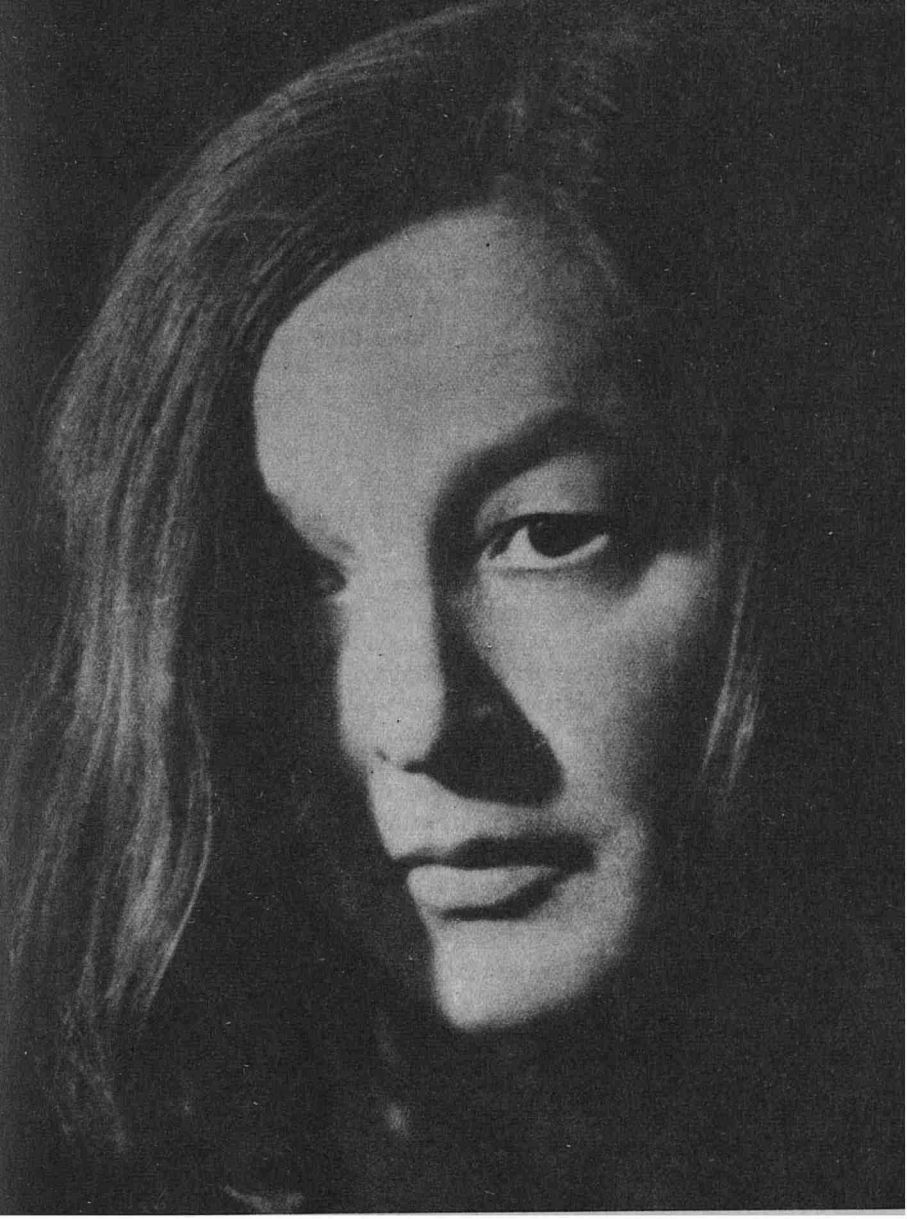

LEOPOLDINA BĂLĂNUȚĂ

Puterea de a aștepta

www.dacoromanica.ro

"Dacă am numi vulgaritatea - vulgaritate, nedreptatea - nedreptate, meschinăria - meschinărie, cred că le-ar pieri ceva din putere... Dar pentru asta trebuie să le spui pe nume..."

Era proaspăt întoarsă de la Paris, participase la deschiderea retrospectivei de film românesc și fusese invitată la Clubul criticii "să-și comunice impresiile". A vorbit puțin, concentrat, ca pentru sine. Se confesa cu simplitate, cu emoție și cu infinită modestie. Nu dorea să fie strălucitoare, inteligentă, cuceritoare. Nu dorea să ne copleșească. Evident, ne-a copleșit. Ne-a copleșit, pentru o dată, nu marea actriță, nu marea tragediană, ci omul. Omul, femeia numită Leopoldina Bălănuță, care ne vorbea omenește despre o experiență foarte a ei și făcând asta ne lăsa să strecurăm o privire în intimitatea gândurilor, sentimentelor senzațiilor ei. În lumea ei. Ne oferise de fapt, ceea ce se numește atât de simplu, și se obține atât de greu: un contact omenesc. Încerc acum să înnod firul acelui moment de contact, dar o fac cu teamă. Dacă nu se mai poate? Dacă momentul acela a fost, cum se întâmplă adesea, unic și irepetabil?

- Ai trac... - *mai mult observă decât întreabă și recunosc. Am trac.*

- E bine că o spui. E bine că recunoști.Un lucru recunoscut este pe jumătate iertat.Un lucru numit este pe jumătate rezolvat.

- *Credeți? Dacă, de pildă, am să numesc acest lucru de neînțeles pentru mine, și nu numai pentru mine, și anume că între primul rol în film, cel din "Pisica de mare" și cel de-al doilea din "Subteranul" ați așteptat cinci ani, și până la "Nunta de piatră" au mai trecut cinci, credeți că el poate fi "pe jumătate iertat" sau "rezolvat"?*

- Poate. Chiar dacă nu pentru mine, pentru alții poate. Dar eu nu vorbeam despre mine. Socotesc că ceea ce am făcut am făcut bine și decât mult și prost, mai bine puțin și bun. Am făcut **Subteranul** și am fost lângă Toma Caragiu și Emil Botta. Am făcut "Fefeleaga" cu Veroiu și asta a însemnat nu numai un exercițiu de profesie, dar

www.dacoromanica.ro

și o întâmplare de viață. Acum am lucrat cu Pița la **Ioanide** un rol frumos, chiar dacă mic, dar frumos. E adevărat, am jucat tot timpul același tip uman, același personaj marcat de suferință, de durere poate și pentru că eu însămi sunt marcată de suferință și chipul meu asta exprimă, dar nu numai asta... Pentru că atunci când oamenii au încercat să obțină de la mine și puterea de a mă bucura, și când mi-au cerut să demonstrez că am umor, nu cred că i-am dezamăgit.

- În film nu vi s-a cerut niciodată acest lucru. De ce?

- Probabil că asta ține de o altă etapă a filmului nostru, o etapă "de lux" ca să zic așa, în care regizorii să aibă bucuria de a privi și fața nevăzută a lucrurilor și orgoliul de a folosi o actriță pe toată aria ei. Probabil va veni - cam târziu pentru mine, e drept - dar va veni și vremea când cineaștii vor fi nu numai creatori de filme, dar și creatori de personalități. Etapa de azi aparține emploi-lui. Un actor cu o față tragică într-un rol tragic, unul cu ochii strălucitori într-o comedie. Și am foarte multe argumente să cred că emploi-ul este o prejudecată. Olga Tudorache, de pildă, este socotită cea mai mare tragediană a noastră, ceea ce n-a împiedicat-o să facă un rol de mare succes în comedie, cu "Nebuna din Chaillot". Ca să nu mai vorbesc de Toma Caragiu care era deopotrivă măreț în comedie ca și în tragedie. Sau Marin Moraru, Victor Rebengiuc, Mariana Mihuț. Uite, am spus primele nume care mi-au venit în minte, dar dacă aș putea decide, sunt sigură că aș face cu ei minuni pe care nimeni nu le încearcă. Din prejudecată. Sau poate din comoditate.

- De ce spuneați că un lucru numit este pe jumătate rezolvat?

- Este o credință a mea. Cred, de pildă, că dacă am numi vulgaritatea - vulgaritate, nedreptatea - nedreptate, meschinăria - meschinărie le-ar pieri ceva din putere. Dar pentru asta trebuie să le atingi, să le spui pe nume.

- Vă rog, atingeți un asemenea lucru rău, cine știe? poate aveți dreptate, poate se destramă...

- Rău este - un rău este poate - că n-am nici o suferință pentru anii în care n-am făcut film, și nu am, pentru că între timp nu s-au făcut multe filme extraordinare, nu au existat lucruri pe care să le doresc din tot sufletul. Credeți-mă, nu-mi caut o consolare. Nu e patimă, nu e ranchiună în ceea ce spun. Este durere. Aș fi fericită dacă s-ar putea vorbi cu adevărat despre o școală de film românesc. Dar mă tem că timpul acela este încă departe și va rămâne departe, câtă vreme nu vom înțelege că și arta este o minunată "marfă de

www.dacoromanica.ro

export", pentru că ea pune în circulație gândirea și talentul unui popor. Este neîndoios că trăim o epocă dramatică și facem tot ce se poate ca să avem o perspectivă a momentului. De ce să nu arătăm acest moment în filmele noastre, de ce să nu-l numim astfel: dramatic? Eu nu pot să cred într-o lipsă de talente. De altfel, în poezie, în roman - mai puțin, dar și în dramaturgie - ele se și văd. De ce se văd atât de rar în film?

- Vă rog să nu ne împiedicăm în "de ce"-uri. Vă rog să căutăm un "pentru că"...

- Asta ne-ar duce de-a dreptul la problema de fond. Iar problema de fond este absența din filmele noastre exact a problemelor de fond ale realității noastre. Scurmăm la suprafața realității, nu forăm în adâncul ei. Oglindim niște imagini ale vieții. Dar arta nu este oglinda realității, ci interpretare a ei. Însuși creatorul de artă este, în același timp, și creatorul unei realități care pe urmă se cere interpretată.

- Acum vă întreb eu: de ce? De ce scurmăm și nu forăm. Dacă talente avem - și avem - dacă problemele adevărate există, și există, de ce?

- Pentru că arta nu se face numai de către creatori. Ea se face și de către cei care o îndrumă și de cei care o gustă, adică de public. Iar dacă, de pildă, un regizor face un film "fără probleme", acceptat de către factorii de decizie tot fără probleme, sau un film comercial de gust îndoielnic care obține un mare succes la public, el va fi, cu siguranță, tentat să facă și al doilea film la fel.

- Dacă dumneavoatră ați fi regizor, ce-ați face?

- Nu vreau să dau lecții nimănui. Nu-mi permit. Dar eu n-aș face asemenea filme. Ca actriță, nu accept nici un rol neadevărat. Dar eu sunt un om fără mari pretenții. Fără obligații. Poate că regizorii nu ar trebui să accepte scenarii comerciale sau pur și simplu neinteresante, neadevărate, dar poate că nici n-ar trebui să li se ofere asemenea scenarii.

- Există și regizori care nu fac film decât atunci când au ceva de spus. Există și regizori care au așteptat ani de zile să li se aprobe un scenariu în care credeau, și între timp au refuzat scenarii în care nu credeau. Gândiți-vă ce-ar fi dacă s-ar crea o solidaritate a exigenței? O rezistență mai solidă, și ea solidară, în fața scenariilor neadevărate.

- Nu se poate. Nu este indicat.

www.dacoromanica.ro

- De ce? De ce să nu fie indicat refuzul lipsei de valoare?

- Pentru că el poate fi interpretat drept aroganță, drept suficiență, drept îngâmfare, drept - și asta ar fi cel mai grav - neînțelegerea necesității.

"Dacă a lupta înseamnă a da din coate, nu mă interesează să lupt. Nici atitudinea de conjunctură nu e o formă de luptă pentru mine. Pentru că nu cred în ceva menit să răspundă unui moment, nu să dureze în timp"

- Dar necesitatea noastră majoră nu este exact valoarea, calitatea filmelor?

- Ba da!

- Atunci, undeva se întâmplă un scurt-circuit de înțelegere. O confuzie de termeni. Unde?

- La nivelul celor care decid intrarea în producție a scenariilor. La Casele de film, care propun spre aprobare asemenea scenarii. La cei care se pricep să alcătuiască un plan al necesităților tematice, dar nu se pricep întotdeauna și la artă. Eu sunt pentru ideea omului multilateral dezvoltat. Este o idee minunată, nobilă. Și omul Renașterii era astfel. Dar etapa omului multilateral dezvoltat se cere pregătită de oameni foarte pricepuți, specializați pe fiecare domeniu în parte. Dacă aș fi pusă să decid în materie de pictură sau muzică, mi-ar fi cu neputință să depășesc stadiul lui: "îmi place" sau "nu-mi place". Dar ăsta nu poate fi un criteriu în artă. Criteriul este cunoașterea, priceperea, specializarea. Dincolo de care n-ar mai fi decât o lege, aplicabilă deopotrivă celor care propun, decid și fac filmele: Să iubească ceea ce fac. Să iubească obiectul muncii și nu bruma de avantaje pe care ți-o dă împlinirea ei. Să crezi, să fii convins că ai venit pe lume pentru această meserie... Iubesc foarte mult "Greierele" lui Arghezi. Nu sunt mulți greieri într-o țară, ei trebuie iubiți foarte mult ca să cânte... La Paris am avut o bucurie imensă. Nu cunoșteam om care să nu-mi vorbească de Gheorghe Zamfir.

- Nu vreți să ne întoarcem "acasă"? Acasă, adică puțin și la dumneavoastră?

www.dacoromanica.ro

- Problemele discutate mă conțin. Dacă credeți că poate interesa pe cineva mai mult despre mine.. Aveam un regizor tehnic în teatru, Dănescu, și el mi-a spus într-o zi așa: "Domnule, în viață omul nu dă doi bani pe dumneata! Dar când te urci pe scenă..."- pe urmă și-a cerut scuze, dar n-avea de ce. A fost cel mai frumos compliment care mi se putea face. Ce să vă spun mai mult? Am fost trasă de urechi să merg dreaptă și nici în ziua de azi nu merg dreaptă. Mi s-a spus că nu știu să mă îmbrac, că sunt șleampătă, că n-am nici un lucru de valoare în casă. Dar eu nu m-am supărat. La mine toate astea intră într-o zonă neutră. Nu contează. Ceea ce contează pentru mine, lucrul pe care trebuie să-l spun ca să mă fac bine înțeleasă, este puterea de a aștepta. De la lucrurile mici, la lucrurile mari. De la autobuzul 31, până la un rol minunat. Pentru mine așteptarea este sinonimă cu speranța. Chiar și ceea ce fac, meseria mea, ce este altceva decât un fel de a oferi oamenilor puterea să spere? Dar să nu mă înțelegeți greșit. Nu e vorba de o așteptare pasivă, ci de o pregătire pentru ceea ce urmează să se întâmple. Chiar și acel ultim lucru care i se mai poate întâmpla omului are nevoie de pregătire. Pentru mine așteptarea este un sentiment puternic și pozitiv. O atitudine în fața vieții. Așteptarea este pregătire.

- Ne putem bizui numai pe ceea ce vine sau nu vine? Nu trebuie să ne batem, să luptăm, să cucerim, să forțăm lucrurile să vină atunci când nu vin?

- Poate. Dar dacă a lupta înseamnă a da din coate, nu mă interesează. Nici atitudinea de conjunctură nu este o formă de luptă pentru mine. Pentru că nu cred într-o astfel de conjunctură făcută să răspundă unui moment , nu să dureze în timp. Cel puțin aspirația asta trebuie să o avem: să dureze ceea ce facem. Chiar așa perisabilă cum este arta asta a mea, dacă o fac cu credință ea rămâne în amintirea unor oameni; și dacă oamenii aceia au fost mai buni măcar și pentru cinci minute e bine, și vezi, uite așa se leagă și devine verigă în lanțul acesta al umanității râvnite.

- Râvnită?

- Râvnită. Ea este și rămâne forma supremă de umanitate. Stimulentul nostru. Rostul nostru. Pentru asta suntem pe lume, ca să punem o cărămidă la împlinirea acestui ideal. De asta cred eu că cel mai important lucru pe lume, nu este **să ai**, ci **să dai.** Căci cea mai grozavă formă de luptă nu este pentru **a avea** ci pentru **a da.**

www.dacoromanica.ro

- Dumneavoastră vă este ușor să spuneți asta. Pentru că dumneavoastră, când vă suiți pe scenă...

- Nu cred că există pe lume un om care să nu aibă ceva de dat. Totul este să vadă ce are, și după ce află, să fie dispus să dea. Fie și un bună-ziua prietenos. Dar să-l dea din toată inima și cu convingerea că asta este menirea lui pe lume: să dea un bună-ziua prietenos.

- Spuneți-mi, Leopoldina Bălănuță, dacă numind lucrurile rele ele se fac mai mici, credeți că numind lucrurile bune ele devin mai... bune?

- La ce vă gândiți?

- La greieri. Și la nevoia lor de iubire.

- Lucrurile bune nu trebuie atinse. Ele trebuie lăsate să existe.

- Vă gândiți la greieri?

- Și la iubire.

martie, 1979

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

Ziua, luna, anul, locul nașterii: 10 decembrie 1934, Hăulișca - sat, comuna Păulești, județul Vrancea. ● **1942**: tatăl, preot militar, pleacă pe front. Familia se mută la Focșani. Aici absolvă tânăra Leopoldina Bălănuță Liceul de fete "Alexandru Ioan Cuza" și tot aici îl vede pe Ion Manolescu în "Moartea civilă". Întâmplare hotărâtoare care îi întărește ideea veche, din copilărie, cum că actoria este tot ce dorește ea să facă pe lume. Se pregătește, singură, pentru examen.● **1950**: încearcă o dublă șansă - la Teatru și la Cinematografie. Eșec. Nu disperă și, mai ales, nu pierde timpul. Se angajează, ca suplinitoare de Limba Română și Istorie, la Școala generală din comuna Jariștea, tot în Vrancea. **"Tot răul spre bine, atunci am învățat, poate, că, tot răul e spre bine. La Jariștea, am fost "cazată" în locuința unui "chiabur înrăit". Fusese primar, și, ca primar, făcuse școala în care eu predam, Cămin Cultural, Baie comunală, teren de sport și, printre tot felul de asemenea fapte "urâte" crescuse și doi băieți exemplari. Când au fost alungați din comună, unul din ei și-a lăsat în niște cufere mari, din nuiele, ascunse în pivniță printre paie și butoaie, cărțile. Nici nu mai știu cum de le-am găsit, sora mea și cu mine. Important este că le-am găsit, și asta a transformat acei doi ani de viață la Jariștea într-un paradis... Culai Bucur îl chema pe necunoscutul meu binefăcător. Viața a făcut să ne întâlnim peste 20 de ani el, medic, eu, pacient...".** ● **1953**: al treilea examen la Teatru și Cinematografie. Din motive extra artistice, era vremea dosarelor, nu este

www.dacoromanica.ro

admisă. Un anume domn Popescu, decanul Institutului la acea oră, îi îngăduie, totuşi, să intre în Institut după două luni de la începerea cursurilor... ● **1957**: absolvă Institutul, la clasa Mariettei Sadova - asistenţi Ion Lucian şi Natalia Arsene. Examen de Diplomă cu **mama** lui Peer Gynt, dar şi cu **Veta** din "O noapte furtunoasă" ● **1957**: este angajată la Studioul "Casandra", unde lucrează cu studenţii din anul IV. Joacă: **Madame Casiope** din piesa "Dezertorul", joacă **bunica** din "Orologiul Kremlinului" şi **Doica** în "Vicleniile lui Scapin", spectacol-eveniment, pentru că el înseamnă întâlnirea cu regizorul David Esrig. ● **1958**: trupa de la "Casandra" este transferată la Piatra-Neamţ unde tocmai se înfiinţează un Teatru al Tineretului ce avea să fie supranumit, în timp, "pepiniera de talente pentru teatrele din Capitală"... La repertoriul de la "Casandra" pe care îl aduc cu ei, se mai adaugă, între altele, **Duky** din "Arborele genealogic" şi **Doamna Higgins** din "Pygmalion". ● 1960: Este angajată, prin concurs, la "Studioul actorului de film, Constantin Nottara" - actualul Teatru Mic. Debut semnificativ în piesa "Prima întâlnire", în regia lui Ion Cojar şi scenografia lui Toni Gheorghiu. Urmează: "Jocul ielelor", pus în scenă de Crin Teodorescu, în scenografia lui Tody Constantinescu şi "Doi pe un balansoar" în regia lui Radu Penciulescu în scenografia aceluiaşi Tody Constantinescu. **"Ţin neapărat să apară numele scenografilor, pentru că ei au fost foarte importanţi pentru soarta spectacolului".** ● În film, cel care are ochi să o vadă. deci, îi oferă şansa debutului este Gheorghe Turcu. În "Pisica de mare". După "Subteranul" în regia lui Virgil Calotescu, urmează marea întâlnire cu Mircea Veroiu şi cu marile roluri de film în "Nunta de piatră" - **Fefeleaga** - în "Dincolo de pod" şi "Semnul şarpelui". **"Nu ştiu dacă sunt actriţă de film sau de teatru. Eu mă consider actriţă, pur şi simplu şi aspir, încă, spre starea de artistă".**

www.dacoromanica.ro

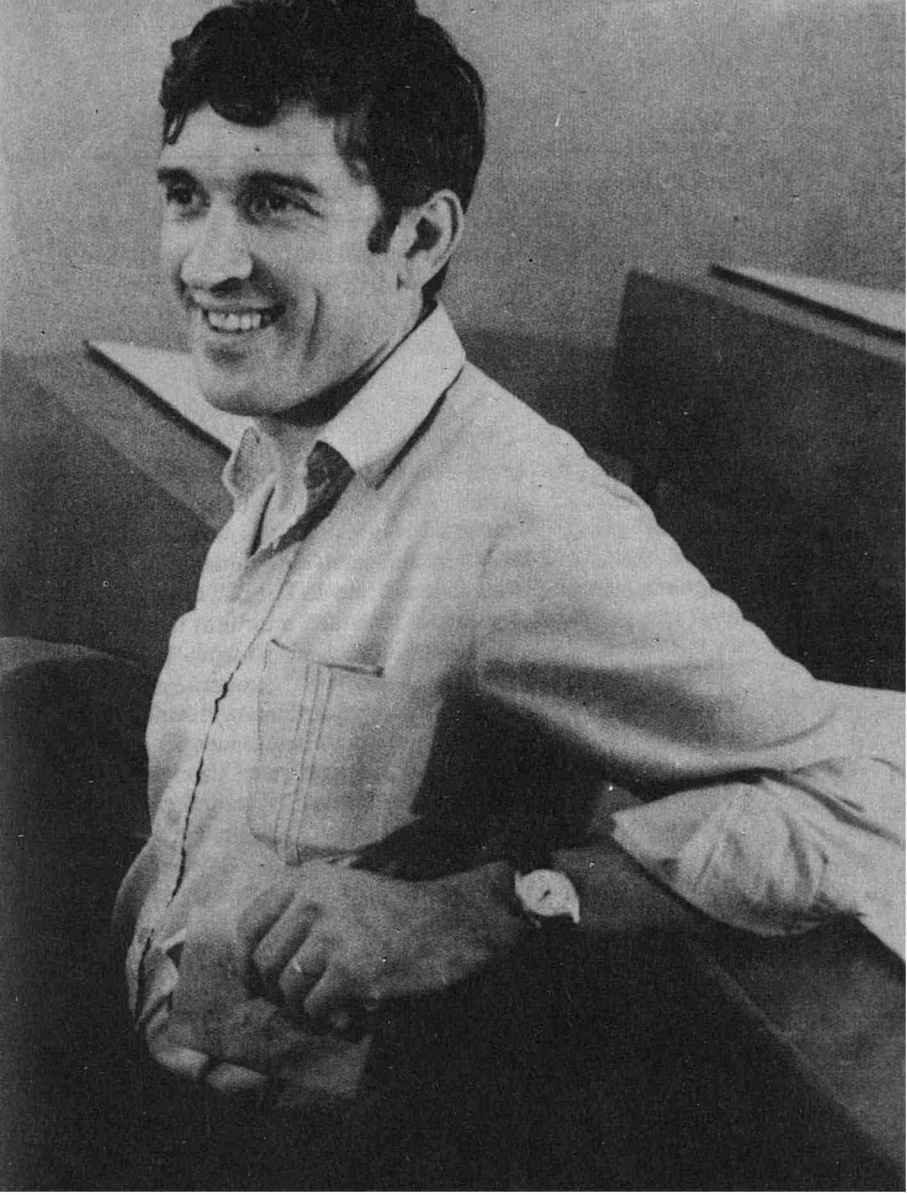

MIRCEA DIACONU

Să nu vânezi succesul

www.dacoromanica.ro

"Despre orice se poate vorbi cu sau fără competență. Nu există idei proaste, ci tratări proaste. Talent sau lipsă de talent. "

*Unii actori debutează bine și apoi se pierd - de tot, sau pentru un timp. Alții debutează modest și cresc, câștigă, rol cu rol. Mircea Diaconu a debutat vijelios și sigur. Dezertorul său din "Nunta de piatră" era personajul unui actor matur, stăpân pe mijloacele sale, deși maturul avea doar 21 de ani. S-a spus: talent, farmec, prezență, personalitate și totul este adevărat, numai că trebuie să mai fie și ceva în plus. Pentru că, în opt ani, nimeni nu l-a prins pe Mircea Diaconu, cum se spune, "pe picior greșit ". Cum ai făcut, domnule, îți vine să-l întrebi și chiar îl întreb. Răspunde prompt: **M-am ferit de capcane.** Ce numește el: capcane?*

- Regizor prost, scenariu prost, personaje slabe. Știi că în culise personajele se împart în "grase " și "slabe ".

- Deci, în primul rând regizorul. Nu scenariul, nu personajul, regizorul. De ce?

- Pentru că eu sunt un om care colaborează, care compune, care se "înfierbântă " pe un personaj. Iar dacă eu mă înfierbânt și în fața mea se află un regizor cu care nu am nici un fel de comunicare, totu-i mort. Nu sunt nici atât de puternic, nici atât de "gură mare " ca să-mi impun punctul de vedere cu forța, așa că prefer să lucrez cu oameni care știu eu că mă înțeleg. Mă împrietenesc și lucrez numai cu "oameni buni " Adică de bună credință și de gust. Gustul e ca postulatul lui Euclid. E sau nu e...

- Și succesul? Cum e cu succesul ăsta care a început odată cu debutul și ține, uite, de opt ani?

- Boală lungă...

- Cunoști continuarea zicalei, nu?

- Păi, eu de ce zic? Succesul ăsta e ceva foarte de temut și am văzut foarte multe cazuri rele în jurul nostru, oameni care, având succes sunt foarte solicitați, acceptă orice, cu o poftă și o relaxare

www.dacoromanica.ro

desăvârșită , până când se epuizează, se storc în câțiva ani și toată lumea se satură de ei. Este obligatoriu să-ți dozezi prezența în fața publicului. Pentru că toți avem o limită. Nimeni nu-i nesfârșit.

- *Crezi că-ți cunoști limitele?*

- Sigur. Și mă lupt cu ele de când mă știu și cât pot. Repet: cât pot. Condiția de actor presupune și oarecare lipsă de decizie. Eu am încercat, de exemplu, să-mi distrug emploi-ul. La început, în teatru și în Institut, am fost ceea ce se numește un actor comic. Am făcut **Nunta de piatră** și n-am mai fost chiar comic, dar lumea mă ținea de actor comic. Și a venit vremea să fac **Filip cel bun**. Pița a reușit cu mare luptă să-mi obțină personajul de la Casa de filme, pentru că eu eram, nu-i așa, comic; "Casa " risca să-și distrugă un personaj care trebuia să fie serios. După ce am făcut **Filip** s-a pus problema cât de cinic a fost el. Unele guri au rostit chiar: sumbru. Când am făcut **Mere roșii** problema devenise - pentru Casa de filme, nu pentru mine - ca nu cumva să alunece personajul într-o tristețe și o gravitate pe care nu le dorea nimeni. Pe urmă, cu eticheta din **Filip cel bun** și din **Mere roșii** pe spate - adică băiat cumsecade, cuminte, etc. - m-am căznit să mut iarăși căruța în alt sens. Cu personaje ca cel din **Înainte de tăcere** sau **Din nou împreună**. Compoziție. Asta mă și interesa în primul rând: compoziția. După aceea iar am încercat - și sunt destul de convins că n-am muncit degeaba - să fac, în **Casa dintre câmpuri**, altceva. Un negativ, o lichea. Și acum am să mă căznesc din nou să-mi schimb emploi-ul. Cred că asta e condiția esențială a "rămânerii în cursă ".

- *Spuneai că meseria asta se face oarecum la voia întâmplării. Explică-te.*

- Ce să-ți explic? Așa e. Nu depinde nimic de noi. Eu nu pot să am obsesia unui personaj anume. Deși acum sunt mai în vârstă și aș putea să impun, în teatru sau film,un personaj al meu. Dar în primul rând n-am curajul s-o fac, pentru că ar trebui să-mi iasă atât de bine încât să-mi justifice toată tevatura, și apoi nu-mi permit dintr-un fel de jenă , de rușine, de... pudoare.

- *Ce fel de pudoare?*

- Nu știu cum să-ți explic... Noi nu suntem vedete. Sau cel puțin încercăm să nu fim. A fi vedetă înseamnă să-ți adjudeci, prin forța unor câștiguri recunoscute de toată lumea, un drept sau altul. Dreptul de **a** și **a te** impune. Iar eu nu pot. Poate și dintr-o frică nu pot.

www.dacoromanica.ro

Încerc să mă port ca și cum am debutat ieri. Pentru că n-aș vrea să schimbe nimic în viața mea faptul că am făcut atâtea filme - nici nu sunt multe - că am avut sau nu succes cu ele, nimic din felul meu de a fi, din ceea ce știu și cred eu că sunt, din ceea ce cred eu despre viață, despre oameni.

- Crezi că meseria asta făcută cu succes, adică bine, are ea puterea să modifice un om?

- Are, are! Poate să-ți falsifice credința despre tine, despre puterile tale. A avea succes înseamnă trecerea de la starea de individ oarecare la starea de individ luat în seamă, căruia i se pun în cârcă fraze, expresii, i se lipesc etichete pe care omul și le însușește, le crede... Dar se poate întâmpla ca a doua sau a treia oară, succesul să nu mai vină și atunci toate frazele alea frumoase cad în gol. De aia zic eu că, pentru siguranța ființei tale, e de o mie de ori mai bine să te faci că nu s-a întâmplat nimic în viața ta. Succesul ăsta să fie așa, ca niște bani găsiți pe stradă. Ceva care să te surprindă și pe tine. Să nu-l bănuiești, să nu-l aștepți, să nu contezi pe el, să nu-l vânezi, mai ales să nu-l vânezi.

- Niciodată nu te gândești la reacția publicului - adică la succesul sau insuccesul acelui personaj - atunci când îl joci?

- Nu. Mă gândesc la munca în sine. Pentru că îmi place meseria asta, crede-mă, îmi place să muncesc și ce-mi place cel mai tare este exact momentul în care lucrez și îmi vine în cap o idee sau alta. Când mi se luminează mintea pe câte o "sarcină " actoricească, așa, mă simt cu mult mai fericit decât la premieră. Chiar dacă acolo, la premieră, am succes.

- Pentru că puneai scenariul pe planul doi: știi că în ultimul timp se discută mult despre scenarii. Am ajuns chiar acolo încât toate filmele proaste sunt proaste din pricina scenariului. Așa se vede și din unghiul actorului?

- Din unghiul actorului, în mod sigur se vede așa. Acuma, există și o realitate obiectivă: este foarte greu ca un text scris să mulțumească un actor, pentru că oricum, de la text până la personajul viu mai e un drum foarte lung, și e firesc să fie așa, dar de multe ori actorul ar vrea să fie scris și drumul acesta. Dar nu asta e problema. Ce mă scoate cel mai tare din sărite este că aproape nimeni nu știe să scrie un dialog de film. De când mă știu m-am luptat înfiorător cu dialogurile. Întâi, încercând cu bună credință să le spun așa cum erau scrise - și crede-mă, de foarte multe ori, nu se puteau spune

www.dacoromanica.ro

sau se puteau, dar sunau fals. Şi atunci, începeam să tai, să schimb, să zic altfel... De asta îţi spunem că-mi place să lucrez cu regizori care vorbesc aceeaşi limbă cu mine, deci înţeleg de ce schimb una sau alta.

"Este obligatoriu să-ţi dozezi prezenţa în faţa publicului! Toţi avem o limită. Nimeni nu-i nesfârşit. "

- Bine, dar de ce crezi că sunt proaste scenariile?

- Eram convins că mă întrebi asta... Din mai multe motive. În primul rând, sunt încurajaţi oameni care n-au nici o legătură cu meseria asta. Am avut o discuţie cu un om ajuns scenarist peste noapte care îmi mărturisea că a fost şi el surprins de această situaţie, dar că este încurajat de Casa de filme, şi, dacă i se mai cer în continuare scenarii, de ce să nu scrie? Scrie! Şi pe urmă ne batem noi capul. Regizorii, actorii... De ce sunt proaste? E stupid să spun: pentru că sunt schematice. Aproape toate sunt schematice, dar chiar şi în limita shematismului, pe care îl înţeleg, există talent şi lipsă de talent. Despre orice problemă se poate vorbi cu sau fără competenţă şi, de obicei, nu există idei proaste, ci tratări proaste. Scriitură proastă. Poate că lucrurile s-ar schimba, dacă cele trei-patru teme predilecte ale cinematografiei noastre s-ar mai diversifica şi ele. Există atâtea şi atâtea probleme despre care s-ar putea vorbi bine şi frumos în filmele noastre...

- Mai ales de actualitate. Chiar: ai jucat mai ales în filme de actualitate şi ai să mai joci, pentru că ştii, planurile Caselor de film pe următorii doi ani sunt pline de asemenea filme. Cum trebuie să arate un film de actualitate?

- O dezbatere serioasă şi sinceră, mai ales sinceră, a unor probleme, a unor personaje din viaţa noastră. Dar şi aici se întâmplă o confuzie care mă supără de multă vreme. Am tot văzut mese rotunde pe la televizor în care oameni din toate mediile îşi exprimau dorinţa, uneori foarte vehementă, să vadă filme "ca în viaţă ". Dar asta e fals. Arta nu înseamnă copierea realităţii, ci găsirea sensurilor, a gesturilor, a detaliilor semnificative ale vieţii, convertibile în opere artistice. Actual nu înseamnă o felie de trăire, ci semnificaţia acelei trăiri... Am auzit odată un interviu cu un strungar şi mi-a rămas în

www.dacoromanica.ro

cap tocmai pentru că era aproape de ce gândesc și eu. El zicea - vorbea despre literatură, dar se poate aplica și la film, nu?: "Nu mă interesează ce sunt eu sau ce fac eu ca om, ca strungar, mă interesează ce-aș putea deveni ". Mi s-a întâmplat să văd într-un film numit de actualitate cum se discuta o problemă vehement, cu forță, cu sânge de către actori competenți ai noștri; se scrisese un scenariu, se scrisese un decupaj, în spatele problemei discutate, în slujba ei, se pusese în funcțiune o mașinărie întreagă. Pot să-ți spun care era problema, care era ideea? Era că, dintr-o neînțelegere cu primarul, un ceapist a fost schimbat de la păsări la boi... Poate că omul ăla avea mult mai multe, mai importante și mai interesante probleme decât schimbarea asta de la păsări la boi, dar filmul acela «de actualitate» pe asta o alesese. Și mai e ceva: o problemă de actualitate se susține prin personaje de actualitate, de regulă în antiteză. Conflictul se desfășoară între unii care vor una și alții care vor alta. Finalmente, «pozitivi» și «negativi». Dar, dintr-o prejudecată scenaristică. pozitivii sunt numai pozitivi și negativii numai negativi. Și atunci, interferențele posibile între cele două categorii nu prea există. De unde senzația de fals pe care o simte oricine, începând cu avizații și sfârșind cu spectatorul de pe "6 Martie", care pe urmă, în mod firesc, cere filme «ca-n viață», filme în care să se recunoască. Și când te gândești că există 1.345.000 de probleme despre care se poate vorbi. Adevărate. De viață. Pentru că numai ieșind pe stradă cu ideea asta în cap, la fiecare pas îți apare o posibilă temă de film. Eu am, așa, un fel de credință în necesitatea antrenamentului continuu al actorului. Ceea ce înseamnă, după mine, că în orice clipă a vieții tale să încerci să diseci realitatea și să-i storci amănuntele semnificative, adică artistice. Uite așa, mergând pe stradă, îți iese în cale un om oarecare. În cei 20-30 de pași în care el se apropie de tine și după ce te depășește, îți trece în spate - îți trece de fapt într-o eternitate care ți-l șterge din memorie și din viață - să încerci să-i găsești temperamentul, firea, să-i ghicești profesia, să-i înțelegi gândurile, preocupările, ticurile, modul de manifestare. La un antrenament mai serios și mai îndelungat, ajungi să poți construi povești întregi, povești adevărate și de actualitate. Zeci de povești. Mă tem că scenariștii noștri nu fac antrenamentul ăsta...

- Mi-ai spus care-ți sunt temerile de tot felul - nici nu bănuiam că ai atâtea - dar mai cu seamă cele legate de meserie. Teama are însă o pereche: speranța.

www.dacoromanica.ro

- Speranța... Speranța mea este că voi împlini exact ce mi-am propus... Speranța mea este că n-o să mă schimb niciodată. Nici copil n-am fost prea copil, iar acum, ca matur, nu sunt prea matur. Sunt o corcitură de copil cu om mare...

- *De unde și mirările...*

- Probabil... Apropo, nu-i așa că la numărul ăsta nu mai trebuie să mă mir?

- *Așa-i. Deși, nu am senzația că ai făcut altceva. Cred că interviul nostru a fost un «Mă mir» ceva mai lung ca de obicei.*

- Atunci e bine!

septembrie, 1979

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

Ziua, luna, anul, locul nașterii: 24 decembrie 1949 Vlădești - Argeș. ● **1967-1971**: Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică, clasa Sanda Manu. ● **1971**: examen de diplomă cu **bufonul** din piesa "Alexandru Lăpușneanu ". ● Debut teatral "profesionist " încă din anul III cu "**Băiatul**" din "Harfa de iarbă ", alături de Eugenia Popovici și Clody Berthola. ● **1971**: debut în film cu **Dezertorul** din episodul "Nunta" de Dan Pița, în filmul "Nunta de piatră ". După absolvire este angajat la Teatrul "Lucia Sturdza Bulandra " pe scena căruia joacă în "Revizorul ", "Elisabeta I-a ", "O scrisoare pierdută ". ● În film, Manole Marcus îl distribuie în "Actorul și sălbatecii", iar Dan Pița în "Filip cel bun " - rol principal care îi marchează cariera cinematografică "la bine și la rău ". ● **1975**: Pe când își face armata, Andrei Blaier și Alexandru Tatos îi aduc "la vorbitor " scenariile la "Prin cenușa imperiului " și "Mere roșii ". În timp ce le citește - făcea "de gardă" - este surprins de un ofițer și scos la raport. Urmează un schimb de replici demn de orice film "contemporan " epocii: "Așa, carevasăzică, înveți limba engleză în timpul serviciului ! " "Nu, să trăiți! Citeam două scenarii"... Alege "Mere roșii ". Cu zece zile înainte de termen este eliberat, ca să poată începe filmările. - După care: Alexa Visarion îl ia în "Înainte de tăcere ", Tatos în "Casa dintre câmpuri ", Vaeni în "Vacanță tragică ", Manole Marcus în "Capcana " și din nou Dan Pița în "Profetul, aurul și ardelenii ".

www.dacoromanica.ro

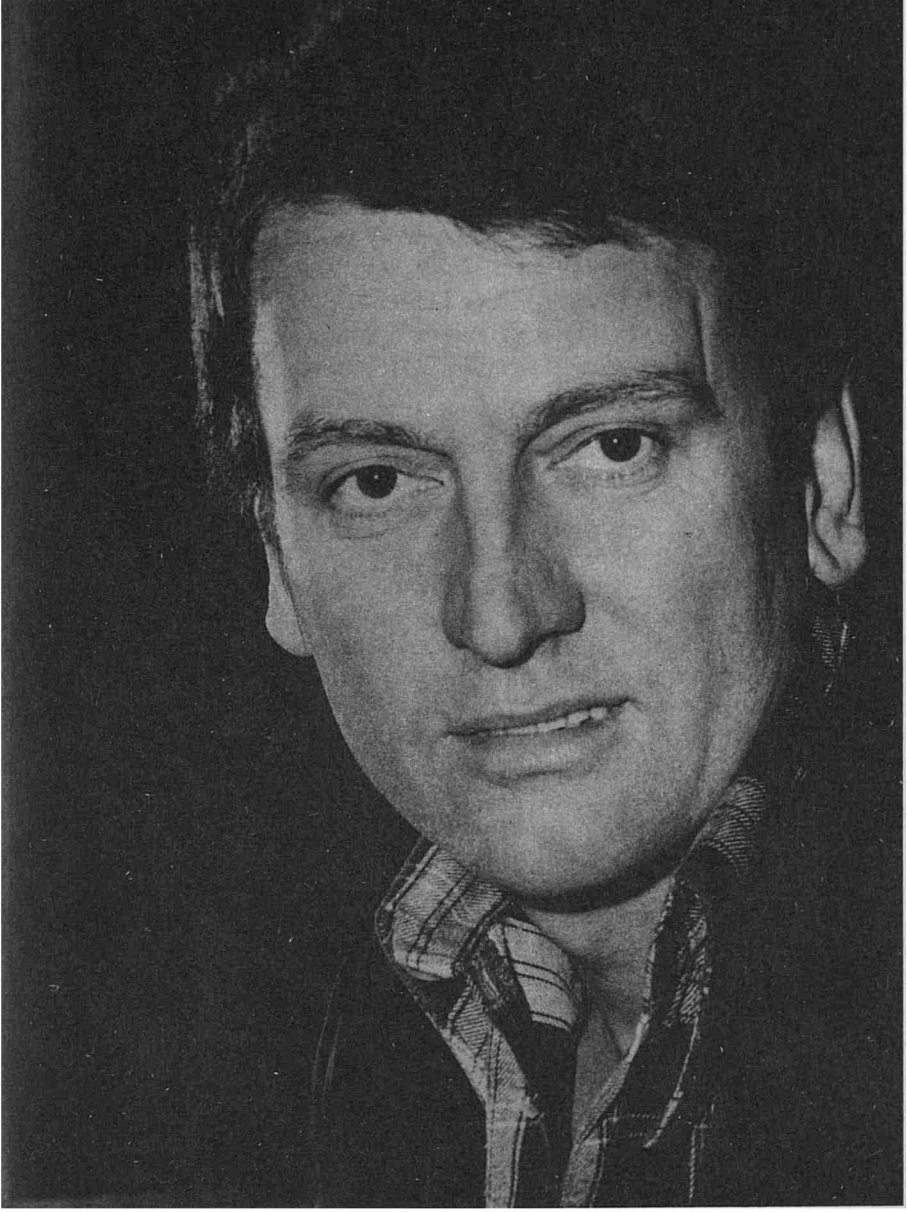

OVIDIU IULIU MOLDOVAN

Cred în generația mea

www.dacoromanica.ro

"Tandreţea este o condiţie **sine qua non** *în meseria noastră, pentru că actul artistic este un gest de predare şi de maximă intimitate. Sufletul nu poate fi expus în orice condiţii, iar arma noastră principală este tocmai sufletul..."*

Faţa cu linii precise, aspre, privirea directă, decisă - întunecat decisă, niciodată îmblânzită de zâmbet, pentru că zâmbetul nu o atinge niciodată cu adevărat - siguranţa gesturilor care imprimă personajelor sale un aer hotărât, de om ce nu poate fi scos din ale lui, au făcut încetul cu încetul din Ovidiu Iuliu Moldovan interpretul ideal al "tinerilor duri" din filmele noastre. Încetul cu încetul, pentru că Ovidiu Iuliu Moldovan nu a "explodat" în peisajul nostru cinematografic, ci s-a impus film după film, sigur, din ce în ce mai sigur până la certitudinea - a lui şi a noastră - unui profesionalism de necontestat. Pentru că, dincolo de datele fizice, dincolo de talent, el este "de profesie" actor. Reuşitele lui nu vin din zona strălucitoare a "prezenţelor fermecătoare", ci din zona umbroasă a personajelor migălite, compuse gest cu gest, privire cu privire. Locul lui în filmul românesc este cucerit cu o atât de ascunsă perseverenţă încât, convinsă sunt, nimeni nu-şi mai aminteşte nici cum, nici când a început.

- Chiar, Ovidiu Iuliu Moldovan, hai să ne amintim...

- Am început târziu, la 29 de ani, când colegii mei de generaţie aveau în spate 7-10 filme. Veneam după cinci ani de Teatru Naţional din Timişoara, eram după spectacolul de debut bucureştean cu "Regele Lear" şi am fost chemat de Dan Piţa pentru probe la "Nunta de piatră" - rolul ceteraşului, pe care, după cum ştii, nu l-am jucat. Piţa era plecat în prospecţie, aşa că probele le-am dat cu Veroiu. Sigur, nu de asta nu le-am luat.

- Sigur! Dar de ce?

- Probabil din pricina neaderării mele la film, la ora aceea.

www.dacoromanica.ro

Consideram că nu am tangenţe cu el, nici el nu părea să aibă tangenţe cu mine, aşa că începutul a fost o neacceptare reciprocă şi reciproc acceptată... Pe urmă, acelaşi Dan Piţa m-a chemat pentru **Un august în flăcări**. Nu mai ţin minte dacă pentru rolul jucat apoi de Piersic sau pentru cel jucat de Coman, finalmente am semnat contractul pentru rolul pe care ar fi trebuit să-l joace...Ştefan Mihăilescu Brăila. Pentru mine a fost foarte important, pentru că mi-a oferit şansa să filmez cu Toma Caragiu ca partener direct. O mare bucurie. Dar cum filmul a apărut mult mai târziu pe piaţă, în ordine cronologică debutul să zicem că ar fi cea de-a doua apariţie a mea în film, Ion Mușat din **Despre o anume fericire** pe care l-am lucrat paralel cu **Un august în flăcări**... După care "s-a spart ghiaţa" şi am început să fac, în medie, câte 3-4 roluri pe an. Peste trei săptămâni încep cel de-al 24-lea film: **Pruncul, petrolul şi ardelenii**

- Nu te-a surprins atâta acceptare reciprocă după un început de totală neacceptare reciprocă?

- Nu. Ea se datorează, cred, unei anume puteri de fascinaţie pe care filmul a avut-o asupra mea, e drept descoperită târziu şi de mine şi de el. Şi întâlnirii unui climat artistic şi spiritual care se transfera vizibil dinspre teatru spre film, nu numai din punctul meu de vedere, ci în mod obiectiv. Şi când spun obiectiv, mă gândesc la o întreagă generaţie de cineaşti care atunci băteau la porţile debutului, iar acum sunt nume consacrate.

- Spre deosebire de alţi colegi, arăţi mulţumit şi de întâlnirea şi de contactul cu filmul. Chiar eşti?

- Mi-e foarte greu să răspund cu un "da" sau "nu"...

- Nici nu vreau un da sau nu. Vreau, dacă se poate, un răspuns nuanţat.

- Bine, încerc. Uite: sunt unul din actorii care la ora actuală iubesc foarte mult filmul. Îl iubesc acum, dar mai ales în viitor. Acum, pentru că trăim începutul unei noi generaţii cu putinţă de afirmare; în viitor, pentru că eu cred în disponibilităţile creatoare ale cineaştilor din această generaţie. Îmi doresc, cu frenezie, ziua în care voi asista la proiecţia unui film de-al nostru în străinătate, după care oamenii, neştiind nimic despre pelicula respectivă, să spună: "Ăsta nu poate fi decât un film românesc" Un început există. Am fost, nu demult, în Cehoslovacia, la Praga şi la Bratislava, la Gala filmului românesc, cu **Între oglinzi paralele** şi **Ediţie specială**. Au fost foarte bine primite amândouă, şi de public şi de critică, iar

www.dacoromanica.ro

la conferința de presă de la Praga, am avut tot timpul impresia că stau de vorbă cu oameni foarte informați asupra cinematografiei noastre. Oricum, numele unor regizori din noua generație, Dan Pița, Mircea Veroiu, Mircea Daneliuc, Constantin Vaeni, Alexandru Tatos n-aveau nevoie de nici o prezentare. Filmele lor erau foarte bine cunoscute iar întrebările nu aveau aerul informativ, ci vizau nuanțe, rafinamente, detalii, perspective legate de creația lor. În cuvântul de încheiere s-a precizat că cinematografia noastră nu mai este o "tânără cinematografie",ci o cinematografie cu drum sigur și competitiv. Dar (pentru că doreai un răspuns nuanțat) este adevărat că am avut și un termen de comparație care nu este în avantajul filmului. Am fost la Moscova, cu turneul Teatrului Național. "O scrisoare pierdută", "Generoasa Fundație", "Romulus cel Mare", "Comedie de modă veche". Turneul s-a constituit, după părerea gazdelor, într-un eveniment artistic de maxim interes. Acolo nu s-a discutat nici o secundă film, deși printre noi s-a aflat tot timpul Innokenti Smoktunovski, dar până și el se mărturisea tulburat tot de turneul teatral al trupei noastre. Am fost în același timp și foarte fericit și trist. Fericit pentru succesul teatrului pe care în continuare îl iubesc. Trist pentru film. Și totuși! Și totuși, mă gândesc că există și în film creatori de profundă spiritualitate română, și că această spiritualitate își va pune, în mod cert, pecetea asupra operelor făcute acum, aici, va marca și conceptual și stilistic aceste opere sau acea capodoperă pe care o așteptăm cu toții. Și mă mai gândesc că, în mod firesc, un fenomen artistic care a avut un început trebuie să aibă și acel moment de maturizare, de coacere. E în firea lucrurilor. E dialectic. Iar dialectica este consecventă...

"Noi nu am apărut nici din senin, nici pe loc pustiu. Suntem continuarea unei generații, așa cum aceea a fost continuarea unei alte generații. Noi încercăm, împreună, să nu facem de râs generațiile anterioare..."

- Apropo de consecvență: ai început cu un personaj negativ și de atunci încoace, cu mici excepții, cele mai bune roluri, succesele din aria asta le-ai "recoltat". Este o întâmplare?

www.dacoromanica.ro

- Nu. Pur și simplu nu am prejudecata "pozitivilor" și "negativilor". Rolurile așa-zise negative se constituie adesea în partituri mult mai generoase, mult mai plauzibile, mult mai omenești decât... Evit, deliberat, cuvântul "pozitive".

- *De ce? De ce îl eviți?*

- Pentru că așa cum categoria rolurilor respective a intrat în șablon, noțiunea genetică s-a schematizat. Dorința noastră modestă de creatori este de a propune un anumit coeficient de inedit dar, din păcate, eforturile noastre de a transforma, curent sau frecvent, un personaj care vehiculează gongoric "mari adevăruri", fără suportul artistic credibil necesar, într-un personaj viabil și convingător sunt, în ultima vreme, foarte mari. Disperate. Evident, prima scuză e la îndemâna tuturor: scenariul. Și chiar așa este. Dar scuza mi se pare de minim efort și nu tocmai elegantă. Neelegantă, pentru că presupune un transfer continuu de responsabilități de la un sector la altul, noi fiind implicați toți și în egală măsură în finalizarea actului artistic, de minim efort, pentru că astfel evităm motivul sau motivele reale de nereușită. Dacă ai să mă întrebi care sunt motivele alea reale, am să pun în cap de listă aria tematică încredibil de îngustă, dar am să îndrăznesc să spun că și efortul nostru de depășire a ei nu se constituie într-un act de mare fermitate și curaj. Și dacă ai să mă întrebi de ce?...

- *Nu. Am să te întreb care "noi"?*

- Noi, toți cei care contribuim la realizarea unui film: scenariști, regizori, actori, Casele de filme... Dacă vrei, putem să stabilim chiar o ordine a culpabilităților: opțiunea Caselor de filme pentru scenarii slabe, lipsite de probleme, dar și de conținut, apoi formula propusă de regizor și, în ultimă instanță, dar nu pe ultimul loc, fuziunea celorlalte compartimente,: actori, secenografi, costumieri, producție, administrație. Pe scurt, oricine, absolut oricine are rost și rol în producția filmelor noastre. Nu știu dacă am fost clar...

- *Foarte clar. Dar uite, ai spus foarte des «noua generație», «tinerii creatori». Înțeleg că pui multă credință și multe speranțe în această generație care nu mai e nici atât de nouă, nici atât de tânără...*

www.dacoromanica.ro

"Eforturile noastre de a transforma un personaj care vehiculează gongoric, "mari adevăruri" fără suportul credibil necesar, într-un personaj viabil și convingător sunt, în ultima vreme, foarte mari. Disperate..."

- Smoktunovski îmi povestea cum întâlnindu-se cu Laurence Olivier înainte să-și facă «Hamlet»-ul său, a fost întrebat câți ani are. "39"... **«Atunci ai toate șansele să-l faci mai bine»** i s-a răspuns... Dar nu-i numai vârsta. Credința mea în această generație se bazează pe o filiație sentimentală și spiritual-artistică. Și nu întâmplător spun în primul rând sentimentală. Sunt un actor care, atât în teatru cât și în film, am lucrat cu plăcere și cu rezultate bune, numai atunci când am întâlnit un climat plin de prietenie, afecțiune, căldură umană și respect camaraderesc. În afara acestei ecuații, n-am simțit decât crispare, rezerve, inhibiție. Iar actul artistic arăta în consecință. Tandrețea omenească și artistică este o condiție **sine qua non** în meseria noastră. Pentru că actul artistic este un act de predare și de maximă intimitate. Sufletul nu poate fi expus în orice condiții, iar arma și sursa noastră importantă este sufletul. El trebuie întreținut, cultivat, altfel se sclerozează, ca orice organ nefolosit. Relațiile deci, trebuie să fie deschise. Orice rezervă este un agresor al creației. Eu unul nu pot lucra într-un climat de animozitate sau indiferență. Nu pot să spun cu câtă bucurie aștept să încep lucrul la al 3-lea episod cu "Ardelenii"... Pentru că aștept reîntâlnirea cu o echipă de prieteni, începând cu regizorul Dan Pița, colegii mei actorii, recuziterul Cioba, electricienii, mașiniștii, cascadorii. Din păcate, cu unul din ei nu mă mai pot întâlni. Aurel Grușevski, care m-a dublat de atâtea ori, nu mai e... Dar să revin. Vreau să subliniez foarte apăsat că îmi este total străină ideea divergenței dintre generații. Sunt perfect conștient că noi nu am apărut nici din senin, nici pe loc pustiu. Noi suntem continuarea generației anterioare, așa cum aceea a fost continuarea altei generații, și așa mereu. Eu am apărut cu această generație, căreia îi aparțin ca vârstă fizică și spirituală, și voi merge cu ea încercând noi, împreună, să nu «facem de râs» generațiile anterioare. Și, dacă se poate, să

www.dacoromanica.ro

fim noi înșine. Avem aceleași gânduri, aceleași aspirații, aceleași ambiții, aceleași nemulțumiri artistice...

- Stai puțin! Hai să le numim pe toate, pentru că ele se adună în ceea ce se cheamă «bagajul spiritual» al unei generații. Care sunt, deci, însemnele acestei generații?

- Cred că, în primul rând, dorința de a ieși din patetismul anilor '50. Apoi, un fel e antieroism eroic sau un eroism antieroic, dacă îți sună mai bine. Oricum, un sentiment care-și motivează existența printr-o anumită pudoare care caracterizează generația mea. O teamă de ridicol - ridicolul schemei, al șablonului, ridicolul falselor situații bătătorit dramatice, devenite ridicole prin bătătorire. O nemulțumire artistică foarte accentuată care se prelungește cu dorința de a fi competitivi la nivelul celorlalte compartimente ale artei: poezie, plastică, muzică. Ar mai fi și un dram de modestie - dar să nu-l mai pomenim, ca să nu iasă invers.Deși nu, nu modestie e termenul ci... decență. Și când spun asta, mă gândesc la refuzul spectaculosului și spectaculozității în existența noastră de artiști. Credința în bine și modestie, în speranța de mai bine...

- Când ai să citești interviul cu Mircea Diaconu, ai să ai surpriza plăcută să regăsești acolo multe din cele pe care le crezi și le-ai spus despre noua generație. Iar Mircea Diaconu este chiar mai tânăr cu o generație...

- Mă bucur. Înseamnă că nu numai noi... Înseamnă că nu suntem singuri.

octombrie, 1979

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

Ziua, luna, anul, locul nașterii: 1 ianuarie 1942, Sărmașu-Cluj. Locul și vremurile - Ardealul sub ocupație hortystă - îi vor marca profund copilăria. ● **1944**: după ce tatăl dispare în împrejurări cel puțin ciudate (**"Zece ani mama a tot așteptat să se întoarcă"**), familia se stabilește la Cluj, apoi la Turda. Aici absolvă el Liceul de băieți "Mihai Viteazul". Ar fi dorit să devină medic, dar în ultimul an de liceu o "întâlnire" providențială îi schimbă ideile: vede "Domnișoara Nastasia" cu Tănase Cazimir în Vulpașin. **"Am fost profund tulburat. Cred că am văzut spectacolul de douăzeci de ori! Atunci am hotărât să fiu și eu actor"**. Îl și cunoaște pe Tănase Cazimir care, dealtfel, îl va pregăti, împreună cu Maria Cupcea, pentru examenul de admitere la IATC. ● **1960** "trece munții" prima oară

www.dacoromanica.ro

în viața lui. Vine la București să dea examen la Institut și devine student la clasa Pop Marțian, cu Octavian Cotescu asistent. Este coleg de generație cu Valeria Seciu, Mariana Mihuț, Rodica Mandache, Florina Cercel, Ion Caramitru și Virgil Ogășanu - printre alții. ● **1964**: examen de diplomă cu **Oliver** din "Cum vă place" și **Alexander** din "Cei din urmă". ● **1965**: după "satisfacerea serviciului militar" este repartizat la Teatrul Național din Timișoara unde avea să rămână patru ani. Debutează cu **Mio** din "Pogoară iarna". Personajul - un băiat care pleacă în căutarea asasinilor tatălui său, este foarte aproape de propria biografie. ● Roluri importante pe scena timișoreană: **Allan**, în "Pădurea împietrită"; **El** în "Dactilografii"; **Sebastian** în "A 12-a noapte". Întâlniri importante pentru cariera lui de actor: Marietta Sadova, Elena Pătrășcanu (scenograf) și regizorul Aurelian Manea - coleg de generație cu Andrei Șerban. Cu Manu a și lucrat la "Anotimpurile". ● **1969**: Radu Penciulescu, în căutarea distribuției la "Regele Lear", îl găsește numai bun pentru **Oswald**, rol care îl aduce pe scena Naționalului bucureștean. Așezarea în Capitală înseamnă pentru el și începutul unei cariere "în paralel": teatru-film. ● **1972**: debutează în film: "Despre o anume fericire" de Mihai Constantinescu și filmează, în paralel, cu Dan Pița și Radu Gabrea, la "Un august în flăcări". ● Pe scenă, repetă "Prima zi de libertate". ● **1974-75**, pe scenă: **Danton, Richard al III-lea**, "Generoasa Fundație" (rol principal, rol-pecete) spectacole în regia lui Horia Popescu. ● **1980**: **Caligula**. Rolul cel mare, de succes, dar și de referință, pentru cariera lui teatrală. ● În paralel, în film, un rol mic, dar cu efect mare, în "Actorul și sălbaticii" de Manole Marcus. Urmează patru filme cu Mircea Veroiu - "Dincolo de pod", "Între oglinzi paralele", "Semnul șarpelui", "Actrița, dolarii și ardelenii" și alte patru filme cu Dan Pița: "Bietul Ioanide" - film în care, la recomandarea lui, avea să joace, spre imensul profit al filmului, și Tănase Cazimir - "Profetul, aurul și ardelenii", "Pruncul, petrolul și ardelenii" și "Dreptate în lanțuri" care-i prilejuiește o mare creație cinematografică: **Pantelimon**. ● **"Copilăria mea traumatizată de întâmplarea din '44 mi-a marcat, pe viață, caracterul, sensibilitatea, temperamentul - predispus spre melancolie și însingurare. Nu sunt un actor cerebral. Nu sunt nici un instinctiv-afectiv. Trăiesc într-un balans continuu..."**

www.dacoromanica.ro

TORA VASILESCU

Vreau neapărat să rămân optimistă

www.dacoromanica.ro

"Firescul este construcție. Este reconstituirea firescului observat în viață, trecut prin tine și redat așa încât să pară ca-n viață."

De la debutul cu succes răsunător din "Cursa" și până la «proba» de maturitate din "Proba de microfon" n-au trecut decât cinci ani. Dacă socotim că după al doilea film, "Gloria nu cântă", a urmat o pauză de doi ani, iar până la "Proba..." n-a mai jucat decât în două filme - "Casa dintre câmpuri" și "Cine mă strigă" - atunci, iuțeala cu care Tora Vasilescu a devenit din «dulce speranță» o indiscutabilă certitudine, devine amețitoare. Mă întreb - și o întreb - cum arată "fenomenul" văzut din interior. Cum se simte, adică, un om care ajunge din trei pași acolo unde alții trudesc o viață să ajungă. Tace îndelung, cu un aer stânjenit și bătăios totodată, care-mi amintește, brusc, de fata din "Cursa" în momentul antologic al jumulitului găinii, apoi își dă drumul ca într-o apă foarte adâncă și împotriva curentului:

- Știi care-i partea proastă?

Evident, nu știu.

- Nu mă pricep să dau interviuri. Înțeleg că aștepți un răspuns lung și inteligent, dar... tot ce-ți pot spune eu - pentru că asta simt la ora actuală - este că am învățat alfabetul meseriei. În ce ecuații pot fi pusă de acum încolo, cunoscând acest alfabet, mi se pare foarte important, dar nu depinde de mine... Mai simt - de fapt știu - că pot avea oricând surprize cu mine. N-am de unde să știu cum o să mă manifest în alte experiențe artistice. Depinde - iar depinde! - de ce mi se oferă de aici înainte. Așa. Mai știu că în meseria asta a noastră, numai talentul nu ajunge. Că oricât har ai avea de la mumă, mai trebuie și experiență și foarte multă muncă. Să te expui în fața aparatului de filmat, se învață. Să reușești, într-o clipă anume, și în condiții anume care sunt cu totul altele decât ale scenei, să-ți expui punctul de vedere asupra unei relații umane (pentru că asta este un personaj, nu? un punct de vedere) se învață. În asta stă, cred,

www.dacoromanica.ro

noblețea profesiei de actor. Vorbesc de actori de meserie, nu de prezența fermecătoare a unui actor neprofesionist care poate fi folosit o dată într-un film, și poate "da" bine, e "omul de pe stradă", e firesc, dar dacă-l pui să joace altceva, în alt film, s-a terminat...

- *Pentru că și firescul se învață...*

- Mai ales firescul se învață. Firescul e construcție, e reconstituirea firescului observat în viață, trecut prin tine și redat așa încât să pară ca în viață. Niciodată un actor nu o să rostească pe scenă sau în fața aparatului de filmat o replică, așa cum o rostește pe stradă sau în el însuși. O să pară firească numai dacă e "muncită" bine. Asta e, după părerea mea, proba de actorie. Și am aflat-o de la Eugenia Popovici. profesoara mea din Institut.Eu eram venită din provincie, așa încât n-am avut ocazia s-o văd jucând. Mă obișnuisem cu ea ca profesoară, cu timbrul vocii ei, cu frazarea, cu muzicalitatea rostirii...firești la orele de curs. Când am văzut-o pe scenă, am avut o surpriză fantastică. Auzeam aceeași voce, aceeași frazare de la cursuri, dar cu un nu știu ce în plus. Era și nu era firescul acela. Țin minte că atunci mi-am spus: Aici vreau să ajung! Dar la câte resorturi trebuie să umbli, câte rotițe trebuie să-ți pui în mișcare ca să obții acest lucru ar fi o altă discuție, și nu e cazul să o porți cu mine. Eu nu pot da lecții de actorie, pot dacă vrei să stăm de vorbă despre treaba asta.

- *Te rog!*

- Dar de ce eu? De ce tocmai eu să spun "cum e cu firescul"?

- *Pentru că, printe altele, ești socotită și o actriță "de firesc" și pentru că în film el este o calitate rară, și pentru că vii dintr-o experiență foarte importantă din acest punct de vedere. "Proba de microfon"*

- Apropo de "**Proba**..." ții minte secvența din gară, cu oamenii care citesc mersul trenurilor? Când am văzut materialul brut mi-am dat seama că sunt în fața unei formidabile lecții de actorie. Pentru că în ochii acelor oameni care citeau de sus în jos mersul trenurilor, se vedea ce se întâmplă în creier. Era ca și cum ai fi urmărit activitatea unui computer în timp ce prelucrează datele unei probleme. Puteai să vezi în ochi cum își calculează timpul, cum caută ora care le trebuie, cum socotesc când să ajungă la destinație. Era nemaipomenit și exact ce trebuie meseriei noastre: gândul. Dacă vii în fața aparatului de filmat fără nici un gând sau cu "replica" tocită, așa încât și-a pierdut orice sens pentru tine, aparatul nu va

www.dacoromanica.ro

înregistra decât golul... Acum doi ani - sar de la una la alta, dar numai aparent, ai să vezi, tot despre firesc este vorba - am făcut o experienţă foarte interesantă în teatru, la Piteşti, cu regizorul Alexandru Tocilescu. La o repetiţie, nu ştiu cum a venit vorba de Lelouch şi felul cum lucrează el cu actorii: pe o temă dată, cu un text aproximativ şi lăsaţi să improvizeze. Am încercat şi noi. La premieră a fost extraordinar. Eram toţi de un firesc nebun. Dar al doilea spectacol a fost prost, al treilea bun, al cincilea prost. În teatru, improvizaţia este primejdioasă. Dar pentru film este extraordinar. La film, n-a ieşit din primul foc, mai tragi o dublă... În ceea ce mă priveşte, experienţa aceea am folosit-o la "Proba de microfon". Mai ales că personajul era din aceeaşi familie, şi aşa am mai aflat ceva foarte important, şi anume că, înainte să te apuci de un rol, trebuie să cunoşti caracterul personajului în cele mai mici detalii. Şi-am mai învăţat ceva: cât contează costumul. În momentul în care am pus hainele personajului, cel mai mărunt gest îmi este dictat de ele. La "Gloria nu cântă" mi-era teamă, ţin minte, că n-am să pot juca o fată mai tânără ca mine. Când am pus costumul, am simţit cum dau cu câţiva ani mai înapoi... Dar pe atunci eram prea tânără ca să realizez ce înseamnă asemenea experienţă. Am simţit doar, şi atât. Pe-atunci, chiar nu ştiam nimic... Numai îngâmfarea era de mine...

- *Îngâmfarea ?!*

- Da, da, şi poţi să scrii. Îngâmfare, după debutul care fusese un succes. Au mai păţit-o şi alţii, aşa că nu mi-e ruşine. Primul rol care-ţi "iese" bine este o capcană îngrozitoare. Dacă se întâmplă să fie şi debutul, e şi mai grav. Pentru că ţi se pare că eşti "unicat". Ca tine nu mai e nimeni. Numai anii în care stai pe tuşă şi vezi că-s mulţi care vin din urmă, şi toţi cu aceeaşi senzaţie şi pretenţie de unicat, când înţelegi că oricine poate fi înlocuit cu oricine, şi dacă oricine înseamnă că şi tu, anii în care aduni amar peste amar te lecuiesc de ideea asta... De fapt, ideea în sine nu este de condamnat. Fiecare suntem unici în felul nostru. Numai că, în meseria mea numai cu fiinţa proprie, oricât de unică ar fi ea - ca şi talentul - nu faci mare lucru. Pentru că tu nu poţi să trăieşti, ca om, toate situaţiile sau stările în care se află atâtea personaje pe care le ai de jucat. Şi atunci înveţi de la alţii. Foloseşti şi experienţa lor. Observi oamenii din jur. Citeşti. Uneori, un personaj descris de o minte superioară îţi oferă, în numai câteva ore, ceea ce tu ai extrage în timp şi cu

www.dacoromanica.ro

chin din viață. Eu nu cred că un actor se poate juca numai pe sine. Sau poate, dar devine plictisitor. Or, ce e mai trist decât asta? Dar poate nu e ăsta cuvântul cel mai potrivit, există și lucruri mai triste. Ai plâns vreodată în fața unui actor slab sau a unui personaj schematic? Presupun că ai avut ocazia... Să nu-mi spui că ai plâns... Vorbeam cu interpreta principală din **Cine mă strigă** care-mi spunea că-i este foarte drag personajul și încearcă să-l salveze în ochii oamenilor. Eu nu am sentimente față de personajele mele. Mă străduiesc doar să le înțeleg și le supun judecății oamenilor, așa cum sunt. Mi se pare mai adevărat. În viață, cine te salvează de judecata oamenilor? Nimeni.

"Nu sunt naivă. Știu că numai optimismul și încrederea nu ajung. Știu că ar fi nevoie de mai mult curaj. Și de mai mult adevăr."

- După un discurs aproape poetic asupra creației, întrebarea pe care vreau să ți-o pun va suna foarte prozaic, dar nu renunț la ea: ce crezi despre condiția actorului?

- Uite ce e: acei doi ani în care n-am făcut film am suferit atât, încât am jurat să nu spun niciodată, oricât de greu mi-ar fi: mi-e greu! Când vrei foarte tare să faci o meserie și cunoști condițiile, trebuie să le și accepți. Nu sunt eu omul potrivit să spună că toți cei care lucrăm în cinematografie îmbătrânim repede și suntem bolnavi foarte devreme și plătim foarte scump șansa de a face film - că e o șansă. Nu mă plâng. Nu vreau să mă plâng. Iar când filmul iese adevărat și tu, ca actor, te simți mândru de profesia ta, cui îi mai pasă de greutăți? Sigur, când nu iese nimic din toată truda, atunci te apucă nu numai plânsul, ci și furia. Dar eu tot nu vreau să cârtesc împotriva filmului românesc. Eu vreau să mă conving că sunt optimistă. Îmi iubesc atât meseria, încât țin neapărat să rămân optimistă și-mi spun tot timpul că filmele noastre vor fi din ce în ce mai bune. Vreau, în mod egoist, ca cinematografia noastră să meargă din bine în și mai bine, și mă încăpățânez să cred lucrul ăsta, pentru că altfel n-aș putea juca. Vreau să am încredere în filmul românesc și nu vreau să-mi zdruncine nimeni încrederea asta. La urma-urmelor, dacă nici noi, cei care-l facem, nu credem în el atunci

www.dacoromanica.ro

cine? Asta în mod subiectiv. Obiectiv vorbind, știu - să nu crezi că sunt o naivă - numai optimismul și încrederea nu ajung. Știu că ar fi nevoie de mai mult curaj. Și de mai mult profesionism. Și de adevăr.

- De adevăr este întotdeauna nevoie.

iunie, 1980

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

Ziua, luna, anul, locul nașterii: 22 martie 1951 Tulcea. Încă "de mică" dă semne de talent actoricesc: Cântă și spune poezii, pe unde i se cere. **"Aveam cinci ani când am spus o poezie în care era vorba de o fetiță care afla că mama ei nu e mama ei. În asemenea măsură am confundat ficțiunea cu realitatea, încât am început să plâng. Cum adică, mama mea să nu fie mama mea?!"** Talentul o împinge spre o Școală de muzică, la care renunță repede. Se simte mai atrasă spre psihologie și se hotărăște să dea examen: secția de psihologie se desființează chiar în acel an. Se întoarce la talentul "de bază": actoria. • În 1969 dă examen la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică. Nu-l ia. Se întoarce la Tulcea, ca prezentatoare a unei formații de artiști profesioniști. • **1970**: al doilea examen la IATC, a doua ratare. - Pleacă la Satu Mare, ca actriță corp-ansamblu. • **1971**: al treilea examen la Institut. Intră, în fine! la clasa Eugeniei Popovici. • **1975**: Absolvă Institutul, ca șefă de promoție. Este repartizată la Teatrul din Reșița. La cererea ei. • **1976**: este angajată la Teatrul din Pitești unde rămâne un an până când intră, prin concurs, la Teatrul "Lucia Sturdza Bulandra", pe scena căruia joacă - printre altele - șapte ani **Melania** din "Mobilă și durere" - record de longevitate pentru un spectacol. Este în anul III de Institut, când Mircea Daneliuc îi deschide cariera cinemato-grafică: rolul principal în "Cursa", certificatul de naștere al unei actrițe făcută pentru film. - Un an mai târziu, Alexandru Bocăneț o distribuie în "Gloria nu cântă". Urmează: "Casa dintre câmpuri", de Alexandru Tatos, "Cine mă strigă", de Letiția Popa și din nou Mircea Daneliuc, cu "Proba de microfon". Mult sau puțin, este abia începutul unei cariere cinematografice.

www.dacoromanica.ro

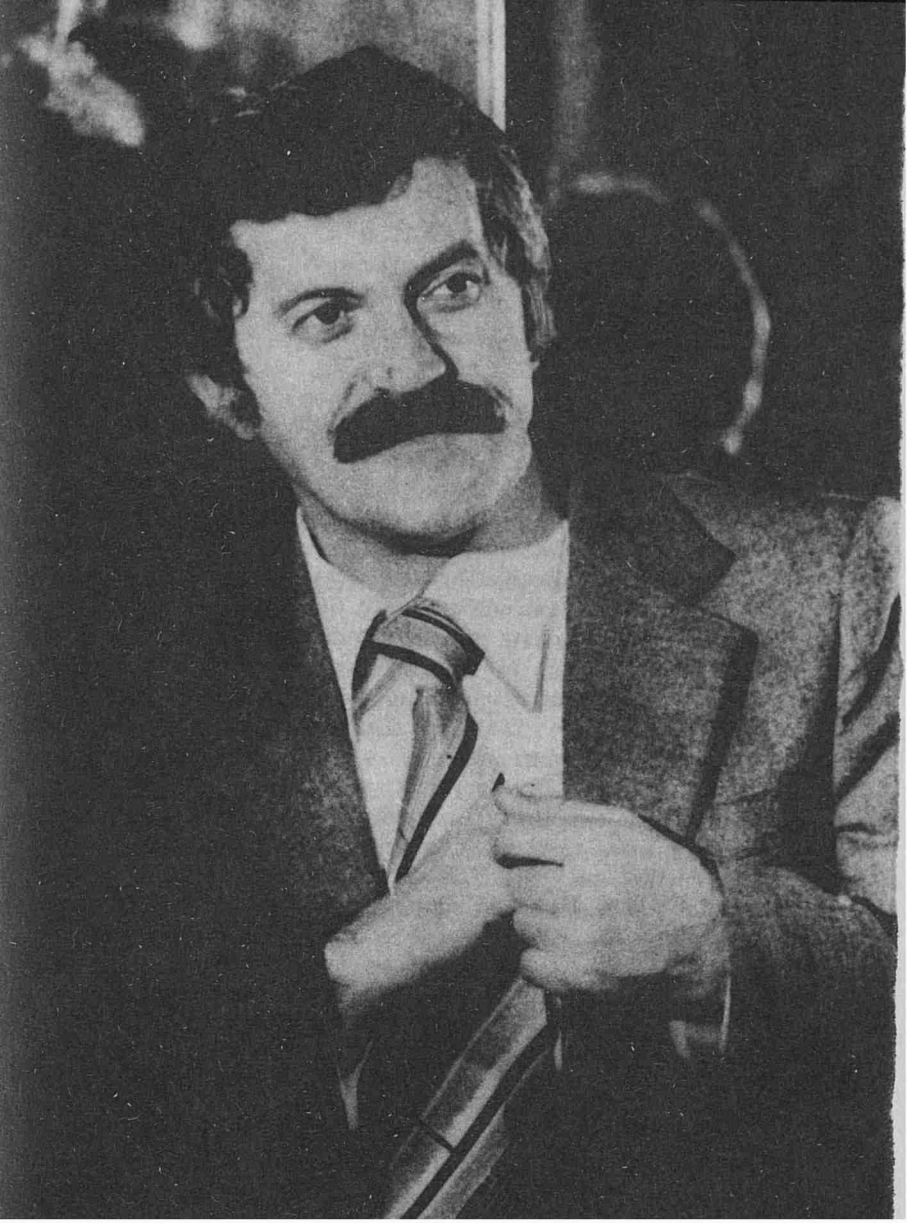

DOREL VIȘAN

Filmul este arta tăcerilor

www.dacoromanica.ro

"Costache Antoniu avea o vorbă: Oamenii care urcă treaptă de treaptă nu le coboară pe toate deodată. Este şi crezul meu..."

L-am prins «între două trenuri» - venise la Bucureşti pentru premiera cu «O lacrimă de fată» şi era musai să plece, pentru că a doua zi, devreme, avea repetiţie la teatru - el fiind actor la Naţionalul din Cluj-Napoca - era grăbit, temător şi plin de scrupule: «Ştiţi, nu mă simt pregătit pentru o discuţie şi n-aş vrea să fie aşa, încă un interviu cu un actor...». *Îl asigur că nici eu nu vreau asta.* «Cel puţin dacă s-ar putea să găsim o formulă, ca să zic aşa... mai inedită, nu neapărat întrebare - răspuns». *Promit să încercăm. Nici nu mi se pare greu cu un om ca el, un om cu o soartă, ca să zic şi eu aşa, mai inedită, care şi-a început cariera târziu, cu rolişoare, şi a ajuns cu o asemenea viteză la starea de actor cu greutate şi rol important în cinematografia noastră. Râde scurt, un râs pe care i l-am descoperit pe când filma «O lacrimă de fată», un : «Ha - ha», când vesel, când trist, când ironic:* «Ha-ha, relativ important, totul e relativ, nu?» - *mă lasă o clipă suspendată de râsul acela, apoi se porneşte scurt:*

- Ştiţi, viaţa mea a fost ceva mai complicată. În primul rând că m-am format la o şcoală cu profesori excelenţi care se ocupau foarte mult nu numai de instrucţia, dar şi de educaţia noastră - era o Şcoală Normală - şi asta a avut o mare influenţă asupra evoluţiei mele şi asupra întregii vieţi. Chiar şi asupra rezistării - nu rezistenţei rezistării, n-am greşit - ca actor, fără de care n-aş fi putut răzbi prin toate umilinţele prin care trebuie să treacă orice actor care vrea să facă ceva. Din acea perioadă mi se trage şi o forţă interioară care m-a ajutat să reuşesc. Pentru că altfel, renunţam după trei filme.

Îi spun că tocmai forţa asta s-a simţit, de la primul rolişor şi până la «principalul» din «O lacrimă de fată». Râde iar:

- Păi da, că cel mai greu e să faci un rol mic, pentru că el trece, ca timp, foarte repede pe sub ochii spectatorului şi, dacă nu l-ai făcut bine, nu se vede. Un rol mare ca întindere, are o mişcare mai

www.dacoromanica.ro

lentă în spațiu, îți dă timp să faci măcar două momente foarte bune și lumea **te-a văzut**. De altfel, după părerea mea, un rol lung nici nu poate fi foarte bun de la început până la sfârșit. Asta nu înseamnă că el trebuie să aibă «căderi», ci niște... cum să le zic? mici imperfecțiuni care fac credibilă perfecțiunea, o subliniază. Eu cunosc bine lecția asta tocmai pentru că am început cu roluri mici...

- *Și în teatru?*

- Și. În teatru am început chiar foarte complicat, și asta e altă poveste. În Institut am fost cotat ca un student foarte bun dar, pentru că eram de o anumită formație - v-am spus eu, școala aceea cam prea serioasă - lucrasem și în învățământ, deci eram mai matur decât colegii mei, așa că aveam obligatoriu o seriozitate care unora li s-a părut a fi de «tocilar». Or, pentru un artist, nimic mai injurios și grav decât să fie socotit tocilar. Așa încât, când am venit la Cluj (eu alesesem Clujul de care mă simțeam legat, deși mi-a plăcut Bucureștiul și atmosfera lui culturală, mi se părea și mi se pare și azi, că e mai interesant pentru un actor să trăiască în provincie și să fie cunoscut în Capitală, decât să trăiască în Capitală și să nu fie cunoscut nicăieri) cu faima de care vă spuneam și într-o trupă foarte bună care însă, ca orice trupă de Național din afara Bucureștiului, avea un spirit periferic de grup, dar nu într-un sens foarte bun, mă înțelegeți, s-a întâmplat că n-am jucat nimic trei ani. Da, da, trei ani, ha-ha! Mi-am amintit atunci ce mi-a spus Costache Antoniu printre multele lucruri bune pe care mi le-a tot spus - avea el așa, o înțelegere pentru mine: «Oamenii care urcă treaptă de treaptă, niciodată nu le coboară pe toate deodată și întotdeauna au mai multă stabilitate când ajung sus». Și ăsta a fost crezul meu și dorința mea. Nu de a parveni, nu, ci de a demonstra că acolo unde există foc, fie și mocnit, nu se poate să nu iasă flacără.

- *Și cu filmul cum a fost?*

-Venise la Cluj Malvina Urșianu- filma **Trecătoarele iubiri** - și m-a văzut într-un spectacol. Văzut, plăcut, luat pentru un rol care, până la urmă, s-a tăiat aproape tot. Pe urmă am jucat tot felul de rolișoare și tot vroiam să prind un rol care să aibă o mai mare consistență. Cred că începutul meu adevărat a fost însă cu **Tănase Scatiu**. Datorită lui Pița - și el mă văzuse pe scenă - care a știut să speculeze niște lucruri pe care le aveam și a trecut peste lipsa mea de experiență cinematografică. Abia după ani am dobândit această experiență, dar nu din lucrul cu mulți regizori, ci din micile mele

www.dacoromanica.ro

«furturi» de meserie... Ştiţi, eu cunosc foarte multe meserii în afara meseriei de actor. Meserii practice, tâmplărie, dulgherie, faianţerie şi toate astea nu le-am «şcolit», ci le-am furat. Şi asta cred că este una din calităţile unui actor: să ştie să «fure». E singura hoţie bună, ha-ha! Actorul trebuie să fie un hoţ - în sensul că trebuie să ştie să vadă. Trebuie să ştie să înregistreze. Trebuie să ţină minte ce a văzut şi să folosească atunci când trebuie. Dar nu rece, calculat ci cu dragoste. O experienţă de viaţă sau o amintire pe care poţi s-o foloseşti la un moment dat într-un rol, dacă nu este încărcată de afectivitate, se vede că e furată în sensul rău al cuvântului. La film mai cu seamă. Mă înţelegeţi?

Cred că îl înţeleg, dar mă tem că nu mă crede, pentru că:

- Actorul de film trebuie să aibă mai multă sensibilitate şi mai multă spontaneitate, foarte multă imaginaţie, o atenţie distributivă cultivată - de altfel, toate calităţile unui actor se cer cultivate - o memorie afectivă foarte mare şi o cultură solidă (despre cultură vreau să vă spun mai departe ceva, să nu-mi pierd şirul acum) şi, în plus, ceva care e tocmai ştiinţa filmului sau un simţ al filmului. Simţul ăsta, care nu intră în nomenclatorul anatomic sau fiziologic, nu ştiu cum e mai corect, este propriu actorului. Eu, de exemplu, simţeam, şi ceva mai nou mi-am întregit gândul ăsta, că trebuie să ai conştiinţa aparatului de filmat, dar niciodată să nu ţii cont de el. Asta e ceva ce nu se poate explica, se poate numai face. Pentru că numai făcând îţi dai seama ce înseamnă acest simţ special care în teatru este, pur şi simplu, încărcarea pe care o primeşte actorul repetând - mai corect mi se pare «probând». Dar asta poate fi şi o chestiune tehnică. Şi există actori care o stăpânesc şi o execută atât de bine, încât profesioniştii şi oamenii de cultură şi de cultură cinematografică nu mai ştiu precis până unde e tehnică şi unde începe jocul adevărat. Atunci, datul natural întâlneşte măiestria dar, după părerea mea, noi suntem destul de departe de lucrul ăsta...

www.dacoromanica.ro

"Dialogul de film trebuie să fie scurt și cuprinzător. Să aibă "pleasnă". Specialiștii în dialog știu ce înseamnă asta... Dar la noi, dialogul îl face toată lumea. Numai cine trebuie, nu..."

Vreau să știu cine intră în pluralul noi.

- Toți. Actorul, regizorul, scenaristul, toată echipa, inclusiv «adiacenții»: toți. Știți, eu am făcut sport și există acolo o lege care mi se pare valabilă și în film. În artă, în general. Și în sport și în artă, ori ești foarte bun, ori trebuie să te lași.

Crede că este omenește posibil ca cineva să spună despre sine: nu sunt bun, mă las?

- E greu, dar nu imposibil. Sigur că fiecare credem că putem mai mult decât putem. Și eu sunt stăpânit de credința asta. Dar mai trebuie și un dram de luciditate. Filmele noastre foarte bune suferă și pierd din cauza unor filme proaste și nu e drept. N-ar trebui să se dea drumul unor asemenea filme. Adică, dacă un muncitor face un șurub prost, care nu se potrivește acolo unde trebuie și sare roata de la mașină și se întâmplă un accident, muncitorul este vinovat și pedepsit. Dar dacă fac un film prost, și imprim o cale greșită în crezul și în gândirea unor oameni, nu sunt vinovat? Și nu provoc un accident la fel de grav și tot «de viață» de om? Sunt chiar mai vinovat, pentru că omul acela va face, la rândul lui, «un șurub prost», pentru că a fost prost educat... Eu n-aș vrea să discutăm acum pe rând, de toate, începând cu scenariul și continuând cu subiectele, sau invers, dar știți care e părerea mea, crezul meu despre film? Filmul este o artă a tăcerilor. A tăcerilor semnificative, care să dea greutate vorbelor și întâmplărilor. Dialogul de film trebuie să fie scurt, cuprinzător și să aibă «pleasnă». Oamenii specializați în dialog știu ce este asta. Dar la noi, dialogul îl face toată lumea și tot timpul. El se face înainte de filmare, la filmare, după filmare... Îl face Casa de filme, îl face producătorul-delegat, îl face toată lumea. Numai cine trebuie, nu. Asta-i cu scenariile. În rest totul e bine ha-ha! Chiar și ideile filmelor sunt bune. Numai că subiectele sunt sărace. Sunt liniare. Sunt schematice. Și nu dau nici actorului, nici spectatorului posibilitatea de a gândi. În general, în filmele noastre multe din personaje - unele pe care le-am făcut și eu - sunt false. Și

www.dacoromanica.ro

falsul, în artă, dărâmă tot. Nu se poate să faci neapărat filme în care eroul pozitiv să supraviețuiască. El poate să și moară. E cu atât mai frumos, mai omenesc, mai adevărat. Moare pentru o cauză măreață, nu? Și asta-i face pe cei care văd mai departe să creadă în ceva. Oamenii au nevoie de ideal. Oamenii au nevoie de modele. Și de asta nu cred în multe din filmele noastre, pentru că nu le oferă «modele». Eu văd asta la copiii mei și la oamenii cu care vin în contact. Văd cum caută aceste modele și nu le găsesc, pentru că ce le oferim noi este schematic. Aici e necazul. Schematizăm, așa cum ne-am schematizat viața. Nu mă credeți, văd eu, dar așa e. Ne-am schematizat viața, pentru că ne-am șablonizat. Nu mai trăim cu adevărat. Am devenit tehnici, prea tehnici și faptul că trăim într-un secol tehnic, nu e o scuză. De altfel, nici nu e primul. Și-ntotdeauna marile perioade de dezvoltare tehnică au mers mână în mână cu marile dezvoltări culturale. Și uite că am ajuns la ce vroiam să spun despre cultură. Și am s-o spun școlărește: nu se poate ca un actor, sau un om care se ocupă de artă, să nu aibă cultură. În primul rând, fiecare trebuie să aibă o cultură a meseriei în care lucrează, să-i cunoască legile de bază care există chiar dacă sunt nescrise. Dacă mai putem face economii financiare în artă, economiile culturale sunt ucigătoare. Eu am umblat mult prin țară cu câteva filme și am stat de vorbă cu oameni și spectatori de tot felul, și mai simpli, și mai avizați și există - să știți - oameni cu mari disponibilități culturale și noi nu putem să fim mai prejos. Climatul acela de care vorbim se creează nu numai între noi, cei de breaslă, ci și între noi și public. Oamenii de-un fel și de-o valoare se mobilizează în jurul unei idei, al unui ideal și asta îi leagă, îi ține laolaltă. Asta face climatul. După părerea mea, la ora actuală s-au strecurat, așa, în film și în teatru, o serie de funcționari - aș zice - care fac nu o dată ca apariția filmelor bune să fie niște «întâmplări fericite». Noi spunem că trebuie, și trebuie, ca omul potrivit să fie la locul potrivit, numai că-i potrivim exact unde nu trebuie. Vreau să spun că și în activitatea asta administrativo-organizatorică a culturii e nevoie tot de oameni de cultură. Altfel nu-i chip de înțelegere și nici loc de progres. Că suntem legați unii de alții în arta asta complexă. Dumneavoastră credeți cumva că drumul meu în cinematografie, bun, rău, cu meandre, cu necazuri, îmi aparține mie și numai mie? Da' de unde! El se datorează și regizorilor cu care am lucrat - și n-aș vrea să întind aici o listă, «de politețe», se știu ei și îi știe și lumea - celor buni și celor mai puțin buni, de la care am învățat cum nu trebuie

www.dacoromanica.ro

făcut un lucru, şi scenariilor bune şi celor proaste, şi conjuncturii noastre cultural artistice. Nimic nu-i numai al meu din ce-am făcut. Depindem unii de alţii, şi asta e bine. Pentru că un om care nu depinde de nimeni şi de nimic se sălbăticeşte. Merită să trăieşti în şi pentru o colectivitate şi să-ţi foloseşti mijlocul de comunicare cu care ai fost înzestrat, şi nici nu cred că s-ar putea altfel. Dar colectivitatea are o influenţă foarte mare asupra individului. Şi asupra mea a avut. Şi-n bine, şi-n rău.

"Noi spunem că trebuie - şi trebuie! - ca omul potrivit să fie la locul potrivit. Numai că-l potrivim exact unde nu trebuie... Nu se poate ca un om care se ocupă de artă să nu aibă cultură..."

Momentul în care se află e de bine, nu? Este după primul lui rol principal. Ar trebui să fie foarte mulţumit, nu?

- Niciodată nu poţi fi mulţumit în meseria asta. O lacrimă de fată a fost o experienţă foarte importantă pentru mine - întâlnirea cu Iosif Demian, mai cu seamă, pentru că a fost chiar o întâlnire, noi gândeam la fel, simţeam la fel rolul ăsta - dar activitatea unui artist e plină de incertitudine şi asta e bine, pentru că fără incertitudine nu pleci în căutarea certitudinii. Ştiu eu ce-aţi vrea să vă spun... În satul în care m-am născut şi mergeam în vacanţă, era un unchi de-al meu bătrân care seara, când se culca, zicea aşa: «Sunt mulţumit de ziua de astăzi!». Dar eu nu pot să fiu mulţumit, pentru că niciodată nu mi-au ieşit lucrurile aşa cum am vrut eu şi întotdeauna am ajuns foarte greu să câştig ceva. Chiar şi rolul ăsta, pe care-l aştept dintotdeauna. Şi nu numai ăsta, orice rol pe care l-am aşteptat şi mai apoi l-am făcut - pentru că nu există «rolul vieţii», fiecare este, la rândul lui, «rolul vieţii» şi o bucată din viaţa ta. Îl rupi din tine. Există o vorbă, n-o ştiţi? Se spune :«Cutare a trecut pe lângă moarte». Dar nimeni nu spune niciodată: «Cutare a trecut pe lângă viaţă». Ha-ha! Iar dacă un rol este o bucată de viaţă şi tu treci pe lângă el, nu-i grav?... Da... Am vorbit foarte mult. Şi, vedeţi, nici asta nu era treaba mea. Treaba mea e să joc vorbele, nu să mă joc cu ele. Nici nu ştiu ce-o să puteţi face cu atâtea vorbe. Poate aşa, un monolog în dialog...

Chiar aşa. Un monolog în dialog.

- Sau invers... Ha-ha!

decembrie, 1980

www.dacoromanica.ro

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

Ziua, luna, anul locul nașterii: 25 iunie 1937, Tăușeni. După absolvirea Școlii Normale din Cluj, face o specializare în Educație fizică și pleacă la Surduc, un centru minier de lângă Jibou, ca profesor. La Surduc, face teatru de amatori. Este văzut de o trupă de actori din Cluj și sfătuit să dea examen la Institut. Încearcă. Primul examen nu-l ia. Pentru al doilea se pregătește temeinic, singur, și devine student la clasa Dem Loghin și Dem Rădulescu. **"De la Bibanu' în special am învățat eu mult teatru, dar nu numai de la el. Pe atunci exista o pleiadă de mari actori - Storin, Beligan, Finteșteanu, Antoniu, Finți - pe care i-am urmărit cu atenție de la comportamentul din viață la cel scenic. Sau invers..."** • 1964: absolvă Institutul și este repartizat la Teatrul Național din Cluj. Din motive independente de voința lui, nu apucă să debuteze pe scena clujană. Se transferă la Târgu Mureș, unde "dă lovitura" cu un **Mitică Popescu** de zile mari. Spectacolul ajunge în turneu și la Cluj, unde, la ora aceea, era director Vlad Mugur. Văzut, plăcut, angajat. Debutul clujan însă, este modest: un rolișor, și încă pe post de dublură, în "Opinia publică". Peste puțin timp, titularul rolișorului, actorul Octavian Teucă, se retrage: **"Ia-l dumneata, că-l faci mai bine..."**. Începe să fie distribuit în toate spectacolele de faimă pe vremea aceea: "Visul unei nopți de vară", "Caligula", "A 12-a noapte", "Vânătoarea de rațe", "Jocul dragostei și al întâmplării" - succes răsunător - "Tartuffe" - o cădere. Nu o pune la suflet. **"Aveam un principiu: numai cine n-a urcat undeva nu coboară"** • 1973: debut în film cu un rol minuscul în "Trecătoarele iubiri" de Malvina Urșianu. Apoi, din rolișor în rolișor - în "Iarba verde de acasă" de Stere Gulea, "Între oglinzi paralele" și "Mânia" de Mircea Veroiu, "Tănase Scatiu" și "Bietul Ioanide" de Dan Pița, i se oferă, în fine, un rol principal: **Maiorul** din "O lacrimă de fată" de Iosif Demian. Prima șansă de a demonstra că este actor de film.

www.dacoromanica.ro

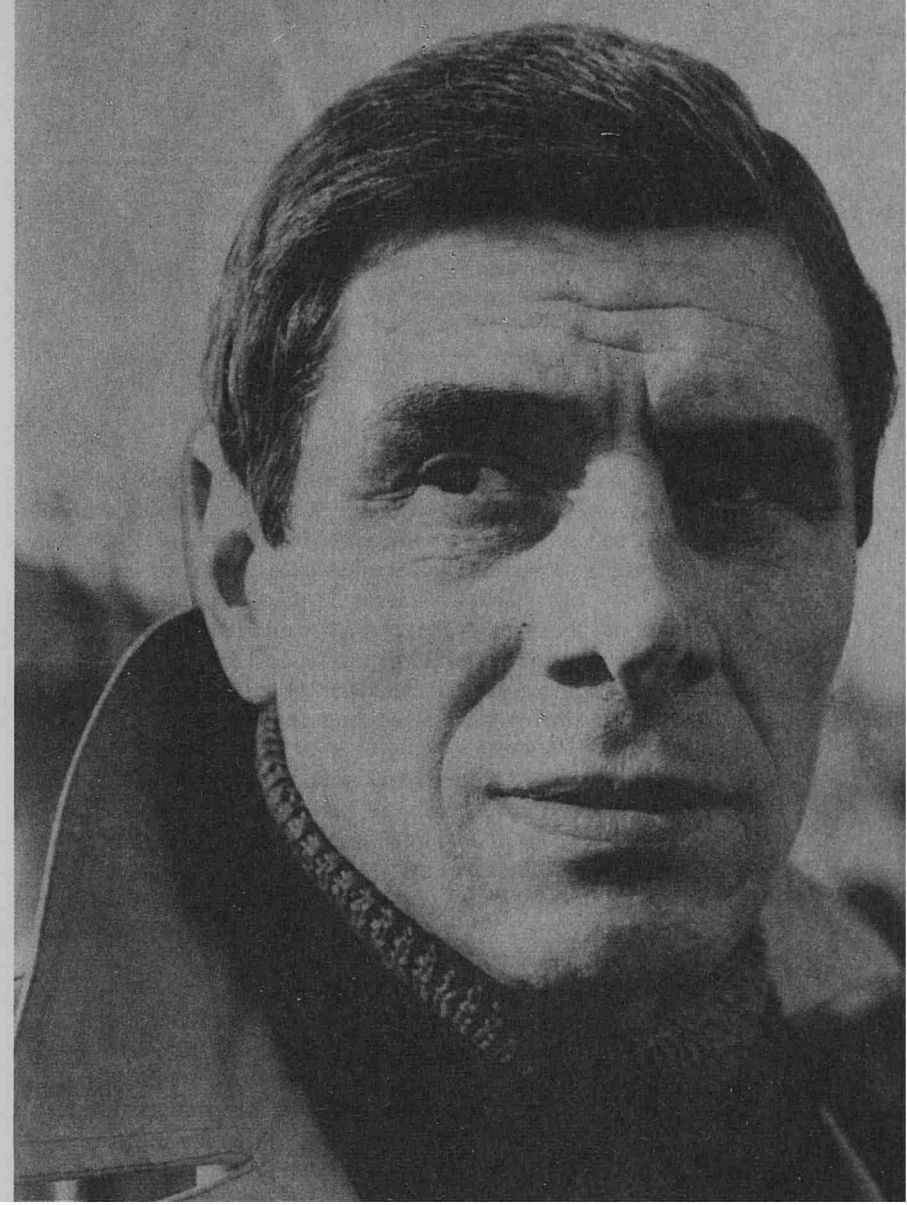

MITICĂ POPESCU

Nu poţi spune adevărul de unul singur

www.dacoromanica.ro

"Un regizor trebuie să fie mai rezistent decât mine, actor. Pentru că de la el pleacă totul. A lăsat el din preț, automat las și eu. Restul e cârpeală..."

*Până la **Năiță Lucean** din "Vânătoarea de vulpi", Mitică Popescu s-a aflat pe post de scurtă prezență, întotdeauna pregnantă, dar scurtă, în unul sau altul din filmele noastre cele de toate zilele. Vreo zece - îmi spune, când ne apucăm să le numărăm. Cu o excepție: "Gustul și culoare fericirii", primul rol principal.*

- Iar "**Gustul și culoarea fericirii**" l-am făcut din întâmplare, după câte am aflat mai târziu. Rolul era pentru un coleg. El nu a fost liber și regizoarea Felicia Cernăianu m-a propus pe mine.

- Deci primul rol important, cu destinație precisă dintru început, a fost tot Năiță.

- Nu. Prima oară când am fost solicitat într-un rol important, a fost la **Cursa**. Deci tot Mircea Daneliuc. Dar am avut ghinion. Unul banal, de neconcordanță administrativă. În tot necazul a fost și o bucurie; rolul l-a făcut până la urmă prietenul și colegul meu de Institut, Constantin Diplan, și vă rog să mă credeți, l-a făcut exact așa cum l-aș fi făcut eu.

- Un ghinion care v-a costat șase ani de întârziere cu un rol principal.

- Nu o consider întârziere. Mai degrabă un accident de-al vieții. În afară de asta, consider că acele mici «servicii» pe care le-am făcut filmelor - poate e prea mult spus: filmelor - mai degrabă unor regizori prieteni - făcând acele roluri mai puțin importante, nu au fost chiar de lepădat. Ca să fiu cinstit, în aceeași măsură și regizorii mi-au făcut un serviciu, dându-mi șansa să apar în filme. Pentru că și asta e valabil - mie oricum mi s-a întâmplat - te mai ajută și regizorul să exiști, ca actor.

- În ce fel? Distribuindu-te?

- Da. Dar actul distiribuției implică ceva foarte important, cel puțin pentru mine: încrederea. Nu știu ce spun aparențele, dar eu

www.dacoromanica.ro

sunt un mare timid. Nu-mi trebuie mult să mă blochez. Un dram de neîncredere, un strop de lipsă de simpatie, mi-ajunge! De asta uneori am reușit un rol și alteori nu. Acum să știți că întârzierea asta, cum spuneați, într-un rol principal, poate fi datorată și fizicului meu. Nu am o figură de «erou principal».

- *«Vânătoarea de vulpi» depune o mărturie solidă împotriva afirmației dumneavoastră. Chiar și «Gustul și culoarea fericirii».*

- Acela era altceva. Era un rol de compoziție. Știți că există actori care își poartă fizicul prin toate filmele, își poartă propria personalitate , ticurile, chiar cravata, pălăria, țigara tot. Și există actori care, de la un rol la altul, caută să compună un personaj anume. Caută să-l înțeleagă în amănunt, și chiar să completeze ceea ce nu a putut să spună în vorbe cel care l-a creat. Eu din familia asta sunt. Și poate de aceea în cariera mea - care nici nu e atât de scurtă, peste 20 de ani - n-am fost un actor spectaculos și am beneficiat de foarte puține ori - chiar și în teatru - de roluri-cheie. Așa se explică poate, că am fost iubit mai mult de public decât de cronicari.

- *De ce neapărat despărțirea asta? Nu se poate să fii iubit și de public și de critică ?*

- În cazul actorilor de felul meu, mai greu. Critica se apleacă mai mult asupra «eroilor principali» - de spectacol sau film. Dar publicul vede spectacolul sau filmul și vede și truda ta de a realiza un personaj din trei replici, în așa fel încât să rămână. Și dacă reușești, îți este recunoscător. Dar eu nu știu vreun cronicar care să vină la «Hamlet» și să scrie în primul rând despre gropar, chiar dacă actorul a fost genial iar Hamlet mediocru sau de-a dreptul prost. Asta-i soarta «secundarilor». Dar eu nu vorbesc despre ea cu amărăciune, pentru că, fără falsă modestie, cred că tot ce am realizat până acum a fost tot ce am putut eu mai bine. Și prin munca mea.

- *Actorii vorbesc foarte des despre rolul șansei în această meserie.*

- Este adevărat, șansa există. Sau, mai bine spus, niște conjuncturi favorabile. Și nu sunt eu acela care să nege rolul șansei. Șansa mea a fost Mircea Daneliuc. El m-a «văzut» pentru **Cursa**, el m-a chemat pentru **Vânătoarea de vulpi**. Dar să știți că se mai întâmplă și așa să ai șansa unui rol bun, chiar dacă mic, cum a fost cel din **Mânia**, să-ți dai toată osteneala să-l faci cum poți tu mai bine și critica să nu te observe. Iar eu știu că rolul acela mic din **Mânia** a fost bun. Și nu mă înșel. Eu sunt cel mai sever critic al meu. Ea poate să vă

www.dacoromanica.ro

spună... («Ea» este **Leopoldina Bălănuță, soția lui, care asistă, tăcută, la discuție.**) Dar să ne întoarcem la oile noastre...

- Aș vrea să vă propun o "oaie" anume: în ultima vreme au apărut, în serie, câteva filme, de genuri diferite - mă gândesc la «Întoarcerea lui Vodă Lăpușneanu», «Stop cadru la masă», «Lumina palidă a durerii». «O lacrimă de fată», și acum, «Vânătoarea de vulpi» - filme care combat ideea neputinței filmului românesc de a-și găsi un limbaj propriu. Filme care demonstrează, scurt și convingător, că «se poate».

"Munca noastră este «pe văzute». Așa că ceea ce se vede contează, nu explicațiile verbale: de ce se vede atât de puțin"

- De putut se poate, dar cu niște condiții. În primul rând, trebuie să ai foarte multă putere să reziști - și asta este greu în condițiile în care creatorii nu sunt salariați, ci trăiesc din filmele lor - trebuie să te aduni asupra unui singur lucru, să te concentrezi. Pe urmă, nu se poate să faci film după te miri ce scenariu. Dacă n-ai ce spune, poți să te dai și peste cap, nimic nu iese. Sau iese, dar nu pocnește. Iar tu, ca actor, poți doar să suplinești, nu să umpli niște goluri. Poți să vii numai cu personalitatea, cu posibilitățile, cu gândurile tale. Cu «felia» ta. Pentru că, la film, fiecare gândește pe felia lui. Scenaristul pornește de la o idee, își creează personajele principale, și pe urmă își dă seama că-i trebuie un «scandal».Iar ca să faci scandal, trebuie să existe cineva, în apartamentul de sub tine, care să bată cu mătura în tavan. Și atunci, mai creează un personaj care poate pentru el, scenarist, este o simplă necesitate.Dar, eu actor, care vin să bat cu mătura în tavan și am numai asta de făcut, sigur că mă gândesc poate mai mult decât autorul. Întrebarea este - ca să ajungem înapoi la ideea că «se poate» - după ce-mi dă mie mătura să bat în tavan, îmi dă și vecinii care să reacționeze cum se cuvine?

- Destul de pe ocolite, dar am ajuns mi se pare iar la scenariu.

- Ce să facem? El e baza. Și eu nici nu zic că nu avem cine să le scrie. Nu prea avem cine să le citească așa cum trebuie. De scris, s-ar mai găsi. Suntem un popor de talentați. Eu văd câtă poezie bună se scrie. Câte romane foarte bune, după care se pot face și

www.dacoromanica.ro

filme. Adică, într-o țară atât de plină de oameni talentați, să nu avem decât câțiva scenariști fecunzi și mulți nepricepuți? Nu se poate!

- *Tocmai pornisem de la ideea că «se poate»!*

- Pentru că se poate! (**Ea, Poldi Bălănuță**).

- Nici eu nu spun că nu se poate. Vroiam doar să zic că s-ar putea chiar mai des, cu condiția să existe scenarii. Gândiți-vă ce bază au avut filmele astea care demonstrează că se «poate». Iar când nu se poate; știți ce ne omoară? Schematismul. Și de ce se merge pe scheme? Pentru că se știe, s-a învățat, că ele merg la sigur. Ce-i probat, mai merge odată! Așa că și eu zic: există șansa să facem filme bune, dar cu condiția să ne respectăm condiția de artiști. Nu se poate să facem film bun făcând concesii. Cred că un artist ar trebui, cu riscul de a nu-și termina lucrarea, de a nu ajunge cu ea pe ecran, să-și păstreze punctul de vedere, să spună ce are de spus. Să nu facă rabat. Să aibă perseverență.Chiar așa, cunoscând toate obstacolele. Și dacă la un film, actor, regizor, ce ești, ai avut niște probleme să nu pornești filmul următor cu ele în minte, ci să-ți spui că a fost o întâmplare, o conjunctură nefavorabilă și că de acum încolo va fi altfel. De fapt, asta înseamnă viața și să trăiești cu adevărat. Toată lumea știe că omul e muritor, dar ce ne-am face dacă ne-am gândi în fiecare clipă a vieții noastre la lucrul ăsta? Nu ne-am mai trăi viața, ci «am muri-o». Deci, așa cum trăim în această ușoară minciună, că noi suntem, pe cât existăm, niște mici nemuritori și reușim să facem ceea ce facem în viața noastră, așa trebuie să ne trăim și meseria. Pentru că dacă cedăm, e mai bine să ne apucăm de altceva. Cel mai mare pericol este cedarea. Mi se pare mai cinstit să renunți decât să cedezi. Munca noastră e «pe văzute». Ceea ce se vede contează, și nu explicațiile «de ce se vede atât de puțin». Cât arăți, atât înseamnă că ai putut. De asta am spus că mi se pare mai cinstit să renunți. Și mai eficient pentru cultura noastră. Și mai cinstit pentru talentul noastru. Că suntem talentați. Nu vorbesc numai de noi, actorii. Dacă în condițiile date suntem în stare să facem rolurile pe care le facem, alergând uneori nemâncati și nedormiți, între scenă și platoul de filmare care se află, uneori, la sute de kilometri de București, suntem talentați. Condițiile astea sunt și poate pentru că le cunosc, îi stimez atât de mult pe cei care nu fac concesii. Eu nu sunt omul care să dea lecții în materie de răbdare și perseverență. Eu am făcut concesii. Am făcut și lucruri

www.dacoromanica.ro

mai puțin valabile sau onorabile în film. Dar un regizor trebuie să fie mai rezistent decât mine, actor. De la el pleacă totul. A lăsat el din preț, automat am lăsat și eu. Restul e cârpeală.Și ar mai fi ceva. Un lucru esențial: prietenia. Sau, poate mai bine spus, solidaritatea. Am observat că la noi, eșecul unui coleg bucură mai mult decât succesul. Chiar între oameni talentați. Parcă mai ales între oameni talentați. Or, mie mi se pare că succesul unui coleg trebuie să ne bucure, pentru că nu este numai al lui, este și al nostru. Și cred că asta lipsește: spiritul de echipă. Noi mergem pe principiul: «să-i moară iada». Uitând că murind prea multe iede, n-o să mai avem capre și n-o să se mai nască alți iezi. Ne trebuie o solidaritate a valorilor care să fie cel puțin tot atât de mare ca cea a lipsei de valoare. Că acolo există! Dar eu cunosc și oameni care nu se pot suferi ca oameni, dar ca artiști se ajută, se respectă și se recunosc. Ne-ar trebui mai mulți din ăștia. Pentru că nu știu dacă într-o bună zi poziția asta proastă pe care ne-o creăm unii altora, n-o să ne joace renghiul. Dacă nu vom fi diminuați împreună cu ceea ce realizăm.

- Până acum am discutat filmul și problemele lui. Dar cinematografia? Care ar fi problemele ei cele mai usturătoare?

- În primul rând nu prea avem filme. Vreau să spun, avem foarte puține filme și foarte multe pelicule. Și mi-e greu să spun de ce. Ceea ce mi se pare însă ciudat în cinematografia noastră - și asta poate fi o explicație - este că oameni care au făcut filme proaste în mod clar și recunoscut de toată lumea ca atare, sunt «pedepsiți» dându-li-se filme în continuare. Poate pentru că, de regulă, cu cât spui mai puțin, cu atât ești mai bun... Ar mai fi și lipsa de educație a gustului publicului, lipsa unei politici culturale. Ceea ce a făcut Dinu Săraru la Teatrul Mic. Credeți că fără o asemenea politică, Teatrul Mic s-ar fi aflat pe locul pe care se află acum? Am fi avut săli arhipline la Pirandello?

- Se spune că în teatru e mai ușor, acolo există un repertoriu.

- Și în cinematografie se poate crea un repertoriu. Dar cum să se creeze el dacă, am auzit și eu, că nouă nu ni se dau explicații, există scenarii care așteaptă doi, trei, cinci ani până să intre în producție? Chiar și "Vânătoarea de vulpi" trebuia să se facă acum cinci ani.Dar tot ce spun acum nu este treaba actorului. Suntem prea mici. Suntem niște accidente. Deși, eu nu sunt în totalitate de acord cu unii din confrații mei, aceia care spun că facem o muncă inutilă de pe urma

www.dacoromanica.ro

căreia nu rămâne nimic. Nici nu știu cât m-ar încălzi să știu că ar rămâne ceva. Pe mine mă încălzește când simt că îmi reușește ceva așa cum am vrut și am sperat. Câteodată, ceva care reușește cum nu am sperat. Și întotdeauna am senzația că spectatorul este de acord cu mine și nu se simte mințit. Dacă ar fi să-mi doresc să rămână ceva după mine, apoi acel ceva este adevărul. Dar asta-i foarte greu!

- *De ce?*

- Pentru că în meseria noastră nu poți spune adevărul de unul singur. Nu există un adevăr al meu, Mitică Popescu, există un adevăr al nostru, al tuturor cei care facem câteva filme bune într-un an și foarte multe pelicule... E clar?

- *Da. Din păcate e foarte clar.*

februarie, 1981

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

Ziua, luna, anul, locul nașterii: 30 noiembrie 1936, București. Deși - sau poate tocmai pentru că - este un om cu preocupări mai curând artistice - instructor de dansuri populare - tatăl îl îndrumă spre o meserie "serioasă". Urmează, așadar, o "Școală tehnică de mecanică". Tehnica însă nu este chemarea lui. Chemarea lui este teatrul. Vede, în medie, trei spectacole pe săptămână. Vede tot, vede orice, inclusiv teatru de Revistă. Una din bătăile anuale - **"O dată pe an mă bătea tata, dar o țineam minte."** - de aici i se trage. Cineva îl vede la teatru și-l "spune" tatălui. Nu se descurajează... ● **1953**: În ultimul an de "Școală tehnică mecanică" face practică la uzinele "Lemaître". Se gândește cum să transforme corvoada în plăcere pentru el și pentru colegi. Caută o piesă în cât mai multe personaje, o găsește - "De partea cealaltă" - convinge un regizor tehnic să o pună în scenă - el vrea să rămână actor, drept care se distribuie în rolul principal, jucat pe scenă de George Demetru. Rezultatul: trei reprezentații la Liceul "Matei Basarab". **"Nu era rău de loc. Și trupa Națională a jucat acolo"** ● **1954**: un profesor de desen îl sfătuiește să dea examen la Teatru - cu ocazia asta află că există chiar un Institut. Ideea i se pare bună. Oricum, el vrea să devină actor. Dar nu știe nici că trebuie să se pregătească, nici cum. Se prezintă, pur și simplu, la examen. Cade, firește. Cu succes. Nu-și pierde nici timpul nici speranța: intră, ca figurant-corp ansamblu, la Teatrul Armatei și, până în 1957, se prezintă în fiecare an la examen. Cu același rezultat. **"Eu îmi făcusem un repertoriu cu poezie dramatică. Credeam că prin text voi impresiona Comisia..."** O întâmplare fericită limpezește situația. Îl cunoaște pe Ion Șahighian care îl întreabă de ce nu dă la Teatru,

www.dacoromanica.ro

află că a tot dat, dar... Șahighian îi propune să învețe o fabulă - "Broasca și vaca" - și îi promite că va fi foarte sincer cu el. După ce "îl audiază", Șahighian îl roagă să îi povestească fabula cu pricina, pur și simplu. Concluzia: **"Dacă ai s-o spui așa și la examen, în mod sigur intri"!** Ceea ce se și întâmplă: în 1957 este student la IATC, clasa George Dem Loghin, cu Horea Popescu și Lucian Giurchescu asistenți. Colegi de an: Gheorghe Dinică, Marin Moraru, Marian Hudac. Dar, nu e să fie. • **1958**: accident de parcurs. **"Am fluierat în biserică fără să știu."** Dialog de film "contemporan": **"Știai că ăștia au scris la Ambasada Americană"?** - **"Știam"!** - **"Bine. Stai jos"!** Și a stat. Trei ani. • **1963**: Alt examen - luat - altă clasă - Constantin Moruzan - alții colegi: Carmen Galin, Irina Mazanitis, Victor Ștrengaru. • **1967**: examen de Diplomă cu un rol de compoziție, un bătrân de 80 de ani, în piesa "Drumul de fier", **tatăl**, în "Passacaglia" și **Mihailo** în "Vassa Jeleznova". Absolvă Institutul cu nota 10. Ar putea să rămână în București, dar pleacă la Piatra-Neamț. • **1967**: debut, pe bază de șansă. Îl înlocuiește pe Dionisie Vitcu în spectacolul "Răzvan și Vidra": **Vulpoi**. După care i se oferă, în aceeași piesă, **Zbierea**. "Prima plăcere artistică la Piatra-Neamț". Urmează alte "plăceri": Întâlnirea cu cei mai mari regizori la acea oră: Andrei Șerban, Radu Penciulescu, Cătălina Buzoianu. Rămâne la Piatra-Neamț șase ani. Trupa fiind mică, joacă mult - chiar și cinci roluri pe an - mult și variat. Printre cele mai importante - poate cel mai important, din moment ce i-a adus Premiul de interpretare la Festivalul tinerilor actori - **Vang** din "Omul cel bun din Seciuan". **"Am primit 2000 mii de lei prin virament..."** • **1973**: prin altă întâmplare complicată - specialitatea lui - și cu ajutorul unui fost coleg, Nicolae Pomoje, ajunge actor la Teatrul Mic. • **Debut: logodnicul** din "Matca" în regia lui Dinu Cernescu. Urmează: "Emigranții" în regia lui Mircea Daneliuc, "Pluralul englezesc" - spectacol de mare succes și de mare longevitate. • În film, după un debut anemic - un rolișor în "Vin cicliștii" de Aurel Miheleș - în 1974 se produce adevăratul debut în "Dincolo de nisipuri" de Radu Gabrea, apoi serialul "Lumini și umbre" de Andrei Blaier, "Mere roșii" cu Alexandru Tatos, "Mânia", cu Mircea Veroiu și, în sfârșit, primul rol principal în "Vânătoarea de vulpi" de Mircea Daneliuc. "Foarte multe roluri episodice în filmografia dumneavoastră, Mitică Popescu..." **"Mai bine un rol episodic făcut cu cine trebuie, într-un film bun, decât un principal prost, într-un film oarecare..."**.

www.dacoromanica.ro

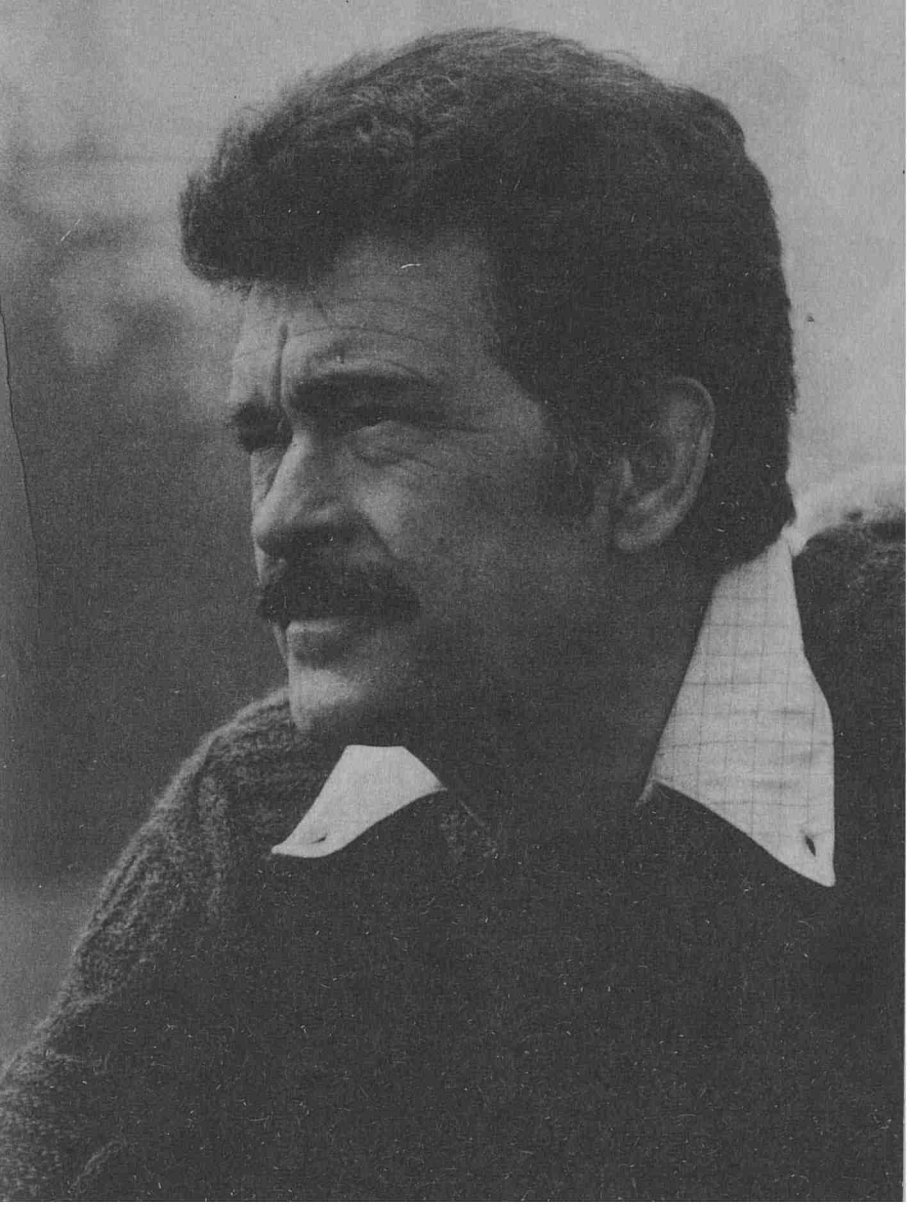

IURIE DARIE

Nu e rușine să cazi de pe cal

www.dacoromanica.ro

"Aş plânge de bucurie dacă aş vedea câteva filme româneşti bune, dar foarte bune, chiar dacă eu n-aş avea în ele nici cel mai mic rol"

- Am fost puţin surprins când m-ai invitat la interviul ăsta, să ştii. Eu am ieşit din circuit o vreme şi nu prea mă vedeam la «Actorii noştri»... *Aşa debutează discuţia cu Iurie Darie. Îi amintesc de rolul din «Drumul oaselor», îşi aminteşte şi el de «Cianura şi... picătura de ploaie», stabilim că circuitul a fost reluat şi chiar dacă în timpul ăsta a fost mai mult actorul altora decât al nostru, pentru că a jucat într-un film iugoslav şi în mai multe producţii DEFA, o reintrare în circuit merita sărbătorită cu un interviu. Serios vorbind, îi mărturisesc că încă de la «Drumul oaselor», unde mi s-a părut că şi-a găsit un personaj care l-a scos din starea de june-prim-până-la-moarte, am dorit să avem discuţia asta.*

- Şi eu am nădăjduit să realizez o performanţă în **Drumul oaselor**. Am încercat să fac radiografia unei descompuneri umane şi poate că din punctul ăsta de vedere am reuşit ceva, dar nu sunt mulţumit de mine până la capăt. Nu cred în el aşa cum cred de pildă, în «Don Juan»-ul pe care l-a pus Valeriu Moisescu la Teatrul de Comedie. Şi, vezi, aici e diferenţa între teatru şi film. După o experienţă de aproape 28 de ani, am realizat până la capăt un lucru pe care de altfel îl ştiam, sau îl simţeam, încă de la începuturi şi anume că intervenţia regizorului este hotărâtoare şi în teatru şi în film în ce priveşte evoluţia actorului într-un rol şi împlinirea acelui rol. Teatrul îţi dă posibilitatea să-ţi organizezi munca şi să ajungi concret, - sigur, cu sânge, cu transpiraţie - dar să ajungi, totuşi, să parcurgi diferitele etape ale personajului pe scenă. Asta în film nu se poate, decât dacă ai şansa să întâlneşti un regizor care să aibă toate detaliile bine sedimentate în el, şi priceperea de a le scoate la lumină pe rând, astfel încât actorul să le poată «înghiţi» şi «digera» cu încetul. Asta a fost experienţa mea cu «Don Juan». Şi n-am înţeles-o chiar de la început. La ultimele două - trei spectacole însă,

www.dacoromanica.ro

mi-am dat seama că am pus piciorul în prag personajului, că începe să devină mai lucid și mai clar în tot ce se petrece cu el pe scenă...

Îi amintesc că l-am invitat ca actor de film și că interviul nu este pentru revista «Teatrul»...

- Dar un actor de film care a făcut niște roluri mai puțin importante în ultima vreme. Aș putea vorbi despre ceea ce fac acum la Blaier, în **Lumini și umbre**, dar suntem încă în lucru. Am doar o senzație bună, de contact cu un personaj familiar mie. E un fel de reluare a personajului din **Nepoții gornistului** - deși acela era , firește, schematic, filmul e foarte vechi, noi eram foarte tineri... Dar există ceva comun, poate ideea de oameni care se sacrifică pentru un ideal. **Oameni.** Pentru că asta m-a atras la scenariul lui Titus Popovici: el pune la îndemâna actorului nu numai un dialog viu, adevărat. ceea ce sigur este foarte important, dar și o lume întreagă în toată complexitatea ei și pe care o asimilezi simplu, ușor, tocmai pentru că e reală, are carne. Rolul ăsta a fost o șansă - trebuia să-l joace altcineva și pentru că nu a putut, am intrat eu. Dar asta nu e ceva nou la mine. De când mă știu vin cam așa, pe locul doi, și câteodată chiar câștig. Și Gopo m-a luat în ultimul moment, și Vitanidis... Alteori am pierdut. La Saizescu, de pildă, trebuia să joc în **Astă - seară dansăm în familie** și era ceva de făcut acolo, trebuia să fiu un fel de Gassman sau Mastroiani, dar până la urmă n-am mai fost nimic, nici măcar eu însumi. Și să nu mă întrebi de ce mi s-au întâmplat toate astea, pentru că zău nu știu. Poate pentru că nu sunt un om care să iasă în întâmpinarea regizorilor. Nu mă duc săptămânal la ACIN, la vizionări, să mă vadă lumea și mai nebărbierit, mai obosit, mai «altfel», nu invit la premiere la teatru - între noi fie vorba, nici nu prea am avut la ce să invit, la «Ciripit de păsărele»? acum da, la «Don Juan», dar acum ce să mai vorbim? Ar mai fi rămas posibilitatea să fiu văzut la TV, din când în când, în emisiunile pentru copii, unde sunt machiat bine, ca să arăt ca acum zece ani... Ce să vadă acolo un regizor în mine? O schemă bine ținută la naftalină?

Dar nu cumva chiar personajul Iurie Darie a fost păstrat la naftalină, cum spune el, de pe timpul când se purtau junii primi surâzători?

- Se poate, dar să știi că și acolo eram falsificat. Uns cu toate vopselele pe dinafară, iar pe dinăuntru încercam să joc altceva decât eram. Și nu am fost singurul. Și eram toți niște băieți serioși, cu

www.dacoromanica.ro

idealuri mari, chiar dacă naive, dar asta era epoca. Am revăzut **Băieţii noştri**. Actorii «de teatru» Marcel Anghelescu şi Birlic sunt extraordinari! Iar Florentina Mosora şi cu mine arătăm ca nişte amatori, pentru că încercam să dăm viaţă unor scheme. Adevăratele personaje principale erau «secundarii» - Birlic şi Marcel Anghelescu - iar noi eram pretextul. Eu reprezentam, de pildă, «condiţia fotbalistului amator». Se poate că o vreme şi eu şi alţi colegi «de gen» am fost victime ale acelei perioade pe care a traversat-o cinematografia noastră. Eram ideali pentru roluri firave în care ajungea să fii june şi să zâmbeşti frumos. Dar nu vreau să fiu nedrept. Am avut parte şi de roluri mai substanţiale în **S-a furat o bombă, Faust XX**...

... Care într-un fel sunt tot comedii. El se consideră actor de comedie?

- Nu. Dar până în ultima vreme eu am fost mai mult utilizat decât solicitat. Probabil nu am reuşit să impun nişte personaje prin datele mele de actor şi atunci ám «acoperit» doar nişte necesităţi de personaje schematice, de prezenţe agreabile, băieţi buni şi drăguţi. De ce insist eu pe «Don Juan» - chiar dacă interviul nu e pentru «Teatrul», ci pentru «Cinema»? - pentru că «Don Juan» este, din punctul meu de vedere, un personaj împlinit. Iar în film, din păcate, nu mă pot referi la un asemenea personaj, nici măcar la un rol făcut cu cap şi coadă. În film. cred că din când în când, şi pe ici, pe colo, am atins nişte adevăruri ale personajelor. Aş putea să-mi fac un montaj din secvenţele reuşite, eventual. Uite, un personaj întreg ar fi putut fi medicul din **Răutăciosul adolescent** dar, după părerea mea, pe lângă rolul acela eu am trecut. Acum da, acum ţi l-aş putea povesti cum ar fi trebuit să fie... Dar ştii ce-i amuzant, totuşi?... De la el mi s-a tras într-un fel, rolul din filmul iugoslav. Vitanidis mă vopsise blond - cu toate protestele mele - filmul a fost văzut la Moscova, acolo se afla şi regizorul cu pricina care avea nevoie de «un blond». Pe urmă, este drept, nemţii m-au vrut brun, şi pe urmă cu mustaţă, de unde mi s-au tras vreo trei roluri de mustăcios. Cred că acum ar trebui să îmi las barbă şi să mă rad în cap.

Dacă tot am ajuns la cariera internaţională, ce-ar fi să vorbească niţel despre ea: cum a început, ce a realizat, ce perspective are?

www.dacoromanica.ro

"Până nu de mult, am fost mai mult utilizat decât solicitat... Probabil nu am reuşit să impun nişte personaje prin datele mele de actor, şi atunci am acoperit nişte necesităţi de personaje schematice: prezenţe agreabile, băieţi buni şi drăguţi..."

- Cu DEFA este o colaborare mai veche, de vreo 12 ani. Am la ei trei roluri importante, altele mai puţin, câteva secundare, un rol principal, ultimul - făcut acum doi ani şi ceva - şi care mi s-a părut cel mai interesant pentru meseria mea de actor. Filmul se cheamă **Aprilie are 30 de zile** şi joc un uruguayan refugiat care întâlneşte o sindicalistă. O poveste de dragoste şi politică. E un rol bun, generos. Şi urmează un film de actualitate pentru TV, în două părţi, în care mi s-a oferit unul din rolurile principale. De realizat, am realizat ceea ce se cheamă o carieră cinematografică. Nu ştiu să mi-o explic; poate pentru că ei au nevoie de filme cu o tematică deschisă şi către alte orizonturi, au nevoie, deci, de feţe noi în care publicul să creadă că sunt de altă naţionalitate - eu am fost român, ungur, american, uruguayan etc. Am avut şi şansa prizei la public, un public care mă ştia din filmele româneşti văzute acolo - se putea foarte bine să nu am această şansă şi atunci prima colaborare ar fi fost şi ultima - o priză pe care ei o întreţin sistematic. Am fotografii publicate în vreo cinci variante pe piaţă dar, firește, asta este în afara meseriei...

Sigur că publicitatea este în afara meseriei, dar ea exprimă box-office-ul unui actor. I se pare normal să aibă mai multe fotografii pe piaţa berlineză decât pe cea bucureşteană, de pildă? E o întrebare delicată, dacă vrea, poate să nu răspundă.

- Pentru situaţia în care mă aflu, întrebarea mi se pare normală. Mi-am pus-o şi eu şi mi-am dat câteva răspunsuri. Unul ar fi că eu încă mai aştept, ca pe vremuri, când eram un tânăr actor răsfăţat să fiu solicitat. E un mecanism care funcţionează în gol, pentru că nu mai sunt nici tânăr, nici răsfăţat. Altă explicaţie ar fi «împrăştierea mea» pe mai multe domenii. Poate că acum aş face faţă cu succes unor solicitări într-o notă artistică, cum se spune, «de ţinută», dar cum de o viaţă nu m-am fixat pe un anume gen, nici măcar pe o anume artă, pentru că am făcut desen, cinema, teatru, Tv., probabil

www.dacoromanica.ro

nimeni nu crede că aș mai fi în stare de vreo performanță actoricească. Așa se explică de ce, dincolo, în RDG, am dat, cum se spune la noi, lovitura și aici nu. Acolo am fost luat fără prejudecăți și fără neîncredere. Eu sunt conștient că în relațiile mele cu regizorii noștri există niște note false. Ei nu văd în mine decât un actor cu anumite limite, și mie mi se pare că nu au dreptate, eu nu văd în ei un posibil colaborator ideal, și iarăși nu este adevărat. S-ar putea întâmpla ca așteptând - în ce mă privește - «marea dragoste» să trec prin viață fără să întâlnesc nici măcar dragostea cu d mic. Probabil că nu are nimeni nici o vină. Și mai e ceva: există actori care-și confecționează personalitatea, se «fac» singuri, și actori care au nevoie să se ocupe cineva de ei. Eu dintre aceștia sunt. Iar regizorii noștri sunt cel mai adesea grăbiți, presați de timp și de condițiile de filmare, atât de improprii unei munci de creație. Deși există o perioadă de pregătire care ar trebui să fie chiar pregătire, muncă cu actorul și nu o improvizație cum se întâmplă cel mai adesea. La **Drumul oaselor** am avut noroc cu Doru Năstase, de trei ori noroc: a avut încredere în mine, m-a stimulat și a avut răbdare. Oricum, experiența mea, nu foarte bogată în ultima vreme, cu regizorii noștri nu-mi permite să spun mai mult.

Aproape tot timpul cât am stat de vorbă a zâmbit. Zâmbetul "Iurie Darie". O fi și ăsta reflexul tinereții, sau situația în care ne aflăm cu acest interviu de «Actorii noștri» care e mai mult «actorul altora» i se pare amuzantă?

- Nu știu de ce am zâmbit mai înainte, dar acum mi-am adus aminte de prima mea zi de filmare la **Aprilie are 30 de zile**. Eram la o herghelie, trebuia să filmez o scenă în galop, am și filmat-o, dar la sfârșitul ei nu știu cum s-a făcut, caii s-au speriat, s-a speriat și iapa mea (care, între altele, am aflat că era premiantă la un concurs la Moscova), scurt, m-am trezit pe jos. Au venit să mă culeagă îngrijorați, nu pățisem nimic, și regizorul mi-a spus: «Sper că nu te jenezi, scena a fost foarte bine, am să tai înainte de căzătură. Niciodată să nu-ți fie rușine să cazi de pe cal.» «Dar de ce să-i fie rușine? - s-a mirat antrenorul care era și dublura mea - și eu am căzut de pe cal, și încă de foarte multe ori. Ia uită-te!» și când începe să meargă, văd că are un picior anchilozat. El mă încuraja, săracul. Dar de la întâmplarea aceea mi s-a năzărit mie că așa s-au petrecut lucrurile și în cariera mea. Am căzut de mai multe ori de pe cal. Dar nu mi-e rușine...

www.dacoromanica.ro

Mă gândesc că au mai existat și cai care au «plecat» de sub el,..

- Asta-i meseria. E-adevărat, am pierdut roluri în film pentru spectacole care nu s-au mai jucat și roluri în teatru pentru filme în care, finalmente, au jucat alții. Asta-i meseria și, așa cum e, o iubesc.

Și filmul?

- Și. Poate mai cu seamă filmul, și poate pentru că în teatru am un «Don Juan», iar în film nu am încă un «Don Juan». Dar nu, cred că iubesc filmul în sine. Și am să-ți spun ceva, poate n-o să crezi, o să ți se pară demagogie, fanfaronadă, dar așa e: aș plânge de bucurie dac-aș vedea câteva filme românești foarte, dar foarte bune. Chiar dacă eu n-aș avea nici cel mai mic rolișor în ele. Cred că am ajuns la starea unui bătrân sportiv de performanță, bucuros de victoria unor tineri care vin din urmă...

E o stare frumoasă.

-Nu știu. E starea mea.

martie, 1981

FIȘĂ APROAPE PERSONALĂ

- Deci: ziua, luna, anul, locul nașterii...

- "M-am născut pe 14 martie 1929 într-un sat foarte mic - Cot, îl mai cheamă și Cot! - Comuna Valea Rașcu, Județul Soroca, din părinți învățători, doi oameni de o rară sensibilitate. Tata era înzestrat pentru limbi străine, scria și desena foarte frumos. Am descoperit, târziu, traducerile lui din Lermontov și Pușkin precum și niște schițe pentru o "casă mult visată". M-am străduit să-i îndeplinesc eu visul, când am făcut casa de la Tărtășești. După schițele lui... Fizic, semăn cu mama. Restul am de la tata. Fiecare cred că mi-a dat ce-a avut mai bun. A ieșit un "amestec" care m-a făcut fericit toată viața..."

O viață foarte agitată, cel puțin în prima ei parte. Copilăria și-o petrece în satul natal. Primele patru clase de liceu le face la Chișinău, la liceul "Bogdan Petriceicu Hașdeu", unde învață latina, germana și... româna. ● În 1944 familia se refugiază la Timișoara, iar junele Darie este "dat" la Colegiul "Loga". Patru oameni îi marchează copilăria și adolescența, toți patru profesori: la Chișinău, domnul Niculescu, profesorul de desen și domnul Sălceanu, profesorul de română. La Timișoara, profesorul Tarnavschi - de desen - și profesorul Rusatiuc, de română. Fiecare îl îndeamnă spre profesia lui. Îi ascultă pe amândoi. ● 1948: vine în București.

www.dacoromanica.ro

Urmează cursurile de pregătire pentru Conservator - cu Savel Ştiopul la regie şi Toma Caragiu la actorie şi dă examen la Conservator şi la Belle Arte. O mică diferenţă de medie îi hotărăşte viitorul: intră la Conservator, la clasa Mihai Popescu. Din primul an de studenţie face figuraţie la Operă şi la teatru. • **1950**: se înfiinţează IATC-ul şi el intră în anul III, clasa Marietta Sadova cu Ana Barcan ca asistentă. Între timp, face figuraţie în film: "Mitrea Cocor" şi "Nepoţii gornistului" • **1952**: absolvă Institutul şi este angajat la Studioul actorului de film. Debutează cu **Leonaş** din "Iaşii în carnaval". Urmează "Mătrăguna", "Zboară cocorii", "Nota zero la purtare" - între altele. Apoi, filmul îl "înhaţă" şi, în scurt timp, devine junele prim al cinematografiei noastre. Dinu Negreanu, care l-a debutat, îl distribuie în "Alarmă în munţi", Andrei Călăraşu în "Alo, aţi greşit numărul", Paul Călinescu în "Pe răspunderea mea", Gheorghe Vitanidis în "Băieţii noştri" şi "Post-restant", Gopo îl pune pe firul comediilor sale fantastice cu "S-a furat o bombă" şi "Faust XX", Jean Georgescu îl distribuie în schiţa CFR din "Mofturi". Dealtfel, Maestrul Jean Georgescu îi "pune eticheta": **"Tu eşti singurul june-prim comic din Europa"**. Vrea să facă "Steaua fără nume", cu el în **Miroiu** şi Lucia Bosé- **Mona**. Proiectul cade. Nu şi eticheta. Deşi, Iulian Mihu îi aminteşte că a început ca "tânăr revoluţionar" şi îl distribuie în "Procesul alb", Virgil Calotescu îl "vede" mai curând dramatic şi, ca atare, îl distribuie în "Subteranul" şi tot aşa îl vede şi Gheorghe Vitanidis când îi încredinţează rolul "vinovatului" din "Răutăciosul adolescent". După care însă, Mircea Drăgan îl acaparează pentru seria "BD-urilor". • **În 1960** este angajat la Teatrul de Comedie unde este bine "exploatat" în spectacole ca "Burghezul gentilom", "Troilus şi Cresida", "Umbra", "Don Juan", "Amfitrionul". • Visul lui de scenă: **Don Juan bătrân**. De la o vreme cariera lui cinematografică - aşa cum reiese şi din interviul nostru - se desfăşoară mai mult în afara graniţelor.

www.dacoromanica.ro

CLODY BERTHOLA

Pentru mine, filmul este fascinație

www.dacoromanica.ro

"În destinul meu de actriță am avut norocul să întâlnesc doi mari regizori: Liviu Ciulei și Lucian Pintilie..."

Un nume de prestigiu al teatrului românesc, o mare actriță care a fixat în memoria noastră zeci de personaje minunate și a făcut - în câte seri? - să vibreze prelung sub ropotul aplauzelor aerul sălilor încinse de emoție, «o doamnă a scenei românești» pe care filmul a exploatat-o curtenitor, dar distant, prudent și cu zgârcenie. De ce? Dar cum să întrebi o mare actriță: «Nu vă supărați, stimată mare actriță de teatru, de ce jucați atât de rar în filme?» și cum să n-o întreb, când ceea ce m-a adus aici, în încăperea cu ceva de cabină de teatru în dulcea și intima ei dezordine organizată, este în primul rând acest: de ce? Îmi încredințez dilema persoanei sprintene, cu zâmbet deschis și voce proaspătă, adolescentină, care socialmente răspunde la numele răsunător Clody Berthola și primesc prompt, împreună cu un zâmbet înțelegător, răspunsul:

- Nu. Uite cum s-a întâmplat: eu mi-am dorit foarte mult să fac film încă din tinerețe. Dar asta era la începuturile cinematografiei, orice început e dificil, se știe, rolurile erau foarte firave, experiența noastră, a tuturor, nu era nici ea prea robustă, se făceau filme slabe, slabe... Și atunci refuzam. Din neîncredere. Pe urmă, s-a întâmplat ca în dragoste: când am vrut eu, n-a mai vrut el. De altfel, primul regizor care m-a solicitat n-a fost un român, ci Louis Daquin pentru **"Ciulinii Bărăganului"**. După **Ciulinii**... părerile au fost foarte împărțite în privința interpretării mele. Unora le-a plăcut foarte mult, altora deloc, și probabil că cei cu **deloc** au avut mai multă putere de convingere, decât cei cu **foarte mult**, pentru că n-am mai fost chemată multă vreme. De ce nu le-am plăcut nu știu, bănuiesc însă că am făcut o greșeală. Ar fi trebuit să interpretez rolul așa cum l-a închipuit Panait Istrati: o femeie bătrână. Or, eu atunci nu eram nici tânără, nici bătrână și vroiam să arăt tânără.

(Râsul proaspăt, adolescentin, umple o clipă încăperea cu aspect de cabină de teatru).

www.dacoromanica.ro

- ... Daquin însă, a fost foarte încântat, a ținut să fiu prima pe afiș și separat. Lui i-am plăcut. Deși greșisem, creasem alt personaj. Dar și cei care nu m-au plăcut au greșit, pentru că ei au extins o greșală de viziune a unui personaj asupra capacităților mele artistice și au tras probabil concluzia că nu sunt bună pentru film. Așa încât, pe urmă a fost o pauză mare de tot. După aceea am făcut câteva filme și am avut chiar și o "întâlnire" la care mă gândesc cu plăcere și astăzi, cu Iulian Mihu, la **Felix și Otilia**. Lucrul cu el a fost o încântare. E deștept, e talentat, are umor, are înțelegere pentru actori. El este primul regizor care m-a lăsat să joc, fără să mă imobilizeze în fața aparatului. Adică, am jucat ca pe scenă.

- Se spune că în film nu trebuie să joci ca pe scenă. Dar la dumneavoastră, într-adevăr, nu este nici o diferență. Cum se întâmplă asta? Și este o întâmplare?

- Un actor, dacă e bun, poate juca la fel pe scenă ca și în fața aparatului. Nu trebuie să reducă din expresivitatea gestului, decât dacă și pe scenă gesturile lui sunt mari, emfatice. Pe mine un regizor aproape m-a terorizat cu «nu, nu, că pentru film nu dă bine!». Când m-am văzut pe ecran m-am înspăimântat. Arătam ca o fotografie. De aceea am reușit la Mihu (și încă într-un rol care, aparent, nu mi se potrivea: nu aveam «datele personajului») pentru că m-a lăsat să joc și m-am simțit bine. Pe urmă am mai lucrat cu Pița - care este un regizor talentat și un om foarte drăguț - în **Profetul, aurul și ardelenii**, un rol mic, dar care mi-a făcut plăcere, pe urmă am mai lucrat bine cu Vitanidis la **Facerea lumii**, dar Mihu rămâne slăbiciunea mea și îmi pare foarte rău că nu am mai avut ocazia să lucrez cu el.

- Am pornit de la dragostea dumneavoastră pentru film și am ajuns la un regret...

- Și mai am unul: îmi pare foarte rău că la noi nu există actori specializați pentru film. Nu există această diferențiere. Noi suntem actori de teatru și, din când în când, jucăm în film.

- Singură spuneați: un actor bun pe scenă este bun și în film...

- Da, cred că mă gândeam mai curând la o anume disponibilitate sau dedicare a actorului pentru film. În rest, este adevărat, chiar și defectele sunt aceleași pe scenă și în film. Uite, un defect de căpetenie, după mine foarte grav, este rostirea. Rostirea este foarte importantă și pe scenă și în film. La noi însă, nu numai că nu se înțelege uneori ce spun actorii, dar există și o rostire puțin... vulgară.

www.dacoromanica.ro

Cunosc un actor care, chiar și acum, după ce a devenit un mare actor, spune tot «Cre'că» în loc de **cred că**. Sigur, un actor trebuie să știe să spună «cre'că» atunci când rolul o cere, așa cum trebuie să știe să spună, în Caragiale, «dă-mi o be'e». Dar într-o piesă de Shakespeare... Nici măcar în numele firescului nu se poate. Firescul vine din trăire, nu dintr-o rostire stâlcită. Rostirea este prelungirea firescului, deci a trăirii și ea este meseria noastră. Se învață. Greu, recunosc, dar se învață. Când l-am cunoscut pe Liviu Ciulei el avea oroare de actorii care vorbesc frumos pe scenă. Mă acuza tot timpul: «Tu vorbești prea frumos, când îmi vorbești mie, așa îmi vorbești?»

(Râsul adolescentin împrospătează amintirea acelui conflict profesional).

"Pelicula păstrează și transmite ființa noastră cu tot ce are ea: farmec, putere de seducție, de emoționare, vrajă... Ea fixează o personalitate și inefabilul ei. De asta am iubit atât filmul și am vrut să-l fac. Îmi dădea sentimentul că rămân..."

- Într-adevăr, poate că vorbeam puțin prea corect, prea explicativ, prea «ca pe scenă» iar el nu vroia să se simtă că vorbesc «de pe scenă». El dorea să «murdăresc» puțin cuvintele, să nu mai fie așa rotunde, caligrafice, frumoase....

- *Făcuse film...*

- Făcuse film, era tânăr, venea cu ceva nou, cu o dorință de schimbare, oricum. Dar pe urmă a căzut el într-un fel de păcat. Vorbea printre dinți, așa, o bâjbâială care lui i se părea foarte modernă și aducătoare de firesc. Atunci m-am supărat eu: "Nu mai înțeleg nimic din ce spui tu acolo pe scenă!"... Amândoi am făcut o jumătate de drum către rostirea celuilalt.

Pauză lungă. Undeva, afară, se aud guguștiucii și alături, în bucătărie, zgomot de vase. În atmosfera asta pastoralo-casnică, vocea melodioasă rostește aproape vesel.

- Nu știu de ce, dar mi-ar fi plăcut să fiu actriță de film. Poate să fie aici ceva din ce spunea odată Pintilie: filmul rămâne. Nu mai schimbi nimic. Pe când în teatru, într-o seară poți fi obosit sau

www.dacoromanica.ro

supărat sau bolnav şi seara aceea este compromisă. Şi compromiţătoare. În film, ai libertatea să repeţi o secvenţă până iese perfect. Iar dacă lucrezi cu un regizor exigent, nici nu te lasă să «tipăreşti» ceva prost. Nu te lasă până nu-ţi dai măsura intreagă. Sigur, exigenţa trebuie să fie dublată de o mare competenţă şi de o bună cunoaştere a actorului, altfel, dacă nu ştii **pe cine şi spre ce** îndrepţi, degeaba faci multe duble.

- Dumneavoastră aţi avut şansa întâlnirii, e adevărat mai mult în teatru, cu regizori şi exigenţi, şi competenţi, şi buni cunoscători ai actorului. Cum se lucrează într-o asemenea situaţie ideală?

- Da, am avut acest noroc. Pentru că socotesc că în destinul meu de actriţă a fost un mare noroc să întâlnesc doi regizori atât de mari ca Liviu Ciulei şi Lucian Pintilie. Cu Pintilie am lucrat puţin, dar cu Ciulei foarte mult... Şi a fost minunat. Şi el dorea foarte mult să lucreze cu mine. De câte ori vine din străinătate (dar nu ştiu dacă trebuie să consemnezi asta, poate să pară lipsă de modestie iar eu sunt un om modest) îmi spune: «Actriţă ca tine n-am mai întâlnit!». Nici nu ştiu cât este de adevărat, poate nici nu este, poate e ceva afectiv, al lui, dar mie îmi face plăcere... Că a văzut «Gin-Rummy» - dar nu, nu e ca tine... că a văzut «Pescăruşul», dar nu, nu e ca tine, că a văzut «Lungul drum...», dar nu...

- "Play Strindberg" n-a văzut? (râsul copilăresc umple iar încăperea)

- Nu... Ţi-a plăcut?... Îmi pare bine, pentru că eu acolo am încercat să exprim un gând al meu mai vechi despre realismul stilizat. Mi-e foarte greu să-l exprim în vorbe, mi-e greu să dau definiţii, mă tem că o să sune simplist, dar hai să încercăm: uite, anumite replici le dau pe un ton puţin exterior, să spunem, deşi el este căptuşit cu adevăr. Îţi dau un exemplu, da? În rostirea realistă ar trebui să te întreb: Ce-ţi fac copiii?

(Ton interesat, cald, apropiat, firesc).

- Eu spun: Ce-ţi fac copiii?

(Ton detaşat, distant, rece, un interes uşor jucat).

- Bineînţeles asta nu se potriveşte la toate piesele, dar la "Play Strindberg", care era un fel de, cum să spun eu, de joacă a lui Dürrenmatt cu Strindberg, mergea. Şi aici fac o paranteză - Botta, cu care am fost foarte bună prietenă, după ce a văzut spectacolul mi-a spus cu indignarea aceea a lui patetică:«Ia uite, domnule, ceasornicarul ăsta îndrăzneşte să-l ia aşa, peste picior, pe

www.dacoromanica.ro

Strindberg»!

- Dacă am înțeles eu bine din tonul dumneavoastră, realismul stilizat ar fi o mică ieșire din cota normală de interes față de interlocutor... un salt peste interesul firesc...

- Un salt! Exact. Dar păstrând neapărat adevărul, pentru că altfel iese ceva formal și asta nu m-a interesat niciodată.

- Spuneați că nu mai aveți timp să mergeți la cinematograf. Chiar deloc? Și n-ați văzut nimic din filmele românești din ultima vreme?

- Ei, nu mai am timp să merg ca înainte, dar tot mai ajung... Am văzut, de exemplu, filmele lui Mircea Daneliuc și mi-au plăcut. Este un regizor foarte bun. Dealtfel eu i l-am semnalat lui Pintilie, după **Ediție specială**. Dan Pița mi se pare, deasemenea, un regizor interesant. **Tănase Scatiu** era un film rotund, bine gândit... Nu îmi amintesc acum tot ce am văzut, dar cred că cinematograful traversează o perioadă bună... deși, uite, am avut o surpriză cu filmul lui Ciulei, **Valurile Dunării**, care mi s-a părut acum, după atâta vreme, foarte proaspăt, foarte bun. La fel și **Reconstituirea** care prima dată când l-am văzut nu m-a entuziasmat - Pintilie era chiar puțin supărat pe mine, dar acum, când l-am revăzut, mi-a făcut o impresie extrordinară. Mai demult se făceau mai puține filme, dar între ele erau multe bune. Azi se fac multe și între ele câteva sunt foarte bune. Și cred că așa am ajuns la problema de care se vorbește atât, încât s-a banalizat: scenariile. Nu înțeleg de ce se primește orice scenariu, așa cum nu înțeleg de ce nu se fac și ecranizări din dramaturgia universală. Ar fi o șansă de deschidere spre lume, de intrare în circuitul mondial cu o problematică de interes universal valabil - cum a vrut Ciulei să facă «Furtuna». Am senzația că ne micșorăm singuri din importanță. Creăm impresia că nu suntem in stare să vedem mai departe de pragul ușii noastre și nu este adevărat. Sigur, e bine, și mi se pare normal, ca majoritatea filmelor să fie cu problematică specifică vieții și realității noastre, dar asta nu trebuie să închidă perspectiva către un orizont artistic mai larg. De ce un francez poate să fie interesat de Panait Istrati, și un român să nu fie interesat de Shakespeare?

www.dacoromanica.ro

"La început se făceau filme mai puține, dar între ele multe erau bune. Azi se fac filme multe, dar puține sunt bune..."

- Dincolo de dragoste, și de nu tocmai fericita dumneavoastră întâlnire cu el, vă mai interesează filmul? Mai aveți încredere în puterea lui de a fi Artă?

- Pentru mine, filmul este o fascinație. Mi se pare arta în care te poți desfășura ca artist și poți arăta tot ce este în tine. Eu sunt foarte sensibilă la imagine. Mă impresionează fotografiile, de pildă. Am impresia că în fotografie a rămas ceva din personalitatea ființei respective. Când mă uit la fotografia lui Botta...

(Emil Botta ne privește chiar, dintr-o fotografie veche, din tinerețe aproape).

- ...ceva îmi emană din ea. Am impresia că hârtia a imprimat chipul lui interior. Probabil că asta mă fascinează și la film. Pelicula păstrează și transmite ființa noastră cu tot ce are ea, farmec, putere de seducție, de emoționare, vrajă... Nu știu dacă Greta Garbo, pe scenă, ar fi avut aceeași putere asupra spectatorului. Nu. Nu-i așa că nu? Și în teatru se împrăștie în aer ceva din ființa ta și ți se întoarce, amestecat cu emoția spectatorului, dar asta se termină în momentul în care a căzut cortina. Pelicula fixează fluidul ăsta între ființe, fixează personalitatea și inefabilul unei personalități. Poate că de asta am iubit atât filmul și am vrut să-l fac. Îmi dădea sentimentul că rămân.

- Ați rămas. Câteva filme, chiar dacă nu multe - și doar am convenit că nu cantitatea contează - păstrează și inefabilul dumneavoastră.

Aștept un răspuns. Dar în încăperea-cabină de teatru se face liniște. De afară se aud guguștiucii, de undeva de alături, ca într-un film neorealist, vin zgomotele casnice... Persoana amabilă și binevoitoare din fața mea care, socialmente, răspunde la numele răsunător: Clody Berthola tace. Zâmbind. Un zâmbet mic, misterios, de Giocondă. Inefabilul.

mai, 1981

www.dacoromanica.ro

ADRIAN PINTEA

Poate că nu sunt sută la sută actor

www.dacoromanica.ro

"Harul este din văzduh, de unde vreți, dar el nu poate avea o singură culoare. Când există har, aria lui este întotdeauna mai mare decât forma în care se materializează"

- Cariera dumneavoastră se desfășoară sub semnul unei fericite excepții. Nu ați început cu un rol principal, pentru ca să fiți mai apoi «dat uitării» ani de zile, nu ați început nici cu rolișoare menite să vă aducă - da sau ba - «principalul» mult visat, ci, la numai trei ani de la absolvirea Institutului, sunteți interpretul a două roluri principale, roluri grele, de dus un film în spate - Theodor Diamant în «Falansterul» și Iancu Jianu - și al unui rol, am înțeles, tot principal, în serialul TV «Lumini și umbre». Nu știu cum se numește personajul...

- Zeno. Un olog nihilist, un caz de credință, contorsionat...

- Deci, cu totul altceva... Un început de excepție cere un regim de excepție. Este prima dată când revista noastră solicită un interviu unui actor atât de la «început» și atât de tânăr.

- Sunt onorat... Adevăratul început a fost un rol foarte mic, o apariție, în filmul lui Mircea Veroiu, Mânia... Mă gândesc la această apariție și acum, cu o dragoste specială. Cred că nu sunt actor sută la sută, dar parcă am și început să am amintiri

- Ce înțelegeți prin actor sută la sută?

- Actorul care trăiește în buna și greaua tradiție a meseriei lui; care poate lăsa totul deoparte pentru meserie. Care de la ora 3 după amiaza se pregătește pentru ora 7 când intră în scenă, iar după spectacol nu mai are de făcut decât să se încarce pentru spectacolul de a doua zi...

- Atunci, poate că nu sunteți «sută la sută» actor de teatru. Poate sunteți actor de film.

- S-ar putea ca actorul de film să fie o specie aparte, cu un alt metabolism profesional, dar nu pot fi sigur... Am avut șansa să cunosc un mare actor de teatru, care este în același timp un splendid

www.dacoromanica.ro

actor de film: Mircea Albulescu. Adevărul asupra unor eventuale deosebiri se va descoperi în timp, ca orice adevăr adevărat... Ceea ce este, ce mi-este clar, ar fi că e fantastic să joci teatru şi film, deşi nu cred că trebuie să o faci neapărat, oricum şi oriunde, oricând şi în orice fel de condiţii. Trebuie curtată cu grijă dimensiunea de sărbătoare, mereu unică, a acestei ciudate meserii. Ca să încerc să revin, sigur, mă simt bine în film. Mama, care este un bun, desigur subiectiv, spectator de film, mi-a făcut odată un compliment minunat, pentru că dincolo de ce avea subiectiv în el, conţinea şi intuiţia pură a noţiunii de prim-plan... Vorbea despre întâmplarea privirii. Ce transmite. Cât. Cred că i-ar face plăcere să citească asta, m-aş bucura dacă ar apare cuvintele mele în legătură cu ea...

- Fiţi liniştit, le-am păstrat pe toate... Ce vi s-a întâmplat demn de reţinut după termtnarea Institutului?

- Adevărul e că am început să joc, pe scenă şi în film, ceva mai devreme. Asta nu e lipsit de importanţă, dimpotrivă. În anul III am avut norocul incredibil să lucrez cu Liviu Ciulei. «Pescăruşul» lui Cehov. Dacă ar exista un grăunte de adevăr în ideea că lupta contează şi nu doar victoria, înseamnă că odată cu «Pescăruşul» am câştigat ceva foarte important: atenţia faţă de mijloace... Severitate. Claritate. Grija faţă de falsa transă, noţiuni de precizie în «citirea» situaţiilor scenice. Am scăpat atunci de o idee falsă: sensibilismul, crisparea pe care o dă falsa idee că orice tensiune pe scenă trebuie să fie neapărat contorsionată. Am învăţat să nu-mi placă actorii cărora le place să plângă pe scenă. Dau dreptate acum enunţurilor mai radicale ale lui Lucian Pintilie care definesc tinereţea în artă mai mult ca pe un obstacol pentru artist, pentru că de pe strada-candorii-cu-orice-preţ trebuie plecat la timp, pentru a intra în experienţă, avocatul cel mai bun al actului artistic.

- Înseamnă că aţi depăşit şi dumneavoastră strada numită tinereţe. Înseamnă că v-aţi maturizat. Aţi câştigat experienţă...

- Experienţa este o chestiune de timp pofesional: nu are nici o legătură cu timpul biologic. Nu e nimic original, se ştie, mă bucur doar că am înţeles. Dacă între douăzeci şi cinci de ani şi patruzeci nu faci nimic, rişti să rămâi, din punctul de vedere de care vorbim, un bebeluş... Şi uite aşa, ne întoarcem la alt loc comun obsedant: actorul trebuie să joace! Iar «maturizarea»... La douăzeci de ani, să zicem, faci o compoziţie, cum se obişnuieşte în Institut. Joci doctorul Astrov. Peste zece ani, îl întâlneşti din nou pe Astrov. Mai târziu,

www.dacoromanica.ro

din nou... Cele trei interpretări vor fi cel puțin diferite, dacă nu chiar diametral opuse. Asta ar putea însemna «maturizare». Un actor care a scăpat de la Nagasaki nu va mai juca niciodată Aristofan sau Shakespeare, ca unul care își crește câinii de vânătoare într-un castel cu gazon englezesc vechi de două sute de limpezi ani... De aceea îndrăznesc să spun că felul în care trăiește un actor este foarte important, dacă dă sau nu importanță părții care este mai bună din el în ale vieții, în ce măsură e sensibil la răspunsurile mai comode, dar totdeauna mai neinteresante, pentru că motivele atitudinilor lui artistice se extrag, în ultimă instanță, din singura experiență posibilă, care este viața lui de om. Cu greutăți, cu obsesii, cu inadvertențe, sau culoarea «roz» (inventată de cei care se tem să-și recunoască lenea de a fi), cu împotriviri, cu bucurii, cu bucurii... Le-am lăsat la urmă... Din prudență... Pasărea frumoasă să n-o sperii, că zboară... Deci nu striga: «Ești frumoasă!». Uită-te și bucură-te că e...

- Cum v-ați împăcat cu Theodor Diamant? Vreau să spun, cum se poate «întâlni» un tânăr actor care-și dorește să joace în blugi, cum îmi spuneați, cu un asemenea personaj romantic, patetic și puțin emfatic cum era cel din «Falansterul»?

- Deloc rău. La început, chiar m-a încântat... N-am să fiu crezut dacă am să spun prin ce.

- Nu vă temeți. Cititorii nu sunt suspicioși...

- Să sperăm că nu. În fine... Diamant avea o replică într-o secvență în care era acuzat că nu știe ce este fericirea. Era vorba de fericirea vieții normale, dragoste-rost-societate-copii-școală-crescut mari-citit ziarul la vârsta senectuții etc. și cam atât. Iar ciudatul personaj răspundea, aparent vag: «Pe vremea lui **Nero** existau 267 de păreri asupra fericirii...» Replica mi s-a părut aproape fascinantă. N-am argumente cursive la îndemână, păstrez însă senzația ei. Vorbind despre subiectul filmului, va trebui însă, mă tem, să ne plângem din nou de lipsa de «carne» și de carne vie, de care suferea și filmul acesta... Un serios exces de discursivitate (simplă părere personală...). **Proba de microfon** a lui Mircea Daneliuc este exemplul mai mult decât fericit al însănătoșirii de orice fel de declarativism. La Daneliuc nu se spune nimic, totul se întâmplă! Astfel filmele domniei sale devin o mare speranță de limbaj înnoit cinematografic...

- Să ne întoarcem la dumneavoastră. Spuneați că nu sunteți actor sută la sută - sau nu vreți să fiți numai actor. De ce?

www.dacoromanica.ro

"Marele meu profesor este, fără ca domnia sa să o știe, Liviu Ciulei. Dacă l-am înțeles bine, nu mai am de ce să mă tem în anii care vor urma. Dacă nu l-am înțeles..."

- Renunț de bunăvoie la buna prudență. Existau în Renaștere oameni însemnați din scăldătoare să respire mai multe feluri de aer, cât vor trece pe pământ. Făceau arhitectură, pictură, armurărie, politică, versuri, geografie încă nenăscută... De toate. Aceștia nu aveau orgoliul de a spune: eu sunt Pictor. Sau Armurier. Spuneau: sunt artist și fac tot ce arta îmi cere. Tot ce mă pricep să fac. Harul este din văzduh, de unde vreți, dar nu poate avea o singură culoare. Când există har, aria lui este mereu mai mare decât forma în care se materializează. Îndrăznesc să cred că va renaște în curând condiția enciclopedică a artistului... E un timp pe care mi-aș dori să-l prind. Semne timide sunt. Dacă aș putea să fac dimineața teatru, să scriu după-amiaza acasă, și seara să fac film, ar fi minunat.

- *Ce credeți că vă așteaptă acum, după două personaje romantice?*

- Nu știu. Cum aș putea să știu? Poate tot unul romantic. Rolul de personaj romantic înseamnă, în general, o mizâ pusă pe tinerețe și pe o anume lipsă de experiență care, se speră, generează uneori mult căutata spontaneitate. Prietenul nostru Gérard Philipe a avut un fel de noroc întors pe dos că nu a apucat să joace contabili burghezi sau generali bătrâni. Spontaneitatea este însă o calitate, nu o metodă. Cred însă că Theodor Diamant și Iancu Jianu au fost pentru mine etape foarte necesare. Dacă ar exista o autoritate de control a carierelor actoricești - căci ele se desfășoară absolut aleatoriu - ar recomanda ca, de la o anumită vârstă, actorii care prezintă cât de cât o garanție, să treacă prin acest purgatoriu al rolurilor romantice. Dar, evident, acum există o mai puțină atenție pentru rolurile romantice în bunul sens al termenului, decât la generoasele și sentimentalele începuturi ale cinematografiei. Lumea pare să aibă alte probleme, ceea ce este mai mult decât normal. Acum.

- *De pildă.*

- **Proba de microfon.** Un exemplu clar de diferență în chestiunea

www.dacoromanica.ro

Asistenței morale pe care o poate oferi o peliculă contemporană, conștiinței spectatorului, față de, să zicem, exagerând, **Lawrence al Arabiei**... Glumesc, desigur. În **Iancu Jianu**, totul este perfect. Comod romantic. Și nu e prea rău, nici așa...

- Faptul că ați fost distribuit în două roluri de același tip, la un interval atât de scurt, nu vă sperie? Nu vă temeți că veți păți ceea ce au pățit și celelalte generații de actori, adică înțepenirea într-un emploi, dacă nu pe viață, cel puțin pe multă vreme?

- Sper că n-am pățit-o încă... Sigur că mi-e teamă. De aceea cred că ideea lui Andrei Blaier de a-mi încredința partitura ologului Zeno, cel care mușcă din moneda speranței de două ori, ca să vadă dacă nu e falsă, mi se pare un noroc deosebit.

- Aș vrea să mai vorbiți puțin despre experiență și cum se capătă ea. Pentru că ați cam ocolit întrebarea.

- V-am spus, cred că este o chestiune de timp. Ar putea fi și chestiune de profesori, de dascăli, dar nici aici nu mai suntem chiar atât de siguri, noi, cei care suntem asociați încă noțiunii de tinerețe-destul de imprecisă de altfel. Se pare că profesorii acestei meserii ți-i descoperi absolut întâmplător, și nu sunt întotdeauna aceia care ar putea să-ți elibereze o diplomă. Marele meu profesor este, fără ca domnia sa să-și dea seama, Liviu Ciulei. Dacă l-am înțeles pe de-antregul, înseamnă că nu mai am de ce să mă tem în anii de meserie care vor urma. Dacă nu l-am înțeles... Am învățat, de pildă, nu luând notițe cuminți și caligrafice în vreun curs adormit și prădat de sclipiri, ci repetând în doi timpi și chiar trei, până când lumina unui gând amurgea de șapte ori, ca în poveste, și răsărea iar, incredibilă și clară, că marea problemă a actorului este să răspundă totdeauna la întrebarea DE CE? Oricum! Dar, DE CE? Lucrul cu Liviu Ciulei, a.b.c.-ul seriozității profesionale... Asemenea întâmplări minunate vă pot povesti și colegii mei de promoție: Nicu Brânzea, Mariana Buruiană, Ion Colan, Mirela Gorea, Șerban Ionescu, Marcel Iureș, Valentin Teodosiu, Micaela Caramitru, Nicolae Urs... Enumerarea este incompletă, dar intenționată, cred în valoarea deosebită a colegilor mei, pe care îi rog să mă ierte că îmi permit să le dau «notă», dar numai așa pot să justific citarea numelor lor, deși adevăratul motiv este gândul meu bun legat de ei, gând care nu putea lipsi din primul interviu oficial (nu?) din viața mea...

- Fiecare promoție trăiește această solidaritate și asta e foarte

www.dacoromanica.ro

frumos. Dar cum vedeți dumneavoastră vechile promoții? De pildă, actorii care tocmai și-au aniversat 25 de ani de la absolvire?

- Cred că erau mai entuziaști, și mai tineri decât noi. Și poate că fața lor bună și puternică de acum așa se explică.

- *Dumneavoastră sunteți la primul interviu, iar eu iau pentru prima dată interviu unui actor care nu a mai dat nici un interviu. Asta merită sărbătorit. Firește cu o întrebare.*

- Am dreptul să o aleg eu?

- *Desigur...*

- Atunci ar fi o întrebare care nu mi-ați pus-o încă și pe care mi-aș dori să o aud de la un om care mă consideră cât de cât prieten: «Ce mai faci?». Ca eu să pot să-i răspund, liniștit: «Bine, pe cât se poate...».

iunie, 1981

Tiparul executat la Tipografia „CONCORDIA"—SRL,
Șos. Pantelimon nr. 266, sectorul 2 — București,
Telefon: 628 58 06

www.dacoromanica.ro

33

1

DINTR-UN DECENIU

Radu Beligan • György Kovacs • Irina Petrescu • Silvia Popovici • Amza Pellea • Emanoil Petruț • Liviu Ciulei • Ioana Bulcă • Toma Caragiu • Florin Piersic • Margareta Pogonat • Ion Besoiu • Gina Patrichi • Ilarion Ciobanu • Octavian Cotescu • Victor Rebengiuc • George Constantin • Fory Etterle • Eliza Petrăchescu • Ștefan Iordache • Mariana Mihuț • Ernest Maftei • George Motoi • Tamara Buciuceanu • Leopoldina Bălănuță • Mircea Diaconu • Ovidiu Iuliu Moldovan • Tora Vasilescu • Dorel Vișan • Mitică Popescu • Iurie Darie • Clody Berthola • Adrian Pintea

În volumul 2:

Carmen Stănescu • Ica Matache • Silvia Popovici • Gheorghe Cozorici • Rodica Tapalagă • Alexandru Repan • Colea Răutu • Ion Caramitru • Tanți Cocea • George Constantin • Maria Ploae • Carmen Galin • Irina Petrescu • Mircea Albulescu • Dorina Lazăr • Valentin Uritescu • Dan Condurache • Gina Patrichi • Adela Mărculescu • Nineta Gusti • Ovidiu Iuliu Moldovan • Valeria Seciu • Emilia Dobrin • Dem Rădulescu • Marga Barbu • Ion Besoiu • Olga Tudorache • Victor Rebengiuc • Mariana Buruiană • Ileana Stana Ionescu • Luminița Gheorghiu • Rodica Mandache • Dorel Vișan • Maia Morgenstern

ISBN 973-9181-03-1

Lei 7500+
T.L. 150
7650

EDITURA ARA

www.dacoromanica.ro